

מפתחות ענינים - אות מ'

זכות בשבילו כיון שעל ידו ניצל חברו, אפילו אם לא רצה להבריא אלא הבריא בעל כרחו ונגד רצונו, אבל כשאנו עומד שם, וכגון שנכסיו הבריוח בלי שעמד שם, אין זה נחשב זכות בשבילו כי בכה"ג לא נתחייב בכלל.

ב"ק א': תשי"ד סק"א.

בענין מציל מפי הארי.

גדרים: פרק אין בין המודר ו' סק"ט.

גיטין: פרק השולח - עבדים י'.

ב"ק א': ר"פ סק"ב.

ב"ב א': נ"א סק"ה, ק"ט סק"ד (קטע גם יש ליישב).

בענין היכא שהניצל עומד שם.

ב"ק א': תשט"ז.

דברי הרא"ם שפורע חובו של חברו אינו יכול לתבוע את חברו להחזיר לו כי איירי שאין המלוה עומד עכשיו לפנינו מוכן לגבות, אבל אם המלוה כאן ומוכן לגבות, הפורע יכול שפיר לתבוע.

גדרים: פרק אין בין המודר ב' סק"ב.

שבפודה שבוי לא שייך לומר שהפודה הוא רק בגדר מבריה ארי ולפטור את השבוי מלשלם, כיון שכבר הגיע הנזק.

קידושין א': קנ"ו (קטע "שו"ר").

דברי תוס' בב"ק דף נ"ח שאם אנס עכו"ם ביתו של ישראל, ובא ישראל אחר וקנה מהעכו"ם, אינו נקרא רק בגדר מבריה ארי, אלא הרי הוא גובה מעותיו מן הבעלים.

גיטין: פרק השולח - עבדים י'.

שהמבריה ארי ע"י שהוא מתקן את נכסי חברו באופן שאין ארי יכול לבוא הרי זה נחשב שבח ממש וגובה.

ב"ק א': ר"פ סק"ב.

ב"ב א': נ"א סק"ה.

מאורות

דברי הרמב"ם שהמאורות הם בעלי דעה.

חומש: פר' בראשית, עץ פרי (א', י"א) (קטע "מיהו עי' ברש"י").

בענין מה שהירח קטרגה ונתמעטה.

חומש: פר' בראשית, עץ פרי (א', י"א) (קטע "מיהו עי' ברש"י").

פר' נח, מיד כל חי' אדרשנו (ט', ה') סק"ב (קטע "וכן צ"ע").

מבול

בענין מה שגם בעלי חיים נשמדו.

סימנים בענינים שונים: "בענין חינוך קטן למצות" סק"ז (קטע אחרון).

חומש: פר' בראשית, הנה נתתי לכם את כל עשב וגו' (א', כ"ט).

מבריה ארי מנכסי חברו

דברי רש"י והראב"ד שבמבריה ארי מנכסי חברו הרי חברו פטור מלשלם להמבריה משום דמצוה קעביד, וביאורי האחרונים בדבריהם.

גדרים: פרק אין בין המודר ו' סק"ח.

קידושין א': ע"ו סק"ג, קנ"ו (קטע "מיהו אכתי").

ב"ק א': תשי"ד סק"א.

הטעמים שכתבו תוס' למה במבריה ארי מנכסי חברו הרי חברו פטור מלשלם להמבריה.

גדרים: פרק אין בין המודר ו' סק"ט.

קידושין א': ע"ו סק"ד, קנ"ו (קטע "מיהו אכתי").

ב"ק א': תשי"ד סק"ג, תשט"ז.

שהיכא שהמציל עומד שם, והרי הוא מבריה ארי מנכסי חברו, הרי זה נחשב

דברי תוס' בנדרים דף ל"ג ע"ב שהיכא שראובן משתמש בידים בהחפץ של שמעון כדי להבריא את הארי מעל עצמו לא שיך לומר ששמעון הוא רק בגדר מבריא ארי ולפטור את ראובן.

נדרים: פרק אין בין המודר ז' סק"א (קטע "ב").

ב"ב א': ק"ט סק"ד (קטע "ויש ליישב").

קושיות הקו"ש מהסוגיא של מבריא ארי על הסוגיא של מקדש במלוה.

קידושין א': ע"ו סק"א סק"ב.

בענין למה מנכין כחש גופנא מתשלומי הנזק הלא המזיק הוא רק בגדר מבריא ארי בזה שהבריא מעל הניזק היזק זה.

ב"ק א': תשכ"ז.

בענין למה במקיף את חבירו אין הניקף פטור משום שהמקיף הוא רק בגדר מבריא ארי.

ב"ב א': נ"א סק"ה.

בענין החיוב להשתתף במעות כשהשני בונה את המחיצה ששניהם חייבים לבנות משום היזק ראוי: כשרק אחד מהם בנה למה לא מיפטר השני משום שהבונה הוא רק בגדר מבריא ארי ע"י שפרע את חובו של השני לבנות, וכן למה לא מיפטר משום דהוי בגדר מדת סדום אם הבונה יקח דמים.

ב"ב א': צ"ה סק"א (קטע "והנה הנ"י"), צ"ז, ק"ט סק"ד.

בענין למה לא מהני מבריא ארי להחשב בגדר קנין חזקה.

ב"ק א': תרכ"ו (קטע "מיהו ע"ע" ולהלן שם).

מגדף

בענין למה במגדף לא מהני חזרה תוך כדי דיבור.

כתובות ב': כ"א (קטע "ועי' בנדרים", וקטע "וע"ע בר"ן").

נדרים: פרק ואלו נדרים ג' סק"א (קטע אחרון) סק"ב.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין קפ"ד (קטע "ועי' בנדרים" וקטע "וע"ע בר"ן").

בענין אם כופר בעיקר חשיב בגדר מגדף. ב"ב א': קמ"ד סק"א.

שמגדף נקרא כופר בעיקר, וגם נקרא פושט יד בעיקר.

סנהדרין: ש"א.

הדרך שרק במגדף, קיום המצוה של המיתת ב"ד מתיחס לכל העדה.

סנהדרין: רצ"ט (קטע ראשון).

חומש: פר' אמור, ורגמו אתו כל העדה (כ"ד, י"ד) [ב]. פר' כי תצא, ותלית אתו על עיץ (כ"א, כ"ב) [א] (קטע ראשון).

מגילה

עי' בערך פורים – מגילה.

מגילת רות

מוסר השכל ממגילת רות.

שיחות: עמ' ז'.

מוסר השכל מנעמי.

שיחות: עמ' קכ"ד.

מגילת תענית

דברי רש"י בעירובין דף ס"ב ע"ב בענין מתי נכתבה מגילת תענית.

דמויות ותקופות: משנה ג' סק"א.

בענין שחנוכה ופורים הם גם בכלל מגילת תענית.

חנוכה: י', י"א.

מגלה פנים בתורה

גדר המגלה פנים בתורה שלא כהלכה.

סנהדרין: שנ"ד (קטע ראשון וקטע "עוד הי' נראה") ובהערה הששית.

אבות: קמ"ד (קטע ראשון וקטע "עוד הי' נראה"), קנ"ט.

(הנערה) אשר אמר אלי' (כ"ד,
י"ד) [ב'].

שיחות: עמ' א'.

ש"התורה לא תשכון אלא במי שאין בו
מדות רעות אלא מלא מדות טובות".

אבות: פתיחה ג' סק"ג.

חומש: פר' משפטים, ואלה
המשפטים (כ"א, כ') [ב] (קטע
"וכן בריש פרק ו'").

שהיסוד של כל המדות הרעות הוא השקר
שבהן.

חומש: פר' משפטים, מדבר שקר
תרחק (כ"ג, ז') [א].

שיחות: עמ' ב'.

דברי ר' ישראל מסלנט שלימוד תורה
מטהרת את המדות בשני דרכים: א', בדרך
סגולת, ב', שלימוד דברי תורה על מדה
מסוימת מטהרת בדרך הטבע.

חומש: פר' חיי שרה, והי' הנער
(הנערה) אשר אמר אלי' (כ"ד,
י"ד) [ב] (קטע "והנה לימוד
תורה").

שיחות: עמ' ב'.

בענין אם מעלת הנטי' במקצת לצד הטוב
של מדה מסוימת היא משום סייג, או האם
היא בעצמותה בגדר מעלה.

אבות: קפ"ד, ש"ו.

חומש: פר' שופטים, לבלתי רום
לבבו וגו' (י"ז, כ') [ד].

בענין הכח של נגיעה עצמית.

פר' וירא, כי אמרה אל אראה במות
הילד (בראשית כ"א ט"ז). פר'
ויצא, זה לי עשרים שנה בכיתך
(ל"א, מ"א) [א]. פר' בשלח, מה
זאת עשינו כי שלחנו את ישראל
מעבדנו (י"ד, ה'). פר' בהעלותך,
מי יאכלנו בשר (י"א, ד').

שיחות: עמ' כ"ד, כ"ה.

בענין החולשה להמשך אחרי מה שהעין
רואה ולא אחרי עיני השכל.

אין לו חלק לעולם הבא.

סנהדרין: שנ"ד (קטע ראשון וקטע
"עוד הי' נראה") ובהערה
הששית.

אבות: קמ"ד (קטע ראשון וקטע
"עוד הי' נראה").

מדות

ע"י עוד בערך אהבת לרעך כמוך.

בענין דיבור, ע"י בערך דיבור.

א. כללי

ב. איפוק וסבלנות

ג. ביטול העצמיות והאנוכיות

ד. ביישנות ועזות

ה. גאווה וענוה

ו. הכנעה

ז. ישר

ח. כעס

ט. ליצנות

י. סדר

יא. פרישות

יב. קנאה

יג. שמח בחלקו - שונא מתנות

יד. תמימות

א. כללי

בענין שבעל מדריגה שאינו נוהג כמדריגתו
הרי הוא יותר גרוע מאדם פשוט.

חומש: פר' תרומה, ועשית מנרה
(כ"ה, ל"א) [א] סק"ב.

דברי ר"ח ויטל שמדות הן היסוד שעליו
שייך לבנות קיום מצות, ודברי הרמב"ם
שמנה אותן למצוה במנין תרי"ג מקרא
דוהלכת בדרכיו.

חומש: פר' חיי שרה, והי' הנער

חומש: פר' שלח, ולא תתורו וגו'
ואחרי עיניכם (ט"ו, ל"ט) [ב].
שיחות: עמ' ל"ו, ל"ז.
"מנע רבים מביתך".
אבות: כ"ב.

ב. איפוק וסבלנות

בענין שאפשר ללמוד מיצחק ורבקה את
מדות האיפוק וסבלנות.
חומש: פר' תולדות, וירא עשו וגו'
(כ"ח, ר' - ח').
בענין הכח של אדם גדול לעסוק גם
בדברים קטנים.
חומש: פר' וישלח, ויותר יעקב
לבדו (ל"ב, כ"ה) סק"א.

ג. ביטול העצמיות והאנוכיות

בענין שביטול העצמיות הוא היסוד של
עבודת השם, וכן הרי זה הדרך היחידי איך
להיות מאושר.
חומש: פר' וירא, והאלקים נסה את
אברהם (כ"ב, א') (קטע "וזהו"
ולהלן שם).
הדרך שכדי לזכות לכל המדריגות של כלל
ישראל צריכים אחדות.
חומש: פר' משפטים, ואלה
המשפטים (כ"א, כ') [ב] (קטע
"ובאמת נראה").

ד. ביישנות ועזות

בענין ביישנות לעומת בושות פנים.
אבות: ע"ז, ש"כ.
בענין עז פנים.
אבות: שי"ט.
"כל אדם שיש לו עזות פנים סוף נכשל
בעבירה".
אבות: ל"ב*.
"כל אדם המתבייש לא במהרה הוא
חוטא".
אבות: ל"ב*.
דברי החובת הבלבבות כהנ"ל.
אבות: ל"ב*.

ה. גאווה וענוה

בענין הכח להיות קטן ולא ללכת בגדולות.
חומש: פר' בראשית, המן העץ

אשר צויתך לבלתי אכל ממנו
אכלת: ויאמר האדם האשה אשר
נתת עמדי היא נתנה לי מן העץ
ואכל (ג', י"א - י"ב) סק"ב (קטע
"ובאמת נראה" ולהלן שם).
שיחות: עמ' י"א - ט"ז.

לראות את זכותו של חברו ולא את הזכות
של עצמו.

חומש: פר' בא, ונתנו על שתי
המזוזות ועל המשקוף (י"ב, ז').
שיחות: עמ' ט'.

בענין ש"כל שיש בו גסות הרוח הרי הוא
כופר בעיקר, וראוי לגדעו כאשירה, ואין
עפרו ננער" (סוטה דף ד' ע"ב ודף ה'
ע"א).

חומש: פר' חיי שרה, והי' הנער
(הנערה) אשר אמר אלי' (כ"ד,
י"ד) [ב] (קטע "מיהו").

דברי רבי יוחנן (בסוטה דף ד' ע"ב) בשם
רשב"י שכל אדם שיש בו גסות הרוח
כאילו עובד עבודת כוכבים, ורבי יוחנן
דידי' אמר כאילו כפר בעיקר, ודברי
הרמב"ם שכל המגבי' לבו כפר בעיקר.

סימנים בעינים שונים: "סוטה"
י"ד.

שענוה ושפלות מביאות לידי רוח הקודש.
חומש: פר' חיי שרה, והי' הנער
(הנערה) אשר אמר אלי' (כ"ד,
י"ד) [ב] (קטע "מיהו").

"איזהו בן עולם הבא כל שהוא שפל בדרך
וענוותן".

חומש: פר' חיי שרה, והי' הנער
(הנערה) אשר אמר אלי' (כ"ד,
י"ד) [ב] (קטע "מיהו").

הסוגיא בסוטה, ופסקי הרמב"ם ועוד, בענין
ענוה ושפלות רוח.

אבות: קפ"א - קפ"ד, (שע"ב,
שע"ד).

חומש: פר' שופטים, לבלתי רום
לבכר וגו' (י"ז, כ') [א] - [ד].

"הוי זנב לאריות".

אבות: רכ"ז.

"אל תחזיק טובה לעצמך".

אבות: פ"ג, פ"ד.

חומש: פר' חיי שרה, והי' הנער
(הנערה) אשר אמר אלי' (כ"ד,
י"ד) [ב] (קטע "מיהו").

ט. ליצנות

"מיעוט שחוק".

אבות: שס"ז, שס"ט.

י. סדר

מדת הסדר.

חומש: פר' וישלח, ויותר יעקב
לברו (ל"ב, כ"ה) סק"ב.

יא. פרישות

בענין אם פרישות מעולם הזה היא דבר
מעולה.

נדרים: פרק כל כנויי קכ"ו.

אבות: קס"ו.

חומש: פר' נשא, וכפר עליו הכהן
מאשר חטא על הנפש (ו', י"א).

בענין שנזיר נקרא חוטא.

נדרים: פרק כל כנויי קכ"ו.

אבות: קס"ו (קטע "ועי'
ברמב"ם"), ש"ו.

חומש: פר' נשא, וכפר עליו הכהן
מאשר חטא על הנפש (ו', י"א).

בענין "נדרים סייג לפרישות".

נדרים: פרק כל כנויי קי"ח סק"ה,
קכ"ו.

אבות: קס"ג - קס"ו.

חומש: פר' נשא, וכפר עליו הכהן
מאשר חטא על הנפש (ו', י"א).

דברי רבינו יונה שבעל תשובה צריך לפרוש
מן המותר באותו ענין שחטא בו.

אבות: ק"ע (קטע ראשון).

בענין דרכה של תורה של פת במלח תאכל
וכו': האם צריך בדוקא להתנהג בפרישות
אפילו אם הוא עשיר.

אבות: שני"ב.

ביאור הציווים של חז"ל בענין אכילת בשר
תאוה.

אבות: פ"א.

חומש: פר' אחרי מות, כמעשה
ארץ מצרים (י"ח, ג').

בענין מקצת שבחו בפניו.

חומש: פר' נח, כי אתך ראיתי
צדיק לפני בדור הזה (ז', א').

שכדי להשתייך לארץ ישראל צריכים
המדות של ענוה והכנעה.

חומש: פר' שלח, כי טובה הארץ
מאד מאד (י"ד, ז').

ו. הכנעה

בענין הכח לקבל תוכחה.

חומש: פר' בראשית, המן העין וגו'
(ג', י"א) סק"א. פר' יתרו, וישמע
משה לקול חתנו ויעש כל אשר
אמר (י"ח, כ"ד) [ב].

שיחות: עמ' י"ח - כ"א.

שכדי להשתייך לארץ ישראל צריכים את
המדות של ענוה והכנעה.

חומש: פר' שלח, טובה הארץ מאד
מאד (י"ד, ז').

ז. ישר

בענין אם מדריגת צדיק היא גדולה
ממדריגת ישר, או האם מדריגת ישר היא
גדולה ממדריגת צדיק, וההבדל ביניהן.

אבות: של"ט.

חומש: פר' שלח, ועבדי כלב עקב
היתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי
וגו' (י"ד, כ"ד) (קטע "והנה
דברינו ה"ל נקטנו").

תפילה: כ'.

עוד בענין מדת ישר.

חומש: פר' חיי שרה, עבד אברהם
אנכי (כ"ד, ל"ד) (קטע "ועיין
באבות").

ח. כעס

בענין מדת הכעס.

אבות: צ"ב, קפ"ג (קטע "והנה
מלשון" וקטע "ועכ"פ"), ש"ע.

חומש: פר' שופטים, לבלתי רום
לבכו וגו' (י"ז, כ') [ג] "עוד בענין
הנ"ל" (קטע "והנה מלשון").

שכל הכועס הרי הוא כמו עובד עבודה
זרה.

הסברא שהיכא שעושה הנותן לטובת עצמו
ליכא משום שונא מתנות יחי'.

ב"מ: פרק אלו מציאות ל"ו (קטע
"מיהו י"ל").

ב"ב א': ק"י סק"ב (קטע
"ומעתה").

אבות: ק"צ בההערה הרביעית.

בענין אם שונא מתנות יחי' קאי רק על
היכא שבאמת הנותן אינו רוצה לתת אלא
שמוכרח לתת מחמת איזו סיבה.

ב"מ: פרק אלו מציאות ל"ו.

שהמדה שאינו רוצה ליהנות מהזולת מונעת
את האדם מגזילה.

חומש: פרי' נח, והנה עלה זית טרף
בפ"י (ח', י"א).

יד. תמימות

בענין שהחכמה האמתית היא מדת
התמימות.

חומש: פרי' נח, את האלקים התהלך
נח (ו', ט') [ב].

שיחות: עמ' ל'.

הכוונה בהכינוי "תמים" שמכנים לאדם
שקל לרמותו.

שיחות: עמ' י"ט.

מדין

בענין למה במלחמת מדין שלח משה אלף
למטה יוסף ולא אלף לאפרים ואלף למנשה
כל אחד לחודי'.

הוריות: ע' (קטע "מיהו לפ"ז"
וקטע אחרון).

חומש: פרי' ויחי, "עוד בענין שבטי
אפרים ומנשה" [ב] (קטע "מיהו
לפ"ז" וקטע אחרון).

מדינת ישראל

שכל דברי הימים של מדינת ישראל
ומלחמותי', סופם לשקוע בתהום הנשי',
כמו הדברי הימים של מלחמות מלכי
החשמונאים.

דמויות ותקופות: המדינה
ומלחמותי'.

תאות נשים.

אבות: רל"ט.

"מיעוט תשמיש".

אבות: שס"ח.

דברי רבינו יונה שהטעם למה אמרו חז"ל
שלא ירבה אדם שיחה אפילו אם אשתו הרי
זה כי אם ירבה יהי' מצוי אצלה כתרנגולין
וזהו היפך ממדת הפרישות.

אבות: כ"ז סק"א (קטע "ורבינו
יונה").

שמוטב לאדם לא לרצות, מלרצות
ולהשתדל להשיג.

אלול – תשרי: יום כיפור ב' (קטע
"ובאמת").

יב. קנאה

בענין אם קנאת סופרים היא מעלה או לא.
אבות: ש"ד.

שיחות: עמ' ל"ו.

בענין קיום מצות כדי להצטיין יותר
מאחרים.

חומש: פרי' נח, תמים הי' בדורותיו
ו', ט' (קטע "מיהו יש לומר"
ולהלן שם).

בענין קנאת בחור מרעהו.

חומש: פרי' שלח, ולא תתורו וגו'
ואחרי עיניכם (ט"ו, ל"ט) [ב].

שיחות: עמ' ל"ו, ל"ז.

יג. שמח בחלקו – שונא מתנות

בענין שמח בחלקו.

אבות: קע"ה, שע"ג.

כללי שונא מתנות יחי'.

ב"מ: פרק אלו מציאות ל"ו.

אבות: ק"צ בההערה האחרונה,
רח"צ.

בענין אם המדה של שונא מתנות נוהגת רק
בתלמיד חכם.

אבות: ק"צ בההערה הרביעית,
רצ"ח.

ב"מ: פרק אלו מציאות ל"ו (קטע
"וע"ע ביו"ד" ולהלן שם).

מדת סדום

ע"י עור בערך סדום.

בענין כופין על מדת סדום.

ב"ב א': קל"ג (קטע "ובענין").

שהיכא שכופין על מדת סדום, גם בלא כפי' הדין הוא שהשני זוכה.

קידושין ד': קפ"ז (קטע "מיהו מצינו").

הדרך שהטעם למה זה נהנה וזה לא חסר פטור הרי זה משום דחשיב מדת סדום לקחת תשלומין כיון שאינו חסר.

ב"ק א': רע"ד סק"ד, רע"ו.

ב"ב א': קל"ד (קטע "מיהו בב"ק").

בענין החיוב להשתתף במעות כשהשני בונה את המחיצה ששניהם חייבים לבנות משום היזק ראי': כשרק אחד מהם בנה למה לא מיפטר השני משום שהבונה הוא רק בגדר מבריח ארי ע"י שפרע את חובו של השני לבנות, וכן למה לא מיפטר משום דהוי בגדר מדת סדום אם הבונה יקח דמים.

ב"ב א': צ"ה סק"א (קטע "והנה הנ"י"), צ"ז, ק"ט סק"ד.

"ילמדו אחרים והוא לא ילמד, זו מדת בינונית, ויש אומרים זו מדת סדום" (אדר"נ).

אבות: ש"ד.

עוד ציורים של מדת סדום.

ב"ב א': צ"ה, קכ"ט, קל"א, קל"ג, קל"ד.

מואב

ע"י בערך עמון ומואב.

מודה במקצת

א. כללי

א.* "הטענה שתי כסף וההודאה בשוה פרוטה

ב. הודאה המחייבת ממון

ג. הודאה קודם תביעה או בלי תביעה כלל

ד. הודאה שלא בפני ב"ד

ה. ציורים שונים של הודאה במקצת

ו. העדאת עדים

ז. הילך, וממון שאינו יכול לכפור בו

א. כללי

שהחיוב שבועה חל מיד כשהודוה, לפני גמר דין.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ע"ב (קטע "מיהו יש עוד דרך").

בענין אם הטעם למה חייבה התורה את המודה במקצת שבועה הרי זה מעין "גלגול" כיון שהוא משלם מקצת, או האם זה משום שנתחזק טענת התובע מאחר שמתגלה שהנתבע חייב לכה"פ מקצת.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קכ"ח, (קטע "מיהו באמת") קל"א*.

סנהדרין: פרק זה בורר ק"ד (קטע אחרון).

בענין למה אין למודה במקצת מיגו שהי יכול להודות בפחות או לומר הילך.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קל"ט, קמ"ד (קטע "ועי' גם בפ"י").

דברי הגר"ח בענין החילוק בין גדר שבועת הפקדון לבין גדר שבועת מודה במקצת.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קע"ו (קטע "וכתב ליישב" ולהלן שם).

א.* "הטענה שתי כסף וההודאה בשוה פרוטה

דברי שמואל שכוונת המשנה היא שהטענה צריכה להיות שתי כסף, והכפירה יכולה להיות רק שוה פרוטה, ודברי רב שכוונת המשנה היא שהכפירה צריכה להיות שתי כסף, וממילא הטענה צריכה להיות שתי כסף ופרוטה.

שבועות: ק"ל, קל"א.

היכא שכפר בפרוטה והודה בפרוטה ועל השאר אמר איני יודע.

שבועות: ק"ל.

בענין היכא שחסר מהשתי כסף פחות
משה פרוטה.

שבועות: קמ"ג.

דברי שמואל שטענו שתי מחטין והודה לו
באחת מהן חייב להשבע, לפיכך יצאו כלים
למה שהן.

שבועות: קמ"ז.

בענין מה הדין לפי שמואל היכא שטענו
מחט ופרוטה והודה בהמחט וכפר
בהפרוטה האם הוא חייב שבועה על
הפרוטה, וכן לפי רב מה הדין היכא שכפר
כלי ופרוטה האם הוא צריך להשבע גם על
הפרוטה.

שבועות: קמ"ז.

ב. הודאה המחייבת ממון

בענין אם חייב שבועה היכא שהודה
וההודאה לא חייבה אותו ממון (וכן בענין
אם שייך לפטור בכה"ג משום שלא גרע
מהלך).

ב"ק א': ת"מ.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קפ"ה
(קטע ג"ם י"ל), קפ"ו.

שבועות: קכ"ח (קטע "וי"ל
שכוונתו").

בענין אם סוברים שצריכים שההודאה
תחייב אותו, האם סגי בזה שהודאתו
מחייבת אותו רק מדיני שמים.

ב"ק א': ת"מ.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קפ"ו (קטע
אחרון).

שבועות: קכ"ח (קטע אחרון).

בענין הודה בקנס וכפר בממון, וכן אם
הודה בממון וכפר בקנס.

שבועות: קכ"ח (קטע ג"ם י"ל
דס"ל).

בענין היכא שפטור על מה שהודה משום
הדין של קים ל' בדרכה מיני.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קפ"ו (קטע
אחרון).

שבועות: קכ"ח (קטע אחרון).

דברי הנתיחה"מ ששבועת מודה במקצת

נאמרה רק היכא שהודה על חיוב הגוף
שהוא חייב, כגון שהודה שהוא חייב לפרוע
לחבירו הלואה או שהוא חייב תשלומין של
שומר, אבל לא כשדנין על למי שייך חפץ
מסוים והודה שחצי שייך לחבירו.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קל"ג
סק"ד.

בענין היכא שהודה להתובע, אבל אסר
עליו בקונם את מה שהודה, האם זה נחשב
הודאה שמחייבת שבועת מודה במקצת.

סימנים בענינים שונים: "בענין מי
שאנוס מלקיים חיובו" (קטע ראשון
ולהלן שם).

ג. הודאה קודם תביעה או בלי תביעה כלל

בענין שצריכים שתקדים התביעה
לההודאה, ולא שתקדים ההודאה להתביעה.

כתובות א': תמ"ג סק"א.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ע', קכ"ה,
קל"ג סק"ג, קנ"ז סק"ה סק"ו.

בענין טעם הפטור בהודה קודם תביעה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ע'.

בענין מה שצריכים שגם התביעה על החלק
של כפירה תקדים לההודאה ולא רק
התביעה של החלק של ההודאה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קנ"ז סק"ו.

עוד בענין הודאה קודם לתביעה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קל"ג
סק"ג.

דברי הקצה"ח שהיכא שהודה מעצמו בלי
שום תביעה כלל אין שבועת מודה במקצת,
כדחזינן מדברי הרמב"ן והר"ן שאפילו
היכא שהודה קודם התביעה אינו חייב
שבועת מודה במקצת וא"כ כ"ש כשאין
שום תביעה כלל.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קכ"ה
(קטע אחרון).

דעת תוס' שהודאת בע"ד מהני רק כשהודה
לבעל דינו, והמחבר שפסק לא כן.

ב"ק ב': שצ"ז.

ב"ב ב': שנ"ד.

הדרך שגם לפי תוס' לא בעינן שיודה בפני בעל דינו אלא סגי בזה שהודה כתשובה לתביעת בעל דינו אפילו אם לא הודה בפניו ממש.

ב"ב ב': שני"ד.

ד. הודאה שלא בפני ב"ד

בענין מה שמודה במקצת חייב שבועה רק כשהודה בפני ב"ד.

ב"מ: פרק שנים אוחזין צ"ז סק"ב, צ"ט (קטע "מיהו לפ"ד").

בענין אם יש דין מודה במקצת כשהודה בפני עדים שלא בפני ב"ד.

ב"מ: פרק שנים אוחזין צ"ט (קטע "מיהו לפ"ד"), קכ"ה.

בענין אם יש דין מודה במקצת כשהודה בפני יחיד מומחה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קכ"ה, קס"ג.

בענין היכא שאחרי ההודאות הגרועות הנ"ל שוב הודה בפני ב"ד אחרי תביעה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קכ"ה (קטע "ובחי הגרנ"ט").

ה. ציורים שונים של הודאה במקצת

דברי הר"ן שכל שאינו דומה לכופר הכל שזוכה בכל מה שכפר, חייב שבועה דאורייתא גם אם לא שייך שם של מודה במקצת או העדאת עדים.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קל"ג סק"ג.

הסברא שמודה במקצת חייב שבועה אפילו אם שייך לומר על חלק הכפירה שאין אדם מעיז פניו לכפור אותו בשקר, דכיון שיש כאן מציאות של מודה במקצת הרי הוא חייב שבועה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ק"ג.

דברי הר"ר יהונתן שמדייק מהרי"ף דמיקרי מודה במקצת אפילו היכא שתבע ממנו ב' הלואות והודה באחד מהם, ואע"פ שטוען שהיו בשני זמנים, אבל מ"מ מכיון שתבע אותם יחד הרי זה כוללן יחד להיות נחשבת

בגדר תביעה אחת ואינן נחשבות בגדר שתי תביעות נפרדות.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ק"ג (קטע אחרון), קנ"ה, קנ"ט (קטע ראשון), קס"ג (קטע "עוד י"ל").

דברי הרמב"ם שהיכא שתבע שתי תביעות כגון מלוה ופקדון או מלוה ומזיק, והודה באחד וכפר באחד, וכן היכא שטענו ק' משום מלוה והודה לו נ' משום פקדון או מזיק, הרי זה בגדר מודה במקצת.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קל"ז סק"ה (קטע "ועי' בשו"ת"), קנ"ט, קס"ג (קטע "עוד י"ל").

דברי הראב"ד שחולק וסובר שבמלוה ופקדון, או ב' הלואות בבי' שטרות, והודה לו באחד מהם, אינו חייב שבועה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קנ"ט, קס"ג.

הדרך שרש"י סובר שכדי להחשב טענה אחת צריכים לא רק שיתבע את שני הדברים יחד, אלא שיתבע אותם יחד בב"ד כדי שב"ד ידונו על שניהם יחד.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קס"ג (קטע "עוד י"ל").

בענין היכא שתבע שגול ממנו, והודה לו שהי' שומר על הממון ונאבד, ונשבע שבועת השומרים, האם זה נחשב הודאה במקצת כי הודה על החיובים של שומר או האם אינו נחשב מודה במקצת כי למעשה אין כאן חיוב ממון כיון שנשבע שבועת השומרים.

ב"ק ב': שני"ט.

בענין היכא שתבע שהשאל לו ב' פרות, והודה לו שאחת היתה בשאילה אבל שהשני' היתה בשכירות, האם הוא חייב שבועת מודה במקצת.

ב"ק ב': שני"ט.

בענין היכא שכתוב בתוך השטר גם סלעים וגם דינרים והמלוה אומר חמש סלעים ושתי דינרים, האם המלוה נאמן במיגו שהי' יכול לומר חמש דינרים, או האם אדרבה בכה"ג כ"ש שאומרים שהשטר

ב"מ: פרק שנים אוחזין קכ"ט.

בענין היכא שכפר בכל ויצא מב"ד זכאי ואח"כ באו עדים על מקצת, האם הוא חייב מעתה שבועת מודה במקצת.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ע"ב (קטע "ולפי הדרך הזה").

דברי המחבר, והרמ"א, ועוד, בענין אם חייב שבועה היכא שלא באו העדים על מקצת, אלא שמחמת סיבות מסוימות ב"ד פוסקים גם בלי עדים שהוא חייב מקצת (כגון היכא שאמר על מקצת איני יודע אם פרעתיך, או שעל מקצת הרי הוא מחויב שבועה שאינו יכול להשבע, או היכא שהנתבע טוען ששילם בשביל התובע ריבית שהי' חייב לאדם אחר ובאמת הלוה מדינא לא הי' חייב לשלם אותו ריבית וממילא הנתבע עדיין חייב להתובע את הסכום הנ"ל).

ב"מ: פרק שנים אוחזין ט"ז (קטע "וגם בסי' ע"ה"), ס"ח (קטע "דהנה עי' במחבר" וקטע "ועי' בש"ך"), (ס"ט קטע "עוד י"ל"), ע"א, ע"ב, קל"ג סק"ג.

סברת הקצה"ח שהדין נותן שפטור בהצויר הנ"ל כי גם על החלק שהוא כופר יש פסק דין שהוא פטור מחמת מוחזקות.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ע"ב (קטע "ועכ"פ כדי ליישב").

בענין אם היכא שאחרי ידיעת ב"ד (שלא מחייבת אותו שבועה) חזר והודה בעצמו, הרי ההודאה מחייבת אותו שבועה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ע"א (קטע "עוד הקשה").

בענין הפסק של המחבר שאם נתחייב מקצת על ידי עדות מיוחדת, אינו חייב שבועה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ע"א (קטע "וע"ע בסי' ל").

ז. הילך, וממון שאינו יכול לכפור בו

שיטות הראשונים בענין אם הצויר של הילך הוא בפקדון כשאומר לו הרי הן שלך

מסייע להלוה כיון שאפילו המלוה מודה שהכוונה בדינרים היא רק לשנים.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קמ"א.

ע"ע בערך הודאת בעל דין - ציורים שונים של הודאה, וכן באותו ערך - טענו חטין והודה לו בשעורין.

ו. העדאת עדים

הסוברים שהיכא שהעידו עדים על מקצת מהטענה חיוב מוחלט, אין מחייבים אותו שבועה משום העדאת עדים, כי בכה"ג גובים קרקעות מלקוחות, והרי אין נשבעין כשיש שיעבוד קרקעות, אלא שרבי חייא קמייחא איירי בהעידו רק שלוה, אבל אינם יודעים אם פרע או לא, והנתבע הודה שלא פרע, דבכה"ג אין גובין מלקוחות על סמך הודאתו.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ס"ח, קנ"ז סק"ג.

בענין שההעדאת עדים צריכה לחדש חיוב ממון.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ע"א (קטע אחרון) (עיי"ש הציורים).

בענין אם גם בהעדאת עדים צריכים תביעת ברי.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ע' (קטע אחרון).

בענין אם גם בהעדאת עדים צריכים שתקדים התביעה להעדאת העדים.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ע', קנ"ז סק"ה סק"ו.

בענין אם גם בהעדאת עדים צריכים שתי כסף.

ב"מ: פרק שנים אוחזין פ"ג סק"ב, קכ"ו.

בענין אם גם בהעדאת עדים אמרינן שמתוך שאינו יכול לישבע משלם או האם לא אמרינן מתוך שאיל"מ כי ילפינן שהעדאת עדים מחייבת שבועה מגלגול שבועה דעד אחד ובגלגול שבועה לא אמרינן שמתוך שאינו יכול להשבע את הגלגול שבועה משלם.

בכל מקום שהן, או במלוה כשיש לו מזומנים לתת.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קל"ז, קנ"ז
סק"א סק"ב, קפ"ב.

בענין אם כדי להחשב בגדר הילך, החפץ צריך להיות לפנינו בב"ד.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קל"ז סק"א
(קטע "והנה יש להקשות" ולהלן
שם), קנ"ז סק"א, קס"ה, קפ"ג.

דברי הנתיחה"מ שהודאה על פקדון נחשבת בגדר הילך גם אם החפץ נמצא באגם, אבל הודאה על גזילה אינה נחשבת בגדר הילך אלא א"כ החפץ נמצא לפנינו בב"ד.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קס"ה.

בענין היכא שהודה על מאה מתוך מאתים, ועל חמשים מהם אמר הילך ועל חמשים הודה בלי לומר הילך.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קל"ט
(קטע "וכתב הבית הלוי").

בענין אם גם בהעדאת עדים נאמר שאינו נשבע בצירור של הילך.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קנ"ז
סק"ד, קס"ב (קטע אחרון).

בענין היכא שלפי דברי התובע יוצא שאינו צירור של הילך אבל לפי דברי הנתבע הרי זה שפיר צירור של הילך.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קס"ט
(קטע "מיהו צ"ע על הצירור"),
ק"ע.

בענין דברי הרמב"ם בפ"ד מהל' טוען ונטען ה"ד שאינו נשבע היכא שהודה על ממון שאינו יכול לכפור בו.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קנ"ו,
קנ"ז, קנ"ח, קס"ב.

בענין אם הטעם הוא משום שלא חייבה התורה שבועה היכא שאין צריכים הודאתו או האם הטעם הוא משום שלא מיקרי בכלל בגדר הודאה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ס"ח (קטע
"והנה כבר כתבנו" וקטע אחרון),
קנ"ו.

דברי הבי"ו והבדק הבית ותלמידי רבינו פרץ והקצה"ח בענין הגדר של הפטור של הילך והגדר של הפטור של ממון שאינו יכול לכפור בו.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קנ"ו,
קנ"ז.

גדר חדש מהקצה"ח בלמה הילך פטור.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קנ"ז
סק"ב.

בענין למה צירף הרמב"ם להטעם של ממון שאינו יכול לכפור בו את הענין של שיעבוד נכסים.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קנ"ח
סק"א סק"ג.

בענין למה לא ס"ל להרמב"ם שם שמספיק בהטעם של שיעבוד קרקעות.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קנ"ח
סק"ב סק"ה.

דברי הרא"ש ברפ"ב דכתובות בביאור הירושלמי בענין ממון שאינו יכול לכפור בו.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קס"א.

סתירה בין דברי הרמב"ם בפכ"ב מהל' עדות בהוציא ב' שטרות, אחד של מאה ואחד של מאתים, לבין דבריו בפ"ד מהל' טוען ונטען שהיכא שיש להתובע שטר על מקצת אינו נשבע.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קנ"ז סק"ד
(דברי הראב"ד והכ"מ והש"ך
והקצה"ח על זה), סק"ה (עוד ישוב
על זה), סק"ו (ישובו של הגר"ח),
ק"ס*.

שיטת הר"י מיגש שאם הודה במקצת ונתן להתובע משכון על מה שהודה אין זה בגדר הילך.

שבועות קמ"ב.

מודה בקנס

א. הטעם למה פטור, ואם חייב בדיני שמים

ב. פוטר עצמו מכלום

ג. מודה בקנס ואח"כ באו עדים,
ומודה בקנס חוץ לב"ד

ד. דינים שונים בנוגע לטיב ההודאה

א. הטעם למה פטור, ואם חייב בדיני
שמים

ביאור הדרשות שמודה בקנס פטור.

מכות: נ"ו סק"א.

בענין למה צריכים פסוק לומר שמודה
בקנס פטור, תיפוק ל' משום שאין אדם
משים עצמו רשע.

יבמות ב': תל"א.

כתובות ב': כ"ה סק"ג, תקל"ד
סק"ד (קטע "ועיין ביבמות" ולהלן
שם).

ב"ק ב': המשך פרק מרובה ע"א
סק"ג, פ"ג* סקי"א.

ב"מ: פרק שנים אוחזין צ"ז* סק"ג
סק"ו.

משמעות דברי רש"י ביבמות שמודה בקנס
פטור מפני שאין אדם משים עצמו רשע.

יבמות ב': תל"א.

כתובות ב': כ"ה סק"ג, תקל"ד
סק"ד (קטע "ועיין ביבמות" ולהלן
שם).

ב"ק ב': המשך פרק מרובה ע"א
סק"ג, פ"ג* סקי"א.

ב"מ: פרק שנים אוחזין צ"ז*
סק"ו.

גדרו של הקובץ שיעורים והציון ירושלים
בתשלומי קנס, ולמה מודה בקנס פטור.

קידושין ב': שט"ו (קטע "ועיין גם
בהגהות").

ב"ק ב': המשך פרק מרובה ע"א*,
פ"ג* סק"ד.

מכות: נ"ו סק"ד סק"ו.

בענין אם מודה בקנס חייב מיהא מדיני
שמים.

קידושין ב': שט"ו (קטע "ועוד יש
לתרין" ולהלן שם).

ב"ק ב': המשך פרק מרובה ע"ד
(קטע אחרון), ע"ז, פ"ג* סק"ג
וסקי"ג.

סנהדרין: ע"ה (קטע "ולכאורה יש
ליישב").

ב. פוטר עצמו מכלום

בענין מודה בקנס שפטר עצמו מכלום.

כתובות ב': תקל"ד בההערה השני'.

ב"ק א': רכ"ג, תקל"ד.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה ע'.

סנהדרין: ע"ח (סוף קטע ראשון).

דברי המל"מ שמודה בהקנס של חצי נזק
של קרן ואח"כ באו עדים חייב משום
שפטר עצמו מכלום.

ב"ק א': רכ"ג.

ג. מודה בקנס ואח"כ באו עדים,
ומודה בקנס חוץ לב"ד

בענין מודה בקנס ואח"כ באו עדים.

ב"ק א': רכ"ג, תקל"ד.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה ע"א,
פ"ג* סק"ט וסקי"ג.

ב"מ: פרק שנים אוחזין צ"ז*
סק"ה.

סנהדרין: ע"ח (קטע ראשון).

מכות: נ"ו סק"א.

השיטה שאע"פ שמודה בקנס פטור אבל גם
בקנס שייך הדין של הודאת בעל דין,
וממילא הרי הם סוברים שכשהוא מודה
חוץ לב"ד, אשר שם לא נאמר הדין של
מודה בקנס פטור, הרי הוא חייב משום
הודאת בע"ד, והשגת הקצה"ח על זה שגם
המודה חוץ לב"ד פטור, רק שאם הודה
חוץ לב"ד ואח"כ באו עדים הרי הוא חייב,
משא"כ כשהודה בב"ד ואח"כ באו עדים
הרי הוא נשאר פטור.

כתובות א': קמ"ו סק"א (בקטע
"וביאר שם") (דברי הרמב"ן שם
כהקצה"ח).

כתובות ב': תקל"ד סק"ד (קטע
"ועיין עוד בקצה"ח").

כתובות ב': נ"ז ובהערה הראשונה שם.

ב"ק א': בסוף הכרך הוספות על דף מ"ו ה' (קטע "ועכ"פ" וקטע "ברם באמת").

ב"ק ב': המשך פרק מרובה ל"ג סק"ג.

מכות: ה' (קטע "מיהו לכאורה" וקטע "באם הא ליתא").

הדרך שאמרינן כהנ"ל רק היכא שהתנאי הוא עצם סיבת החיוב, אבל לא היכא שהוא תנאי צדדי בעלמא.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה ל"ג סק"ג (עיי"ש בהציוורים).

שהיכא שאין צריכים הודאתו, אלא צריכים רק שלא יכחיש, אין זה נקרא שהודה בקנס.

כתובות ב': נ"ז (סוף קטע "ויש לבאר"), תצ"ז סק"ב.

בענין מודה בקנס שהוא רק מדרבנן.

כתובות ב': תקל"ד סק"ד בהערה הראשונה.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה ע"א סק"ב בהערה, ר"ל, המשך פרק הגוזל קמא כ"ח, ש"ל (קטע "והנה עיין"), מראה מקומות בענין גרמא וגרמי (בסוף הכרך) י" סק"ד.

ב"מ: פרק המפקיד קפ"ו סק"ד.

ב"ב א': ר"ב סק"ג.

מכות: ס"ג.

בענין היכא שהודה המזיק לפני שקרה הפחת של "קרנא דתורא קבירא בי", האם הוא פטור גם על מה שנפחת אחרי הודאתו.

ב"ק א': תל"ב.

הסוברים שעד אחד אינו מחייב שבועה על קנס, כי התכלית של החיוב שבועה היא שיודה ולא ישבע אלא ישלם והרי בקנס אם יודה ולא ישבע יהי פטור.

ב"מ: פרק שנים אוחזין צ"ד (קטע ראשון).

קידושין ב': שט"ו קטע "מיהו יש לעיין").

ב"ק ב': המשך פרק מרובה ע"א סק"ד, ע"ד (קטע "והנה רב הונא" וקטע "והנה עי' בקצה"ח"), פ"ג* סק"י.

ב"מ: פרק שנים אוחזין צ"ז סק"ב (כהקצה"ח), צ"ז* סק"ה, צ"ט.

עוד בענין הנ"ל.

מכות: נ"ו סק"א.

עוד בענין מודה בקנס שלא בפני ב"ד.

ב"ק ב': שצ"ו.

בענין הודה בפני ג' כשלא היו יושבים ברין.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה ע"ה.

ד. דינים שונים בנוגע לטיב ההודאה

בענין מודה בקנס בלי תביעה.

ב"ק ב': שצ"ו.

בענין הודאה לאדם אחר שאינו הבעלים.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה ל"ג סק"ד, ע"ג, שצ"ו.

בענין היכא שראה עדים שממשמשין ובאים והודה בקנס.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה ע"ט.

מכות: נ"ו סק"ד (קטע "ועוד דאפילו").

בענין ראה עדים שממשמשין ובאין והודה: שגם ת"ק מודה שאמרינן שמשום ביעתותא דעדים קא מודה היכא שע"י הודאתו אינו מחייב את עצמו בכלום.

סנהדרין: ע"ח בהערה הראשונה.

בענין היכא שהודה אחרי שבאו עדים.

מכות: נ"ו סק"ד.

בענין מודה בקנס אחרי שבא עד אחד.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה ס"ח סק"ב.

בענין שהיכא שצריכים להודאתו, לא על עיקר המעשה, אלא רק כדי לדעת שהי' קיים תנאי מסוים שצריכים בשביל החיוב, גם זה מיקרי מודה בקנס.

דברי הב"ח והדרישה והתרומת הכרי והנתיחה"מ בענין היכא שהודה בפני ב"ד אחד האם ב"ד שני יכול לחייבו, וכן היכא שנתחייב בב"ד אחד האם הוא יכול להודות בפני ב"ד אחר ולהיות פטור

ב"ק ב': המשך פרק מרובה ס"ז* (קטע "שוב"), פ"ג* סק"ז (קטע "שוב").

מכות: נ"ו סק"ג.

המוחזק, ע"י בערך טוען ונטען – סומכוס ורבנן.

בענין אם עד אחד נאמן בממון כשנים כשאינו בא להוציא ממון ממוחזק, ע"י בערך עד אחד – בענין שלפעמים ע"א מהני לענין ממון.

ע"י עוד בערך שנים אוחזין בטלית.

ע"י עוד בערך אין ספק מוציא מידי ודאי.

א. הפסק דין של המוציא מחבירו עליו הראי'

ב. גדר הכח של מוחזקות

ג. מה נקרא מוחזק

ד. מוחזקות שאין עמה טענה

ה. "חזקה כל מה שתחת יד אדם שלו הוא"

ו. דררא דממונא

ז. דברים שלא מהני בהם מוחזקות (פירות של קרקע כשהקרקע יוצאת מתחת ידו, דברים העשויין להשאל ולהשכיר, גודרות)

ח. מוחזק נגד צירוף כחות אחרים

ט. תפיסה

י. תפיסת קנס

א. הפסק דין של המוציא מחבירו עליו הראי'

דברי האחרונים בענין למה אמרינן הממע"ה ולא חיישינן לאיסור גזילה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ט"ז (קטע "ע"י בקונטרס"), רע"ב.

הדרך שהפסק דין של הממע"ה כבר נפסק מסיני ולא מיקרי שזה מתחדש ע"י ב"ד זה, משא"כ יחלוקן מספק הרי הוא חל ע"י הפסק דין של ב"ד זה. והדרך שגם הדין של הממע"ה חל ע"י הפסק דין של ב"ד זה.

יבמות ב': תקפ"ז, תקצ"ג.

מודים

בענין להפסיק כשהוא מתפלל כדי לענות מודים.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סימן ב' אות ב'.

מוחזק

בענין אם מיגו מהני להוציא ממוחזק, ע"י בערך מיגו – מיגו להוציא.

בענין אם ספק ספיקא מהני נגד להוציא ממוחזק, ע"י בערך ספק ספיקא.

בענין אין הולכים בממון אחר הרוב להוציא ממוחזק, ע"י בערך רוב – המחלוקת אם הולכים בממון אחר הרוב.

בענין המ"ד שסובר שחזקה דהשתא מהני להוציא ממוחזק, ע"י בערך חזקה – חזקה דהשתא.

בענין הא שחזקה אין אדם פורע תוך זמנו מהני להוציא ממוחזק, ע"י בערך מלוה – בענין מתי יכול לומר פרעתיך.

בענין אם הראי' של "חזית" מהני להוציא ממוחזק, ע"י בערך היזק ראי' – חזית.

בענין אם מוחזק מהני במקום תרי ותרי, ע"י בערך עדות – שאר כחות במקום תרי ותרי.

בענין שותפין לא קפדי אהדדי, ע"י בערך שותפות – שותפין לא קפדי אהדדי.

בענין שיטתו של סומכוס דלא אזיל בתר

גיטין: פרק המביא גט שצ"ג (קטע
 "ושמעתי מתרצים").

ב"מ: פרק שנים אוחזין רס"ב
 (קטע "עוד יש ליישב" ולהלן שם).

ב. גדר הכח של מוחזקות

בענין אם מוחזקות היא חזקה חיובית לפי
 המ"ד בב"ק דף מ"ו ע"ב שלומד מוחזקות
 ושהמע"ה (אפילו היכא שלא שייך
 החזקה שכל מה שתחת ידו שלו הוא)
 מהפסוק דכתיב מי בעל דברים וגו', או
 האם סוף הדין הוא רק שאין משנים את
 המצב בלי ראי', כמו לפי המ"ד בב"ק
 שם שאינו לומד מפסוק אלא סובר
 שסברא היא "דכאיב לי" כאיבא אזיל לבי
 אסיא".

וכן בענין אם מהני רוב או חזקה קמייתא
 או מיגו או ברי נגד שמא או עד אחד היכא
 שאין החזקה חיובית אלא רק הדין שאין
 משנים את המצב בלי ראי'.

כתובות א': ר"ו סק"ו ובהערה
 שם, רע"ב, רע"ז סק"ג, שצ"א,
 תט"ז.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח
 משנת תשע"ז ה' (קטע "ואולי"
 ולהלן שם), ז', י' (קטע "והנה
 לכאורה" וקטע "והנה תוס" ולהלן
 שם), בסוף הכרך הוספות על דף
 מ"ו ב' (קטע אחרון), ד'.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה מ"ז
 בהערה השלישית.

ב"מ: פרק שנים אוחזין י' (קטע
 "והסברא" ולהלן שם), ט"ז, כ"ה
 סק"ב, כ"ח (קטע אחרון), ע"ב
 (קטע "והנה הנתיחה"מ" וקטע
 "והנה הקצה"ח"), ע"ו, רל"ו (קטע
 "מיהו יש להקשות" ולהלן שם),
 רל"ז, רמ"ב סק"א, ר"ס (קטע
 "והנה לאחר" וקטע אחרון), רס"ב
 (קטע "והנה ע"י בקובץ הערות"),
 רס"ג (קטע "ועוד י"ל"), רס"ט,
 ר"ע, רע"א (קטע "וגם דברי"
 וקטע אחרון), רע"ב, רע"ד (קטע
 "א"), רע"ו (קטע "ובאמת כן"),

שט"ו סק"א (קטע "מיהו אם
 נאמר").

ב"ב א': ר"ד סק"ב.

ב"ב ב': רל"ט סק"ב (קטע "ונראה
 לבאר") ובמילואים שם, רמ"ב
 סק"א ובמילואים שם, רפ"ג סק"ב
 (קטע "ה'"), שכ"ה סק"א (קטע
 "מיהו י"ל" וקטע "מיהו יש
 לפקפק"), של"א סק"ב ובמילואים
 שם, סק"ג, שנ"ז סק"ו, שס"ה
 סק"ב (קטע "והנה יש לעיין"),
 שע"ה (קטע "ויש להעיר"), ש"פ,
 שפ"ו סק"ב ובהערה, שצ"ב
 סק"ב, שצ"ג סק"א ובמילואים שם.

סנהדרין: פרק זה בורר מ"ד
 בהערה השני' ובהערה השלישית
 שם.

בענין הא דאין מוחזק בקרקעות: ששייך
 מיהא הסברא של "דכאיב לי" כאיבא אזיל
 לבי אסיא" (ב"ק דף מ"ו ע"ב).

ב"מ: פרק שנים אוחזין ר"ע סק"א.
 ב"ב ב': רל"ט סק"ב, רמ"ב סק"א
 סק"ג, רפ"ג סק"ב (קטע "ה'")
 ובמילואים שם, שכ"ה סק"א (קטע
 "מיהו י"ל"), של"א סק"ב, שנ"ז
 סק"ו, שע"ה (קטע "ויש להעיר"),
 ש"פ.

סנהדרין: פרק זה בורר מ"ד (קטע
 "והנה לכאורה צ"ע" ולהלן שם).

ששייך מוחזקות לענין שיכול לטעון
 שהמוכר מכר לו ולא לחבירו.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ל"ט סק"ב
 (קטע אחרון), מ"ב, מ"ח (קטע
 "ועכ"פ").

ע"י עוד להלן בערך זה בסק"ט בענין אם
 מהני תפיסה, ובענין מה זה מראה על כחו
 של המוחזק הראשון.

ג. מה נקרא מוחזק

בענין אם מה שיש שטר בידו הרי זה
 מספיק כדי להחשב בגדר מוחזק, ע"י בערך
 מיגו - מיגו להוציא.

דברי הרשב"א בב"ב דף ד' ע"א שהיכא

שיודעים שנפל כלי מחצירו של ראובן לחצירו של שמעון ושמעון טוען שהוא שלו, אין שומעין לו כי לא חשיב מוחזק.

ב"ב א': ח' סק"ח, ל"ח (קטע "ובעמוד ל"ד"), מ"ו (קטע "מיהו עיין").

דברי הרי"ף והרא"ש והרשב"ם והריצב"א שהיכא שנכנס לרשותו של חברו בלי רשות ולקח כלי שלא בידיעת חברו אינו נעשה מוחזק.

ב"ב ב': שפ"ג סק"ג, שפ"ה*.

דברי תוס' בכתובות דף ט"ו שמוחזקות מהני רק כשהחפץ בא לידו בהיתר, ודברי התה"ד דהיינו רק לענין להוציא מרוב, אבל נגד מיגו, או לענין לא לומר כל דאלימ גבר, מהני כל מוחזקות, ולכן מהני מוחזקות בשנים אוחזין בטלית.

כתובות א': ש"צ.

דברי הקצה"ח בסי' פ"ח סק"ט דהיכא שיש ספק אם העבד יצא לחירות, אין העבד נקרא מוחזק בעצמו, כי יש ספק בעיקר המוחזקות, כי אם הוא שייך להאדון א"כ אין העבד נחשב מוחזק בעצמו כי ידו כיד רבו (ודברי הריטב"א והנתי"מ שהעבד שפיר נחשב מוחזק בעצמו). וכן עוד ציורים שיש ספק בעיקר המוחזקות. ועי' להלן בסמוך בשיטת הרמב"ן.

כתובות א': שפ"ט סק"א (קטע "מיהו צ"ע"), ש"צ, שצ"ד בהערה.

גיטין: פרק השולח - עבדים ע"ד. קידושין ד': רי"א (קטע "ועוד דלכאורה").

ב"ב א': ט' סק"א (קטע "והנה לכאורה") סק"ה (קטע "ובספר" וקטע "ועוד דהא הר"ח").

דברי הרמב"ן שבספק על עבד כנעני הרי זה נקרא שהעבד תפוס בעצמו. וע"ע בזה לעיל בסמוך.

קידושין ב': שט"ו (קטע ראשון), שי"ז.

בענין שיסוד הדין של מוחזקות אינו דוקא

מפני שהוא תופס, אלא משום שע"י שהוא תופס הרי אנו רואים זיקה מסוימת וקשר בינו לבין החפץ, ויש גם בחינות אחרות של זיקה וקשר ולכן גם שם יש לו דין של מוחזק.

ב"מ: פרק שנים אוחזין כ"ז (קטע "והנה יש"), ל"ב (קטע "ועי' בשט"מ"), נ"ח (קטע "והנה בנוגע").

ב"ב ב': רל"ט סק"ב (קטע "והנה אכתי צריכים").

הסברא שנחשב מוחזק היכא שהי' יכול לשתוק ולנצח.

ב"ב ב': שני"ו סק"ב (קטע אחרון).

בענין היכא שהפירות מונחים בהסל שלו בשדהו של המערער, האם הוא מיקרי מוחזק בהפירות מחמת שהם מונחים בהסל שלו, ובענין אם זה משנה אם הסל הוא בידו או על גבי קרקע.

ב"ב ב': שפ"ב (קטע "והנה הב"ח" וקטע אחרון).

דברי הר"ן שנוקטים כהסתמיות אפילו לענין להוציא ממון ממוחזק, ואין המוחזק יכול לטעון שקרה מקרה שהוא נגד הסתמיות.

כתובות א': קמ"ה סק"א (קטע "וע"ע בדבריו"), ר"ו סק"א (קטע "ונראה").

ב"מ: פרק המפקיד ק"ס סק"ב.

ב"ב א': ו' סק"ב בהערה (ודברי הרא"ש שחולק על זה), ל"ז (קטע "מיהו לא הבנתי ודאות זו").

הסוברים שלגוי ליכא מוחזקות.

כתובות א': שצ"א, שצ"ד בהערה.

דברי הנו"ב שבמציאה אין המוצא נחשב מוחזק.

ב"מ: פרק אלו מציאות ח' סק"א.

בענין אם אזלינן בתר המוחזק קמא כמו שלענין בעלות אזלינן בתר חזקת מרא קמא.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רל"ו (קטע

שלו הוא אינה בגדר חזקה שמבררת, אלא מהני רק לעשות ספק ושוב מנצח המוחזק ע"י שהוא תפוס.

כתובות א': רפ"ו סק"ג.

ב"ק א': תקנ"ג סק"ד.

ב"מ: פרק שנים אוחזין נ"ח (קטע "וצ"ל לפ"ז דהא").

ב"ב א': ח' סק"א (קטע "מיהו"), ל"ז ("מיהו הגרא"ק").

ב"ב ב': ר"מ סק"א (קטע "והנה ביאורנו"), שס"א סק"ח, שפ"ג סק"א, שצ"ג סק"ב.

הדרך שגם היכא שאין מדובר בחפץ מסוים, אלא בתביעה שלוה ממנו, גם בכה"ג שייך לומר החזקה שכל מה שתחת ידו שלו הוא, כי אמרינן שחזקה שכל מה נמצא תחת ידו נמצא שם כדת וכדין.

ב"ב ב': ש"ע בההערה, שצ"ג סק"א (קטע "והנה גם היכא").

בענין אם לטענת לקוח הוא בידי צריכים את כח הראי' שיש במוחזק (דהיינו החזקה שכל מה שתחת ידו שלו הוא).

ב"ב א': ל"ז (קטע "ובע"כ צ"ל" ולהלן שם), ל"ט.

ע"ע להלן בסמוך בסק"ו.

ו. דררא דממונא

הדרך שבדררא דממונא חשיבי שניהם מוחזקים.

יבמות ב': תקפ"ז (קטע "מיהו יש"), תקצ"ג (קטע אחרון).

כתובות א': רפ"ו סק"א, רפ"ט.

(כתובות ב': ס"ט).

ב"מ: פרק שנים אוחזין ט"ו, י"ט סק"א (קטע "ועכשיו נבאר"), נ"ח.

ב"ב א': ח' סק"א (קטע "וכתב הקו"ש"), סק"ב.

ב"ב ב': שצ"ג סק"ב (קטע "איברא") ובההערה השני', שצ"ט.

הדרך שהיכא שיש חזקת מרא קמא צריכים

"ועי' בשער משפט"), רמ"ב סק"א סק"ב סק"ד, רמ"ח (קטע "ונראה ליישב"), רנ"ה (קטע "והנה יש עוד").

ד. מוחזקות שאין עמה טענה

בענין מוחזק שאינו טוען טענה.

כתובות א': ר"ד ובההערה, ר"ט (קטע "וי"ל דס"ל"), רע"ב, רע"ג, רע"ז סק"ג.

גיטין: פרק השולח - עבדים ע"ד.

ב"ק ב': המשך פרק הגוזל קמא ז'.

ב"ב ב': ר"מ סק"א (קטע "ועכ"פ" [דברי הקצה"ח שרק היכא שיש להתובע חמ"ק לא מהני להנתבע מוחזק בלא טענה]) סק"ד [דברי רבינו יונה], ובההערה השני' [דברי הנתיה"מ], רמ"א (קטע ראשון, סק"ג (דברי הקצה"ח הנ"ל), רצ"ב סק"ב בההערה השלישית.

דברי תוס' בב"מ דף ק' שאם המוחזק טוען שמא הרי המערער מוציא בכח החמ"ק שלו.

ב"ב ב': ר"מ סק"א (ועכ"פ").

הסברא שהיכא שאינו טוען טענה אינו נקרא בגדר מוחזק.

ב"ב ב': ר"מ סק"א (בקטע "מיהו כבר"), רמ"א (קטע ראשון).

ה. "חזקה כל מה שתחת יד אדם שלו הוא"

דברי המל"מ שהחזקה שכל מה שתחת יד אדם שלו הוא אינה מוזכרת בש"ס.

ב"ב ב': שפ"ו בסופו.

הדרך שהחזקה שכל מה שתחת יד אדם שלו הוא הרי היא בגדר אנן סהדי.

ב"ב ב': ר"מ סק"א (קטע "והנה ביאורנו"), שפ"ג סק"א, שצ"ג סק"א.

ב"מ: פרק שנים אוחזין י"ז.

הדרך שהחזקה שכל מה שתחת יד אדם

כנגדה את הכח של ראי' שיש במוחזקות (דהיינו החזקה שכל מה שתחת ידו שלו הוא), אבל היכא שאין חזקת מרא קמא מהני גם סתם מוחזקות (וכן אפילו כשאין דררא דממונא).

ב"מ: פרק שנים אוחזין י"ז (קטע "וי"ל דהיינו משום" ולהלן שם).

ב"ב א': ט' סק"ה (קטע "ובספר").

דרכו של הקו"ש שהיכא שיש דררא דממונא אין צריכים את הכח של ראי' שיש במוחזק, אבל היכא שאין דררא דממונא שפיר צריכים את הכח של ראי', וממילא בכה"ג סתם מוחזקות בלי האנן סהדי שמאי דתפיס דידי' הוא (חזקה שכל מה שתחת ידו שלו הוא) אינה מועלת.

ב"מ: פרק שנים אוחזין א' סק"ב, י' (קטע "א" וקטע "ב"), י"ז, כ"ג סק"א (קטע אחרון).

ב"ב א': ט' סק"א (קטע "מיהו לכאורה יש ליישב"), ל"ז (קטע "מיהו הגרא"ק").

ב"ב ב': שצ"ג סק"א, שצ"ט סק"א (קטע "מיהו לכאורה קושיא זו").

הדרך שגם היכא שאין דררא דממונא אין צריכים את כח הראי' שיש במוחזק היכא שאין להתובע חמ"ק או כדומה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין י"ז (קטע "וצ"ל דרך אחרת" ולהלן שם).

ב"ב ב': שצ"ג סק"א.

ז. דברים שלא מהני עליהם מוחזקות (פירות של קרקע כשהקרקע יוצאת מתחת ידו, דברים העשויין להשאל ולהשכיר, גודרות)

בענין מה שכשיש דין תורה על הקרקע, והפסיד את הקרקע, הרי הוא צריך לשלם גם את הפירות, אע"פ שהוא מוחזק על הפירות, וכן אפילו אם יש לו מיגו.

ב"ב א': י"א.

ב"ב ב': רס"א סק"א (קטע "ודחה"), שס"ט, ש"ע, שצ"ד, שצ"ו.

כללים מהנתי"מ והתומים בענין מתי הפירות נגזרים אחרי הקרקע.

ב"ב ב': שפ"ג סק"ה.

בענין היכא שטוען שאכל ג' שנים אבל אין לו עדים, למה הוא פטור מלשלם פירות הלא כיון שהוא מפסיד את הקרקע הדין נותן שהה"נ להפירות.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ע"א (קטע "ובאמת לפי הדרך").

ב"ב ב': שצ"ז.

ראי' מהא שבדברים העשויין להשאל ולהשכיר אין מוחזקות, שמוחזקות מהני רק כשיש האנן סהדי שמה שתחת ידו שלו הוא (דהיינו משום שאין דררא דממונא וגם יש להתובע חזקת מרא קמא, וכמו שהבאנו לעיל בסק"ו כאן).

ב"מ: פרק שנים אוחזין י"ז (קטע "ועוד אמרינן" ולהלן שם).

המחלוקת בין תוס' והרמב"ם בענין הא דאין מוחזקות על דברים העשויים להשאל ולהשכיר, האם הכוונה היא דסגי בזה שהם דברים שרגיל להשכירם (תוס') או האם צריכים שיהיו מיוחדים להשכיר (הרמב"ם).

ב"ב א': ל"ז (קטע "והוסיף").

פסקו של המחבר שהמערער יכול להוציא דברים העשויין להשאל ולהשכיר מן היורש של המחזיק בהן בלא שבועה אע"פ שלאביהם הי' צריך להשבע, ודברי הרמ"א שם.

ב"ב ב': שס"ד סק"ב.

עוד בענין דברים העשויין להשאל ולהשכיר.

ב"ב ב': שצ"ג סק"א (קטע "גם ביאר").

בענין גודרות אין להם חזקה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין י"ז (קטע "אמנם מצד שני" ולהלן שם).

ב"ב א': ל"ז (קטע אחרון), ל"ט.

ב"ב ב': רל"ג - רל"ו, שצ"ג סק"א (קטע "גם ביאר" ולהלן שם בענין

בהדי מיגו להוציא את הכתובה הרי זה כי יש גם חזקת חיוב.

כתובות א': רע"ה, ר"צ.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ו' (קטע "ועכ"פ י"ל").

הקושיא למה לפי ר"ג הרי היא צריכה מיגו בהדי ברי ושמא כדי להוציא את הכתובה תיסגי לה בהמיגו לחוד כמו בסיטראי.

כתובות א': ר"ו סק"ד.

שי"ל שגם רבי יהושע שסובר שלא מהני ברי בהדי חזקת הגוף או מיגו כדי להוציא ממוחזק שטוען שמא, הרי הוא מודה שברי ושמא בהדי חזקת הגוף וגם ספק ספיקא שפיר מהני, ואולי גם חזקת הגוף בהדי ספק ספיקא גם בלי ברי ושמא.

כתובות א': ר"ו סק"א (קטע "והקשה").

בענין אם לפי ר"ג ברי בהדי רוב מהני להוציא ממוחזק כמו ברי בהדי מיגו או בהדי חזקה.

כתובות א': ר"צ.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ו' (קטע "ועכ"פ מה" ולהלן שם), ז', י' (קטע "ועכ"פ בפשטות").

הסוברים שמיגו ביחד עם חמ"ק מהני להוציא מהמוחזק.

ב"ב ב': שנ"ז סק"ו.

הדרך שגם מיגו בהדי רוב מועיל להוציא ממוחזק.

סנהדרין: פרק זה בורר ק"י בהערה הראשונה.

הסוברים שחזקת הגוף בהדי רוב מהני להוציא ממוחזק, והמחלקים בזה בין ברי וברי לשמא ושמא.

כתובות א': ר"ט (קטע "ובענין מה שנקטרו" ולהלן שם), רע"ז סק"ב סק"ג, שצ"ח, ת"ז.

קידושין ג': ס"ו (קטע "ועי" ברא"ש") [בענין רוב בהדי חזקה דמעיקרא שאינה חזקת הגוף].

למה רק כשיש להמערער חמ"ק), תט"ז, פרק יש נוהלין קמ"ט.

דברי רגמ"ה שבכהמה גסה לא אמרינן גודרות אין להם חזקה.

ב"ב ב': רל"ג (קטע "ועיין ברגמ"ה").

בענין היכא שיש לבעל החזקה על הגודרות גם עד אחד או רוב או ברי ושמא, האם זה מהני להוציא מהחזקת מרא קמא.

ב"ב ב': שנ"ז סק"ו, שצ"ג סק"א (קטע "והנה הפ"י").

הסוברים שגודרות יש להן חזקה לאחר ג"ש.

ב"ב ב': רל"ג, רל"ד, רנ"ב סק"ב סק"ג (קטע ראשון).

ח. מוחזק נגד צירוף כחות אחרים

בענין מה שלפי רבן גמליאל מהני ברי בהדי מיגו או בהדי חזקה דמעיקרא להוציא ממוחזק שטוען שמא.

כתובות א': ר"ה, ר"ו סק"א סק"ו, ר"ט (קטע "ובאמת אפילו").

קידושין ג': ס"ו (קטע "ועי" ברא"ש").

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ו' (קטע "ומעתה" ולהלן שם).

ב"מ: פרק שנים אוחזין כ"ה סק"ב (קטע "וביותר"), כ"ח (קטע אחרון), קמ"ד (קטע אחרון), רמ"ב סק"א (קטע אחרון), רמ"ג (קטע "ותי").

ב"ב א': רט"ז.

ב"ב ב': ר"מ סק"א (קטע "ועכ"פ") סק"ד (קטע "והנה יש לעיין"), שפ"ו סק"ב בהערה.

הדרך שלפי ר"ג הה"נ שמהני ברי בהדי ספק ספיקא להוציא ממוחזק שטוען שמא.

כתובות א': ר"ו סק"א (קטע "והקשה").

דברי התוס' רי"ד שמה שר"ג אזיל בתר ברי

הדרך שס"ס בהדי רוב לא מהני להוציא כתובה.

כתובות א': רכ"ז.

בענין ברי ושמא בהדי מוחזק כנגד חזקה דמעיקרא.

כתובות ב': תצ"א סק"ב.

שחזקה דמעיקרא ביחד עם חזקה דהשתא (ואולי רק אם יש גם רוב), א"נ רוב ביחד עם חזקה דהשתא, יכולים להוציא ממוחזק אפילו אם הוא גם מרא קמא.

קידושין ד': שצ"ב סק"ב.

ט. תפיסה

בענין תפיסה בשנים אוחזין בטלית, עי' בערך שנים אוחזין בטלית - תקפה אחד בפנינו.

ביאור המחלוקת בב"מ דף ו' ע"ב אם תקפו כהן מוציאין אותו מידו או לא (דברי הקובץ הערות), ופסקו של הרמב"ם שאין מוציאין אותו מידו.

כתובות א': ר"ו סק"ו בהערה (קטע אחרון).

ב"ק ב': המשך פרק מרובה מ"ז בהערה השלישית (קטע אחרון).

ב"מ: פרק שנים אוחזין ט"ז (קטע אחרון), כ"ה סק"ג, רס"ג (קטע "ועוד י"ל"), רס"ט - רע"ו, פרק אלו מציאות ח' סק"א (פסקו של הרמב"ם).

ב"ב ב': רל"ט סק"ב במילואים (קטע אחרון).

סנהדרין: פרק זה בורר מ"ד בהערה השלישית (קטע אחרון).

דברי המחנה אפרים שהיכא שהישראל אינו רוצה לתתו לשום כהן יכול כל כהן לתפוס ממנו ולכו"ע אין מוציאין אותו מידו.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רנ"ח*.

דברי הכ"מ שאפילו אם מוחזקות היא חזקה חיובית ונעשה ממונו אבל בכל זאת אפשר לסבור תקפו כהן אין מוציאין אותו מידו.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רע"א.

שאם סוברים שתקפו כהן אין מוציאין אותו מידו ושמהני תפיסה א"כ יוצא שהממע"ה הוא ממש דינא דכל דאלים גבר.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ט"ז (קטע אחרון), רס"ו, רס"ט.

דברי השט"מ שאם סוברים תקפו כהן אין מוציאין אותו מידו א"כ גם עכשיו שלא תקף חשיב שיש להכהן חלק בה בתורת ודאי (ולא רק דין של ספק).

ב"מ: פרק שנים אוחזין רפ"ה.

סוגיית הגמ' שם שאם תקפו כהן מוציאין אותו מידו יכול הישראל להשתמש בהמה זו בשביל מעשר בהמה וחשיב ממונו לכל הדינים שבתורה.

גיטין: פרק המביא גט שצ"ג (קטע אחרון).

דברי הקובץ הערות שלפי הצד שתקפו כהן מוציאין אותו מידו, הממון נעשה בתורת ודאי ממונו של הישראל שהוא המוחזק הראשון אפילו אם כלפי שמיא גליא שהוא משקר.

כתובות ב': ס"ד בהערה השני'.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רס"ב (קטע "והנה עי' בקובץ הערות").

דברי הקובץ הערות שלפי הצד שתקפו כהן מוציאין אותו מידו יכול לצאת באתרוג שזכה בו מדין הממע"ה כי חשיב ממונו בתורת ודאי.

גיטין: פרק המביא גט שצ"ג.

דברי הקובץ הערות שלפי הצד שתקפו כהן מוציאין אותו מידו אם קידש אשה בממון שזכה בו משום שהמע"ה הרי היא ודאי מקודשת.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רס"ב (קטע "והנה עי' בקובץ הערות").

דרכו של החמדת שלמה שרק במתנות כהונה אמרינן שאם סוברים שתקפו כהן מוציאין אותו מידו הרי זה נחשב בתורת ודאי ממונו של הישראל, והיינו משום שמתנות כהונה הן ממון שאין לו תובעים,

ב"ק ב': המשך פרק מרובה מ"ז
(קטע "מיהו י"ל שהרשב"ם").

ב"מ: פרק שנים אוחזין רל"ח
(קטע "עוד י"ל"), רס"ג (קטע
"ועוד י"ל"), ר"ע סק"א, רע"א
(קטע "ולפי הכ"מ" וקטע "וגם").

ב"ב ב': רל"ט סק"ב (קטע
"ומעתה" ולהלן שם), רמ"ב סק"ג,
רס"ג (קטע "ועוד י"ל"), ר"ע,
רפ"ג סק"ב (קטע "הי")
ובמילואים, שכ"ה סק"א (קטע
"מיהו י"ל") ובמילואים, שצ"ב
סק"ב ובמילואים.

סנהדרין: פרק זה בורר מ"ד (קטע
"מיהו י"ל שהרשב"ם").

הסברא שהיכא שאין דררא דממונא אלא
כל הספק הוא רק מחמת טענותיהם, לכו"ע
לא מהני תפיסה אלא מוציאין מיד התופס.

ב"מ: פרק שנים אוחזין כ"ב סק"ג,
ר"ס (קטע "ונראה לבאר כך"),
רס"ז סק"ג.

סברת ר' חיים אחיו של הקצה"ח, והגרא"ק
בדעת הרמב"ם, שתפיסה לאחר שנולד
הספק מהני בטענת ברי רק היכא שבלי
התפיסה הי' הדין שהממע"ה, אבל לא
היכא שהי' הדין יחלוקו.

כתובות א': תט"ו בההערה.

כתובות ב': ס"ו (קטע "ונראה").

ב"מ: פרק שנים אוחזין רס"ז
סק"א.

ב"ב א': ח' סק"א (קטע "ועי'
עוד"), ל"ז (קטע "מיהו עיי"ש").

הראשונים שסוברים שתפיסה ברשות מהני.

כתובות ב': ס"ח.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ר"ע*
סק"א סק"ה סק"ז, רע"ה (קטע
ראשון).

דברי תוס' בכתובות דף כ' ע"א שתפיסה
מהני רק בטוען טענת ברי, ודבריהם בסוף
דף ט"ז שם שתפיסת האשה שם מהני רק
כשיש לה מיגו לומר שלא תפסה.

כתובות ב': ס"ו.

נדרים: פרק השותפין ד'.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רס"ה.

ועוד לא זכה בהן הכהן, אבל בשאר דררא
דממונא היו ספק.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רע"ו.

עוד בענין תפיסה בממון שאין לו תובעים.
ב"ק ב': נ"א.

דרכו של חזו"א שאפילו אם סוברים תקפו
כהן מוציאין אותו בידו אבל כל זמן שהוא
ביד הכהן ועוד לא הוצאנו אותו הרי זה
בגדר ספק ממונו.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רע"ה
(קטע "והחזו"א").

דברי הרמב"ם שמצד אחד פוסק שתקפו
כהן אין מוציאין אותו מידו, ומצד שני הרי
הוא פוסק שהספקות נכנסין לדיר להתעשר,
ואילו בסוגיית הגמ' מבואר שאם סוברים
שתקפו כהן אין מוציאין אותו מידו א"כ
נמצא שהישראל פוטר ממונו בממונו של
כהן.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רע"א,
רע"ג, רע"ג*, רע"ד.

דרכיהם של הכ"מ והלח"מ בשיטתו.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רע"א.

דרכו של התשובות הרשב"א בשיטתו.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רע"ג,
רע"ג*.

דרכו של ספר אשר לשלמה בכוונת
התשובות הרשב"א הנ"ל.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רע"ג*
(קטע "ועי' בספר").

בענין אם הרמב"ם פוסק שתקפו כהן אין
מוציאין מידו גם בנוגע להחמש סלעים של
פדיון הבן, וכן בנוגע להשה של פדיון פטר
חמור.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רע"א*.

בענין אם בציור של ספק ראשית הגז מהני
תפיסת הכהן.

ב"ק ב': נ"ב.

בענין למה בתקפו כהן לספק בכור אין
דנים מצד שיש להישראל חזקת מרא קמא.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רס"ח,
רע"ב - רע"ד.

דברי היד רמה שתפיסה לא מהני אפילו
כשחל רק הדין של דכאיב לי' כאיבא אזיל
לבי אסיא.

ב"ב א': ח' סק"א (קטע "ועי'
עוד" ולהלן שם), רס"ז (קטע
"וכהדרך").

בענין היכא שיש דין תורה ואנו מסופקים
אם הבעל דין נתכוין להודות, האם מהני
תפיסת ה בעל דין שכנגדו.

כתובות ב': ס"ח.

ב"מ: פרק שנים אוחזין א' סקי"ב,
רל"ג סק"א סק"ב (קטע "גם אתי
שפיר" ולהלן שם), רל"ד (קטע
"והנה העירוני"), רל"ו, רל"ז,
רל"ח (קטע "ועי' בלח"מ" ולהלן
שם), ר"מ, רמ"ח (קטע "ונראה
ליישב"), רנ"ה (קטע "והנה יש
עוד" ולהלן שם), ר"ס (קטע "הנה
הר"ן"), רס"ג (קטע "מיהו
באמת").

בענין אם היכא שהחפץ הוא ספק הפקר
ספק של חברו, מותר לו לתפוס או לא.

נדרים: פרק השותפין ד'.

בענין תפיסה בראשית הגז.

ב"ק ב': נ"א.

בענין תפיסה בצדקה.

ב"ק ב': נ"א.

בענין מה שבטוענו חטין והודה לו
בשעורין אע"פ שפטור מדמי שעורין אבל
תפיסה מהני.

ב"ק א': תמ"ו.

דברי הרמב"ן והר"ן שבתורת אין מוציאין
מן המוחזק אבל תפיסה מהני.

ב"ב ב': של"א סק"ב (קטע אחרון)
סק"ג (קטע אחרון).

דברי הרמב"ן בב"מ דף ו' דהיכא שהדין
הוא יחלוקו מספק מהני תפיסה אבל היכא
שהדין הוא יחלוקו משום ששניהם
מוחזקים י"ל שלא מהני תפיסה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין א' סק"ח.

דברי הרמב"ן שהיכא שתקף בטענה, והשני
שתק, אין זה גורם שתפיסת התוקף מועלת
(ורק בשנים אוחזין בטלית יש צד לומר
שמהני תקפה אחד בפנינו היכא שהנתקף
שותק, כי כיון שהיו תפוסים וכל אחד אמר
כולה שלי לא הי' צריך לשתוק).

ב"מ: פרק שנים אוחזין רל"ד (קטע
"גם י"ל"), רמ"א.

"שכר בית המרחץ מחבירו בשנים עשר
זהובים לשנה, דינר זהב לחדש וכו', בבא
באמצע החדש עסקינן, אבל בא בתחלת
החדש כולו למשכיר, בסוף החדש כולו
לשוכר" (ב"ב דף ק"ה).

כתובות ב': ס"ז, ס"ח.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רל"ו (קטע
"עי"ל"), רס"ב, רס"ג.

קושיית רעק"א על כל ספק קידושין, דכיון
שהיא חייבת להחזיר את הכסף כי תפיסה
לא מהני, אין כאן כסף קידושין, והדין נותן
שבתורת ודאי לא יהיו קידושין.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רע"ה.

דברי רש"י בב"מ דף צ"א שהיכא שחייב
מדיני שמים מהני תפיסה. ודברי המהרש"ל
דהיינו רק בציור של קלב"מ אבל לא
בגרמא בניזקין, והחולקין על המהרש"ל.

קידושין ב': שט"ו (קטע ראשון
וקטע "א").

ב"ק ב': נ"ב.

בענין היכא שמהני תפיסה, האם ב"ד
יכולים לעכבו מלתפוס.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רס"ג (קטע
"ועוד י"ל"), רס"ו.

בענין תפיסה קודם שנולד הספק.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רל"ו (קטע
"עי"ל" ולהלן שם), רס"ג (קטע
"מיהו באמת" וקטע "ועוד יש
ליישב"), ר"ע* סק"א סק"ה
סק"ו סק"ז.

בענין תפיסה בשעה שנולד הספק.

ב"מ: שנים אוחזין ר"ע* סק"ג.

עוד בענין תפיסה לאחר שנולד הספק.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רס"ב
(קטע "עוד יש ליישב" וקטע
אחרון), רס"ג (קטע "ועוד יש
ליישב"), רס"ה (קטע "ולפי"),
רס"ז בתחילתו ובסק"א, ר"ע*
סק"ג, פרק אלו מציאות ח' סק"א.
ב"ב א': י"א, י"ד, ל"ז (קטע
"מיהו עיי"ש" ולהלן שם).

י. תפיסת קנס

ע"י בערך קנס - תפיסה בדיני קנסות.

מוכת עץ

ע"י עוד:

בערך אונס ומפתה - קטנה שוטה בוגרת מוכת עץ.

בערך משארסתני נאנסתי.

בערך כהן גדול - בתולה לכהן גדול.

בערך כתובה.

בענין למה כל אשה לא חשיבא מוכת עץ משום שהיא בודקת את עצמה ועושה את פתחה פתוח קצת כמו מוכת עץ בבשר לפי המפרשים דאירי באופן שלא השיר את הבתולים.

כתובות א': רס"ב.

ביאור וגדר אין מוכת עץ בבשר.

כתובות א': רנ"ט, ר"ס, רס"א, רס"ב.

בענין אם היא נאמנת לומר מוכת עץ אני תחתך.

כתובות א': ר"ע (קטע "ועוד כתב

הש"ש בפרק ח"ו וקטע אחרון), רע"ז*, שצ"ט.

מומר

ע"י עוד בערך רשע.

בענין קרבנו של מומר, ע"י בערך קרבן חטאת יחיד - מומר.

בענין אם יש שליח לדבר עבירה כשהשליח הוא מומר, ע"י בערך שליחות - אין שליח לדבר עבירה.

בענין לפני עור, ומסייע ידי עוברי עבירה, ולהפריש מאיסור, במומר, ע"י בערך לפני עור.

דברי הראשונים והאחרונים בענין אם שייך לומר שישראל מומר מתהפך למי שיש לו דיני עכו"ם גם לקולא.

יבמות א': רפ"ד.

כתובות ב': שי"ט ובהערה שם.

גיטין: פרק השולח - עבדים ס"א (קטע אחרון).

בענין אם רק לומר להכעיס אין חלק

לעוה"ב או האם גם לומר לתיאבון אין חלק.

אבות: קמ"ו (קטע "והנה רבינו יונה" וקטע "והנה מלשוננו").

בענין שלא סגי בחילול שבת פעם אחת כדי להחשב מומר.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) ט"ו.

מוסיפים על העיר ועל העזרות

ע"י בערך ירושלים - מוסיפים על העיר ועל העזרות.

מוסר (לגוים)

המוסרין אין להם חלק לעוה"ב.

סנהדרין: שנ"ד (קטע "עוד צ"ע").

אבות: קמ"ד (קטע "עוד צ"ע").

בענין אם עשו תקנת נגזל במסור.

ב"ק א': תרס"ב.

בענין החיוב תשלומין היכא שחמשה מסרו.

ב"ק א': ק"ע סק"א (קטע "והנה עיין").

מוסר (תוכחה)

החילוק בין מוסר לתוכחה.

חומש: פר' כי תצא, ויסרו אתו

(כ"א, י"ח) (קטע "ועכ"פ לפי

דרכנו" ולהלן שם).

שיחות: עמ' קכ"ט.

מופלא שבבית דין

דעת תוס' שהמופלא שבב"ד אינו בכלל מנין ע"א, ודעת הרמב"ם שהוא הנשיא והרי הוא שפיר בכלל המנין.

הוריות: נ"א (קטע ראשון וקטע "והנה עיין בר"ה").

בענין אם מותר לשאר הדיינים לחלוק על המופלא שבב"ד.

סנהדרין: ר"ו.

בענין מה שבשביל החיוב של פר כהן המשיח הכהן גדול צריך להיות מופלא, ומחלוקת ראשונים אם הכוונה היא להמופלא שבב"ד או סתם ראוי להוראה.

הוריות: ע"ט (קטע אחרון), פ"א.

מוציא שם רע

דברי הרמב"ם שהאזהרה להמלקות של מוציא שם רע הוא הלאו של לא תלך רכיל. סנהדרין: של"ט (קטע אחרון).

מכות: ע"ח (קטע ראשון).

חומש: פר' כי תצא, ויסרו אתו (כ"א, י"ח) (קטע "מיהו העירוני").

הדרך שבמוציא שם רע המלקות הן משום שרצה להמית אותה והקנס הוא משום שרצה לקובעה לזונה.

מכות: ע"ה (קטע אחרון).

בענין מה שבספר המצות, במצות מוציא שם רע, הזכיר הרמב"ם רק להלקותו ושחשאר אשתו, ולא הזכיר את הקנס, ואילו במנין המצות שלפני ספר היד הזכיר רק ולו תהי' לאשה, ודברי החינוך והרדב"ז בזה.

כתובות ב': ש"ח.

שמוציא שם רע על הקטנה פטור.

קידושין א': הערות על דף ג' הערה ס"א*.

המחלוקת ראשונים בענין אם האשה מותרת לבעלה כשעדיו הוכחשו או לא כיוונו עדותן.

סנהדרין: ס"ה.

בענין מה היא הכוונה בלא כיוונו עדותן.

סנהדרין: ס"ד.

המחלוקת ראשונים בענין הדין שהיכא שהיא נשאת אסורה לבעלה אינו משלם קנס אפילו כשאין הורגים אותה: האם הטעם הוא משום דהוי תרתי דסתרי לומר שהוא משלם קנס כשהיא אסורה לו, או האם הטעם הוא משום שאין כאן ולו תהי' לאשה.

סנהדרין: ס"ה.

הדרך שלא איכפת לן אם מהני ההוצאת שם רע שלו לאוסרה עליו מדרבנן, אלא אכתי מיקרי ולו תהי' לאשה כיון שמהתורה היא מותרת.

סנהדרין: ס"ד (קטע "והנהגה לכאורה יש להוכיח").

חקירת רע"א בכתובות דף מ' ע"ב אם הבעל חייב ק' סלעים בשביל מוציא שם רע היכא שאשתו אסורה עליו בלאו, או האם אינו חייב כי אין כאן ולו תהי' לאשה. סנהדרין: ס"ה (קטע "ועיין בדו"ח").

מוראה

בענין פיגל באלל נתפגלה מוראה, במוראה לא נתפגל אלל.

זבחים ג': קט"ו.

דברי התורה כהנים שהמוראה של חטאת העוף נאכלת. ובענין אם הכוונה היא שיש מצות אכילת קדשים לאוכלה, או האם זה רק רשות. ושיטת הרמב"ם שאסור ליהנות ממנה, רק שאין חיוב מעילה.

והמוראה של עולת העוף נזרקה לבית הדשן.

זבחים ג': קט"ו.

הדרך שאם חישוב לאוכלה חוץ לזמנה אין הזבח מתפגל, כי כדי לפגל צריכים שיחשוב על אכילת אדם או מזבח שהיא מצוה, ולא סגי באכילת רשות. ויש לבאר שאכילת המוראה אינה אכילה של "למשחה", וזהו הטעם למה אכילתה היא רק רשות ולא מצוה.

זבחים ג': קט"ו.

מזבח

דברי הגמ' שהמזבח הוא כנגד כהונה, ודברי רש"י שהוא כנגד מלכות.

אבות: רי"ד.

דברי הגרי"ז שכל מה שלמעלה מחוט הסיקרא הוא בגדר קרנות המזבח וכל מה שלמטה הוא בגדר יסוד.

זבחים א': שצ"ו.

דברי הרמב"ם שהתפוח אינו מקום מיוחד על המזבח אלא הרי הוא ציבור של דשן, ודעת הראב"ד שהוא מקום מיוחד בנוי על המזבח.

זבחים ב': ש"ב (קטע ראשון).

חומש: פר' צו, והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה וגו' (ו', ד') (קטע "ועי' בחידושי הגרי"ז").

מזוזה

א. דיני כתיבת מזוזה

ב. דיני קביעת מזוזה

א. דיני כתיבת מזוזה

בענין שרטוט, ע"י בערך שרטוט.

ע"ע בערך ספר תורה - מעשה הכתיבה, שהובאו עוד דינים בנוגע לכתיבת מזוזה.

בענין אם יסוד הדין של כתיבת תפילין ומזוזות הוא לכתוב את הפרשה בהצורה שהיא כתובה בהספר תורה, או האם נאמר בהם דין חדש של כתיבה.

גיטין: פרק המביא גט קצ"ז (קטע "ודברינו").

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, ט', כ', כ"ט (קטע "ועיין עוד" וקטע "ועוד ביאר").

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו', ט') [ט] [יא] [יט] (קטע "ועיין עוד" וקטע "ועוד ביאר").

הדרך שיסוד הדין של כתיבת מזוזה אינו כתיבת פסוקים, או כתיבת יחידה אחת של פרשת שמע ופרשת והי' אם שמוע, אלא יסוד הדין הוא כתיבת פרשיות, ומש"ה היינו חושבים שכל פרשה היא מצוה בפני עצמה, ולכן צריכים את המשנה ששתי הפרשיות שבמזוזה מעכבות זו את זו.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, א' (קטע אחרון).

חומש: פר' שופטים, "בענין כתיבת ספר תורה" [א] (קטע אחרון).

בענין הא דאין כותבין תפילין ומזוזות על שני עורות: האם מהני תפירה.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, ל' סק"ב.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו', ט') [כ] סק"ב.

הסוברים שהדין שבתפילין ומזוזה צריכים "כסדרן" קאי על המעשה כתיבה, דאי אפשר למחוק מילה באמצע ולכותבה פעם שני' כי אז הפרשה לא נכתבה כסדרה. והסוברים שאין קפידא בהנ"ל, אלא רק שהפרשיות יהיו כסדרן, ולא שהפרשה

השני' תהי' למעלה והפרשה הראשונה למטה, וכן שבתוך הפרשה המלים והפסוקים יהיו מסודרים כסדרם. והשיטה שגם לפ"ז א"א בתפילין ומזוזה לתלות מלה או אות ששכח לכתוב בין השיטין, והטעם למה.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, י"ז סק"א.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו', ט') [י].

בענין מזוזה שכתבה כצורת שירה.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, כ', כ"א.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו', ט') [יא].

בענין "על הארץ בשיטה אחרונה".

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, כ"ב, כ"ג.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו', ט') [יב] [יג].

בענין "עושה פרשיות" (של מזוזה) סתומות" (לשון רבים).

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, כ"ט.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו', ט') [י"ט].

בענין שיעור הגליון שצריכים להשאר במזוזה, והטעם לזה.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, כ"ד.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו', ט') [יד].

בענין כתיבת "שד-י" מבחוץ.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, כ"ד.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו', ט') [יד].

בענין איך לגלול את המזוזה.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, כ"ד.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו', ט') [יד].

דברי הרמב"ם שהכותבים בפנים המזוזה

שמות קודש או שמות מלאכים אין להם חלק לעוה"ב.

סנהדרין: שנ"ד (קטע "ועיין בפ"ה").

אבות: קמ"ד (קטע "ובפ"ה").

"ס"ת שבלה ותפילין שבלו אין עושין מהן מזוזה": בענין איך שייך לעשות מזוזה מס"ת.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, ל'.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו', ט') [כ].

ב. דיני קביעת מזוזה

בענין אם מצות קביעת מזוזה היא רק מה שקובע אותה בפתחו, או האם המצוה היא מה שהמזוזה מונחת על הפתח אשר לפ"ז יוצא שהמצוה נמשכת ומתקיימת כל הזמן. ב"ק א': תרצ"ט.

בענין היכא שיש לו בית בשותפות עם גוי, האם הבית חייב במזוזה.

נדרים: פרק השותפין ה*.

מזונות

א. כללי

ב. מזונות בהגיע הזמן ולא נישאו

כללי

"מזוני עיקר או מעשה ידים עיקר".

יבמות ג': י"א.

גיטין: פרק המביא גט שנ"ט.

שבנשואה רגילה הרי הבעל משתעבד בתחילת הנישואין עבור המזונות של כל ימות הנישואין.

כתובות א': ז' סק"ב.

בענין אם מציאתה היא של בעלה תחת מזונות או משום איבה.

כתובות א': ז' סק"ב.

בענין שאלמנה לכ"ג וגרושה וחלוצה לכהן הדיוט אין להן מזונות.

יבמות ג': ו'.

בענין שאשה שנשאת על פי עד אחד שהעיד שמת בעלה ואח"כ בא בעלה אין לה מזונות לא על זה ולא על זה.

יבמות ג': ה', ו'.

ב. מזונות בהגיע הזמן ולא נישאו

ג' צדדים בענין למה בהגיע הזמן ולא נישאו הרי הן אוכלות משלו.

כתובות א': ז' סק"א, ל"ז (קטע "והנה לעיל").

שבהגיע הזמן ולא נישאו החיוב של מזונות חל דבר יום ביומו, ודלא כמו בנשואה ממש שהבעל משתעבד בתחילת הנישואין עבור המזונות של כל ימות הנישואין.

כתובות א': ז' סק"ב.

בענין היכא שהגיע הזמן ולא נישאו (דאוכלות משלו): האם הבעל זוכה בכה"ג במציאתה ובמעשה ידי'.

כתובות א': ז' סק"ב, ל"ד.

ביאור "הגיע זמן באחד בשבת (ולא נישאו מחמת תקנת שקדו) אין מעלה לה מזונות".

כתובות א': ז' סק"ג.

בענין היכא שנדחו הנישואין מפני תקנת טענת בתולים, האם הוא חייב במזונות, והסברות ש"ל בזה למה זה שונה מהיכא שלא נישאו משום תקנת שקדו.

כתובות א': ד', ו', ז' סק"ד, כ"ג בהערה.

הסברא שכל היכא שמעכבים את הנישואין מחמת תקנה קבועה, והדבר ידוע מראש, אין זה נקרא שהגיע הזמן.

כתובות א': ו', ז' סק"ג סק"ז.

בענין היכא שהדבר ידוע מראש אבל לא מחמת תקנה דרבנן.

כתובות א': ז' סק"ז, י'.

ביאור הלישנא קמא בכתובות דף ב' שגם היכא שלא נישאו בזמנם מפני שחלה הוא או היא או פירסה נדה, אין מעלה לה מזונות.

כתובות א': ז' סק"ג.

צדדי השאלה של הלישנא בתרא בענין חלה הוא.

כתובות א': ז' סק"ה.

שהיכא שחלה הארוס אחרי שהגיע הזמן, הרי הוא בודאי מעלה לה מזונות, והטעמים לזה.

כתובות א': ז' סק"ה, כ"ב.

צדדי השאלה של הלישנא בתרא בחלתה היא.

כתובות א': ז' סק"ו, י"א.

בענין אם גם בחלתה היא יש חילוק בין היכא שחלתה לפני שהגיע הזמן לבין היכא שחלתה אחרי שהגיע הזמן.

כתובות א': כ"ב.

צדדי השאלה של הלישנא בתרא בפירסה נדה.

כתובות א': ז' סק"ז, י"א.

בענין אם גם לענין פירסה נדה יש חילוק בין היכא שפירסה נדה לפני שהגיע הזמן לבין היכא שפירסה נדה לאחר שהגיע הזמן.

כתובות א': כ"ב.

מזיק

א. איסור מזיק, והיחס בין האיסור והחיוב תשלומין

ב. מהות ודיני התשלומין

ג. כמה ציורים שונים של מזיק

ד. הקדש, חרש, עכו"ם

ה. אבות ותולדות

ו. בעלות – היכא שהדבר המזיק אינו ברשותו של הבעלים אלא ברשות או שליטת אדם אחר כגון גזלן, עבדו ואמתו שהזיקו, שומר

ז. בתר מעיקרא אזלינן או בתר תבר מנא אזלינן

ח. כל המשנה ובא אחר ושינה בו

ט. תחילתו בפשיעה וסופו באונס

י. היזק שאינו ניכר

יא. דמי ולדות

יב. מציל עצמו בממון חברו

יג. עביד איניש דינא לנפשי

א. איסור מזיק, והיחס בין האיסור והחיוב תשלומין

בענין מאיפוא לומדים שיש איסור להזיק בגופו, וכן איסור שלא לשמור את ממונו.

קידושין ג': ל"ה סק"ז בהערה השני'.

קידושין ד': קפ"ז (קטע "מיהו מצינו").

ב"ק א': א', ב' סק"ג, ד' * (קטע "והנה העירוני" ולהלן שם), תפ"ב, תרס"ז, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ע', הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) ו'.

ב"מ: פרק שנים או חזין קע"ד.

ב"ב א': קנ"א סק"ה (קטע "מיהו מה"), קצ"ט.

בענין אם עוברים על האיסור מיד כשלא שמר, או האם רק אם קרה באמת היזק.

ב"ק א': ו', הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ע'.

בענין "לא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו".

ב"ק א': רכ"ה.

בענין אם חייב לשלם כשלא עבר על האיסור מזיק.

קידושין ד': קפ"ז (קטע "מיהו מצינו").

ב"ק א': ב', פ"ה, רס"ז, שצ"ה, תרס"ז, תרפ"ח, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) ו', ח' (קטע "והנה יש לומר").

בענין אם תשלומי היזק הם בגדר עונש על זה שעבר על האיסור להזיק, או האם הם בגדר חוב של ממון עבור ההיזק.

קידושין ג': ל"א.

ב"ק א': ב' סק"א, ז' בהערה השני', ס"ט, (ע"א), רי"ב בהערה, הסוגיא של אשו משום חציו ל"ג.

ב"ק ב': קס"ח, שס"ט.

חומש: פר' קדושים, ולא תכחשו (י"ט, י"א) (קטע "ועכ"פ" ולהלן שם).

בענין אם גדר החיוב הוא לשלם על מעשה שורו, או לשלם עבור פשיעתו. ושכן יש לחקור גם בנוגע לסיבת החיוב.

ב"ק א': ב' סק"א, רצ"ה סק"ד, הסוגיא של אשו משום חציו ט', ל"ה סק"ב בההערה, סק"ג, של"ו, תרצ"ד סק"א. הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) י"ח (קטע "הנה בתחילה").

ב"מ: פרק המפקיד קע"ב (קטע "וע"ע בחי' הגרש"ש").

הדרך שעל האב של שור הרי הוא חייב משום מעשה שורו אבל על התולדות הרי הוא חייב משום פשיעתו.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) י"ח (קטע "הנה בתחילה").

בענין אם יש מצות עשה על המזיק לשלם חוץ מעצם החיוב ממון או האם המצוה היא על ב"ד לדונו.

ב"ק א': פ"ז* (קטע "ובעיקר").

חומש: פר' משפטים, ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (כ"א, א') [ג].

בענין אם הוא חייב לשלם היכא שהי' בגדר אומר מותר.

ב"ק א': ב' סק"ז, שמ"ג, תרל"ו.

ב"ק ב': מראה מקומות בענין גרמא וגרמי (בסוף הכרך) ה' בההערה.

ב"ב א': ט"ז (קטע "ואולי").

שיטת הרב"ד שהיכא שיש לתלות שמן השמים סיבבו את ההיזק להניזק הרי המזיק פטור.

ב"ק א': תש"כ (קטע "ב").

שאינן דין תשלומי נזק להפסיד את מי שלא פשע (כמו לוקח).

ב"ק א': ר"ה (קטע ראשון).

הסוברים שחייבים היכא שלא שמר מרוח מצוי' אפילו בציור שאין דרך בני אדם לשמור בכה"ג, וששומר חנם פטור על זה.

ב"ק א': תשי"ט (קטע ראשון ולהלן שם).

ב. מהות ודיני התשלומין

בענין אם עיקר חיובו של מזיק הוא לשלם את הפחת או לתקן את הנזק.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קע"א - קע"ה.

בענין היכא שלכלכך בגדים לכלוך שאפשר לכבס ולהעביר, האם זה מיקרי היזק וחייב לכבסם בשבילו, וכן היכא שלכלכך גופו ואפשר לרחצו.

ב"ק א': שצ"ג.

בענין אם חייב לשלם היכא שהזיק דבר שהוא מבוטח והניזק יקבל דמי ביטוח.

ב"מ: פרק המפקיד ב' סק"א.

בענין אם חייבים על היזק שסופו במציאות לחזור.

ב"ק א': ל'.

בענין אם החיוב לשלם הוא עבור שבירת הכלי או האם החיוב הוא לשלם עבור הפקעת השירות.

ב"ק א': רנ"א, רנ"ב סק"א.

בענין היכא שעשה המזיק להניזק דבר שברור שיגרום להניזק הוצאות, האם זה מיקרי שההיזק כבר נמצא לפנינו והרי הוא יכול לתבוע מהמזיק כבר עכשיו.

ב"ק א': תכ"א סק"א (קטע "ברם נראה").

בענין "כחש גופנא".

ב"ק א': שס"ז*, תשכ"ז, תשכ"ח.

בענין "נידון במשורר שבו".

ב"ק א': תשכ"ה, תשכ"ו.

בענין שבספק חיוב של נזקי ממון אזלינן לחומרא.

ב"ק א': א' סק"ה, תרע"ד.

בענין אם יש חיוב לשלם כשהזיק למי שאינו עושה מעשה עמך.

ב"ק א': ב' סק"ה*.

בענין אם מזיק על מנת לשלם אסור מהתורה או מדרבנן.

ב"ק א': א' סק"ה (קטע "ושוב

כתב"), הוספות על פרק המניה משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) ו'.

ב"ק ב': ו' (קטע "ולפי דברי" ולהלן שם).

ב"ב א': רי"ז.

סנהדרין: פרק זה בורר ל"א.

בענין אם המזיק משלם כשוויות הדבר הניזק בשעת ההיזק או כמו בשעת העמדה בדין.

ב"ק ב': כ"ז סק"ב סק"ג.

הסברא שהיכא שהניזק שילם בשביל החפץ ביוקר אבל ה' אפשר להשיגו בזול, יכול המזיק לשלם בזול.

ב"מ: פרק המפקיד פ"ט (קטע אחרון).

בענין "כולה הזיקא עביד" או "פלגא הזיקא עביד".

ב"ק א': פ"ד סק"ב, ר' סק"א סק"ז, ר"א, ר"ב.

בענין "כי ליכא לאישתלומי מהאי מישתלם מהאי".

ב"ק א': קצ"ט - ר"ג, רס"ד* סק"ח, שמ"ז (קטע "והנה לכאורה נראה"), תמ"ח, תר"ה סק"ב.

מכות: נ"ח.

בענין "יש אומד לניזקין".

ב"ק א': ל"ה (קטע "והנה לקמן" ולהלן שם), תנ"ו (קטע "ולכאורה יש להוכיח"), תקכ"ב.

שבשני מזיקים שהזיקו זה את זה, לא חשיב היזק אלא המותר.

ב"ק א': רי"א, תי"ז (המחלוקת בין הרא"ש והנ"י בענין זה).

דברי הרא"ש ששמין את מותר ההיזק ולא את מותר החיוב תשלומין.

ב"ק א': תי"ז.

שאם התחילו להתגרות בבת אחת הרי זה נקרא שהזיקו כאחד אפילו אם הנגיחות היו בזה אחר זה, ולא אמרין שיש רשות להשני לנגוח בחזרה.

ב"ק א': תי"ז בהערה הראשונה, תי"ט, תל"ו.

בענין יסוד הדין של בעלים מטפלים בנבילה: האם הוא משום שלא מיקרי מזיק על הנבילה או האם הוא מחזירה בתורה תשלומין.

ב"ק א': קע"ו.

בענין אם פחת נבילה הוא דניזק משום שלא מיקרי מזיק על מה שנשאר אחרי ההיזק או האם זה בגדר פטור בהתשלומין.

ב"ק א': צ"ח סק"ב, קע"ו.

בענין מה ששמין את הולד אגב הפרה, והפירות אגב השדה, והיך אגב העבד: הדרך שגם אם נשום בנפרד הרי זה שומא אמתי, רק שיש להמזיק זכות לתבוע את השומא הזול.

ב"ק א': תקע"א, תשכ"א (קטע "והנה הפ"י").

בענין אם שמין ולד אגב הפרה גם היכא שהולד שייך לאדם אחד ולא לבעל הפרה.

ב"ק א': תקע"ב.

בענין "אכלה פירות גמורין משלמת פירות גמורין".

גיטין: פרק השולח - עבדים נ' (קטע "והנה ביישוב" וקטע "ברם").

ב"ק א': תשכ"ט.

סנהדרין: קי"ט (קטע "והנה ביישוב" וקטע "ברם").

ג. כמה ציורים שונים של מזיק

"מחיצת הכרם שנפרצה אומר לו גדור וכו'": שיטות הראשונים בענין למה בעל הכרם חייב יותר מבעל הזרעים (וע"ע בזה בערך גרמא - גרמי).

ב"ב א': ט"ו.

בענין מזיק מתנות כהונה (חולין דף ק"ל).

ב"ק ב': נ' (קטע אחרון).

בענין אם מותר להעיר את חבירו שישן ורגליו הן על קופסא שנמצאת בו סחורה כדי שיוכל למכור את הסחורה.

קידושין ב': חלק ההערות דף ל"א הערה י'.

ביאור החומרא של "יש בו רוח חיים".

ב"ק א': ה'.

בענין כח כחו וכח שני.

ב"ק א': רנ"ג.

בענין שהיכא ששני אנשים פשעו וקרה היזק, והאחד פשע פשיעה יותר גדולה מהשני או שהוא הפושע הראשון, הרי הוא חייב, ובענין אם השני חייב כשאין להראשון מה לשלם.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ס', ס"ב, ס"ג.

ד. הקדש, חרש, עכו"ם

בענין אם כל המזיקים פטורים על נזקי הקדש או האם רק קרן פטורה.

ב"ק א': צ"ז, קס"א, ר"ד.

בענין שור של אדם שנולד פיקח אבל אחר"כ נעשה האדם חרש, והשור נגח אחרי שנתחרש.

ב"ק א': תצ"ג.

דברי הקובץ שיעורים שאפילו למ"ד שגזל עכו"ם אסור מוחיב עם קונהו אבל אין איסור להזיק את ממונו.

ב"ק א': תפ"ג סק"א בהערה הראשונה.

ה. אבות ותולדות

בענין מאיפוא לומדים תולדות נזיקין.

ב"ק א': ט"ו.

בענין אם קובעים את שם האב על פי הדבר המזיק או האם על פי הדרך שהזיק (כגון באדם או בהמה השוכבים ברה"ר והזיקו בדרך בור, וכן אדם או כלב וגדי שנפלו מהגג ברוח מצוי' והזיקו בדרך אש).

ב"ק א': ה', ה*, כ"ה, ל"ז, רס"ה, ת"ט, תקפ"ד, תרצ"ד סק"ב.

נפ"מ בין אם מזיק מסוים הוא בגדר אב או בגדר תולדה.

ב"ק א': ט"ו סק"ב, תקפ"ד (קטע "ולפ"ז יש נפ"מ" ולהלן שם).

הדרך שיסוד החיוב תשלומין של התולדות אינו נובע מן האב, אלא הרי הוא נובע מחיובו לשמור את ממונו מקרא דואהבת

לרעך כמוך או מק"ו מהשבת אבידה, דכיון שהוא חייב לשמור סברא הוא שהוא חייב לשלם את מה שהזיקו, ולאחר שיודעים שהוא חייב לשלם א"כ כשדנין מה הן הלכותיהן הרי אנו דנין שמסתמא קבעה התורה את החיוב על פי ההלכות של האב שהוא יותר קרוב אליו.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) י"ח (קטע "הנה בתחילה").

הדרך שעל האב של שור הרי הוא חייב משום מעשה שורו אבל על התולדות הרי הוא חייב משום פשיעתו.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) י"ח (קטע "הנה בתחילה").

בענין אם דבר שמתרבה מדרשה הרי הוא בגדר אב או האם הוא בגדר תולדה, וכגון אדם מועד לעולם, וכן חי' ועוף, וכן שן דלא מכילא קרנא.

ב"ק א': ד*, ס"ב.

עוד בענין אם חי' ועוף נחשבים אב או תולדה, ונפ"מ בזה.

ב"ק א': ט"ו סק"ב, רמ"ט, תקפ"ד (קטע "ולפ"ז יש נפ"מ").

בענין אם כל המיעוטים שבפרשיות נזיקין קאי רק על הציורים שמפורשים בהפסוק או האם קאי גם על מה שמתרבה מריבויים ושאר ילפותות.

ב"ק א': ל"ה*, נ"ט, ע"ח סק"ה, רס"א, ת"ד, תרנ"ו.

ו. בעלות – היכא שהדבר המזיק אינו ברשותו של הבעלים אלא ברשות או שליטת אדם אחר כגון גזלן, עבדו ואמתו שהזיקו, שומר

בענין אם כדי להתחייב משום נזקי ממון סגי בזה שהבהמה היא ברשותו אע"פ שאינה שלו.

ב"ק א': ל"ז* סק"א.

בענין למה גזלן חייב בנזקי ממון.

ב"ק א': ל"ז* סק"א.

בענין אם גולן חייב גם על נזקי שור תם, וכן בענין אם משלם תם מגופו (עבור מה שהזיק כשהי' ברשות הגולן) אפילו לאחר שחזר להבעלים.

ב"ק א': תרצ"ב.

בענין אם הגוזל ע"מ להחזיר או על מנת לאבד חייב על מה שהבהמה הזיקה.

ב"ק א': ל"ז * סק"ב, תרצ"ג * (על מנת לאבד).

בענין אם כופר בפקדון חייב על מה שהבהמה הזיקה.

ב"ק א': ל"ז * סק"ג, תרצ"ג (קטע "ועכ"פ").

בענין למה הי' האדון חייב על מה שהזיקו עבדו ואמתו בלי הטעם של שמא יקניטנו רבו וכו'.

ב"ק א': ט"ו בההערה הרביעית, תרס"ז.

אבות: פ"ב.

בענין אם הכוונה בזה שהשומר נכנס תחת הבעלים לענין נזקי ממוץ היא שהוא נעשה ממש כמו בעלים ולכן הרי הוא חייב לשלם את מה שהבהמה הזיקה, או האם לעולם המפקיד נחשב הבעלים וחייב הוא לשלם את ההזיק, רק ששוב חייב השומר לשלם את ההזיק להמפקיד על שלא שמר את הבהמה ויצתה והזיקה.

ב"ק א': ת"ל בההערה.

ז. בתר מעיקרא אזלינן או בתר תבר מנא אזלינן

בענין בתר מעיקרא אזלינן או בתר מנא תבירא תבר אזלינן.

ב"ק א': ל"ג, ר"א סק"ג סק"ד, רנ"א, רנ"ב, ע"ר, תשכ"ז.

בענין אם אומרים בתר מעיקרא אזלינן גם בזורק חץ, או האם רק כשזרק את הדבר הניזק.

ב"ק א': רנ"ב סק"ב, הסוגיא של אשו משום חציו י"ז סק"ב סק"ד.

בענין אם בתר מעיקרא אזלינן פירושו הוא

דחשיב שבור ממש או האם הכוונה היא רק שנפקע ממנו הדין ממוץ.

ב"ק א': רנ"א, רנ"ב, רנ"ג.

בענין הדין של בתר מעיקרא, והדין של "אבודה ממנו", והדין של "בלא"ה הוי מתבר".

ב"ק א': רנ"ב סק"א בההערה הראשונה והשני'.

ששיין לומר בתר תבר מנא אזלינן רק היכא שזה יגרום שהזורק לא יחשב אפילו בגדר גרמא.

ב"ק א': רנ"ב סק"א בההערה השלישית.

כללים ב"מנא תבירא תבר".

ב"ק א': תר"ה סק"א.

ח. כל המשנה ובא אחר ושינה בו

בענין כל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור.

ב"ק א': רע"א - רע"ג, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז כ"א (קטע "ובאמת" וקטע "עיינ").

בענין כל המשנה ובא אחר והזיקו ברגל.

ב"ק א': ר"י, רע"א, רפ"ח, ר"צ סק"ב.

בענין כל המשנה ובא אדם אחר והזיקו.

ב"ק א': שנ"ט, תקפ"ב (קטע "והנה אכתי"), הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז כ"א (קטע "ובאמת" וקטע "עיינ").

בענין כל המשנה ובא אדם אחר והזיק אותו בדרך שוא"ת.

ב"ק א': תקפ"ב (קטע "והנה לשוננו").

הסוגיא של מהלכת ורבוצה.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז י"ז - י"ט.

בענין למה יש להמהלכת רשות "לסגוי" על הרבוצה.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז י"ז, י"ח.

בענין הווצקה המהלכת על הרבוצה, ו"איבעי לה לסגויי באידך גיסא".

רס"ה, תקפ"ד (קטע "מיהו שו"ר"), הוספות על פרק המניה משנת תשע"ז י"ט.

בענין בעטה רבוצה במהלכת לאחר שהמהלכת דרסה עלי' או לאחר שבעטה בה.

ב"ק א': רע"ב.

ט. תחילתו בפשיעה וסופו באונס

בענין תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב: האם זה משום שהוא חייב על הפשיעה בתנאי שהניזק יחסר, או האם זה נקרא שגם האונס בסוף קרה בפשיעה, או האם זה משום שהלכתא היא שהיכא שפשע הרי הוא ממשיך להיות חייב על כל מה שקרה אע"פ שלא מיקרי שקרה בפשיעה.

ב"ק א': רצ"ה (קטע אחרון).

ב"מ: פרק המפקיד קמ"ג, קע"ב.

בענין תחילתו בפשיעה וסופו באונס היכא שלא בא האונס מחמת הפשיעה.

ב"ק א': רצ"ה, תר"מ, תרמ"א.

ב"מ: פרק המפקיד קע"א, קע"ב (קטע "ועי' ברו"ח"), קע"ה.

בענין "הבלא דאגמא קטלא".

ב"מ: פרק המפקיד ק"ס.

בענין תחילתו בפשיעה וסופו באונס מחפץ לחפץ, או מאב לאב, דהיינו שפשע בשמירת חפץ אחד וקרה אונס לחפץ אחר, או שפשע בשמירה מאב אחד וקרה אונס בדרך אב אחר.

ב"ק א': רס"ז, רצ"ה סק"א (מאב לאב) סק"ב (כהנ"ל) סק"ג (מחפץ לחפץ) סק"ד (מאב לאב), תר"מ (מחפץ לחפץ), תרמ"א סק"ג (מחפץ לחפץ), תרע"א (מאב לאב), תשי"ט (קטע "וי"ל" וקטע "וגם"), תשמ"ד סק"ב (מחפץ לחפץ).

ב"מ: פרק המפקיד קמ"ז (היכא

שפשע בערך כספי קטן וקרה אונס בערך כספי יותר גדול), קע"ב (קטע "והנה עיין ביש"ש" וקטע "גם יש לתלות").

בענין היכא שפשע בהחיוב שמירה של שומרים, ואח"כ קרה אונס של נזקי ממון, דהיינו שהבהמה הזיקה, האם הוא חייב משום תחילתו בפשיעה וסופו באונס.

ב"ק א': תשי"ט (קטע "וי"ל").

בענין אם בתחילתו בפשיעה וסופו באונס שייך שיהי' חייב על האונס יותר ממה שהי' חייב על פשיעה.

ב"ק א': רצ"ה סק"ב.

הדרך שדוקא תחילתו בפשיעה חייב אבל לא תחילתו באיסור, דהיינו היכא שעבר על איסור, כגון שהדליק אש בחצר חבירו, אבל באופן שאינו נחשב פושע על איזה חפץ מסוים, וכגון שכל החפצים היו בריחוק מקום.

ב"ק א': תשמ"ד סק"ב.

בענין תחילתו בפשיעה וסופו באונס היכא שהיתה פשיעה כזו שלא שכיח שיצא מזה היזק (אע"פ שמיקרי פשיעה).

ב"ק א': כ"ט סק"א (קטע "וכן מוכח"), תר"מ, תרע"א.

ב"מ: פרק המפקיד קע"ב (קטע "וכתב שם הנ"י").

י. היזק שאינו ניכר

בענין היזק שאינו ניכר לא שמי' היזק.

ב"ק א': רנ"א.

דברי רש"י שלמ"ד היזק שאינו ניכר לא שמי' היזק אינו עובר אלא על איסור דרבנן.

ב"ק א': א' סק"ו.

דברי תוס' שכלאים חשיב היזק ניכר כי התערובת ניכר, והקושיא דהא היאוש אינו ניכר.

ב"ב א': י"ז סק"א ובהערה השני' שם.

דברי תוס' שמטמא מיקרי היזק שאינו ניכר כי אין ניכר שהוכשר.

הדרך שמה שדמי ולדות הם להבעל הרי זה בגדר חידוש דהא אין להבעל שום בעלות על הולדות.

ב"ק א': תקע"ג סק"א.

בענין היכא שמת הבעל ושוב חבלו באשתו המעוברת האם החובל משלם דמי ולדות ליורשיו.

ב"ק א': תקפ"ט.

יב. מציל עצמו בממון חברו

השיטה שהכוונה באסור להציל עצמו בממון חברו היא רק שאסור להציל עצמו בחנם, אלא הרי הוא חייב לשלם אח"כ לחברו, והשיטה שהוא חייב למסור נפש ממש ולא להציל את עצמו.

כתובות ב': ל"ב, ל"ג.

קידושין א': קנ"ו (קטע "ועיין גם בקו"ש").

ב"ק א': תשמ"א, תשמ"ב.

סנהדרין: קע"ט, קצ"ב.

חומש: פר' אחרי מות, וחי בהם (י"ח, ה') [א].

השיטה שאע"פ שהוא עצמו אסור להציל את עצמו, אבל אם בעל הממון עומד שם, הרי בעל הממון חייב להצילו על מנת שלא ליטול ממנו מה שהפסיד בהצלתו, ואינו יכול להוציא ממנו כדין.

קידושין א': קנ"ו (קטע "ועיין גם במאירי").

יג. עבד איניש דינא לנפשי

ע"י בערך דינים סק"א.

מחברים

שני סוגים של מחברים, ושני סוגים של מגידי שיעור.

דמויות ותקופות: מחברים סק"א.

ההתייחסות של המחבר לספרו לאחר שנדפס.

דמויות ותקופות: מחברים סק"ב.

טעויות בתוכן הספר.

דמויות ותקופות: מחברים סק"ג.

נדרים: פרק אין בין המודר כ"ג.

גיטין: פרק השולח - עבדים פ"ט.

ב"ב א': י"ז סק"א.

קושיית הרמב"ן למה חשיב טבח שקלקל בגדר היזק ניכר הלא השהי' או הדרסה אינן ניכרות, ותירוצו שהמחשבה היא הדבר שאוסרת.

ב"ב א': י"ז סק"א.

זבחים ב': תשמ"ג בההערה.

קושיית הרמב"ן למה מיקרי מפגל היזק שאינו ניכר הלא השחיטה ניכרת, ותירוצו שהמחשבה אוסרת.

נדרים: פרק אין בין המודר כ"ג.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה צ"ב.

ב"ב א': י"ז סק"א.

זבחים ב': תשמ"ג בההערה.

הדרך שאם כל הגורמים של ההיזק ניכרים, לא איכפת לן אם עצם ההיזק אינו ניכר בתוך החפץ.

ב"ב א': י"ז סק"א.

זבחים ב': תשמ"ג בההערה.

שלא מצינו שקנסו לשלם עבור היזק שאינו ניכר שנעשה ע"י בהמתו.

ב"ב א': י"ז סק"ב.

קושיית המל"מ למה לא נקטו שחיטת קרבן שלא לשמו כציור של היזק שאינו ניכר כמו שנקטו מפגל, ותירוצו שנקטו כן משום הציור של נדבה, אשר בכה"ג פעל רק שלא קיים בעל הקרבן מצוה מן המובחר, ואי אפשר לתבוע את חברו עבור שמנע ממנו מצוה מן המובחר.

זבחים א': י"ח (קטע "ומדברי המל"מ").

מנחות: ג' (קטע "ומדברי המל"מ").

יא. דמי ולדות

בענין אם בדמי ולדות שמין הולד בנפרד או האם שמין את הולד אגב האם.

ב"ק א': תקע"ב.

האם להדפיס או לחכות.

דמויות ותקופות: מחברים סק"ד.
שולחנות ארוכים לעומד שולחנות רחבים.
דמויות ותקופות: מחברים סק"ה.

מחובר

בענין אין מעילה במחובר, ע"י בערך הקדש סקי"ב.

בענין ענבים העומדים ליבצר ושער העומד ליגזז, לענין שבועה, פדיון הקדש, מעילה, טומאת מת, והכותב קרקעותיו לבנו.

גיטין: פרק השולח - עבדים נ'.

ב"ק א': תשכ"ט.

סנהדרין: קי"ט.

הדרך שענבים העומדים ליבצר חשיבי מחובר לקרקע אבל לא חלק מעצם הקרקע.

גיטין: פרק השולח - עבדים נ' (קטע "והנה ביישוב").

ב"ק א': תשכ"ט.

סנהדרין: קי"ט (קטע "והנה ביישוב").

בענין החילוק בנוגע לעומד ליגזז או עומד לתלוש, בין דבר ש"מיכחש כחשי" ע"י הארכת זמן החיבור לבין דבר ש"אשבוחי אשבח" ע"י הארכת זמן החיבור: האם החילוק הוא רק בנוגע לאם חשיב מחובר או תלוש, או האם שייך חילוק זה גם בנוגע לאם חשיב בגדר גוף הקרקע או לא.

גיטין: פרק השולח - עבדים נ' (קטע "ברם").

סנהדרין: קי"ט (קטע "ברם").

בענין היכא שאינו מיכחש ואינו משביח, האם זה נחשב מחובר או תלוש.

גיטין: פרק השולח - עבדים נ' (קטע אחרון).

סנהדרין: קי"ט (קטע אחרון).

בענין שתלוש ולבסוף חיברו חשיב מחובר רק עם השריש או שביטלו.

גיטין: חלק ההערות דף ד' הערה כ'.

מחוסר זמן

בענין אם טעם התורה למה פסלה קרבן פחות משמונה ימים הוא משום חשש נפל או האם כדי שתעבור עליו שבת.

חומש: פר' פנחס, את קרבני לחמי וגו' (כ"ח, ב') ו' (קטע "והבית יוסף" ולהלן שם).

תפילה: כ"ט (קטע "והבית יוסף" ובהערה שם).

בענין אם יש איסור להקדיש תוך ז' ימים להלידה, וכן בענין אם ההקדש חל.

זבחים א': תצ"ז, תצ"ט, תק"י, תקי"ב.

דברי הגרי"ז שמחוסר זמן אינו יכול לעשות דיחוי מעיקרא כי הוי רק משום סיבה צדדית, ושלכן לא קשה קושיית תוס' שכל בהמה תהי' פסולה להקרבה משום שהיתה מחוסרת זמן מלידתה עד היום השמיני.

זבחים א': תצ"ה (קטע אחרון).

הסוברים שלילה הוי מחוסר זמן (כלומר דמיקרי לגבי כמה דינים שונים שעוד לא הגיע זמן ההקרבה, וכגון אם מותר אז להקדיש וכן אם ההקדש החל) כיון שאי אפשר להקריבו עד שיאיר היום.

זבחים א': תצ"ג, תצ"ז (קטע "והמנ"ח").

חילוקו של הטורי אבן בחגיגה דף ט' ע"ב בענין אם בלילה הוי בגדר מחוסר זמן: דהיכא שלא שייך לומר שהלילה טפילה להיום הרי זה גרע ושייך יותר לומר דחשיב מחוסר זמן.

זבחים א': תצ"ז (קטע "והנה הטורי").

החילוק בענין לילה בין היכא שהוא מחוסר זמן מחמת חסרון בהגברא לבין היכא שהוא מחוסר זמן מחמת חסרון בהקרבן.

זבחים א': תצ"ז (קטע "ועיין באביעזרי").

שהיכא ששחטו כשהוא מחוסר זמן אינו צריך שריפה משום שאין זה נחשב פסולו בקודש.

זבחים א': תקי"ב.

בענין שאם קידש ידיו בלילה הרי זה פסול משום מחוסר זמן.

זבחים ב': רצ"ה, רצ"ו, שנ"ג.

דברי הרמב"ם שנוזר ששחט חטאתו בחוץ בתוך ימי נזירותו פטור משום דהוי מחוסר זמן בבעלים, אבל על עולתו ושלמיו חייב.

נדרים: פרק כל כנויי נ' (קטע "והנה גם הרמב"ם" וקטע "והלח"מ").

מחטיא את הרבים

שאינן לו חלק לעוה"ב.

סנהדרין: שנ"ד (קטע "עוד צ"ע"), שנ"ט (קטע ראשון).

אבות: קמ"ד (קטע "עוד צ"ע"), שט"ו.

שאינן מספיקין בידו לעשות תשובה.

אבות: שי"ד, שט"ו.

חומש: פר' וארא, ואני אקשה את לב פרעה וגו' (ז', ג') סק"ג סק"ד סק"ה.

בענין אם הא שאינן לו חלק לעוה"ב, וכן שאינן מספיקין בידו לעשות תשובה, הרי זה איירי רק כשגם הוא חוטא עמהם.

סנהדרין: שנ"ד בההערה השלישית, שנ"ט בההערה.

אבות: קמ"ד בההערה השלישית, שי"ד.

בענין מחטיא את הרבים בדבר "קטן" כגון ביטול מצות עשה.

אבות: שט"ו (קטע ראשון).

מחילה

א. מחילת ממון

ב. דברים שמחילה אינה מועלת בהם

ג. המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו

ד. מחילת עונות לחבירו

א. מחילת ממון

בענין אם מחילת חוב היא בגדר סילוק או בגדר הקנאה.

קידושין א': ע"ד (קטע "ב"), ע"ה (קטע "והנה הבעל המאור"), ע"ו סק"ב, קפ"ד בההערה הראשונה.

קידושין ב': רי"א.

ב"ק ב': קט"ז (קטע אחרון).

הצד שמחילה מועלת משום שזה כאומר הריני כאילו התקבלתי.

יבמות ג': צ"ט (קטע "ובאמת מצד הסברא").

כתובות ב': שע"ב (קטע "ובאמת מצד הסברא").

ב"ק ב': ל"ח (קטע "ובאמת מצד הסברא"), רס"ג בההערה, ר"פ בההערה הראשונה, שנ"ג.

ב"מ: פרק המפקיד קל"א.

בענין אם כשאדם מוחל חוב, גוף הפטור נחשב בעצמותו דבר של שוויות.

קידושין א': ע"ו סק"א.

בענין אם מחילה מועלת בעל כרחו של הנמחל.

קידושין ב': רי"א, רי"ז (קטע "ושוב").

המחלוקת בין תוס' והרמב"ן בענין אם אדם יכול למחול לגבי עצמו (עיי"ש הציור).

קידושין א': ע"ה (קטע אחרון).

בענין אם מחילה צריכה קנין.

גיטין: פרק השולח – עבדים ל"ז (קטע "מיהו הנ"י").

קידושין ב': רט"ו (קטע "וכן מבואר").

ב"ב ב': פרק יש נוחלין ק"ב סק"א.

בענין מחילה לאחר ל', ומחילה מעכשיו ולאחר ל'.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין קנ"ו ובההערה.

סנהדרין: פרק זה בורר ט"ז בההערה.

דברי רש"י שמחילה בטעות מהני.

סנהדרין: פרק זה בורר כ"ה.

ב. דברים שמחילה אינה מועלת בהם

דברי הרשב"א בב"ב דף כ"ח ע"ב שמחילה מועלת רק על חובות, אבל לא על חפצים, אלא צריכים קנין.

קידושין ג': קל"ה.

ב"ק א': תרכ"ז סק"ב (קטע "והנה לכאורה").

ב"ב ב': ר"מ סק"א (קטע "ברם לפי").

סנהדרין: קפ"א* (קטע "גם אולי").

חומש: פרי' מטות, ויתן להם משה וגוי' (ל"ב, ל"ג) (קטע "גם יש מקום").

דברי הרשב"א שם שאדם יכול למחול השתמשות לחבירו וחבירו קונה את ההשתמשות בלי לעשות קנין.

ב"ב א': צ"א, צ"ד סק"ב (קטע "ובדעת").

בענין אם מחילה מועלת על חוב שיש עליו משכון.

גיטין: פרק השולח - עבדים כ"א סק"ז, כ"ו בההערה, ל"ז (קטע "מיהו הנ"י"), ל"ח (קטע אחרון).

קידושין א': קמ"ט סק"ג (קטע "מיהו עיין"), קנ"א סק"ב.

קידושין ב': רט"ו (קטע "מיהו הנ"י").

שיטת הבעל העיטור שמחילה על מלוה שיש עלי' משכון צריכה קנין.

קידושין ב': רט"ו (קטע "מיהו אכתי").

בענין מחילה על דבר שלא בא לעולם.

קידושין ג': צ"ח (קטע "ולהלן שם" וקטע "והנה גם").

ב"ק ב': המשך פרק הגזול קמא מ"ד* (קטע "ולהלן שם" וקטע "והנה גם").

ב"ב ב': פרק יש נוחלין ק"ג, קט"ו.

שאי אפשר למחול קנס משום דהוי דבר שלא בא לעולם (לפני שפסקו ב"ד).

קידושין א': ע"ה (קטע "והשיג").

דברי הירושלמי כהנ"ל שלא מהני מחילה על קנס כי הוי בגדר דבר שלא בא לעולם כיון שהוא יכול להודות ולהפטר.

כתובות ב': של"ב סק"א (קטע ראשון), של"ג סק"א (קטע ראשון וקטע "ועי' בירושלמי") סק"ב, תקט"ו.

בענין אם מהני מחילה על תשלומין שהם משום כפרה.

יבמות ג': צ"ט.

כתובות ב': שע"ב.

ב"ק ב': ל"ח, שמ"ה סק"ג, שע"ז (קטע "א"), תל"ה סק"ג.

בענין אם הכהנים יכולים למחול על תשלומי גזל הגר.

ב"ק ב': תל"ה סק"ג.

בענין אם הכהנים יכולים למחול על החמש סלעים של פדיון הבן.

קידושין א': קכ"ח.

בענין אם השוכר יכול למחול על הזכות להשתמש או האם אינו יכול כי שכירות היא מכירה ליומ' ולכן צריכים קנין בחזרה.

קידושין ב': של"ב (קטע "ועיין עוד בריב"ש").

בענין מחילה על ירושה.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין קט"ו בההערה.

דברי הרשב"א שכן אינו יכול למחול על הירושה לפני שאביו מת.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין ק"ב סק"ה.

דברי הרשב"ם שלכו"ע (החולקים אם יש לבכור קודם חלוקה) אין הבן יכול למחול

והזר ומחלו מחול אבל אם הי' מלוה על המשכון ומסר את המשכון להקונה שוב אינו יכול למחול.

קידושין א': קמ"ב סק"א (קטע "ועיין בריטב"א"), קמ"ט סק"ג (קטע "וע"ע ברמב"ן").

ד. מחילת עונות לחבירו

"אל תרצה את חבירך בשעת כעסו".
אבות: רכ"ח.

שצריך לפייס את חבירו אפילו אם הוא יודע שהצדק הי' עמו.

אלול - תשרי: יום כיפור ו'.

בענין אם המבקש מחילה מחבירו צריך בדוקא להשפיל את עצמו, וממילא לא סגי בשולח שליח, או לבקש דרך על הטלפון בלי להזדהות, או שיודע שחבירו מחל לו בלי שהוא ביקש.

אלול - תשרי: יום כיפור ה'.

בענין ממתי חייבים למחול את המבקש מחילה.

אבות: ש"א.

בענין האומר לחבירו שמוחל לו אבל בלבו יש עוד קפיא: האם חלה המחילה.

חומש: פ' וירא, ויתפלל בערך (כ', ז').

אלול - תשרי: יום כיפור ד'.

בענין אם המהות של מחילת עונות שחטא כנגדו חבירו היא מחילה ממש לחבירו, או האם היא הודעה להקב"ה שאינו מקפיד ואז הקב"ה מוחל.

חומש: פ' וירא, ויתפלל בערך (כ', ז').

אלול - תשרי: יום כיפור ד'.

בענין אם יכול למחול לחבירו מראש ולהרשות לו לחבול בו או לקללו.

ב"ק ב': קמ"ג סק"ב.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין קט"ז.

בענין אם מהני מחילה אחרי הכאה או קללה לענין שיפטר המכה או המקלל מעונש.

כתובות ב': תק"ג (קטע "גם צ"ע דמשמע") ובהערה השני' שם.

את חלק הפשוט לפני שבא לידו כי הוי דבר שלא בא לעולם.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין ק"ג, ק"ד.

בענין אם האדם שהתנאי הוא לטובתו יכול למחול על קיום התנאי.

יבמות א': קצ"א (קטע "והנה כבר הזכרנו") ובהערה השני' שם.

קידושין ג': ק"י סק"ד, חלק ההערות דף ג' הערה י"ג.

קידושין ד': ר"ב.

דברי ספר המקנה שמהני מחילה רק על תנאי, אבל בקידושי טעות דלאו כלום הוא לא שייך מחילה על הטעות.

קידושין ג': ק"י סק"ד.

בענין אם בעבד עברי המלאכה היא בגדר חוב ומהני מה שהאדון מוחל על זה, עי' בערך עבד עברי - מהות העבדות, ועוד בהערך הנ"ל - גופו קנוי וקנין איסור.

ג. המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו

הטעמים שנאמרו למה יכול המלוה למחול אחרי שמכר את השטר חוב (א', משום שהמכירה מועלת רק מדרבנן, ב', משום שהשיעבוד הגוף נשאר אצל המלוה).

גיטין: פרק המביא גט תמ"ד, (פרק השולח - פרוזבול ל"ה).

קידושין א': קמ"ט סק"ג.

קידושין ג': צ"א סק"ב.

דרכו של המהרש"א שאפילו החולק על שמואל וסובר שאינו יכול למחול הרי הוא מודה שהמוכר מלוה על פה שפיר יכול למחול.

גיטין: פרק המביא גט תמ"ד, תמ"ה.

בענין אם גם אחרי מכירת השטר חוב במעמד שלשתן יכול המוכר למחול את החוב.

גיטין: פרק המביא גט תמ"ד, תמ"ו (קטע "מיהו נראה"), תס"א (קטע "וכמשמעות").

קידושין ג': צ'.

השיטה שאע"פ שהמוכר שטר חוב לחבירו

ב"ק ב': קנ"א בההערה.

בענין אם מותר לבקש מחילה מחבירו על שדיבר עליו לשון הרע (או שאר חטאים שחטא כנגדו) או לא כיון שהוא מצער על ידי שמודיע לו שהרע לו.

אבות: צ"ג ובההערה.

חומש: פ' קדושים, לא תשנא את אחיך בלבבך (י"ט, י"ז) ובההערה.

אלול – תשרי: יום כיפור ה' (קטע ראשון).

עצות איך לבקש מחילה על לשון הרע.

אלול – תשרי: יום כיפור ה' (קטע ראשון).

מחלוקת

ע"י בערך תורה – תורה שבעל פה וסדר מסורת התורה, שהבאנו כללים בענין אם אפשר לחלוק על דור קדום.

"כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו שנאמר ולא יהי' כקרח וכעדתו": בענין אם הכוונה היא ללאו גמור מהתורה או האם הכוונה היא רק לאסמכתא. ושיטת הרמב"ן שהוא לאו גמור אבל רק בחולק על הכהונה.

יבמות א': רנ"ג סק"ב.

אבות: שי"א.

חומש: פ' קרח, ולא יהי' כקרח וכעדתו (י"ז, ה') [א].

בענין למה אירעה מחלוקת דוקא סביב המשכן והכהונה, דהיינו מחלוקתו של קרח.

חומש: פ' קרח, ולא יהי' כקרח וכעדתו (ט"ז, ה') [א] (קטע "ונראה עוד").

בענין מחלוקת לשם שמים.

אבות: שי"א.

חומש: פ' קרח, ולא יהי' כקרח וכעדתו (י"ז, ה') [ג].

בענין "מותר לספר לשון הרע על בעלי מחלוקת".

אבות: שי"א.

חומש: פ' קרח, ולא יהי' כקרח וכעדתו (י"ז, ה') [ב].

מחצית השקל

ביאור הענין של נתינת מחצית השקל.

חומש: פ' כי תשא, זה יתנו (ל', י"ג).

מיאון

דברי הגר"ח שמיאון אינו מגלה שהקידושין היו טעות אלא המיאון פועל עקירה למפרע, אבל אינו עושה עקירה למפרע לחלוטין אלא רק מכאן ולהבא למפרע. ודברי הקה"י שהמיאון מגלה באמת שהקידושין היו טעות.

יבמות א': רמ"ג.

יבמות ב': שי"ח (קטע "עוד הביא הקה"י ראי"י"), תקמ"ג ובההערה שם.

כתובות ב': תפ"ט.

נדרים: פרק ארבעה נדרים – בענין היתר חכם בההערה ובסק"י.

גיטין: פרק השולח מ"ח סק"ג סק"ו, פ"ו סק"ב.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה מ"ג* (קטע "והנה יש להביא דוגמא" ולהלן שם).

סנהדרין: פרק זה בורר ל"ח* (קטע "והנה יש להביא דוגמא" ולהלן שם).

בענין הא שלאחר מיאון הרי הבעל מותר בקרובותי' והיא מותרת בקרוביו. וכן בענין שאינו מחזיר את הפירות והמעשה ידים שאכל כל ימי הנישואין, וכן הנדרים שהפר נשארם מופרים.

יבמות א': רמ"ג.

יבמות ב': תקמ"ג.

כתובות ב': תפ"ט.

נדרים: פרק ארבעה נדרים – בענין היתר חכם בההערה ובסק"י.

גיטין: פרק השולח מ"ח סק"ו, פ"ו סק"ב.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה מ"ג*
 (קטע "והנה יש להביא דוגמא"
 ולהלן שם).

סנהדרין: פרק זה בורר ל"ח* (קטע
 "והנה יש להביא דוגמא" ולהלן
 שם).

שמיאון הוא ע"י דיינים הדיוטות.

סנהדרין: ס"א (קטע "ובאמת").

בענין ממאנת וצרתה לענין יבום וחליצה.

יבמות א': רל"ז - רמ"ד.

הקושיא שלפי המ"ד שפנוי הבא על הפנוי
 עשאה זונה, למה אחרי מיאון הרי היא
 מותרת לאכול תרומה, הלא נשאר שהי'
 ציור של פנוי הבא על הפנוי.

יבמות ג': ק"ט סק"ב.

מיגו

ע"י עוד בערך הפה שאסר.

בענין מיגו נגד חזקות ע"י:

בערך חזקה - מיגו נגד חזקה.

וכן בערך חזקת שלש שנים - הכח של
 חזקת ג' שנים, וכחה נגד כחות אחרים.

וכן בערך חזקת מרא קמא.

א. מהות מיגו

ב. סוגים שונים של מיגו

ג. דינים שונים בענין לאיזה דברים
 מועיל מיגו

ד. מיגו לאיפטורי משבועה

ה. משיב אבירה

ו. מיגו להוציא

ז. מיגו במקום עדים

ח. מיגו נגד רוב

ט. מיגו נגד ע"א

י. מיגו נגד "אחוי שטרך"

יא. מיגו נגד ודאי

יב. מיגו נגד הנאמנות של יכיר

יג. מיגו של טענה עדיפא (אבל לא הי'
 מנצח בה)

א. מהות מיגו

בענין אם מיגו מועיל משום שהוא בגדר
 הוכחה וראי', או האם הוא מועיל משום
 "זכות טענה" ו"נאמנות".

יבמות ג': כ"ח סק"ה.

כתובות א': רע"ז*, ת"ט (קטע
 "והנה הקו"ש" ולהלן שם) תנ"א.

כתובות ב': ב', י"ב, י"ד סק"ג,
 ל"ח (קטע "ויש לפרש" וקטע
 אחרון), מ"ח, נ"ה, קי"ז (קטע
 "ברם י"ל"), ק"כ, רכ"א סק"א.

גיטין: פרק המביא גט י"ח (קטע
 "ויש לפרש" וקטע אחרון), מ"ח.

קידושין ג': מ"ה סק"ב.

קידושין ד': רנ"ו סק"ב (קטע
 "מיהו הקובץ") סק"ג, רנ"ז סק"ג
 (קטע "ועכ"פ"), רנ"ט (קטע
 אחרון).

ב"מ: פרק שנים אוחזין כ"ד, כ"ז,
 כ"ט (קטע "וצ"ל"), ל', ל"ג (קטע
 "ועי' בקו"ש" וקטע "ועי' עוד
 בח"ב"), מ' (קטע "מיהו י"ל"),
 ע"ד סק"ג, ע"ו, ע"ז, פ', ק"ב
 סק"ה, קס"ח, ש"ח (קטע "ויש
 לבאר" ולהלן שם).

ב"ב ב': רצ"ב סק"ז (קטע "מיהו"
 וקטע אחרון), רצ"ו סק"ג, רצ"ז
 סק"א, ש"א (קטע "שו"ר" וקטע
 "והקובץ"), שי"ד סק"ב, שכ"ט
 סק"ו, שנ"ו סק"א (קטע אחרון)
 סק"ב (קטע אחרון) סק"ג, שס"ט
 סק"א, שפ"ט סק"ה (קטע "א"),
 ש"צ סק"ב סק"ג סק"ד (קטע
 "ועכ"פ"), פרק יש נוחלין קל"ח
 סק"א, קע"ב.

מכות: כ"ח (קטע "ותוס' בכריתות
 וכן המרדכי").

דרכו של הגרש"ש דהוי בגדר ראי' והוכחה,

אבל רא"י והוכחה קלושה ולא חזקה, ומש"ה חכמים האמינו אותו רק כפי הכח של הטענה האחרת.

כתובות ב': י"ב ובהערה הראשונה שם, י"ד סק"ג.

ב"ב ב': רצ"ב סק"ז (קטע "וביותר"), ש"צ סק"ד בהערה השני'.

דרכו של הגרש"ש שהעובדא שהי' יכול לטעון טענה אחרת ולנצח משוואה מוחזק.

ב"מ: פרק שנים אוחזין כ"ד (קטע "ואפילו אם נאמר"), כ"ז (קטע "והנה יש" ולהלן שם).

הסברא שהצד של זכות טענה שייך רק אם הטענה השני' שלא טען היא טענה מסתברת אבל לא כשאינה טענה המסתברת.

כתובות ב': ל"ח (קטע "ויש לפרש").

ב"מ: פרק שנים אוחזין ש"ח (קטע "ויש לבאר").

ב"ב ב': פרק יש נוחלין קע"ב.

הסברא שהצד של זכות טענה שייך רק כשמה שהי' נאמן על הטענה השני' אינו בגדר חידוש, ודברי הת"י והר"ן שסוברים שהיכא שהוא בגדר חידוש באמת לא אמרינן מיגו.

גיטין: פרק המביא גט י"ח (קטע אחרון).

קידושין ד': רנ"ו סק"ג.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה נ' סק"ד.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ע"ז.

ב"ב ב': שכ"ט סק"ו, פרק יש נוחלין קע"ג.

הסברא שהצד של זכות טענה שייך רק כשהטענה השני' היא טענה שהי' יכול לטעון בתוך הדין תורה הזה אבל לא היכא שאם הי' טוען את הטענה השני' הי' נקרא דין תורה אחר.

קידושין ג': מ"ה סק"ב.

ב"מ: פרק שנים אוחזין כ"ט (קטע "וצ"ל"), ע"ד סק"ג, קס"ח.

שהצד של זכות טענה שייך גם אם לא הי' רוצה לטעון את הטענה השני'.

כתובות ב': מ"ח, רכ"א סק"א.

הדרך שלפי הצד של זכות טענה, היכא שאם הי' טוען את טענה השני' הי' מקבל את הכח של מוחזק, ה"ה שגם עכשיו עלינו ליתן לו את הכח של מוחזק.

ב"מ: פרק שנים אוחזין כ"ז (קטע אחרון).

ב"ב ב': שני"ו סק"ב (קטע אחרון).

הדרך שמיגו של בידו מהני מדין רא"י והוכחה, אבל מיגו דאי בעי טעין מהני מדין זכות טענה ונאמנות.

גיטין: פרק המביא גט מ"ח.

הסברא שעדים, וכן אדם אחר שאינו בגדר בעל דין, אינם נאמנים במיגו, כי מיגו הוא זכות טענה וממילא הרי הוא מועיל רק לבעל דין שיש לו דין של טענה.

כתובות ב': י"ב (קטע "והנה בשט"מ"), רי"ח.

גיטין: פרק המביא גט מ"ח.

קידושין ד': רנ"ז סק"ג (קטע "ועכ"פ").

ב"מ: פרק שנים אוחזין מ' (קטע "מיהו יש לעיין" ולהלן שם).

ב"ב ב': שכ"ט סק"ו.

הסברא שהצד של זכות טענה שייך רק לענין להאמינו על דברים שיש להם דין של טענה, דהיינו דברים שהוא אומר בב"ד, אבל לא על מה שהוא אומר חוץ לב"ד.

ב"ב ב': רצ"ב סק"ז (קטע "מיהו"), רצ"ז סק"א.

הדרך שלפי הצד של זכות טענה, היכא שהוא רוצה לטעון אבל אינו הבעל דין, מהני מה שהי' יכול לטעון טענה אחרת שאותה טענה היתה משוואה לבעל דין, כי נותנים לו את כל הכחות שהיו לו אילו הי' טוען את הטענה השני'.

ב"ב ב': רצ"ו סק"ג (קטע "מיהו").

בענין היכא שיש לו מיגו, האם מיקרי שפוסקים על פי טענתו מכיון שיש לו מיגו, או האם מיקרי שפוסקים על פי ראי' והוכחה.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין קל"ח סק"א.

שמיגו לא מהני היכא שיש לחשוש שמא הוא מאמין במה שהוא טוען רק שהוא טועה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין כ"ד.

ב. סוגים שונים של מיגו

בענין מיגו כבי תרי.

כתובות ב': ל"ז, נ"ג.

גיטין: פרק המביא גט קכ"ד (קטע "והחת"ס"), חלק ההערות דף ב' הערה ק"ב.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה מ"ט.

ב"ב ב': רס"א סק"א (קטע ראשון), שכ"ט סק"ה.

בענין מיגו מגברא לגברא (דהיינו שבמקום לשקר ולהפסיד לאדם זה הי' יכול לומר שקר אחר ולהפסיד לאדם אחר).

גיטין: פרק המביא גט תנ"ה סק"ד, ת"ס.

בענין מיגו דהעזה.

יבמות ג': כ"ח סק"ה.

כתובות א': שצ"ו סק"ב ובהערה שם, סק"ד, תכ"ט סק"ב, תמ"ז סק"א (קטע "והנה עי' בתוס' בב"ק") סק"ד.

כתובות ב': רכ"א סק"א.

גיטין: פרק המביא גט תנ"ה סק"ה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין כ"ט (קטע ראשון ולהלן שם), ע"ד סק"א (קטע "והנה אם" וקטע "והנה עי' בתוס'") סק"ג סק"ד, ק"ב סק"ה, פרק המפקיד מ"ז.

ב"ב ב': שפ"ט סק"ה.

מכות: כ"ח (קטע "ותוס' בכריתות וכן המרדכי").

השיטה שאפילו אם מיגו דהעזה מהני לפטור מממון אבל אינו מועיל לפטור משבועה, אפילו אם מיגו רגיל שפיר מועיל לפטור משבועה.

כתובות א': תמ"ז סק"ד.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ע"ד סק"ד.

בענין מיגו לחצי טענה: המחלוקת בין הרשב"ם והרמב"ן בענין היכא שע"י הטענה השני' שהי' יכול לטעון הי' פועל פחות ממה שהוא פועל ע"י הטענה שהוא טוען, אבל הי' מוכן לטעון גם את הטענה השני', האם הוא נאמן לפעול את כל מה שנכלל בהטענה שהוא טוען או האם הוא נאמן רק כפי הטענה שהי' יכול לטעון.

כתובות ב': ו' (קטע "ולפי מה שכתבו" ובהערה שם), רכ"א סק"א.

קידושין ד': רנ"ו סק"ב, רנ"ח סק"ב, רנ"ט סק"ב.

ב"ב ב': שס"ט סק"ה, שע"ו סק"ב, שע"ז סק"א סק"ד.

שאפילו אם נקטינן מן הסתם שלא הי' רוצה לטעון את הטענה הפחותה, אבל היכא שהי' בידו לעשות בלי ב"ד, דהיינו מיגו של בידו, שפיר אמרינן מיגו אפילו לחצי טענה כי נקטינן ששפיר הי' רוצה לעשות לבדו אע"פ שיזכה פחות.

קידושין ד': רנ"ט סק"א (קטע "מיהו לכאורה" ולהלן שם).

בענין מיגו מממון לממון או מיגו שהי' יכול לתבוע יותר מממון.

ב"מ: פרק שנים אוחזין כ"ט, ע"ד סק"ג, קמ"א, קס"ח.

ב"ב א': ח' סק"ה.

ב"ב ב': שנ"ט.

שמיגו למפרע לא אמרינן.

כתובות ב': קי"ח (קטע אחרון), קכ"ד.

ב"ב ב': רצ"ט בהערה השני', ש' סק"א בהערה, שי"ג סק"א (קטע "מיהו אכתי").

סנהדרין: פרק זה בורר צ"ג (קטע אחרון), קכ"ה.

השיטה שאמרינן גם מיגו למפרע.

ב"ב ב': רצ"ט (קטע "ועכ"פ לפי").

דברי הגר"א שלענין לפרש את דבריו מהני מיגו למפרע.

כתובות ב': קי"ח (קטע אחרון).

השיטה שהיכא ששיקר תחילה, לא מהני לו מיגו.

כתובות ב': ק"כ, קכ"ד.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ל'.

ב"ב ב': שני"ו (קטע אחרון).

שלא אמרינן מיגו שהי' יכול לומר ב' שקרים.

ב"ב ב': שס"ט סק"ה.

בענין אם צריכים שיהי' בידו לעשות את הדבר בהיתר ולא באיסור.

קידושין ד': רנ"ח סק"ב.

ג. דינים שונים בענין לאיזה דברים מועיל מיגו

בענין אם מיגו רגיל, או מיגו של בידו, מהני בדבר שבערוה או האם בעינן דוקא עדות.

גיטין: פרק המביא גט כ"ז, מ', קכ"ד, פרק השולח ל"ב (קטע "ועכ"פ ולהלן שם).

קידושין ד': רנ"ד סק"ב, רנ"ח סק"ב, רנ"ט סק"א (קטע "מיהו אכתי קשה"), רס"ג סק"א.

הסברא שבדבר שבערוה בודאי מהני מיגו נגד ע"א כיון שהע"א אינו נחשב כלום.

כתובות ב': קמ"ה (קטע "גם י"ל דכיון").

בענין אם טענינן ליתמי טענה שהאב הי' נאמן עליו רק מכח מיגו.

גיטין: פרק המביא גט י"ט.

ששליש נאמן אפילו נגד מיגו.

גיטין: פרק השולח ל"ד סק"ב (קטע "ב'").

שאינן אדם משים עצמו רשע אפילו ע"י מיגו (אפילו אם הוי רק איסור דרבנן).

יבמות ב': תכ"ז (סוף קטע ראשון וקטע "והנה ראיתי").

כתובות ב': מ"ו.

גיטין: פרק השולח ל"ד סק"ב (קטע "ד'").

בענין אם אדם עושה עצמו רשע ע"י מיגו של בידו.

כתובות ב': מ"ו.

שכוונת הדרשה של אינו חוזר ומגיד היא שאפילו ע"י מיגו אינו חוזר.

כתובות ב': י"א סק"ד, י"ב, י"ד סק"ב, מ' (קטע "גם יש ליישב").

דרכו של הגר"ש א שאדם עושה עצמו רשע ע"י מיגו, ורק עדים אינם יכולים, כי ע"י שאאמע"ר חוזר הפסול של חוזר ומגיד, וכוונת הדרשה של אינו חוזר ומגיד היא שאפילו ע"י מיגו אינו חוזר.

כתובות ב': י"ב, י"ד סק"ב, מ' (קטע "גם יש ליישב"), מ"ו.

דברי הרמב"ם בפיה"מ בריש פ"ב דכתובות שלא אמרינן מיגו בענין איסורין.

כתובות א': ת"ו סק"ו.

בענין היכא שנתבטל המיגו לאחר שטען (ע"י שנולד מצב שעכשיו לא הי' יכול לטעון את הטענה השני'), האם הוא מפסיד את המיגו (וע"ע בזה בערך הפה שאסר לענין הפה שאסר).

כתובות א': תמ"ג סק"ב.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ל"א (קטע "מיהו הקצה"ח"), מ' (קטע "מיהו צ"ע").

בענין היכא שיש דין תורה על קרקע והרי הוא מפסיד את הקרקע, הרי הוא צריך לשלם גם את הפירות שאכל, אע"פ שהוא מוחזק על הפירות, וכן אע"פ שיש לו מיגו על הפירות.

ב"ב א': י"א.

ב"ב ב': רס"א סק"א (קטע "ורחה").

סברת הסוברים שלא מהני מיגו אלא היכא שלאחר המיגו הרי הוא מנצח אבל לא היכא שלאחר המיגו צריכים עוד לומר טענין.

ב"ב ב': רצ"ב סק"ז (קטע "והנה גם הרמב"ן").

שהיכא שיש לו מיגו מתרצים את דיבורו בדרכים רחוקים.

ב"ב ב': שי"ד סק"ב.

שלא מהני מיגו נגד יתומים קטנים כמו שלא מקבלים עדים נגדם.

ב"ב ב': שנ"ט.

השיטה שהיכא שיש לו מיגו הרי הוא יכול לגבות מנכסי יתומים בלא שבועה.

ב"ב ב': ש"ס סק"ג.

בענין אם מי שיש לו מיגו צריך להשבע שבועת היסט.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ע"ה סק"ד.

ב"ב ב': שס"א סק"ט סק"י.

דברי הנתיחה"מ דהיכא שהוא נאמן משום מיגו אינו יכול לחזור בו אפילו אם גם עכשיו יש לו מיגו על חזרתו.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין קל"ח סק"א.

בענין אם מיגו מהני כשטענתו מיחזי כשיקרא.

ב"ב ב': רצ"ב סק"י, רצ"ו סק"א.

שהיכא שיכול הבעל דין לברר, הרי הוא חייב לברר ואין סומכים בכה"ג על מיגו.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רמ"ג בהערה.

ד. מיגו לאיפטורי משבועה

דברי הר"י מיגש שהוכיח משבועת מודה במקצת ומשבועת השומרים שמיגו לא מהני לאיפטורי משבועה.

כתובות א': תמ"ז.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ע"ד סק"א סק"ג סק"ד.

עוד בשיטת הר"י מיגש

ב"ב ב': שנ"ט, ש"ס סק"א.

סברות לומר שלא מהני מיגו לאיפטורי משבועה.

כתובות א': תמ"ז.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ע"ד סק"א סק"ב.

בענין שאפילו אם מיגו רגיל מועיל לאיפטורי משבועה, אבל היכא שהטענה השני' היא רק טענה עדיפא, אבל לא הי' זוכה בה, אינו מועיל לאיפטורי משבועה אע"פ שמועיל לפטור מממון.

כתובות א': תנ"א, תנ"ג.

ב"מ: פרק שנים אוחזין פ' (קטע "ובאמת אפילו").

השיטה שאפילו אם מיגו דהעזה מועיל לפטור מממון אבל אינו מועיל לפטור משבועה, אפילו אם מיגו רגיל שפיר מועיל לפטור משבועה.

כתובות א': תמ"ז סק"ד.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ע"ד סק"ד.

עוד בענין המחלוקת אם מהני מיגו לאיפטורי משבועה.

כתובות א': תמ"ז ת - מ"ט.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ע"ד, פ', ק' סק"ב, ר"י סק"א.

ה. משיב אבידה

בענין אם חייב שבועה היכא שהוא בגדר משיב אבידה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ע"ד סק"א (קטע "וכדרך זה"), ע"ה.

בענין אם משיב אבידה פטור משבועה מדאורייתא או רק מדרבנן.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ע"ה סק"א.

הדרך לחלק בין היכא שיש תביעה, דהתם משיב אבידה פטור רק מדרבנן, לבין היכא שאין תביעה, דהתם פטור מהתורה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ע"ה סק"ב.

בענין אם פטרו אותו גם כשהתובע הוא

ברי גמור, או האם רק כשאינו ברי גמור.
ב"מ: פרק שנים אוחזין ע"ה סק"ב.

ו. מיגו להוציא

בענין המחלוקת אם מיגו מועיל להוציא.
כתובות א': רע"ו*, ר"צ (קטע
"מיהו לא הבנתי"), ש"ח.

כתובות ב': רס"ז (קטע "והנה עי'
בקו"ש").

ב"מ: פרק שנים אוחזין כ"ה - כ"ו,
כ"ז (קטע "והנה לפי" ולהלן שם),
קמ"א.

ב"ב ב': שני"ו סק"ב (קטע ראשון),
שני"ט, ש"ס סק"ב.

סנהדרין: פרק זה בורר קי"א
בהערה.

בענין שמיגו בהדי כוחות אחרים מהני
להוציא, עי' בערך מוחזק - מוחזק נגד
צירוף כוחות אחרים.

בענין אם חשיב מיגו להוציא היכא שגם
בעל המיגו הוא מוחזק, כלומר ששניהם
מוחזקים בהכל.

ב"מ: פרק שנים אוחזין כ"ה סק"א.
ב"ב א': צ"ב סק"ז בהערה השני'.

הדרך שאע"פ שמיגו להוציא לא אמרין
אבל בכל זאת אם תפס לא מפקינן מיני'.

ב"ב ב': שפ"ו סק"ב.

הדרך שאע"פ שמיגו להוציא לא אמרין
אבל בכל זאת מהני המיגו לבטל את
החזקה החיובית שיש במוחזקות רק שאכתי
נשארת הסברא של "דכאיב לי' כאיבא אזיל
לבי אסיא".

ב"מ: פרק שנים אוחזין כ"ה סק"ב
(קטע אחרון), כ"ח (קטע אחרון).

ב"ב ב': שפ"ו סק"ב.

בענין אם מיגו מועיל נגד החזקה שכל מה
שתחת ידו שלו הוא (היכא שאינו ציור
שנצטרך להוציא), וכן בענין אם מיגו של
בידו מועיל נגד החזקה הנ"ל.

כתובות ב': מ"ה.

קידושין ד': רנ"ד סק"ב, רס"ג
סק"א.

ב"ב ב': שפ"ו.

סנהדרין: פרק זה בורר צ"ג.

בענין אם אפשר להוציא ממוחזק ע"י מיגו
שבידו.

יבמות ג': מ"א (קטע "והנה
מדברי").

גיטין: פרק המביא גט מ' (קטע
"והנה מדברי").

קידושין ד': שפ"ב (קטע "גם י"ל"
[הראשון]).

ב"ב ב': שני"ז סק"ה, שפ"ו סק"ה
בהערה.

הדרך שמיגו של בידו מהני להוציא, אבל
רק היכא שהי' בידו לעשות כן כדון אבל
לא היכא שבידו לעשות כן רק בדרך
מרמה.

קידושין ד': רנ"ח סק"ב, רנ"ט
סק"א (קטע "מיהו יש לפקפק").

ב"ב ב': שפ"ו סק"ה בהערה.

השיטה שמיגו דאי בעי שתיק מהני
להוציא.

כתובות ב': קי"ד.

ב"מ: פרק שנים אוחזין כ"ז.

ב"ב ב': שני"ו סק"ב (קטע ראשון).

בענין הא שכשיש לו שטר מהני המיגו של
בעל השטר אע"פ שהוא להוציא (כמו
בסיטראי), והביאורים שנאמרו בזה.

כתובות א': ר"ו סק"ד סק"ו, רע"ד,
שצ"ו סק"ב.

גיטין: פרק השולח - פרוזבול מ"ז
(קטע "ובענין").

ב"ק ב': המשך פרק מרובה נ'
סק"ה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קמ"א,
שט"ו (קטע "והנה עי' בתוס").

ב"ב ב': שני"ו סק"ב, שני"ח, ש"ס
סק"ב.

דברי תוס' בכתובות דף ט"ו שמוחזקות
מהני רק כשהחפץ בא לידו בהיתר, ודברי
התה"ד דהיינו רק לענין לא להוציא ממנו
ע"י רוב, אבל לענין שלא נוציא ממנו ע"י
מיגו (וכן לענין שלא נאמר כל דאליס גבר),
מהני כל מוחזקות, ולכן מהני מוחזקות
בשנים אוחזין בטלית.

כתובות א': ש"צ.

הדרך שהיכא שאינו רוצה להוציא לעצמו

ב"ב ב': שעה (קטע "וע"ע באור שמח").
 בענין אם מיגו של בידו מהני אפילו במקום עדים.
 יבמות ג': כ"ח סק"ג סק"ה סק"ח.
 ב"מ: פרק שנים אוחזין ק"ב סק"ג סק"ה סק"ח.
 מכות: כ"ח סק"ה.
 בענין אם מיגו מהני במקום תרי ותרי.
 יבמות ב': תקל"ט (קטע ראשון).
 יבמות ג': נ"ה (קטע ראשון וקטע "והקובץ שיעורים" ולהלן שם, וקטע "ועי' גם בשער משפט").
 כתובות א': תט"ו (קטע "ולפ"ז").
 כתובות ב': י"א סק"ב, נ"ד, ס' בההערה, ס"ו (קטע "ולפ"ז" ולהלן שם), קכ"ח, קל"א*, רל"ה סק"א (קטע "וע"ע בשט"מ שם").
 קידושין ד': רנ"ז סק"ג (קטע "וע"ע בקו"ש"), רפ"ב.
 ב"ק ב': המשך פרק מרובה נ' סק"א סק"ב.
 ב"מ: פרק שנים אוחזין רמ"ב סק"ג, רס"ה (קטע "והנה לפי דרכינו" וקטע "והנה עיין בשט"מ").
 ב"ב א': ר"ד סק"א (קטע אחרון).
 ב"ב ב': שמ"ג סק"א (קטע "וע"ע בשט"מ ד"ה"), שמ"ה (קטע ראשון וקטע "והנה עיין בתוס'"), שעה (קטע "ברם לכאורה").
 ח. מיגו נגד רוב.
 בענין מיגו נגד רוב.
 כתובות א': ר"צ (קטע "מיהו"), ש"צ, שצ"ו סק"א.
 כתובות ב': ל"א (שהאו"ת והקו"ש סוברים דלא מהני), רס"ז (קטע "והנה עי' בקו"ש").
 ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ו' (קטע "מיהו יש לדון" ולהלן שם), י' (קטע "ועכ"פ בפשטות" וקטע "ועי' בקו"ש").

אלא לבעל דין אחר אין המיגו שלו נחשב מיגו להוציא, וכגון כשיש להמוכר מיגו להיות נאמן לומר לאיזה משני הבעלי דינין שמוחזקים בהטלית מכר את הטלית.
 ב"מ: פרק שנים אוחזין מ"ד.
 שמיגו לא מהני לשנות דין ירושה כי מיקרי שבא להוציא מן היורשים אע"פ שעוד לא ירשו.

קידושין ד': שפ"ב (קטע "גם י"ל" [הראשון]).

שלפי הסוברים שמיגו להוציא אמרינן מוכח שמיגו עדיף מע"א שהרי ע"א אינו מועיל להוציא.

גיטין: פרק השולח ל"ב (קטע "וי"ל").

שלפי הדרך שע"א אינו מועיל בממון אפילו כשאינו בא להוציא ממוחזק, א"כ מוכח שמיגו עדיף מע"א שהרי מיגו שפיר מועיל.

גיטין: פרק השולח ל"ב (קטע "וי"ל").

ז. מיגו במקום עדים

בענין מיגו נגד אנן סהדי.

כתובות ב': כ"ו סק"א (קטע אחרון) סק"ב.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קמ"א.

בענין אם יש מ"ד שסובר שמיגו במקום עדים מהני.

כתובות ב': כ"ו סק"ב בההערה.

ב"ב ב': שי"ד סק"א סק"ו, שעה (קטע ראשון).

בענין אם יש מ"ד שסובר שמיגו הוא שוה לעדים.

ב"ב ב': שעה (קטע "ויש להעיר" וקטע "ברם לפי").

הדרך שרב חסדא סובר שמיגו עדיף מעדים כשיש לבעל המיגו גם חזקת ג' שנים.

ב"ב ב': שעה (קטע "ברם לכאורה").

הדרך שאפילו אם מיגו דאי בעי אמר לקוחה היא בידו מהני במקום עדים אבל מיגו דאי בעי אמר נאנסו לא מהני משום שנאנסו היא טענה יותר גרועה.

בענין אם מיגו מועיל היכא שגם על הטענה השני' לא הי' נאמן רק שהיא טענה עדיפא. כתובות א': ר"ע (קטע "ועוד כתב הש"ש בפרק ח"י"), רע"ז*, רע"ח, ת"ו סק"ג, תנ"א, תנ"ג. כ"מ: פרק שנים אוחזין ע"ח, פ', פ"ב (קטע "והנה בכתובות"), קמ"ד.

בענין שאפילו אם מיגו רגיל מהני לאיפטורי משבועה, אבל היכא שהטענה השני' היא רק טענה עדיפא, אבל לא הי' זוכה בה, אין המיגו מועיל לאיפטורי משבועה אע"פ שמועיל לפטור מממון. כתובות א': תנ"א, תנ"ג. כ"מ: פרק שנים אוחזין ע"ח, פ'.

מיטב בינונית זיבורית

- א. גררי מיטב
- ב. מיטב, כסף, ושוה כסף
- ג. מיטב שלו או של עולם
- ד. מיטב דניזק
- ה. בעל חוב בכינונית
- ו. זכות הניזק והמלוה בפחות מדינם או כדינם אבל רוצים שדה מסוימת בין השדות
- ז. כתובת אשה

א. גררי מיטב

בענין אם הגדר של מיטב הוא הקרקע הכי מעולה, וזיבורית היא הקרקע הכי פחותה, וכל היתר הן בגדר בינונית, או האם השליש העליון הוא מיטב, והשליש האמצעי הוא בינונית, והשליש התחתון הוא זיבורית.

כ"ק א': קט"ו, קי"ח.

בענין אם יסוד המעלה של מיטב הוא העובדא שנוח להחליפו לכסף, או האם יסוד המעלה הוא העובדא שהוא הדבר הכי מעולה לשימוש בגופו.

כ"ק א': קי"ז סק"ב ולהלן שם.

שהחיוב לשלם מיטב אינו בגדר קנס.

כ"ק א': פ"ז, צ"ה, ק"ט.

(כ"ב ב': שני"ז סק"ד קטע "ועי' בקו"ש").

בענין מיגו בהדי מוחזק נגד רוב היכא שבלא המיגו הי' מועיל הרוב להוציא).

כתובות ב': רס"ז (קטע "והנה עי' בקו"ש" ולהלן שם).

ט. מיגו נגד ע"א

בענין מיגו נגד ע"א.

כתובות ב': קמ"ה, קס"ב.

בענין ע"א נגד ע"א ויש לאחד מהם מיגו.

כתובות ב': קמ"ה (קטע "גם י"ל בפשטות").

י. מיגו נגד "אחוי שטרך"

בענין אם מיגו מהני אפילו כשיש נגד בעל המיגו הריעותא של אחוי שטרך.

כ"ב ב': רצ"ו סק"ד ולהלן שם, ש"ח (קטע "והנה מדברי הרמב"ן" ולהלן שם), שע"ז סק"ב סק"ג, שפ"ז.

הדרך שמהני מיגו אפילו כשיש נגד בעל המיגו הריעותא של אחוי שטרך רק היכא שאין להמערער חמ"ק, והשיטה שמהני אפילו כשיש להמערער חמ"ק.

כ"ב ב': רצ"ו סק"ה.

הדרך שאפילו אם מיגו רגיל לא מהני כשיש נגד בעל המיגו הריעותא של אחוי שטרך אבל הפה שאסר שפיר מהני.

כ"ב ב': רצ"ו סק"ה, ש"ח (קטע "וע"ע בבית הלוי"), שע"ז סק"ב, שפ"ז.

יא. מיגו נגד ודאי

בענין אם מיגו להחזיק עדיף מודאי, דהיינו האם מהני מיגו למי שהוא טוען שמא נגד מי שבודאי יש לו זכות מסוימת.

כ"מ: פרק שנים אוחזין ל"ג.

כ"ב ב': סס"ט סק"א סק"ב סק"ג סק"ד, ש"ע.

יב. מיגו נגד הנאמנות של יכיר

בענין אם מיגו מהני נגד הנאמנות של יכיר.

כ"ב ב': פרק יש נוחלין קל"ח סק"א.

יג. מיגו של טענה עדיפא (אבל לא הי' מנצח בה)

הדרך שהיכא שיש לו מיטב אין על הבר"ז
דין של שוה כסף ככסף.

ב"ק א': פ"ז בההערה.

ב. מיטב, כסף, ושוה כסף

שיטות רש"י והרמב"ם ועוד ראשונים בענין
אם לפי ר"פ ור"ה ברי' דר"י שסוברים
שבמטלטלין כל מילי נחשב מיטב ואפילו
סובין, הרי המזיק צריך לשלם כסף קודם
לשוה כסף, וכן כסף ושוה כסף קודם
לקרקע.

ב"ק א': קי"ז, קע"ו* סק"א,
תס"ה.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין ס"ט (קטע
"ונראה").

קידושין א': ג', ו' סק"א בההערה
השני'.

בענין אם לפי רב הונא שסובר "כסף או
מיטב, ואי לית לי, אפילו סובין", הרי
המזיק צריך לתת אפילו זיבורית לפני
שו"כ.

ב"ק א': קמ"א.

בענין אם יכולים לשלם כסף שעובר לסוחר
רק ע"י הדחק.

קידושין א': ק"מ.

ב"ק א': תס"ה.

ג. מיטב שלו או של עולם

הסברא לומר שבשל עולם הן שמין.

ב"ק א': קי"ז סק"ד ולהלן שם.

בענין היכא שיש לו רק קרקע אחת, האם
לכו"ע אמרינן בשל עולם הן שמין, או האם
גם אז אמרינן בשלו הן שמין ויוכל
להשתמש בו אפילו בתורת מיטב.

ב"ק א': קי"ט, קכ"ה סק"א,
קמ"א.

ד. מיטב דניזק

שלפי המ"ד שסובר שמשלם כמו המיטב
של הניזק, אם אין להמזיק כמו המיטב של
ניזק, אינו חייב למכור נכסיו כדי לקנות
כמו המיטב של הניזק.

ב"ק א': צ"א.

שלפי המ"ד שסובר שמשלם כמו המיטב
של הניזק, היכא שאין להמזיק כמו המיטב
של ניזק, האם הוא יכול לתת בינונית דידי'

(דעדיף מהמיטב של הניזק), או האם הוא
צריך לתת דוקא כמו המיטב דידי' (מח'
הראשונים בזה).

ב"ק א': פ"ט.

ה. בעל חוב בבינונית

הדרך שמהתורה בעל חוב גובה עידית.

ב"ק א': פ"ז, צ"ו, ק"כ.

בענין אם הלזה יכול לכוף את המלוה
לקבל עידית כשהמלוה רוצה בינונית.

ב"ק א': קי"ב סק"ז סק"ח, קכ"ח
בההערה.

בענין אם כשתיקנו שבעל חוב גובה
מבינונית תיקנו כהבינונית של המלוה או
כהבינונית של הלזה או כהבינונית של
עלמא.

ב"ק א': ק"כ, קכ"א, קכ"ג.

ו. בענין זכות הניזק והמלוה בפחות
מדינם, ובענין היכא שרוצים כדינם
אבל רוצים שדה מסוימת בין

השדות

המחלוקת בין רש"י והרא"ש בענין אם יכול
הניזק לדרוש בו"ז.

קידושין א': ד' (קטע "עוד צ"ע
דהנה").

ב"ק א': קי"ב.

בענין אם גם בו"ז מיקרי עיקר דינו של
הניזק כמו עידית.

ב"ק א': קי"ב סק"ג סק"ד, קי"ד.

הדרך ששורת הדין היא שיקבל הניזק
זיבורית כמו בעל חוב (לפי המ"ד
שמהתורה דינו בזיבורית), רק שהתורה
זיכתה לו ביותר מדינו.

ב"ק א': קי"ב סק"ד (קטע
"וי"ל").

בענין אם יש להניזק שיעבוד רק על
העידית, וכן לבע"ח רק על הבינונית, וכן
לכתובת אשה רק על הזיבורית, או האם
הכל משועבד, רק שבדיני תשלומין נאמר
סדר מסוים מאיזו גובים.

ב"ק א': קי"ב סק"ז, קכ"ח.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ס"ח
בההערה.

בענין פסול ערל לעבודה, עי' בערך פסולי עבודה - ערל.
 א. כללי
 ב. חיובם של האב, של האם, של בית דין, ושל כל ישראל
 ג. מילת עבדים
 א. כללי

בענין אם אנחנו מצווין גם בהציווי שנצטוו בו אברהם אבינו, או האם הציווי שלנו הוא רק הציווי שבפרשת תזריע.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין קכ"ד.
 חומש: פר' לך לך, ואתה את בריתי תשמר (י"ז, ט'). פר' וישלח, על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה (ל"ב, ל"ג) סק"ט.
 בענין המיפר בריתו של אברהם אבינו אין לו חלק לעוה"ב.

סנהדרין: שנ"ד (קטע ראשון).

ע"ז: ק"ב.

אבות: קנ"ו - קנ"ח.

בענין אם מילה היא תנאי המעכב בשביל לקבל חלק לעוה"ב ותחיית המתים.

ע"ז: ק"ב.

אבות: קנ"ו.

בענין מה שמוהלים נפלים כדי שיחיו בתחיית המתים.

ע"ז: ק"ב.

אבות: קנ"ו.

הסוכרים שע"ז שקוראים להם שם יש להם חלק לתחיה"מ.

ע"ז: ק"ב.

אבות: קנ"ז.

שיטת הרמב"ם שבני קטורה נצטוו במילה לדורות, ושיטת רש"י שרק הששה שבהדור הראשון נצטוו.

יבמות ב': תרצ"ב (קטע "והנה יש לעיין").

הוריות: צ"ה (קטע "והנה מה שתירצו").

חומש: פר' לך לך, והקמתי את בריתי אתו (י"ז, י"ט). פר' חיי שרה, ויסף אברהם ויקח אשה

בענין היכא שהניזק רוצה עידית מסוימת בין העדיות.

ב"ק א': קי"ב סק"ב סק"ד סק"ה.

בענין היכא שהמלוה רוצה בינונית מסוימת בין הבינוניות.

גיטין: פרק השולח - עבדים צ"ה.

ב"ק א': קי"ב סק"ה, קט"ו (קטע "מיהו לא הבנתי").

ביאור המחלוקת בין אביי ורב אתא בר יעקב בב"ק דף ז' ע"ב, ודברי רש"י שם בד"ה ואת אמרת.

ב"ק א': קי"ב סק"ג, קי"ד.

בענין זולא דהשתא ויוקרא דלקמי בב"ק דף ז' ע"ב.

ב"ק א': ק"י, קי"א, קי"ב סק"ג.

בענין אי שתקת וכו'.

יבמות ב': תקפ"ח, תקפ"ט, תקצ"א.

ב"ק א': קכ"ה, קכ"ו, קכ"ז*.

בענין "מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבוא לידו" בב"ק דף ח' ע"ב.

ב"ק א': קכ"ז.

ז. כתובת אשה

המחלוקת בין הראשונים בענין אם לפי המ"ד שסובר שכתובה היא מן התורה הרי האשה גובה ממיטב.

כתובות א': ר"כ.

מילה

בענין אם אברהם אבינו הי' נחשב ישראל וכן קיים כל התורה כולה רק לאחר שמל, עי' בערך אברהם אבינו.

בענין תירוצי הראשונים למה לא שייך לפטור אשה ממילה משום דהוי מ"ע שהזמן גרמא, עי' בערך זמן גרמא - מילה.

בענין ברכת להכניסו, עי' בערך ברכות - ברכת להכניסו.

בענין מילת גרים, עי' בערך גרות מצות גרות, ועוד להלן שם בערך גרות - מילה.

בענין מילה בשבת, עי' בערך שבת קודש - מלאכת שבת - מילה.

ושמה קטורה (כ"ה, א') (קטע
 "והנה בני קטורה").

בענין אם מילת בני קטורה היא רק ביום
 השמיני ולא קודם.

חומש: פ' לך לך, על כן לא
 יאכלו בני ישראל את גיד הנשה
 (ל"ה, ל"ג) סק"ט.

הסברא שלפני יום שמיני אין זה נקרא רק
 שעוד לא הגיע הזמן של המצוה, אלא הרי
 זה נקרא שחסר החפצא משום שצריכים
 תינוק שהוא בגודל של שמונה ימים.

קידושין ב': שנ"ח סק"א.

הסברא שמצות מילה נחשבת מצוה
 שקיומה נמשך כי יש מצוה להיות מהול
 חוץ מהמצוה של המעשה מילה.

כתובות א': קל"ב סק"ד.

קידושין ג': ג' סק"ג.

הטעמים למה במילה אמרינן שסתמא היא
 לשמה.

זבחים א': ס"ד.

בענין התנא שסובר שגוי כשר למול.

זבחים א': ס"ד.

דברי הפורת יוסף שיתכן שגם התנא שפוסל
 גוי למול הרי הוא מכשיר אותו למול את
 עצמו מילת גרות.

ע"ז: ק"ב (קטע "וע"ע בהגהות
 פורת יוסף").

בענין למה מילה בשבת לא חשיב מלאכה
 שאינה צריכה לגופה.

כתובות א': ק"כ.

שמילה קודמת לקבורת המת כי זו מצוה
 לחיים וזו מצוה למתים.

כתובות א': תכ"ה (קטע "מיהו").

דברי הקרן אורה שתינוקו של כהן קודם
 למול לתינוקו של ישראל משום וקדשתו.

הוריות: קנ"ד (קטע אחרון).

בענין אם מילת טומטום שנקרע ונמצא זכר
 דוחה שבת, ובענין אם הוא נימול דוקא
 לשמונה או האם גם קודם לכן.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין קכ"ד.

חומש: פ' לך לך, ואתה את בריתי
 תשמר (י"ז, ט').

בענין המחלוקת בשבת דף קל"ה אם יוצא

דופן נימול דוקא לשמונה או האם גם קודם
 לכן.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין קכ"ד.

חומש: פ' לך לך, ואתה את בריתי
 תשמר (י"ז, ט') (קטע "וע"ע
 בשבת" ולהלן שם). פ' וישלח, על
 כן לא יאכלו בני ישראל את גיד
 הנשה (ל"ב, ל"ג) סק"ט.

ב. חיובם של האב, של האם, של בית
 דין, ושל כל ישראל

בענין אם החיוב שעל האב הוא: א',
 לעשות מעשה מילה לטובת הבן והרי הוא
 יכול לעשות שליח על זה. ב', כהנ"ל אבל
 חשיב מצוה שבגופו (כי מילת הבן היא גם
 לשם תיקון עניניו של האב), ולכן לא
 מועילה בזה שליחות. ג', שחיוב אינו
 לעשות מעשה מילה אלא להשתדל שיהי'
 בנו מהול.

קידושין ב': שנ"ז, שנ"ח סק"ד -
 ז'.

בענין מה שאמרו שאם לא מל אותו אביו,
 בית דין חייבים: האם הכוונה היא רק
 לב"ד, או האם הכוונה היא לכל ישראל.
 וכן בענין אם אשה ממועטת גם מהחיוב
 הזה.

קידושין ב': שנ"ו.

בענין למה לא אמרו בגמ' שגם היכא שהוא
 גדול ולא מל עצמו, חייבים בית דין למול
 אותו, כמו שאמרו בנוגע להיכא שהוא
 עדיין קטן ואביו לא מל אותו.

קידושין ב': שנ"ה.

משמעות דברי הרמב"ם שהחיוב למול את
 בנו והחיוב למול את עבדו הרי הוא
 ביסודו חיוב אחד, דהיינו למול כל זכר
 בביתו.

קידושין ב': שנ"ו (קטע "וע"ע
 בהמקנה"), שנ"ח סק"ג.

ג. מילת עבדים

הדרך שהמצוה של מילת עבדיו שניתנה
 לאברהם אבינו היתה גם לטובלם, כי
 המצוה היתה לגיירם ועי"ז להפקיעם מ"כל
 הגוים ערלים".

יבמות ב': תשי"ח בהערה,
 תשל"ה.

חומש: פ' לך לך, ובן שמנת ימים
 ימול לכם כל זכר וגו' (י"ז, י"ב).
 פ' עקב, ואהבתם את הגר (י'
 י"ט) בההערה.

הדרך שכתב הקרן אורה שנעשה עבד
 כנעני על ידי מילה לחוד או טבילה
 לחוד, ושמהתורה אין צריכים שתיהן
 אלא רק מדרבנן, וכמה פרטי דינים בענין
 זה.

יבמות ב': תשכ"ה (קטע
 "עיי"ל"), תשל"ה (קטע "והנה כל
 דברינו").

קידושין ד': רל"ה (קטע "עיי"ל").

חומש: פ' לך לך, ובן שמנת ימים
 ימול לכם כל זכר וגו' (י"ז, י"ב)
 (קטע "והנה כל דברינו").

הדרך שכתב הקרן אורה שלא נצטוה
 אברהם אבינו על מילת עבדיו אלא בעבדים
 שנולדו בבית ישראל מהשפחה כנענית
 שלו אשר הם במדריגת עבד כנעני משעת
 לידתן, אבל היכא שהוא קונה עבדים
 מהגוים אינו חייב למולם כיון שאינם עוד
 במדריגת עבדים כנענים.

יבמות ב': תשל"ד.

בענין אם חייבים למול גם עבד שקנוי רק
 למעשה ידיו.

יבמות ב': תשל"ז.

דעות התנאים בענין אם חייב למול עבדו
 בעל כרחו.

יבמות ב': תשל"ד.

בענין "מגלגלין עמו".

יבמות ב': תשל"ו - תשל"ח.

דברי המגיד משנה שאם לא קיבל ז'
 מצות בני נח אין מקיימין אותו אפילו יום
 אחד, ודעת הרמב"ם שגם בכה"ג מגלגלין
 עמו.

יבמות ב': תשל"ב.

בענין אם אשה חייבת למול את העבדים
 שלה.

קידושין ב': שנו"ו (קטע "וע"ע
 בהמקנה").

שגם מילת עבדים היא רק ביום, ואפילו
 בהציורים שהוא נימול לפני שמונה.

קידושין ב': שנ"ח סק"ג.

המחלוקת בין הרמב"ן והר"י אלברגלוני
 (אלברצלוני) בענין מי מברך בשעת טבילת
 עבד, העבד או ב"ד.

יבמות ב': תשי"ח (קטע "והנה עיין
 ברמב"ן").

חומש: פ' עקב, ואהבתם את הגר
 (י', י"ט) (קטע "והנה עיין
 ברמב"ן").

מים אחרונים

הטעמים להחיוב, והמקילים בזמנינו.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ח'
 סק"א.

בענין אם נשים חייבות.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ח'
 סק"ב.

דיני המים.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ח'
 סק"ג.

עד איזה מקום בהיד צריכים ליטול.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ח'
 סק"ד.

בענין מעשה הנטילה (השפלת אצבעותיו,
 יד ימין תחילה, חציצה, כמה פעמים, מתוך
 כלי, רביעית).

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ח'
 סק"ה.

בענין לאן נוטלים.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ח'
 סק"ו.

סילוק מהשולחן.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ח'
 סק"ז.

בענין "תיכף לנטילה ברכה".

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ח'
 סק"ז סק"ח סק"ט.

שכה ליטול מים אחרונים.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ח'
סק"י.

מיתות בית דין

בענין קבורת הרוגי ב"ד, ע"י בערך קבורה
סק"ב סק"ג וסק"ד.

א. כללי

ב. הגדרת המצוה

ג. זמן המצוה

ד. כל מיתות שאתה יכול להמיתו

ה. יד העדים

ו. "מעם מזבחי תקחנו למות"

ז. ברור לו מיתה יפה

ח. חוץ לב"ד ורחוק מב"ד

ט. מיתת סקילה

י. "לא תלין" ו"קבור תקברנו"

יא. דיני הרוגי ב"ד

א. כללי

דברי הרמב"ם שיתכן שב"ד יהרגו בכל יום.

סנהדרין: רכ"ח.

שהיכא שהעידו שנים שנגמר דינו של
פלוני בב"ד פלוני, אם נאמר דמיקרי
שנהרג גם ע"י האחרונים, הרי גם הם
אסורים לאכול כל היום משום לא תאכלו
על הדם.

סנהדרין: רצ"ב (קטע אחרון).

בענין היכא שיש ספק אם הוא חייב מיתת
ב"ד, דאמרינן שהוא פטור ממיתה, האם
הוא פטור רק מספק או האם הוא פטור
בתורת ודאי משום והצילו העדה.

כתובות א': שפ"א.

ב"ק א': תקט"ו.

הדרך שלעונש מלקות מספיק שהדבר
אסור עליו (ואפילו בגלל שויה אנפשי'
חד"א), אבל לעונש מיתה צריכים נאמנות
שמבררת שבאמת יש כאן המציאות
שמחייבת מיתה.

כתובות א': קמ"ח (קטע
"והקו"ש").

קידושין ד': רנ"א סק"ג.

ב. הגדרת המצוה

שיטת הרמב"ם שד' מיתות ב"ד הן ד'
מצות, והמצות הן על ב"ד, ושיטת
הרמב"ן שכולן הן מצוה אחת מובעת
הרע מקרבך אשר לפ"ז הרי זו מצוה לכל
ישראל.

יבמות א': קמ"א, קמ"ב (קטע
ראשון ולהלן שם).

כתובות ב': שפ"ח בההערה,
תקכ"ט סק"ב.

(ב"ק א': תקל"ב).

סנהדרין: רמ"ד סק"ב, רפ"ו,
רפ"ט, רע"ב.

מכות: ל"ב** (קטע אחרון).

חומש: (פר' נח, מיד כל חי'
אדרשנו [ט', ה'] סק"א קטע "ועי'
בחולין"). פר' משפטים, ואלה
המשפטים (כ"א, כ') [ג] (קטע
"וכהנ"ל משמע"). פר' אמור,
ורגמו אתו כל העדה (כ"ד, י"ד)
[ב]. פר' כי תצא, ותלית אתו על
עץ (כ"א, כ"ב) [א].

דברי רש"י שהמצוה מתיחסת לכל העדה.
מיהו יתכן שכוונתו היא רק למגדף.

סנהדרין: רצ"ט (קטע ראשון).

חומש: פר' אמור, ורגמו אתו כל
העדה (כ"ד, י"ד) [א] [ב]. פר' כי
תצא, ותלית אתו על עץ (כ"א,
כ"ב) [א] (קטע ראשון).

בענין אם כוונת החינוך היא שהמצוה היא
מה שדנו אותו למיתה, או האם כוונתו
היא שהמצוה היא מה שהוא מומת על
פיהם.

סנהדרין: רצ"ט (קטע "ועי'
בחינוך").

חומש: פר' כי תצא, ותלית אתו על
עץ (כ"א, כ"ב) [א] (קטע "ויש
לעיין" ולהלן שם).

דברי הרשב"א שהמצוה מתקיימת אפילו אם נהרג ע"י ממת גוי.
סנהדרין: רפ"ו.
חומש: פ"ר אמור, ורגמו אתו כל העדה (כ"ד, י"ד) [ב].

ג. זמן המצוה

הקושיא איך ס"ד שמיתת ב"ד דוחה שבת, דאיך שיך לומר בזה שעשה דוחה לא תעשה, הלא העדים שהורגים אותו הרי הם אלו שמחללים שבת ואין הם אלו שמקיימים את המצוה.

יבמות א': קמ"א.

כתובות ב': תקכ"ט סק"ב.

סנהדרין: רפ"ו.

בענין הא דאין מיתת ב"ד דוחה שבת: שאין סוף הדין רק שאסור להם להמית, אלא הרי זה נעשה דין בעצם המיתת ב"ד ונאמר שזמנה רק בחול.

סנהדרין: רל"א (קטע "והנה לפי").

שלפי הנ"ל אם עברו והמיתו אותו בשבת אין כאן קיום מצות עשה.

סנהדרין: רל"ה*.

דברי רש"י בשבת שמיתת ב"ד נחשבת בגדר מקלקל.

יבמות א': קמ"א.

הדרך שאם המיתו אותו בלילה, לא קיימו בזה מצות מיתת ב"ד.

סנהדרין: רכ"ז (קטע "ובישוב"), רל"א (קטע "אמנם נראה").

בענין מה שהרמב"ם שלא הביא שיש דין מיוחד של מיתת ב"ד ביום.

סנהדרין: רכ"ז (קטע אחרון).

חומש: פ"ר ראה, ואת כל שללה תקבץ וגו' (י"ג, י"ז).

ד. כל מיתות שאתה יכול להמיתו

בענין אם יש ספק אם נוכל להמיתו במיתה הכתובה בו, האם מותר להמיתו בכל מיתות, או האם צריכים להשתדל להמיתו במיתה הכתובה בו אפילו אם ע"ז נצטרך לענות את דינו, וכן אפילו אם יש חשש שע"ז נפסיד את האפשרות להמיתו בכל מיתות.

מכות: ל"ב.**

הדרך שכתבו תוס' שרק את הרוצח ממיתים בדיעבד בכל מיתות שבעולם, אבל שאר חייבי מיתות ממיתים בדיעבד רק באחד משאר ג' מיתות ב"ד.

סנהדרין: רצ"א (קטע "והנה הא דס"ל"), רצ"ו, רצ"ז סק"ב.

מכות: ל"ב.**

הדרך שאין ממיתים שאר חייבי מיתות (חוץ מרוצח) אלא במיתה הכתובה בהם לחוד.

סנהדרין: רצ"ז סק"ב.

בענין כל מיתות בבא במחתרת.

סנהדרין רצ"א (קטע "והנה עיין לקמן" ולהלן שם), רצ"ה, רצ"ז סק"א.

בענין כל מיתות בעדים זוממין.

סנהדרין: רצ"ז סק"ב.

מכות: ל"ב.**

דברי תוס' בסנהדרין ששאני בורח מנתערב.

סנהדרין: רצ"ח.

שהגואל הדם אינו צריך להקפיד על מיתת סיף.

סנהדרין: רצ"ד.

הסברא שמספיק בזה שהגמר של המיתה היא המיתה הכתובה בו.

כתובות ב': תק"ב (קטע "וי"ל שמספיק").

שמצד אחד י"ל שרק הרגע של יציאת נשמה מיקרי המיתה וכל מה שאירע קודם לזה הוי בגדר החלשה בעלמא, אבל מצד שני י"ל שהכל מיקרי בגדר המיתה ממש.

כתובות ב': תק"ב (קטע "וי"ל שמספיק").

ה. יד העדים

בענין נקטעה יד העדים.

סנהדרין: ר"צ - רצ"ב.

בענין אם הדין של יד העדים הוא תנאי בעצם מעשה המיתה, או האם הוא דין צדדי שהעדים צריכים להיות הממיתים.

סנהדרין: ר"צ.

שיטת הרמב"ם שברוצח אין צריכים בדיעבד יד העדים אבל בשאר חייבי מיתות ב"ד צריכים לעיכובא יד העדים, אבל כשממיתים אותם בכל מיתות ולא בהמיתה הכתיבה בו אין צריכים, והדרך ששפיר צריכים. והדרך שגם לפי הרמב"ם היכא שחסר יד עדים לא עדיף סייף (ברוצח) ממיתה אחרת כי להקיום של מיתת סייף צריכים דוקא יד העדים.

סנהדרין: (ר"צ), רצ"א, רצ"ג.

שברוצח היכא שיש גואל הדם הרי הוא קודם להעדים.

סנהדרין: רצ"ד.

שהיכא שהעידו שנים שנגמר דינו של פלוני בב"ד פלוני, אם נאמר דמיקרי שנהרג גם ע"י האחרונים הרי גם ידם של האחרונים מיקרי יד העדים.

סנהדרין: רצ"ב.

הסברא שבהציור הנ"ל צריכים גם ידם של הראשונים וגם ידם של האחרונים, ואע"פ שאם מת בדחי' לחוד יצא אפילו אם רק אחד מן העדים דחה, אבל התם הרי אותו אחד הרי הוא עד בכל חיובו. ולפ"ז נצטרך שאחד מן הראשונים ואחד מן האחרונים ידחו יחד, שמא ימות בדחי'. ואחרי ששנים דחו, אז מספיק אם רק אחד יסקל.

סנהדרין: רצ"ב.

ו. "מעם מזבחי תקחנו למות"

הדרך שמה שדורשים מעם מזבחי תקחנו למות ולא מעל מזבחי, דהיינו כהן ועבודה בידו, אין זה מפני שבכה"ג אין מיתת ב"ד דוחה עבודה אלא הרי זה משום שהמזבח קולט.

יבמות א': קמ"ג.

סנהדרין: רל"ד*.

דברי רש"י שמעם מזבחי תקחנו למות איירי אפילו אם עוד לא דנו אותו, אלא לוקחים אותו לדון.

יבמות א': קמ"ד.

סנהדרין: רל"ו.

שיטת הרמב"ם שמוציאין אותו ליהרג אפי' מ"על מזבחי", דהיינו כהן ועבודה בידו.

יבמות א': קמ"ד.

סנהדרין: רל"ה סק"ג, רל"ו.

אבל כתב הרמב"ם שהיינו רק אם הרג במזיד, אבל אם הרג בשוגג הרי המזבח קולטו כשעבודה בידו, אבל רק מיד גואל הדם, אבל אין מניחין אותו שם אלא מגלין אותו לעיר מקלטו.

יבמות א': קמ"ד.

סנהדרין: רל"ו.

ז. ברור לו מיתה יפה

בענין ברור לו מיתה יפה.

כתובות ב': תק"ו.

ב"ק א': תק"נ.

סנהדרין: רכ"ו (קטע "והנה מדברי הרמב"ם"), רכ"ז (קטע "והנה עיין ברמ"ה"), ר"ל, רל"א (קטע "והנה מה שכתבנו"), רפ"ב - רפ"ד, רפ"ח.

אבות: רפ"ט.

בענין אם הדברים שנוהגים במיתת ב"ד משום הדין של ברור לו מיתה ב"ד (כגון שהאשה נסקלת לבושה, והא דבית הסקילה גבוה ב' קומות, ושמינת סייף אינה ע"י שעושים אותו גיטרא), הרי הם נעשים לבסוף תנאים בגוף המיתה ואם שינה אין כאן קיום המצוה.

כתובות ב': תק"ו (קטע ראשון).

סנהדרין: רכ"ז (קטע "והנה עיין לקמ"ן"), רל"א (קטע "והנה מה שכתבנו"), רפ"ב, רפ"ד.

שאפילו אם הם עצמם אינם נחשבים הלכות בגוף מעשה המיתה, אבל אכתי יתכן שהם מעכבים בקיום המצוה של מיתת ב"ד, כי י"ל שלקיום המצוה צריכים מיתה כהלכתא כולל גם דיני ואהבת לרעך כמוך.

כתובות ב': תק"ו (קטע ראשון).

קידושין ד': קפ"ז (קטע "מיהו מציינו").

סנהדרין: רפ"ב (קטע אחרון), רפ"ח.

ט. מיתת סקילה

השיטה שרק לסקילה הי' מקום מיוחד (בית הסקילה) אבל לא לשאר מיתות ב"ד.

סנהדרין: רע"ב סק"ב, רע"ד.

שהדין הנ"ל של מקום מיוחד הרי זה דין בעצם מעשה הסקילה ולא בקיום מצות סקילה, וממילא אי אפשר להקשות שינהג גם בשאר הג' מצד שכולן הן מצוה אחת.

סנהדרין: רע"ב סק"ב (קטע ראשון).

דברי הרמב"ם שדחי' היא מעניינא של סקילה כי אין הבדל אם זורקים את האבן עליו או אם זורקים אותו על הארץ.

סנהדרין: רפ"ז.

בענין אם יוצאים ידי המצוה אם זורקים עליו גוש עפר או בול עץ.

סנהדרין: רפ"ז.

בענין אם אפשר לסקול ע"י זריקת ברזל.

קידושין ג': חלק ההערות על דף נ"ו הערה מ"ז.

המחלוקת בין רש"י ותוס' בענין אם היכא שדחפו אותו פחות מיו"ד טפחים ומת, קיימו מצות סקילה.

סנהדרין: רפ"ח.

בענין אם הדחי' צריכה להיות ע"י אחד, כמו זריקת האבן.

סנהדרין: רצ"ב (קטע "ברם יש גם לומר").

י. "לא תלין" ו"קבור תקברנו"

ע"י בערך קבורה.

יא. דיני הרוגי ב"ד

בענין אם יש להרוגי ב"ד חלק לעוה"ב, ע"י בערך עולם הבא.

בענין אבלות על הרוגי ב"ד, ע"י בערך אבלות - הרוגי ב"ד.

מכות מרדות

הדרך שלא מסתבר לומר שרבנן תיקנו מכות מרדות בציור של איסור דרבנן היכא

דברי הרמב"ם שמה שהאיש נסקל ערום הרי זה כי זהו המיתה הקלה (ולא כתב משום "אותו בלא כסותו").

סנהדרין: רפ"ב (קטע "וי"ל דהא"), רפ"ג.

ח. חוץ לב"ד ורחוק מב"ד

ג' דרכים במיתת ב"ד חוץ לב"ד, ורחוק מב"ד, וחוץ מג' מחנות: א', ש"הוצא וגו' חוץ למחנה" הרי זה קאי רק על הדין של חוץ מג' מחנות, אבל חוץ לב"ד ורחוק מב"ד הרי הם מצד הסברא לחוד מטעם הצלה (רבינו יונה). ב' שגם חוץ לב"ד הרי הוא בכלל הפסוק, והרי זה בגדר גזירת הכתוב, אבל רחוק מב"ד הרי זה מסברא לחוד משום הצלה (תוס'). ג', שגם חוץ לב"ד שהוא בכלל הפסוק וכהנ"ל, הרי הוא משום הצלה, דוהו הטעמא דקרא (תיר"ט).

סנהדרין: רע"ב סק"ב, רע"ד, רע"ה.

דברי הר"ן שחוץ לב"ד ורחוק מב"ד נוהג בכל הד' מיתות.

סנהדרין: רע"ב סק"ב, רע"ד (קטע "והנה עיין בחי' הר"ן").

ויש לחקור בנוגע לחוץ מג' מחנות.

סנהדרין: רע"ד (קטע "והנה עיין בחי' הר"ן").

דברי הרמב"ם שרחוק מב"ד הוא "כמו ששה מילין" כמו מבית דינו של משה שהי' פתח אהל מועד עד קצה המחנה.

סנהדרין: רע"ג.

בענין מה שהרמב"ם לא הביא את הדין של חוץ מג' מחנות.

סנהדרין: רע"ג, שצ"א (קטע "והנה עיין ברמב"ם").

חומש: פר' ראה, ואת כל שללה תקפץ וגו' (י"ג, י"ז) (קטע "והנה עיין ברמב"ם").

השיטה שהי' מקום מיוחד לא רק לסקילה אלא גם לשאר מיתות ב"ד.

סנהדרין: רע"ד.

שבהציור של איסור דאורייתא ליכא מלקות מהתורה.

זבחים א': שמ"ח.

חומש: פר' בחקותי, לא יגאל (כ"ז, ל"ג) [א] סק"ב.

מכירה

ע"י עוד בערך קנין.

דרכו של הקובץ שיעורים שבשביל למכור, צריכים שהדין ממון יהי' שייך להמוכר ולא מספיק בזה שרק הגוף שייך לו, משא"כ שבביל להוריש סגי בזה שהגוף שייך לו.

גיטין: פרק השולח - עבדים מ"ו סק"א (קטע "וכעין"), ע"ח סק"ב (קטע "ב").

ב"ק ב': קכ"ב בהערה השני'.

ב"ב ב': פרק יש גוחלין ל"א (קטע ראשון ולהלן שם).

זבחים א': רי"ד.

שני דרכים בהבנת איך פועלת חלות מכירה: א', שקבלת הכסף או חליפין מחייבת את המוכר להקנות את הקרקע, וחייב זה גורם שבאמת הבעלות משתנה, ב', שעצם קבלת הכסף או החליפין עצמה הרי היא משנה את הבעלות ולכן הרי הוא חייב לתת את החפץ.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה י"ז סק"ג.

בענין אם כשמוכר קרקע ומטלטלין, הכל נחשב חלות אחת (ואולי אפילו כשאחד במכירה ואחד במתנה), או האם הם נחשבים שתי חלותים. ועוד י"ל שכל שוה פרוטה ושוה פרוטה מתחלק לחלות מכירה נפרדת.

קידושין ב': של"ז.

בענין היכא שנתחייב מיתה בשעת הקנין, האם זה מבטל את הקנין או את החיוב לתת את החפץ.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה י"ז סק"ג - סק"ה.

בענין "דמים מודיעים".

ב"ק א': שנ"ו.

הסוגיא של תליוהו וזבין.

קידושין א': י' סק"א, י"א.

קידושין ג': קי"ב סק"ג סק"ד.

ב"ב ב': בענין תליוהו וזבין (אחרי אות תמ"ו).

חומש: פר' חיי שרה, ונשאלה את פי' (כ"ד, נ"ז) (קטע "גם יש לבאר").

דברי הרמב"ם שבתליוהו וזבין אינו צריך לומר רוצה אני (והרי זה כמו הדין בקידושין וחליצה, ודלא כמו הדין בגט וקרובין).

קידושין א': י"א סק"ג (קטע אחרון).

ב"ב ב': בענין תליוהו וזבין (אחרי אות תמ"ו) סק"ג (קטע "ולפי דרכנו").

"אבל במקום שכותבין את השטר לא קנה עד שיכתוב שטר": האם הכוונה היא שהוא קונה עם השטר, או האם הוא קונה עם הכסף לאחר שיכתוב שטר, או האם הוא קונה עם הכסף בדרך מהיום ולאחר שיכתוב שטר.

קידושין ב': חלק ההערות דף כ"ו הערות י"ב ט"ז ל' ל"א ל"ג.

"אבל במכר לא קנה (בשטר) עד שיתן לו דמים": דברי הר"ן בענין אם ה"ה להיכא שקנה בחזקה.

קידושין ב': חלק ההערות דף כ"ז הערה ל"א.

בענין אם במכר לו עשר בהמות באפסר אחד צריכים שיתן דמי כולן.

קידושין ב': חלק ההערות דף כ"ז הערה מ"ג.

בענין לקח מאחד מחמשה בני אדם ואינו יודע ממי, האם הוא משלם לכל אחד מהם או האם הוא מניח דמים ביניהם ומסתלק.

ב"ק ב': שכ"ד, של"א.

ב"מ: פרק המפקיד קפ"ג, קפ"ז.

מכנה שם לחבירו

ע"י בערך אהבת לרעך כמוך - המכנה שם לחבירו.

מלאך

בענין אם שייך יצר הרע וחטא במלאכים.
חומש: פר' וירא, כי לא אוכל לעשות דבר עד באך שמה (י"ט, כ"ב).

תשובת רב שרירא גאון שיש למלאכים בחירה לעשות דברים מסוימים לפי רצונם, ודברי הגר"ח מואלאזין ועוד, שאין להם.

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק ה' סק"ד סק"ה (קטע "ובתשובות").

חומש: פר' וירא, כי לא אוכל לעשות דבר עד באך שמה (י"ט, כ"ב) סק"ז. פר' עקב, ולעבדו בכל לבבכם (י"א, י"ג) סק"ד סק"ה (קטע "ובתשובות").

שאצל מלאכים קיום ציווים הוא עצם תכליתם, ולא אמצעי כדי להגיע להמדרגה של יושבים ונהנים מזיו השכינה.

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק ו' סק"ו.

חומש: פר' וזאת הברכה, ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר וגו' (ל"ד, ד') סק"א.

שכל זמן שיש עונש גלות על ישראל, יש צער ויסורין גם להמלאכים, כי החיות של המלאכים היא מהתורה ומהמצות שישאל לומדים ועושים, ועכשיו שאנו בגלות וחסרות לנו כמה מצות, חסר להמלאכים השפע.

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק ה' סק"ה (קטע "וראית").

חומש: פר' עקב, ולעבדו בכל לבבכם (י"א, י"ג) סק"ה (קטע "וראית").

בענין אם מותר לבקש ממלאכים להליץ.

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק ה'.

חומש: פר' עקב, ולעבדו בכל לבבכם (י"א, י"ג).

שמושלם במעלות נקרא מלאך.

אבות: ש"ז.

חומש: פר' וזאת הברכה, ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר וגו' (ל"ד, ד') סק"ג בההערה.

בענין מה שהנביאים נקראים מלאכים.

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק ו' סק"ח.

הוריות: ק"ע (קטע אחרון).

אבות: ש"ז.

חומש: פר' וזאת הברכה, ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר וגו' (ל"ד, ד') סק"ג.

שהכהנים נקראים מלאכים.

אבות: ש"ז.

שתלמידי חכמים נקראים מלאכים.

אבות: ש"ז.

חומש: פר' וזאת הברכה, ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר וגו' (ל"ד, ד') סק"ג בההערה.

מלאכי

ע"י עוד בערך חגי זכרי' ומלאכי.

דברי ר"י בן קרח שמלאכי הוא עזרא.

(כתובות ב': רכ"ה).

אבות: פרק ראשון ו'.

דמויות ותקופות: אנשי כנסת הגדולה א'.

מלבין פני חבירו ברבים

ע"י בערך אהבת לרעך כמוך - המלבין פני חבירו ברבים.

מלוה

ע"י עוד בערך מחילה, ובערך משכון, ובערך שיעבוד.

בענין מקדש במלוה ע"י בערך קידושין - קידושי כסף - המקדש במלוה.

בענין מוכר במלוה, ע"י בערך קנין כסף - כללי.

בענין אם חוב נקרא דבר שאינו ברשותו, ודבר שלא בא לעולם, עי' בערך אינו ברשותו - הדברים שנחשבים "ברשותו" והדברים שנחשבים "אינו ברשותו".

בענין שרבי יוחנן בן ברוקה (שאומר שהאב מנחיל לבניו כל מה שירצה) קאמר גם על מלוה, עי' בערך ירושה - דינו של רבי יוחנן בן ברוקה.

א. גדר ודיני חוב

ב. גדר החיוב תשלומין

ג. מהות ואופן התשלומין

ד. בענין סדר גביית חוב, ושומא הדר

ה. בענין מתי יכול לומר פרעתין ומתי צריך לפורעו בעדים

ו. למפרע הוא גובה

ז. איני יודע אם פרעתין

ח. גבי' מיורשים ומלקוחות

ט. מוכר שטר חוב או מלוה על פה

א. גדר ודיני חוב

בענין אם עצם החוב נחשב חפצא של כסף ונכס ששייך להמלוה.

קידושין א': ע"ד (קטע ג') ולהלן (שם), ע"ה, קמ"ג (קטע ראשון).

קידושין ג': פ', פ"ח.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין מ"ב (קטע "וכתב הקו"ש" ולהלן שם), ס"ט (קטע "ונראה"), ע"ט, ק"ב סק"ד.

הדרך שנחשב כאילו חלק מנכסי הלוה שייכים להמלוה.

קידושין א': ע"ד (קטע ד') ולהלן (שם).

קידושין ג': פ'.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין מ"ה סק"א (קטע "והנה לכאורה"), מ"ט סק"ב.

בענין ממתי אין המלוה יכול להתחרט מההלוואה, האם משעת כתיבת השטר או

האם משעת נתינת המעות או האם משעת נתינת המעות ומסירת השטר, או האם ממתי שהלוה התחיל להוציא את המעות.

קידושין ג': פ"ג - פ"ז.

בענין אם פחות משה פרוטה יכול להעשות מלוה.

קידושין ג': צ"ו סק"א, צ"ז סק"א.

ב"ק ב': המשך פרק הגוזל קמא מ"ג סק"א.

בענין אם בתוך הזמן של המלוה הרי זה נקרא שהלוה חייב להמלוה.

גיטין: פרק המביא גט תס"ד.

קידושין ג': ע"ט סק"א, צ"ט.

ב"ק ב': המשך פרק הגוזל קמא מ"ב.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קל"ח (קטע "והנה עי' במחנ"א" וקטע אחרון).

בענין אם לפי המ"ד שסובר שהמקדש במלוה מקודשת, וכן היכא שמקדש בהנאת מחילת מלוה דמהני לכו"ע, האם היא מקודשת גם קודם שהגיע זמן הפרעון.

קידושין ג': ע"ט סק"א, צ"ט.

ב"ק ב': המשך פרק הגוזל קמא מ"ב.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קל"ח (קטע "והנה עי' במחנ"א" וקטע אחרון).

דרכים שונים בגדר מלוה להוצאה ניתנה.

גיטין: פרק המביא גט ת"ל.

קידושין א': ע"ח.

קידושין ב': שמ"ט סק"א.

קידושין ג': ע"ט.

ב"ק ב': המשך פרק הגוזל קמא ט"ו.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קל"ז סק"א (קטע "עוד יש להעיר") סק"ג, קל"ח.

בענין איך מלווה להוצאה ניתנה גורם שאי אפשר להשתמש במלווה ככסף קידושין או כסף קנין.

קידושין א': ע"ד*.

קידושין ב': שמ"ט סק"א.

קידושין ג': ע"ט.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קל"ח.

גדר מלווה הכתובה בתורה.

קידושין א': חלק ההערות דף י"ג הערה כ"ח.

הסברא שכשגובים חוב אין המעות נחשבים בגדר שבח של החוב אלא הרי הם נחשבים התגשמות גוף החוב.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין ס"ט (קטע "ונראה" וקטע "ועכ"פ").

ב. גדר החיוב תשלומין

בענין פריעת בעל חוב מצוה: מה היא המצוה.

גיטין: פרק השולח - פרוזבול כ"א סק"א (קטע "ועי' בספר").

ב"ק א': קמ"ה (קטע "שוב הראוני").

ב"ב ב': שס"ג (קטע "והנה הראב"ד").

סנהדרין: ב' (קטע "ובכתובות" וקטע "ועי' בספר").

אבות: פ"ח (קטע "ובגמ").

דברי הרדב"ז שפריעת חוב נכללת במצות והשיב, ודברי הפסקי הרי"ד בב"ק שחולק על זה.

ב"ק ב': רצ"א סק"ב (קטע "ובשו"ת"), ש"י בהערה השני'.

אבות: פ"ח (קטע "ובשו"ת").

בענין אם לווה ולא שילם נחשב גזלן.

גיטין: פרק השולח - פרוזבול כ"א סק"א.

ב"ק א': תרצ"ג (קטע "ודע").

סנהדרין: ב'.

אבות: פ"ח.

דברי הרמב"ם שעובר על לא תעשוק.

סנהדרין: ב' (קטע ראשון).

אבות: פ"ח (קטע "והנה אע"פ" וקטע "ואם נאמר").

שכופר במלווה עובר על לא תכחשו.

סנהדרין: ב' (קטע "ודע").

אבות: פ"ח (קטע ראשון).

בענין אם היכא שחכמים פוטרים אותו מלשלם חוב הרי זה נקרא שהתירו לו לעבור עבירה בשוא"ת או בקו"ע.

אבות: פ"ח (קטע "והנה יש לעיין" ולהלן שם).

בענין אם חכמים יכולים לפטור אדם מחיוב ממון גם בלי הכח של הפקר ב"ד הפקר אלא מצד הכח שיש להם לבטל מצות בשוא"ת.

אבות: פ"ח (קטע "גם י"ל" וקטע "ואבי").

בענין אם הלווה חייב להעמיד ממון בעיסקא כדי להבטיח שיהי' להמלווה ממה לגבות.

קידושין א': ע"ח.

קידושין ב': שמ"ט סק"א (קטע "ויש ליישב").

קידושין ג': ע"ט.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קל"ח.

בענין אם הלווה חייב לשלם לפני שהמלווה תובע, והאם הוא חייב ללכת אחריו למדי.

ב"ק ב': רצ"א סק"ב, ש"י סק"א, שנ"א.

ב"מ: פרק המפקיד קפ"ז (קטע "ותי' הקצה"ח").

בענין אם הלווה חייב להשכיר את עצמו או לקבל מתנות כדי לשלם את החוב.

נדרים: פרק השותפין ח' סק"א (קטע "ועי' בקו"ש").

קידושין א': ה' סק"ב ("קטע ברם י"ל").

שויים כדמי החוב, אבל אצל המלוה הרי הם שפיר יהיו שויים דמי החוב, הרי הלוה יכול לסלק את המלוה בהם.

ב"ק א': תקס"ד.

בענין אם היכא שהלוה פורע קרקע (ולא כסף כמו שלוה) הרי זה נקרא בגדר פרעון או האם זה נקרא שקונה את החוב עם הקרקע.

ב"מ: פרק המפקיד צ"ט.

שבעל חוב אינו גובה מלקוחות ענבים העומדות ליבצר כי אע"פ שהן בגדר מחובר לקרקע אבל אינן בגדר קרקע ממש.

ב"ק א': תשכ"ט.

בענין היכא שהלוה בא לשלם חובו ע"י שנותן להמלוה דבר של הפקר, והמלוה קיבל אותו, האם הלוה נפטר ע"ז, או האם המלוה יכול לומר לו הרי אתה לא פרעת אלא זכיתי מהפקר.

גדרים: פרק כל כנויי פ"ב סק"א.

בענין היכא שהלוה נתן להמלוה עצה איך להרויח כספים והלך המלוה וזכה.

גדרים: פרק כל כנויי פ"ב סק"א.

שאילת הגר"ח על היכא שכתבו בתוך השטר מאה פרוטות, האם הלוה יכול לשלם מנה, או האם המלוה יכול להקפיד על פרוטות כדי לחסוך הכסף של שולחני.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קמ"ב.

בענין שאין הבעל חוב גובה בראוי ככמוחזק, ובענין שהרמב"ם לא הביא דין זה.

כתובות ב': תק"ט (קטע "ושוב דחה הגר"ח" ולהלן שם).

ד. בענין סדר גביית חוב, ושומא הדר בענין סדר גביית חוב.

ב"מ: פרק המפקיד קי"ד.

בענין אם כשאומרים ששומא הדר הרי הלוה צריך לעשות קנין חדש, או האם אינו צריך לעשות קנין חדש כי ב"ד מחזירין לו ע"י הפקר ב"ד הפקר, א"נ דכיון ששומא הדר הרי המלוה עצמו מתכוין בתחילה

קידושין ב': רכ"ח.

ב"ק א': קמ"ג (קטע "ונראה" ולהלן שם).

אבות: פ"ט.

חומש: פרי לך לך, ולאברם היטיב בעבורה (י"ב, ט"ז) סק"א (קטע "מיהו עדיין").

בענין אם מותר ללוות לצורך שבת אפילו כשאינו יודע ממה ישלם.

אבות: פ"ט (קטע "ועי' ברבינו יונה").

ג. מהות ואופן התשלומין

בענין שרב סובר ש"עבר לזה לאיש מלוה" מחייב את הלוה לעשות פרעון כזה שעדיין נשאר חייב באחריותו עד שמגיע ליד המלוה.

גיטין: פרק המביא גט תס"ו (קטע "וביאר").

שיטת ר"ת שאם יש להלוה כסף מזומן הרי הוא צריך לשלם כסף מזומן, אבל אינו חייב למכור נכסיו כדי להמציא מזומן.

קידושין א': ה' סק"ב (קטע "ברם י"ל").

ב"ק א': קמ"ג, תקס"ד.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין ס"ט (קטע "ונראה" וקטע "והנה הראוני").

אבות: פ"ט (קטע "והנה תוס").

שבפרעון חוב אמרינן שנתנה בעל כרחו שמה נתינה.

קידושין א': קל"ד (קטע "ותי' האב"מ").

בענין אם הלוה יכול לכופף את המלוה לקבל קרקע או שוה כסף כשאין לו כסף, או האם המלוה יכול לומר שיחכה עד שיהי' לו כסף.

קידושין א': ה' סק"ב (קטע אחרון).

ב"מ: פרק המפקיד קי"ג (קטע "ועוד"), קל"א.

שהיכא שאצל הלוה הנכסים הוזלו ואינם

לקנותו רק על מנת שהלוה לא ישלם.

ב"מ: פרק המפקיד צ"ז, ק"ט
סק"ב.

שלפי הצד שעד עכשיו הי' של המלוה,
א"כ מה שנשתבח עד עכשיו הרי זה נשאר
של המלוה.

ב"מ: פרק המפקיד צ"ז (קטע
אחרון).

בענין "אגבי" איהו בחובו".

ב"מ: פרק המפקיד קי"א, קי"ב.

בענין היכא שגם המלוה וגם אחרים רוצים
לתת כשומת ב"ד או יותר משומת ב"ד
(כלומר שהאחרים רוצים לשלם להמלוה
ולקבל את השדה של הלוה, וגם המלוה
רוצה לקבל את השדה ע"י לנכות דמיו
מהחוב) האם יש להמלוה קדימה.

ב"מ: פרק המפקיד קי"ג (קטע
ויעי במהר"ם שיף" ולהלן שם).

בענין היכא שאחרים רוצים לתת פחות
משומת ב"ד והמלוה מסכים לקבלו ביותר
מהם, אבל ג"כ פחות משומת ב"ד, האם
הוא חייב להוריד מהחוב כמלא השומא של
ב"ד.

ב"מ: פרק המפקיד קי"ג (קטע
"ברם באמת על רש"י" ולהלן שם).

ה. בענין מתי יכול לומר פרעתין,
ומתי צריך לפורעו בעדים

בענין אם החזקה של אין אדם פורע תוך
זמנו מהני במקום תרי ותרי, עי' בערך עדות
- תרי ותרי.

בענין אם החזקה שאין אדם פורע תוך זמנו
היא בגדר אנן סהדי.

כתובות ב': כ"ו סק"א (קטע "מיהו
י"ל").

בענין מה שהחזקה הנ"ל מועילה להוציא
ממוחזק.

קידושין ד': שצ"ז סק"ד.

דברי הרמ"ע מפאנו שבמלוה הכתובה
בתורה אינו יכול לומר פרעתי אפילו אם
לאו ככתובה בשטר דמי.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין מ"ב (קטע
אחרון).

הטעמים לומר שהמלוה את חבירו בעדים
צריך לפורעו בעדים.

כתובות א': תל"ט.

הטעמים לומר שהמלוה את חבירו ואמר לו
אל תפרעני אלא בעדים צריך לפורעו
בעדים.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קפ"ט
(קטע "והנה יש לתלות" ולהלן
שם).

בענין היכא שאמר לו אל תפרעני אלא
בעדים, האם יש אנן סהדי שיעשה כן.

כתובות א': תמ"ב בההערה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קפ"ט
(קטע "והנה יש לתלות" ולהלן
שם).

בענין אם האמידה של אל תפרעני אלא
בעדים צריכה להיות בפני עדים.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קפ"ט
(קטע "מיהו באמת").

בענין היכא שמפקיד אצלו כל יום בעדים
ואומר לו אל תחזיר לי אלא בעדים, אבל
יום אחד לא הפקיד אצלו בעדים, או
הפקיד אצלו בעדים אבל לא אמר לו אל
תחזיר לי אלא בעדים.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קפ"ט.

בענין אם מהני מה שאומר לו אחרי
ההלואה אל תפרעני אלא בעדים.

ב"מ: פרק שנים אוחזין קפ"ט
(קטע "והנה יש לתלות").

בענין שאם הודה שחייב לו, ועשה קנין על
זה, שוב אינו נאמן לומר פרעתי.

גיטין: פרק בהמביא גט תנ"ט.

שיטת הרמ"ה שאם אמר הולך מנה לפלוני
שאני חייב לו, והשליח רוצה לתופסו
בשביל מה שהמקבל חייב לו עצמו, אינו
יכול, כי קודם שהגיע ליד המקבל אינו של
המקבל.

גיטין: פרק המביא גט תס"ג סק"ב.

בענין היכא שעשו הקנאת החוב על ידי "מעמד שלשתן", האם יכול הלוה לומר פרעתי שלא בפני עדים או האם הרי זה נחשב כמו שלוה בפני עדים.

גיטין: פרק המביא גט תנ"ה סק"ג.

ו. למפרע הוא גובה

ביאורו של הגרש"ש בבעל חוב למפרע הוא גובה.

ב"ק א: תכ"ד* (קטע "ועל פי הנ"ל").

ביאור למה מהני "הקדישו מלוה" לפי אביי שסובר שלמפרע הוא גובה, הלא עדיין אינו ברשותו.

ב"ק א: תכ"ד* (קטע "ועל פי הנ"ל").

המחלוקת בין רש"י ותוס' אם גם בנוגע להלוה אמרינן למפרע הוא גובה (תוס'), או האם דוקא בנוגע להמלוה אבל לא לגבי הלוה, וממילא אם הלוה הקדיש קדושת הגוף אין המלוה יכול לגבות מהקדש מטעם למפרע הוא גובה (רש"י).

גיטין: פרק השולח - עבדים ע"ו.

סברא דלא כשיטת תוס' הנ"ל: דאמרינן למפרע הוא גובה רק היכא שלבסוף הגיע לידו של המלוה, אבל היכא שהלוה הקדיש הרי אי אפשר להמלוה לגבות מהקדש כי אינו יכול לזכות מהקדש ולכן בכה"ג לא אמרינן למפרע הוא גובה.

גיטין: פרק השולח - עבדים ע"ו (קטע אחרון).

עוד סברא דלא כשיטת תוס' הנ"ל: שאומרים למפרע הוא גובה רק בציוור שאם נאמר מיהא מכאן ולהבא הוא גובה הרי הוא יכול לגבותו מכאן ולהבא.

גיטין: פרק השולח - עבדים ע"ו (קטע אחרון).

שהיכא שהדין הוא שאין הלוה יכול לסלק את המלוה בזווי גם רבא סובר שלמפרע הוא גובה.

גיטין: פרק השולח - עבדים ע"ו.

הדרך שלמפרע הוא גובה הוא רק דין דרבנן.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין פ"א.

שעל מטלטלין אין אומרים למפרע הוא גובה.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין ע"ז (קטע "ויש ליישב").

שהיכא שאמר מעכשיו לכו"ע למפרע הוא גובה.

גיטין: פרק השולח - עבדים ע"ט.

שיטת רש"י בפסחים דף ל' ע"ב בד"ה כולי עלמא וכו' שהקרקע של הלוה המשועבדת להמלוה מיקרי אינו ברשות הלוה ולכן אין הלוה יכול להקדישו קדושת בדק הבית או למוכרו אפילו למ"ד מכאן ולהבא הוא גובה.

גיטין: פרק השולח - עבדים ע"ח סק"א סק"ב (ודעת תוס' שחולקים עליו וביאור מחלוקתם, ושרש"י סובר כן רק לגבי השוויות אבל לא לגבי גוף החפץ אלא גוף החפץ נחשב שפיר ברשות הלוה), פ'.

ב"ק א': תכ"ו סק"ב.

בענין אם סוברים למפרע הוא גובה למה אין הלוקח צריך להחזיר את כל הפירות כשהמלוה גובה ממנו את השדה.

גיטין: פרק השולח - עבדים ע"ח סק"ב (קטע "מיהו אכתי" ולהלן שם).

בענין אם סגי ב"למפרע הוא גובה" כדי לקבוע דהוי בגדר "מוחזק" ולא "ראוי".

ב"ב ב': פרק יש נוחלין ע"ז - פ"ה.

ז. איני יודע אם פרעתיך

בענין אם "איני יודע אם פרעתיך" חייב משום הטענת ברי של התובע בהדי החזקת חיוב, או האם זה משום העובדא שאין להלוה טענה, או האם זה משום רגלים לדבר שהוא משקר.

כתובות א': רע"ז סק"ד סק"ה, ר"פ.

בענין למה הבנים צריכים לשלם חוב אביהם, עי' בערך שיעבוד - יורשים.

בענין מטלטלין דיתמי לא משתעבדי לבעל חוב, ובענין התקנה של הגאונים בענין זה, עי' בערך שיעבוד - יורשים.

בענין אם כדי לגבות ממשעבדי מספיק אם יש להחוב קול אפילו אם אין שטר.

גיטין: פרק המביא גט ס"ה***, ש"ט.

בענין אם הלוקח יכול לסלק את המלוה בזווי.

ב"ק א': קמ"ה (קטע "והנה תוס").

ב"ב ב': פרק יש נוחלין ע'.

בענין מה שאין המלוה יכול לגבות הכל מבן אחד או לוקח אחד היכא שיש כמה.

ב"ק א': קמ"ה (קטע "והנה תוס" וקטע אחרון).

בענין היכא שאם יגבה המלוה את כל החוב ישאר אצל הלוקח קרקע שאין בה דין חלוקה, האם בכה"ג הרי הוא צריך להשאיר קרקע שיש בה דין חלוקה ולא לגבות את כל החוב.

ב"ב א': קכ"ב סק"א (קטע "והנפ"מ") סק"ב (קטע "והנה כבר הבאנו").

ט. מוכר שטר חוב או מלוה על פה

בענין אם הטעם למה אי אפשר למכור מלוה מהתורה הרי זה משום שמחמת עצם מהותו אין מלוה מסוגל להיות נתפס בקנין, או האם זה רק משום סיבה צדדית דהיינו משום שבמציאות אין שום מעשה קנין שמתאים לו.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין ע"ט.

דברי הרי"ף שמכירת שטרות מהני רק מדרבנן, ושיטת ר"ת שמהני מהתורה.

קידושין ג': פ"ט סק"א, צ', צ"א.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין מ"ט סק"ב, (ע"ט), קצ"ג (קטע "ועוד כתב הנתייה"מ שלפ"ז").

מחלוקת הראשונים והאחרונים בענין אם ב"איני יודע אם פרעתיך" הרי הוא חייב אפילו היכא דלא הו"ל למידע.

כתובות א': קנ"ח (קטע "והתומים"), ר"ה* סק"א, רע"ז סק"ד סק"ה סק"ז, ר"פ.

ב"מ: פרק המפקיד קס"ד סק"ד (קטע "ועי"ש"), קס"ה (קטע אחרון).

בענין "איני יודע אם פרעתיך" היכא שגם המלוה טוען שמא.

כתובות א': רע"ז סק"ה סק"ז.

ב"מ: פרק המפקיד קס"ד סק"ד (קטע "ועי"ש").

דברי הקצה"ח בענין "איני יודע אם פרעתיך" היכא שאין התובע ברי אבל טענין לוי, כגון היכא שמת המלוה ויש יתומים.

כתובות א': רע"ז סק"ו.

דברי הרשב"א בענין "איני יודע אם פרעתיך" היכא שהספק ידוע.

כתובות א': רע"ז סק"ה סק"ז, ר"פ (קטע "וע"ע ברשב"א").

בענין היכא שאמר איני יודע אם פרעתיך ושוב אומר שנזכר ששפיר פרע.

ב"מ: פרק המפקיד צ"ו (קטע "והנה כבר הבאנו" ולהלן שם).

בענין "איני יודע אם פרעתיך" היכא דלא הוי ספק השקול אלא הדבר נוטה יותר שפרע.

ב"מ: פרק המפקיד קע"ו (קטע "ג'"), קע"ז.

שהיכא שהמלוה טוען שמצא מטבעות לא טובים בין המעות שפרע הלוה, והלוה טוען שאינו יודע אם אותם מטבעות הם ממנו או לא, הרי זה נחשב ציור של "איני יודע אם נתחייבתי" ולא ציור של "איני יודע אם פרעתיך".

ב"מ: פרק המפקיד קע"ח (קטע "וראיתי מיישבים").

ח. גבי' מיורשים ומלקוחות

הראיות של תוס' שמכירת שטרות מהני מהתורה.

קידושין ג': פ"ט סק"א.

בענין "אותיות ניקנין במסירה רבי אומר בכתיבה ומסירה": בענין אם רבי סובר שה"ה שהן נקנות בכתיבה לחוד.

קידושין ג': חלק ההערות דף מ"ז הערה נ"א.

דברי הפני יהושע שהמחלוקת בין רבי וחכמים אם שטרות נקנין במסירה (רבי) או כתיבה ומסירה (חכמים) היא בענין אם מכירת שטרות מהני מהתורה או מדרבנן.

קידושין ג': פ"ט סק"א.

הדרך שמכירת שטרות (כלומר החוב שכתוב בתוך השטר) היא כמו מכירת מטלטלין כי החוב והשיעבוד מונחים ומתגשמים בתוך השטר.

קידושין ג': פ"ט סק"א סק"ב סק"ד.

המחלוקת בין הרשב"ם ותוס' בענין אם במכירת שטרות הרי הוא צריך להזכיר "וכל שיעבודי".

קידושין ג': פ"ט סק"ב.

בענין אם אפשר להקנות מלוה על פה גם בדרכים אחרים, ולא רק במעמד שלשתן.

קידושין ג': חלק ההערות על דף מ"ח הערה י'.

בענין אם אפשר למכור גם מלוה בשטר ע"י מעמד שלשתן או האם רק מלוה על פה.

גיטין: פרק המביא גט תי"ג, תי"ד (דברי המהרש"ל והקצה"ח ורעק"א על זה), תל"ב, תמ"ו (דברי הש"ך שאפילו אם מהני אבל מהני רק על החוב ולא על השטר אלא נשאר מלוה על פה).

הטעמים שנאמרו למה המלוה יכול למחול את החוב גם אחרי שמכר את השטר חוב (משום שהמכירה מועילה רק מדרבנן, או משום שהשיעבוד הגוף נשאר אצל המלוה).

כתובות ב': מ"ד (קטע "ועיין עוד בתוס'").

גיטין: פרק המביא גט תמ"ד (קטע "והעיר"), (פרק השולח - פרוזובול ל"ה).

קידושין א': קמ"ט סק"ג (קטע "מיהו לא ביאר").

קידושין ג': צ', צ"א סק"א סק"ב.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין מ"ג (קטע "ובאמת" ולהלן שם), מ"ט סק"ב, ע"ט, קצ"ג (קטע "ועוד כתב הנתיה"מ שלפ"ז").

בענין אחרי מכירת שטר, למי יש כח לתבוע מן הלוה, המוכר או הלוקח, ומה הדין אם הלוה פרע להמוכר.

קידושין ג': צ"א.

בענין אם אחרי מכירת שטר במעמד שלשתן הרי המוכר עדיין יכול למחול את החוב.

גיטין: פרק המביא גט תמ"ד, תס"א (קטע "וכמשמעות").

קידושין ג': צ'.

דרכו של המהרש"א שאפילו החולק על שמואל שסובר שהמוכר שטר חוב לחבירו אינו יכול למחול הרי הוא מודה שבמוכר מלוה על פה הרי הוא שפיר יכול למחול.

גיטין: פרק המביא גט תמ"ד (קטע "והעיר"), תמ"ה.

בענין היכא שהמלוה מכר את החוב ושוב מחל, כמה כסף הוא צריך לשלם להקונה, האם רק מה ששילם עבור ההלוואה, או האם כל הסכום המוזכר בתוך השטר.

קידושין ג': צ"ב.

דברי האבני מילואים בשם הריטב"א שהמקדיש שטר חוב הרי זה קדוש.

קידושין ג': פ"ט סק"ג (קטע ראשון).

מלחמה

ע"י עוד בערך משוח מלחמה.

בענין אם הביאה הראשונה של יפת תואר מותרת בשעת מלחמה, ע"י בערך יפת תואר.

בענין כיבוש רבים וכיבוש יחיד, ע"י בערך כיבוש.

בענין החזקה של כיבוש מלחמה, ע"י בערך שבאי - כיבוש מלחמה.

בענין "יקח ונתן לעבדיו" וכן "מלך פורץ גדר" בשעת מלחמה, ע"י בערך מלך - זכותי המלך.

בענין מה שהבונה בית ולא חנכו חוזר מעורכי המלחמה, ע"י בערך חנוכת הבית באותיות א' - ד'.

ע"י עוד בערך כרכום.

בענין שצריכים להקדים בשלום אפילו בשעת מלחמה.

אבות: ל"ב סק"א.

בענין למה הבונה בית והאחרים חוזרים מעורכי המלחמה.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ט"ז אות ב'.

שאינן מוציאים אפילו למלחמת מצוה אלא על פי המלך.

סנהדרין: קע"ח (קטע "אמנם אכתי").

חומש: פר' כי תצא, תמחה את זכר עמלק (כ"ה, י"ט) [א] (קטע "אמנם אכתי").

עמלק, פורים: ט', י' (קטע אחרון).

שאע"פ שלהשופטים הי' כח לערוך מלחמות, אבל לאחר שמינו מלך ניטלה מהם הרשות, ולכן שמואל לא הי' יכול לערוך מלחמה אחרי שהמליכו את שאול.

סנהדרין: קע"ח (קטע "אמנם אין להקשות").

חומש: פר' כי תצא, תמחה את זכר עמלק (כ"ה, י"ט) [א] (קטע "אמנם אין להקשות").

הדרך שבאמת מצד הדין הי' צריך להיות אסור לערוך מלחמה כי יש בזה סכנת נפשות ואסור להסתכן, רק שהתורה התירה מלחמה, ולכן שייך שהתורה תקפיד אפילו

במלחמת מצוה על תנאים מסוימים, כי בלי התנאים ההם שהציבה התורה לא התירה התורה וממילא נשאר על מקומו האיסור לא להסתכן, ולא היינו יכולים להתיר משום המצוה.

סנהדרין: א' (קטע "אולם" וקטע "מיהו נראה"), קע"ח (קטע אחרון).

חומש: פר' בשלח, "בענין מלחמת עמלק ועוד סוגים של מלחמה" (י"ז, ח') (קטע "אולם" וקטע "מיהו נראה"). פר' כי תצא, תמחה את זכר עמלק (כ"ה, י"ט) [א] (קטע אחרון).

עמלק, פורים: י' (קטע אחרון), י"ד (קטע "אולם" וקטע "מיהו נראה").

דברי רש"י בברכות שרשות ע"א היא כדי שיתפללו עליהם.

סנהדרין: א' (קטע "מיהו נראה"), קל"א.

חומש: פר' בשלח, "בענין מלחמת עמלק ועוד סוגים של מלחמה" (י"ז, ח') (קטע "מיהו נראה").

עמלק, פורים: י"ד (קטע "מיהו נראה").

בירורים בענין מה נקרא מלחמת מצוה ומה נקרא מלחמת הרשות.

סנהדרין: א'.

חומש: פר' בשלח, "בענין מלחמת עמלק ועוד סוגים של מלחמה" (י"ז, ח').

עמלק, פורים: י"ד.

בענין אם מלחמת עמלק נחשבת מלחמת מצוה או מלחמת הרשות, לענין אם צריכים רשות ב"ד הגדול, וכן לענין אם חוזרין מעורכי המלחמה (מי שאירש אשה או בנה בית או נטה כרם או הירא ורך הלבב), כמו שהיא נחשבת מצוה לענין שעוסק במצוה פטור מן המצוה ובענין אם צריכים למחות אותם בדוקא ע"י מלחמה או האם סגי בכל

דרך וממילא המלחמה היא רק בגדר הכשר מצוה).

סנהדרין: א'.

חומש: פ' בשלח, "בענין מלחמת עמלק ועוד סוגים של מלחמה" (י"ז, ח'). פ' כי תצא, תמחה את זכר עמלק (כ"ה, י"ט) [ב] סק"ג (קטע "ולעיל בפר' בשלח").

עמלק, פורים: י"ד.

שמלבד ממצות החרמת ז' עממים הי' קיים גם קיום מיוחד של ירושת הארץ ע"י מלחמה דוקא מקראי דכיבוש והורשה.

סנהדרין: א' (קטע "ונראה שי"ל").

חומש: פ' בשלח, "בענין מלחמת עמלק ועוד סוגים של מלחמה" (י"ז, ח') (קטע "ונראה שי"ל"). פ' כי תצא, תמחה את זכר עמלק (כ"ה, י"ט) [ב] סק"ג (קטע "ולעיל").

עמלק, פורים: י"ד (קטע "ונראה שי"ל").

שמלחמת עזרת ישראל מיד צר היא מלחמת מצוה.

סנהדרין: א' (קטע "ומעתה").

חומש: פ' בשלח, "בענין מלחמת עמלק ועוד סוגים של מלחמה" (י"ז, ח') (קטע "ומעתה").

עמלק, פורים: י"ד (קטע "ומעתה").

בענין אם חוזרים בה מעורכי המלחמה.

סנהדרין: א' (קטע "ולפי דרכינו").

חומש: פ' בשלח, "בענין מלחמת עמלק ועוד סוגים של מלחמה" (י"ז, ח') (קטע "ולפי דרכינו").

עמלק, פורים: י"ד (קטע "ולפי דרכינו").

בענין אם מלחמה למעוטי עכו"ם דלא ליתי עלייהו חשיבא מלחמת מצוה.

סנהדרין: א' (קטע "ועיין בסוטה" וקטע "והנה עיי"ש").

חומש: פ' בשלח, "בענין מלחמת

עמלק ועוד סוגים של מלחמה" (י"ז, ח') (קטע "ועיין בסוטה" וקטע "והנה עיי"ש").

עמלק, פורים: י"ד (קטע "ועיין בסוטה" וקטע "והנה עיי"ש").

בענין מלחמת עיר הנידחת.

סנהדרין: א' (קטע "והנה עיין עוד ברמב"ם" ולהלן שם).

חומש: פ' בשלח, "בענין מלחמת עמלק ועוד סוגים של מלחמה" (י"ז, ח') (קטע "והנה עיין עוד ברמב"ם" ולהלן שם).

עמלק, פורים: י"ד (קטע "והנה עיין עוד ברמב"ם" ולהלן שם).

בענין אם מצות מלחמת עמלק, ומצות החרם תחרימם, נוהגות בלילה.

חומש: פ' כי תצא, תמחה את זכר עמלק (כ"ה, י"ט) סק"ב.

עמלק, פורים: י"א סק"ב.

"כל היוצא למלחמת בית דוד כתוב גט לאשתו".

כתובות א': ק"צ - קצ"ח.

דברי הרמב"ן בענין "מי האיש הירא ורן הלבב".

כתובות ב': שג"ו סק"ד (קטע "וכהדברים" קרוב לסופו).

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק אות ח' סק"ד (קטע "וכהדברים" קרוב לסופו).

אבות: פ* סק"ד (קטע "וכהדברים" קרוב לסופו).

"בן עשרים לרדוף" (אבות פ"ה): הביאור שהכוונה היא לרדיפה במלחמה.

אבות: שכ"ח.

מליקה

בענין מליקה בשמאל.

זבחים ב': תק"ל - תקל"ד.

בענין מליקה בלילה.

זבחים ב': תקל"ה.

בענין אם מליקת המפרקת מעכבת, ובענין אם המפרקת נחשבת בגדר מתיר.

זבחים ב': תשע"ח.

דברי הריטב"א שיש מפרשים שהכוונה ב"מחזיר סימנים" היא שלאחר שמלך את הסימנים חותך את השדרה והמפרקת.

זבחים ב': תשע"ח.

דברי הגרי"ז במנחות דף י' בענין אם כדי שלא לטמא בבית הבליעה סגי בהשם של מליקה או האם צריכים שהמליקה תתיר.

זבחים ב': תקל"ה.

בענין אם למליקה סגי באויר המזבח או האם צריכים גוף המזבח ושלהאויר יהי' דין מזבח ממש.

זבחים ב': תקפ"ז.

בענין אם שמואל קאמר שלא במקומו כמקומו דמי גם בהמתן דם של עוף, וכן האם גם במליקת עוף.

זבחים ב': תרל"ו (קטע אחרון).

מלך

בענין משיחתו, עי' בערך שמן המשחה - משיחה בסק"ג.

בענין שעיר נשיא, עי' בערך קרבן שעיר נשיא.

א. כללי

ב. הכשרים למלכות, והתנאי של יהודה ושל בית דוד

ג. מינוי וסילוק מלך

ד. גדלהו משל אחיו

ה. כבודו ומוראו

ו. מחילה על כבודו

ז. כבודו נגד כבוד אחרים, וכן קדימתו לאחרים

ח. מורד במלכות

ט. זכותי המלך

י. להעיד, ולדון, ואם דנין אותו

יא. התפקידים של המלך

יב. לא ירבה לו נשים

יג. לא ירבה לו כסף וזהב

יד. הספר תורה של המלך

טו. עוד דיני מלך

טז. מלך עכו"ם

א. כללי

דברי הכסף משנה ששאל הי' המלך הראשון על ישראל.

קידושין ב': שצ"ג (קטע "והנה עי' בכ"מ" ולהלן שם).

הוריות: קל"ט (קטע "ועיין גם" ולהלן שם).

חומש: פר' יתרו, לאכל לחם עם חתן משה לפני האלקים (י"ח, י"ב) [ב] (קטע "והנה עי' בכ"מ" ולהלן שם) ובההערה שם. (פר' מטות, "בענין אם עבר הירדן היא מעיקר ארץ ישראל וכו'" קטע ראשון.) פר' כי תצא, תמחה את זכר עמלק (כ"ה, י"ט) [א] סק"ג (קטע "ובאמת"). (פר' וזאת הברכה, ההפטרס סק"ב.)

עמלק, פורים: י"א סק"ג (קטע "וכתבנו באמת").

דמויות ותקופות: משה רבינו א' סק"א (קטע "והנה עי' בכ"מ").

בענין הדין מלך של משה רבינו, עי' בערך משה רבינו.

בענין הדין מלך של יהושע, עי' בערך יהושע.

בענין הדין מלך של עלי הכהן, עי' בערך עלי הכהן.

בענין הדין מלך של שמואל הרמתי, עי' בערך שמואל הרמתי.

בענין הדין מלך של שאול, עי' בערך שאול המלך.

שיש שני סוגים של מלך: א', על ידי שום תשים עליך מלך, ב', מאליו מחמת מדריגתו.

קידושין ב': שצ"ג (קטע "והנה יש לתרץ").

חומש: פר' יתרו, לאכל לחם עם חתן משה לפני האלקים (י"ח, י"ב) [ב] (קטע "והנה יש לתרץ").

ששייך מלך תחת מלך.

הוריות: ק"ד.

אבות: רט"ו, שמ"ח סק"ב בהערה הראשונה.

חומש: פר' ויגש, ויאסר יוסף מרכבתו (מ"ו, כ"ט) (קטע ראשון). פר' ויחי, לא יסור שבט מיהודה (מ"ט, א') [א].

ששייך מלך על שבטו לחוד.

אבות: רט"ו.

חומש: פר' ויחי, לא יסור שבט מיהודה (מ"ט, א') [א].

בענין אם שייך שני מלכים שוים בבת אחת. הוריות: ק"י (קטע "ואין להקשות").

תכונת הנפש שמלך זקוק לה.

חומש: פר' בראשית, ותשב באיתן קשתו (בראשית מ"ט כ"ד).

דמויות ותקופות: הוספות ל"שידוכים" (בסוף הכרך) א' (קטע "ונראה שהביאור").

ב. הכשרים למלכות, והתנאי של יהודה ושל בית דוד

בענין מקרב אחיק, עי' בערך גרות – דיני גרים.

בענין "מלך ולא מלכה" (ובענין אם נשים כשורות לשאר שורות).

כתובות ב': קי"ג.

דמויות ותקופות: זקנים ושופטים ג'.

בענין שמלכות ישראל היתה עתידה להתבטל.

אבות: רט"ו.

חומש: פר' ויחי, לא יסור שבט מיהודה (מ"ט, א') [ב] (קטע "והנה נראה פשוט").

בענין שאסור להמליך שלא מיהודה אפילו על חלק מישראל.

ב"ק ב': ר"ד.

אבות: רט"ו.

חומש: פר' ויחי, לא יסור שבט מיהודה (מ"ט, א') [א].

אבל האיסור שלא להמליך שלא מבית דוד הוא רק אם המליכו על כל ישראל ולא השאירו ניר לדוד.

אבות: רט"ו.

חומש: פר' ויחי, לא יסור שבט מיהודה (מ"ט, א') [א].

שיש דין מיוחד שבירושלים ימלוך רק זרע דוד.

סנהדרין: שע"א (קטע "ובחידושי").

אבות: רמ"ג (קטע "ובחידושי").

חומש: פר' ויחי, לא יסור שבט מיהודה (מ"ט, א') [א] (בסופו).

שהאיסור להמליך שלא מיהודה הוא רק אחרי שהגיעה המלכות הפעם הראשונה ליהודה.

ב"ק ב': ר"ד.

סנהדרין: ל"ו סק"ד.

בענין אם שבט יהודה מעכב.

קידושין ד': רע"ט.

ב"ק ב': ר"ד.

סנהדרין: ל"ו סק"א.

אבות: רט"ז.

חומש: פר' ויחי, לא יסור שבט מיהודה (מ"ט, א') [ב].

בענין אם צריכים נביא להעמדת מלך.

ב"ק ב': ר"ד.

סנהדרין: ל"ו סק"א (קטע "והנהפשיטא"), ק"פ, קפ"ג סק"א (קטע "ובאמת").

אבות: רט"ו, רט"ז, רכ"א סק"א
(קטע "ובאמת").

זבחים ב': קפ"ט.

חומש: פרי ויחי, לא יסור שבט
מיהודה (מ"ט, י') [ב]. פרי אמור,
והכהן הגדול מאחיו (כ"א, י') [א]
(קטע "ועוד יש לעיין" ולהלן שם).
פרי שופטים, שום תשים עליך מלך
אשר יבחר ה' אלקיך וגו' (י"ז,
ט"ז) [א].

בענין שאין מושחין כהנים להיות מלכים.

קידושין ד': רע"ט.

סנהדרין: ל"ו סק"א (קטע "וע"ע
ברמב"ן").

אבות: רט"ז (קטע "ועיין
ברמב"ן").

חומש: פרי ויחי, לא יסור שבט
מיהודה (מ"ט, א') [ב] (קטע
"ועיין ברמב"ן").

ג. מינוי וסילוק מלך

בענין אם אפשר למנות מי שאינו עושה
מעשה עמך. והאם אפילו רשע גמור.
ואפילו את"ל שאפשר וחל דין מלך אבל
האם גם חייבים לכבדו, וכן האם אסור
למרוד בו. ואת"ל שא"א למנות רשע מה
הדין אם סרח אחרי המינוי.

סנהדרין: קפ"ג.

הוריות: ק"י (קטע "ועיין
ברמב"ם") (בנוגע לאם אפשר
למנות רשע למלך, וכן אם הרשיע
אח"כ האם פקע ממנו הדין מלך).

אבות: רכ"א.

בענין שיש תנאי שצריכים הסכמת
ישראל להעמדת המלך, ולא עוד אלא
גם אח"כ פקע ממנו דין מלך ע"י מרידת
העם.

סנהדרין: ל"ו סק"א (קטע אחרון),
רל"ט, שכ"ב (קטע ראשון).

הוריות: ק"י (קטע אחרון), קמ"ד
ובהערה שם (קטע "והאברכנאל"
ולהלן שם).

אבות: רט"ז (קטע "ברם יש
לדחות" ולהלן שם).

חומש: פרי ויחי, לא יסור שבט
מיהודה (מ"ט, א') [ב] (קטע
אחרון).

הסברא שאפילו אם לא פקע ממנו דין מלך
אבל לא שייך לחייב במצב כזה משום
מרידה במלכות.

סנהדרין: רל"ט.

הוריות: קמ"ד בהערה (קטע "ועי'
גם ברד"ק").

אבות: רט"ז בהערה השני' (קטע
"ועי' גם ברד"ק").

חומש: פרי ויחי, לא יסור שבט
מיהודה (מ"ט, א') [ב] בהערה
השני' (קטע "ועי' גם ברד"ק").

בענין מתי חל הדין מלך של דוד המלך,
לאור התנאי הנ"ל של קבלת ישראל.

סנהדרין: רל"ט.

הוריות: קמ"ד בהערה (קטע
"מיהו עיין" ולהלן שם).

אבות: רט"ז בהערה השני' (קטע
"מיהו עיין" ולהלן שם).

חומש: פרי ויחי, לא יסור שבט
מיהודה (מ"ט, א') [ב] בהערה
השני' (קטע "ועי' באבני נזר"
וקטע אחרון).

הדרך שאם אחרי מות המלך נהייתה
מחלוקת על בנו, לאחר שנגמרה
המחלוקת הרי הוא יורש מעתה את
המלכות מאביו.

הוריות: קמ"ד.

בענין אם צריכים נביא להעמדת מלך, עי'
לעיל כאן בסק"ב.

בענין אם מלך יכול לסלק את עצמו מן
המלוכה מרצונו, ושימנו מלך אחר.

הוריות: ק"י (קטע "וכן יש לעיין"
ולהלן שם).

בענין שנשיא שנצטרע פקע ממנו דין מלך.
סנהדרין: רל"ט בהערה השלישית

בענין אם כבוד מלך הוא ביסודו כבוד להמלך עצמו, או כבוד להציבור שהוא עומד בראשו, או כבוד להשררה שלו. והשאלה הנ"ל היא איזה מהדברים הנ"ל חייבים לכבד, אבל יש גם לחקור למי הם חייבים את החיוב הזה לכבד את הגברא או את הציבור או את השררה, דהיינו האם הוא בגדר חיוב להמלך או להציבור או האם הוא בגדר מצוה כלפי שמיא, והמלך או הציבור הרי הם רק החפצא של מצוה.

קידושין ב': שע"ו (קטע "ויש ליישב"), שצ"ה סק"ד, שצ"ו (קטע "והנה בסוגיין" וקטע "ברם לפי").
סנהדרין: ס"ג ובהערה שם, קע"א סק"ד, קצ"ג (קטע "והנה עי' בחידושי רבינו יונה").
ע"ז: קי"ג.

הוריות: קנ"ג (קטע "ועיי"ש בהמשך" ולהלן שם), קפ"ו (קטע "והנה בכמה דוכתי" ולהלן שם).
זבחים ב': ס"ד.

חומש: פ"א אמור, וקדשתו וגו' קדש יהי' לך (כ"א, ח') סק"ד. פ"א שופטים, שום תשים עליך מלך [ב] (קטע "והנה עי' בחידושי רבינו יונה").

הדרך שמדריגת כתר מלכות היא הגורמת להדין כבוד מלך הנלמד מהפסוק של שום תשים עליך מלך שתהא אימתו עליך.
אבות: רכ"א סק"א בהערה השני'.

בענין שבמלך נאמר רק שאחרים צריכים לנהוג בו כבוד, וכל הטעם למה הוא צריך לנהוג כבוד בעצמו הרי זה כדי שלא יזולו בו אחרים (ובזה שונה הוא מכהן גדול שנאמר בו דין עצמי שיהוג כבוד בעצמו).

סנהדרין: קנ"ח, קע"ו (קטע "והנה יש לבאר").

זבחים ב': ס"ה (קטע "אמנם לענין").

חומש: פ"א אמור, והכהן הגדול

(קטע "מיהו בגליון הש"ס"), (שכ"ב קטע ראשון).

הוריות: ק"י (קטע אחרון), קי"א, קמ"ד בהערה (קטע "מיהו בגליון הש"ס").

אבות: רט"ז בהערה השני' (קטע "מיהו בגליון הש"ס").

חומש: פ"א ויחי, לא יסור שבט מיהודה (מ"ט, א') [ב] בהערה השני' (קטע "מיהו בגליון הש"ס").

ד. גדלהו משל אחיו

שהדין של גדלהו משל אחיו אינו נוהג רק בכהן גדול אלא הרי הוא נוהג גם במלך ובנשיא ובראש ישיבה וכדומה.

קידושין ב': שצ"ו (קטע "ואולי י"ל").

סנהדרין: קע"ה (קטע "ואולי י"ל").

הוריות: ק"ה (קטע "והנה בכמה" ולהלן שם).

אבות: ק"צ (קטע "ועי' ברמ"א שם").

חומש: פ"א אמור, וקדשתו קדש יהי' לך (כ"א, ח') סק"ה, שם, והכהן הגדול מאחיו (כ"א, י') [ב] (קטע "ובאמת הדין הנ"ל" ולהלן שם).

בענין מה שהרמב"ם הביא גדלהו משל אחיו רק בכהן גדול.

הוריות: ק"ה (קטע "ודע").

חומש: פ"א אמור, והכהן הגדול מאחיו (כ"א, י') [ב] (קטע "ודע").

ה. כבודו ומוראו

שיש חיוב של כבוד מלך ויש חיוב של מורא מלך.

סנהדרין: קצ"ג (קטע "והנה עיין ברמב"ם").

חומש: פ"א שופטים, שום תשים עליך מלך [ב] (קטע "והנה עיין ברמב"ם").

מאחיו (כ"א, י') [ה] (קטע "אמנם עיין" ולהלן שם).

הסברא שיתכן שמעשה מסוים אינו בגדר סתירה לכבוד המלך אבל בכל זאת יש בהעדר עשייתו הוספת כבוד להמלך.

סנהדרין: קע"ו (קטע "אולם שמעתי"), קע"ז (קטע "והנה שמעתי").

בענין אם אמרנו שעשה דכבוד מלך עדיף משאר עשה כמו דאמרנו שעשה דכבוד התורה עדיף משאר עשה.

סנהדרין: קס"ה (קטע "והנה עיין בתוס' בשבועות" וקטע "ואולי"), ק"ע סק"א.

הוריות: ק"א (קטע ראשון וקטע "ובלא דברי"), ק"ב (קטע "והנה עיין בתוס' בשבועות" וקטע "ואולי").

חומש: פר' אמור, והכהן הגדול מאחיו (כ"א, י') [ו] (קטע "והנה עיין בתוס' בשבועות" וקטע "ואולי").

בענין אם האיסור של אין רוכבין על סוסו ואין יושבין על כסאו ואין משתמשין בשרביטו נאמר על כל כלי תשמישו, או האם הוא נאמר רק על הכלים שבהם הרי הוא נוהג את מלכותו.

סנהדרין: קצ"א.

ע"ז: קי"א.

שלפי הצד השני "אין נושאין אלמנתו" הרי הוא דין נפרד המיוחד על אלמנתו.

סנהדרין: קצ"א.

ע"ז: קי"א.

בענין "מת לו מת אינו יוצא אחר המטה".

סנהדרין: קע"ז.

שיש מ"ד סובר שמלך אסור בפלגשו של הדיוט.

סנהדרין: קע"ו*.

בענין כבוד ומורא מלך לאחר מותו.

סנהדרין: קפ"ג סק"ב, שי"ג.

חומש: פר' שופטים, שום תשים עליך מלך [ב].

בענין אם מוכח מ"אין נושאין אלמנתו", ומזה שאבישג היתה אסורה לאדונייהו, שמילי דמורא נוהגים גם לאחר מיתה.

קידושין ב': שע"ו (קטע "והנה יש להקשות על התוס' ר"י הזקן").

סנהדרין: קצ"ג (קטע "והנה עיין בתוס' ולהלן שם").

חומש: פר' שופטים, שום תשים עליך מלך [ב] (קטע ראשון וקטע "והנה עיין ברמב"ם").

דברי הט"ז ש"שורפין על המלכים" כי בין כך ובין כך הרי החפצים אסורים בהנאה.

סנהדרין: קצ"א (קטע "ובאמת" ולהלן שם).

ע"ז: ק"ו, קי"ג (קטע "ובאמת" ולהלן שם).

דברי הב"ח ששורפין ועוקרין על המלכים הוא חיוב.

ע"ז: ק"ו.

בענין למה אין בזה משום בל תשחית.

ע"ז: קי"א.

בענין למה אין בזה משום צער בעלי חיים.

ע"ז: קי"ב.

בענין אם מלך מותר לילך בקומה זקופה (חוץ מכשנכנס לבית הכנסת, דאז בודאי אסור).

אבות: ש"נ.

שטוב לירא גם ממי שאין לו דין מלך, וכגון מלך עכו"ם, משום עצה טובה, א"נ משום שמלכותא דארעא הוא כעין מלכותא דרקיעא, א"נ משום מדת דרך ארץ.

סנהדרין: קפ"ג סק"ג סק"ד.

אבות: רכ"א סק"ג סק"ד.

ו. מחילה על כבודו

בענין מה שמלך יכול למחול על כבודו במקום מצוה, אם אינו בזיון גדול, א"נ כשהוא מבזה את עצמו ואינו מתבזה מאחריים.

יבמות א': צ"ח סק"ב.

יבמות ב': תרנ"ט סק"ב.

סנהדרין: קע"ו, קע"ז (קטע "והנה במתניתין"), שי"א (קטע "והנה יש ליתן עוד טעם").

אבות: מ"ב.

חומש: פר' ויגש, ויאסר יוסף מרכבתו (מ"ו, כ"ט) (קטע "ברם יש לדחות"). פר' אמור, וקדשתו וגו' קדש יהי' לך (כ"א, ה') סק"ג (קטע אחרון).

הסברא שבמקום מצוה אין זה מועיל מדין מחילה אלא משום שבמציאות אין זה נחשב בגדר בזיון כיון שזה לצורך מצוה.

סנהדרין: קע"ו (קטע "ונראה לומר" ולהלן שם), קע"ז (קטע "ובאמת" ולהלן שם).

בענין אם במקום מצוה הרי זה רק רשות למחול על כבודו או האם הוא חייב למחול ולעשות את המצוה.

סנהדרין: קע"ו (קטע "אמנם אע"פ" ולהלן שם), קע"ז בהערה השני'.

בענין מה שהמלך נוטל את הסל של ביכורים על כתיפו.

סנהדרין: קע"ו (קטע "ועיין בפ"ג").

שהיכא שיסוד המצוה הוא כבוד אחרים לא שייך לומר שכבודו מחול משום המצוה אם כבודו גדול מכבודו של האיש ההוא.

סנהדרין: קע"ז (קטע "אמנם נראה שלא קשה מידי").

שהיכא שאין כבודו מחול, אם מחל, לא רק האדם שאינו מכבד אותו הרי הוא עובר על איסור, אלא גם המוחל עובר על איסור.

קידושין ב': שצ"ב.

ז. כבודו נגד כבוד אחרים, וכן קדימתו לאחרים

בענין מלך, ותלמיד חכם או סנהדרין, מי קודם לענין כבוד ושאר דברים, עי' בערך סנהדרין סק"ה, ובערך תלמיד חכם סק"ד.

בענין אם מלך חייב בכיבוד אב.

קידושין ב': חלק ההערות דף ל"ג הערה ל'.

סנהדרין: קע"ז (קטע "מיהו העירוני").

הוריות: ק"ד.

אבות: שמ"ח סק"ב.

חומש: פר' ויגש, ויאסר יוסף מרכבתו (מ"ו, כ"ט).

בענין אם אביו של מלך חייב לעמוד בפניו.

קידושין ב': חלק ההערות דף ל"ג הערה ל"ו.

חומש: פר' ויגש, ויאסר יוסף מרכבתו (מ"ו, כ"ט) (קטע אחרון).

בענין אם מלך חייב לכבד את רבו.

הוריות: ק"ד.

אבות: שמ"ח סק"א.

הדרך שאפילו אם מלך אינו חייב לכבד את רבו אבל הרי הוא חייב לקרותו "רבו" כי אין זה נקרא שהוא מכבדו ע"י מעשה ולכן אין בזה משום ביטול כבוד המלך.

הוריות: ק"ד.

בענין אם המלך חייב לכבד את הכהן גדול, ובענין אם הכהן גדול חייב לכבד את המלך.

הוריות: קנ"ז, קס"ט.

אבות: רי"ט (קטע "והנה מקרא"), שמ"ח סק"ג.

חומש: פר' פנחס, ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו (כ"ז, כ"א) [ב]. פר' וזאת הברכה, ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר וגו' (ל"ד, ד') סק"ה.

שלענין השבת אבידה והצלה מלך עדיף מכהן גדול.

הוריות: קנ"ז, קס"ז (קטע "והנה מקרא"), קס"ט.

אבות: רי"ט (קטע "והנה מקרא"). חומש: פר' פנחס, ולפני אלעזר

הכהן יעמד ושאל לו (כ"ז, כ"א) [ב].

בענין אם המלך חייב לכבד נביא, והאם נביא חייב לכבד את המלך.

סנהדרין: קפ"ג סק"ג.

הוריות: ק"ע.

אבות: רכ"א סק"ג.

חומש: פ' וזאת הברכה, ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר וגו' (ל"ד, ד') סק"ה.

בענין אם המלך קודם לנביא לענין הצלה. הוריות: ק"ע.

חומש: פ' וזאת הברכה, ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר וגו' (ל"ד, ד') סק"ה בהערה.

בענין אם מלכי יהודה וישראל חייבים לכבד אחד את השני, וכן האם בני המלכות של אחד מהם חייבים בכבוד המלך השני, ושהטעם לחייב הוא בגלל שהימים לכבד מי שיש לו דין מלך אפילו אם אין הוא מלך עליו.

סנהדרין: שע"א.

הוריות: ק"ד, (ק"ע קטע אחרון).

אבות: רמ"ג, שמ"ח סק"ה.

חומש: פ' וזאת הברכה, ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר וגו' (ל"ד, ד') סק"ה (קטע "מיהו לפי דברינו").

בענין מלך וציבור מי עדיף.

נר"ז: י"א.

הוריות: קנ"ו.

ח. מורד במלכות

בענין שאין המלך חייב להרוג את המורד אלא הרי זה רק בגדר רשות.

כתובות ב': שכ"ב.

סנהדרין: שכ"ב.

הדרך שמכיון שזה רק בגדר רשות א"כ אם אדם אחר הרג את המורד לא שייך לומר שגברא קטילא קטל.

סנהדרין: שכ"ב (קטע "והנה מאחר"), שמ"ח (קטע "ולפי משכ"").

בענין אם אמרינן במורד במלכות קלב"מ אם הזיק כלים בזמן מרידתו או האם לא אמרינן כן כיון שהריגתו היא רק רשות.

כתובות ב': שכ"ב.

סנהדרין: שכ"ב (קטע "ואולי").

בענין אם הריגתו היא בגדר עונש או האם זה בגדר זכות מזכותי המלך.

סנהדרין: שכ"ב (קטע "אמנם יש לחקור" ולהלן שם).

בענין שהמלך יכול להרוג את המורדים בו רק בסייף.

סנהדרין: קפ"ג סק"א (קטע "ובאמת").

אבות: רכ"א סק"א (קטע "ובאמת").

שגם שלוחו של המלך יכול להרוג.

סנהדרין: שכ"ב (קטע "והנה נר"פ").

בענין אם מלך יכול להרוג את המורד בהמלך שלפניו מצד הדין מלך שלו עצמו אע"פ שאין כאן דין שליחות (והדיוט בודאי אינו יכול בלא דין שליחות).

סנהדרין: שכ"ב (קטע "והנה נר"פ").

בענין אם לפי הצד שהוא שפיר יכול להרוג, ה"נכסיהם למלך" הוא להמלך שהרג אותו או להמלך שמרד בו.

סנהדרין: שכ"ב (קטע "והנה נר"פ").

דברי הר"ן והטורי אבן שאע"פ שמורד במלכות "לא צריך למדייני", אבל היכא שאין הדבר ברור שמה שעשה נחשב בגדר מרידה במלכות בודאי צריכים לדון ולפסוק דבר זה, אלא שנקטו שגם בזה אין מתחילין מן הגדול משום לא תענה על ריב כמו בדיני נפשות, ולכאורה צ"ע דהא הפסק דין באם מיקרי מרידה או לא הרי הוא רק הוראה באיסור והיתר.

סנהדרין: רל"ח.

בענין המורד בשר ומושל כשאינ מעליו מלך.

חומש: פר' בראשית, והוא ימשל כך (ג', ט"ז).

ט. זכותי המלך

פירוט השלשים מעלות של מלכות.

אבות: שני'.

דברי תוס' בסנהדרין שרק מלך על יהודה וישראל ומאת המקום מותר בהדברים הכתובים בפרשת מלך שבספר שמואל.

סנהדרין: ל"ו סק"א בההערה.

אבות: רט"ז בההערה הראשונה.

גדר הזכות של "פורץ גדר לעשות לו דרך", והזכות של "יקח ונתן לעבדיו" (דברי הרמב"ם שנוהג רק בשעת מלחמה ואין להלוחמים מה לאכול).

ב"ק א': תשמ"ב.

סנהדרין: קע"ט, קפ"א* (קטע "ועכ"פ אולי"), קפ"ג סק"א (קטע אחרון) [בענין "יקח ונתן לעבדיו"].

אבות: רכ"א סק"א (קטע אחרון) [בענין "יקח ונתן לעבדיו"].

שיטת הרמב"ם שב"יקח ונתן לעבדיו" המלך צריך לתת דמים.

ב"ק א': תשמ"ב.

סנהדרין: קע"ט.

משמעות דברי הרמב"ם שהיכא שפורץ גדר לעשות לו דרך, אינו צריך לתת דמים.

ב"ק א': תשמ"ב.

סנהדרין: קע"ט.

שיטת הרמב"ם שאע"פ שבמטלטלין הרי המלך לוקח רק מחצה בבזיה אבל כל הארצות שכובש הרי הן שלו.

קידושין ד': רי"ד סק"א (קטע "ובספרי").

סנהדרין: קפ"א, קפ"א*.

חומש: פר' קרח, ויאמר ה' אל אהרן בארצם לא תנחל וגו' (י"ח, כ') [ג]. פר' מטות, ויתן להם משה וגו' (ל"ב, ל"ג) (קטע "ובדעת הרמב"ם" ולהלן שם).

דמויות ותקופות: משה רבינו א'

סק"ג (קטע "ובדעת הרמב"ם" וקטע אחרון).

הדרך שאינו קונה את הקרקע לאלתר בלא קנין, אלא הרי היא ברשות כולם, אבל בכל זאת הרי הוא יכול לחלק אותה אז לעבדיו בתורת חלוקה.

סנהדרין: קפ"א (קטע "ויש לומר"), קפ"א* (קטע "ואין להקשות").

חומש: פר' קרח, ויאמר ה' אל אהרן בארצם לא תנחל וגו' (י"ח, כ') [ג] (קטע "ויש לומר"). פר' מטות, ויתן להם משה וגו' (ל"ב, ל"ג) (קטע "מיהו לכאורה").

בענין הא שלענין חלוקת ביות מטלטלין הזכיר הרמב"ם אנשי הצבא ואלו שיושבים על הכלים, ואילו לענין קרקע הזכיר עבדיו ואנשי המלחמה.

סנהדרין: קפ"א (קטע אחרון).

חומש: פר' קרח, ויאמר ה' אל אהרן בארצם לא תנחל וגו' (י"ח, כ') [ג] (קטע אחרון). פר' מטות, ויתן להם משה וגו' (ל"ב, ל"ג) (קטע "מיהו לכאורה").

דברי הרמב"ם בפר' בחקותי "שכל מלך ישראל או סנהדרי גדולה במעמד כל ישראל, שיש להם רשות במשפטם אם יחרימו על עיר בהלחם עלי' וכן אם יחרימו על דבר, העובר עליו חייב מיתה".

חומש: פר' בחקותי, כל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה מות יומת (כ"ז, כ"ט).

י. להעיד, ולדון, ואם דנין אותו

בענין מה שמלך פטור מלהעיד משום שאינו לפי כבודו: האם הכוונה היא שהעמידה בפני ב"ד אינה לפי כבודו או האם הכוונה היא שעצם הענין של הגדת עדות אינה לפי כבודו.

סנהדרין: קס"ה (קטע אחרון), ק"ע סק"א.

הוריות: ק', ק"א (קטע "ובלא דברי רש"י").

דברי התוספתא שרק דיני נפשות של מלך צריך להיות בב"ד של ע"א אבל לא דין מלקות ודיני ממונות שלו.

סנהדרין: קס"ג.

דברי המאירי הקשים שגם בן מלך נידון רק בפני ב"ד של ע"א.

סנהדרין: קס"ג.

שיטת תוס' שגזירת שמעון בן שטח היתה רק שמלכי ישראל אין דנין אותם, והטעם למה אינם דנין אחרים הרי זה משום התקושו וקושו, ושיטת הרמב"ם שגזר בתחילה גם שלא ידונו.

סנהדרין: קס"ח (קטע "והנה כבר הקשינו").

בענין שמלך ישראל פסול מדרבנן להעיד.

סנהדרין: קס"ט.

הוריות: ק'.

שיטת הרמב"ם שמלך חייב קרבן שבועת העדות, והשגת הראב"ד עליו.

סנהדרין: קס"ט, ק"ע (קטע "ולפי דברינו").

הוריות: ק', ק"א (קטע "ולפי דברינו").

יא. התפקידים של המלך

בענין שמלך צריך לשפוט את העם וללחום את המלחמות של העם.

סנהדרין: קפ"ד.

חומש: פר' וזאת הברכה, ההפטרה סק"ב.

בענין מה הדין אם אינו עושה כן.

סנהדרין: קפ"ד.

בענין הכח של מלך להעניש רוצח וגם גנבים וכדומה בעונש יותר חמור מדין התורה, וכן לדון בעל כרחו של הבעל דין, וכן בלי עדים, וכן למנות דיינים. ובענין אם יש לו כח גם להפקיר ממון, וכן להעניש גם על עבירות שבין אדם למקום. וכן בענין כחו לתקן שאר תיקוני המדינה. וכן האם אמרינן דינא דמלכותא דינא גם במלך יהודי בארץ ישראל. וכן האם יש חילוק בענינים

חומש: פר' אמור, והכהן הגדול מאחיו (כ"א, י') [ו] (קטע אחרון).

בענין אם הטעם למה הוא פטור הרי זה משום כבוד מלך, או האם זה משום שהכבוד הבריות שלו הרי יותר גדול.

סנהדרין: קס"ה (קטע "ואולי יש לומר").

הוריות: ק"ב.

חומש: פר' אמור, והכהן הגדול מאחיו (כ"א, י') [ו] (קטע "ואולי יש לומר").

הדרך שלפני הסנהדרין או ב"ד של כ"ג הרי הוא שפיר צריך להעיד.

סנהדרין: ק"ע סק"ב.

הוריות: ק"א (קטע "ולפי דברינו").

בענין אם אמרינן שמלך מעיד באיסורין משום שאין חכמה וגו' נגד ה' כמו שאומרים בכהן גדול.

סנהדרין: קס"ה (קטע "והנה עיין בתוס' בד"ה "וקטע "ואולי י"ל").

הוריות: ק"ב (קטע "והנה עיין בתוס' בסנהדרין" וקטע "ואולי יש לומר").

חומש: פר' אמור, והכהן הגדול מאחיו (כ"א, י') [ו] (קטע "והנה עיין בתוס' בדף י"ח" וקטע "ואולי יש לומר").

שיטת תוס' שמה שאין מושיבין מלך בסנהדרין הרי זה רק בדיני נפשות ולא בדיני ממונות, ושיטת הרמב"ם שגם בדיני ממונות אין מושיבין.

סנהדרין: קס"ח.

דברי החי' הר"ן בשם ה"ר דוד שאין מושיבין מלך כשדנים אותו משום דכתיב לא תגורו מפני איש.

סנהדרין: קע"ב.

הדרך שהרמב"ם סובר שאין מושיבין מלך בסנהדרין אפילו בדין מורד במלכות ודלא כשיטת תוס'.

סנהדרין: קס"ח (קטע "ואולי יש לדחוק").

אלו בין מלכי ישראל למלכי בית דוד.

סנהדרין: קפ"ב.

אבות: ק"ו.

חומש: פר' שופטים, שום תשים
עליך מלך (י"ז, ט"ו) [ג]. פר' וזאת
הברכה, ההפטרה סק"ב (לשפוט את
קטעות העם).

בענין מה שצריכים מלך למוסיפין על העיר
ועל העזרות, וכן להעמדת כהן גדול (לפי
התוספתא) אע"פ שאינם ענינים של משפט
או מלחמות.

זבחים ב': קפ"ט.

שגם למלחמת מצוה אין מוציאין אלא על
פי המלך (ולא רק למלחמת רשות).

סנהדרין: קע"ח (קטע "אמנם
אכתי").

חומש: פר' כי תצא, תמחה את זכר
עמלק (כ"ה, י"ט) [ב] (קטע
"אמנם אכתי").

עמלק, פורים: י' (קטע אחרון).

בענין שאע"פ שכל הציבור חייב במחייבת
עמלק ובנין בית המקדש, אבל ניהול הדבר
זה.

קידושין ב': שצ"ג (קטע) (ובאמת
כן נראה").

סנהדרין: קפ"ו.

חומש: פר' יתרו, לאכל לחם עם
חתן משה לפני האלקים (י"ח, י"ב)
[ב] (קטע "ובאמת כן נראה"). פר'
שופטים, וכסף וזהב לא ירבה לו
(י"ז, י"ז).

דמויות ותקופות: משה רבינו א'
(קטע "ובאמת כן נראה").

בענין אם מותר לקחת לצורך חיילותיו,
בדרך מס, אפילו יותר ממחצית הביזה, ורק
לעצמו אסור לו לקחת יותר ממחצית.

סנהדרין: קפ"ו.

חומש: פר' שופטים, וכסף וזהב לא
ירבה לו (י"ז, י"ז).

יד. הספר תורה של המלך

שהספר תורה המיוחד שהוא כתב אחרי
שנעשה מלך צריך להכתב לשמו של המלך
משא"כ הספר תורה שכל הדיוט כתב
(ושניהם צריכים להיות שייכים לו).

מסור להמלך, ואולי אין העם חייבים
להתאמץ בדבר שלא בהנהגתו של המלך.

סנהדרין: קע"ח (קטע "ונראה
מזה").

חומש: פר' כי תצא, תמחה את זכר
עמלק (כ"ה, י"ט) [ב] (קטע
"והנה לעיל").

עמלק, פורים: י'.

יב. לא ירבה לו נשים

בענין לא ירבה לו נשים: דברי הרמ"ה
שמה שרבי יהודה מתיר לישא אחת ומסירה
את לבו (ודלא כרבי שמעון) הכוונה היא
רק לאשה סתם אבל לא למוחזקת לרשעה.

סנהדרין: קפ"ה.

חומש: פר' שופטים, ולא ירבה לו
נשים וגו' (י"ז, י"ז).

יג. לא ירבה לו כסף וזהב

שיטת הר"ן שמותר למלך להרבות כסף
שהקנו לו מן השמים שלא בדרך מסים,
והמשמעות מדברי הרמב"ם שהוא חולק על
זה.

סנהדרין: ק"צ.

חומש: פר' שופטים, וכתב לו את
משנה התורה הזאת (י"ז, י"ח) [א].

משמעות דברי הרמב"ם שאם לא כתב
בהיותו הדיוט, אשר בכה"ג הרי הוא כותב
שנים אחרי שנעשה מלך, הרי גם הראשון
בכה"ג צריך להיות לשמו.

סנהדרין: ק"צ.

חומש: פר' שופטים, וכתב לו את
משנה התורה הזאת (י"ז, י"ח) [א].

דברי הרמב"ם שאם לא כתב בהיותו
הדיוט, הרי הוא יכול להשתמש בספר תורה
שהניחו לו אבותיו בשביל חובת הדיוט,
וצריך לכתוב רק ספר תורה אחד בשביל
חובת מלך, ואילו הדיוט בעלמא אינו יוצא
בספר תורה שהניחו לו אבותיו אלא צריך
לכתוב משלו.

סנהדרין: ק"צ (קטע "והנה יש
לומר דרך אחרת" ולהלן שם).

חומש: פר' שופטים, וכתב לו את
משנה התורה הזאת (י"ז, י"ח) [ב].

בענין כמה מהתורה חייב הוא לכתוב בהספר השני, האם כל התורה, או רק משנה תורה, או רק עשרת הדברות, או רק רשימה של המצות.

סנהדרין: ק"צ*.

חומש: פר' שופטים, וכתב לו את משנה התורה הזאת (י"ז, י"ח) [ג].

בענין אם הוא תולה את הספר השני בזרועו או האם אדם אחר הי' מוליכו עמו תמיד.

סנהדרין: ק"צ*.

חומש: פר' שופטים, וכתב לו את משנה התורה הזאת (י"ז, י"ח) [ג].

טו. עוד דיני מלך

דברי הרמב"ם שאשת מלך פטורה מחליצה משום שכל שאינה עולה ליבום אינה עולה לחליצה.

יבמות א': קצ"ב (קטע "גם צ"ע").

דברי רש"י שאלמנת מלך אינה חולצת כי אסור לה להנשא.

סימנים בענינים שונים: "סוטה" ג' (קטע "וע"ע").

הדרך שאע"פ שמרבים שמשוח מלחמה, וכן שאר אנשים שצורך הציבור בהם, שואלים באורים ותומים, אבל אחתי צריכים לרבות מלך וב"ד, כי משוח מלחמה ומי שצורך הציבור בו שואלים רק כשיש צורך הציבור בשאילתם, משא"כ מלך וב"ד שואלים גם לצורך עצמם.

סנהדרין: קל"ב.

חומש: פר' פנחס, ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו (כ"ז, כ"א) [א].

בענין אם מלך שהוא נזיר מותר לצאת אחר המטה.

סנהדרין: קס"ז.

גדרי "מלך מסתפר בכל יום".

סנהדרין: קצ"ד.

בענין אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד.

סנהדרין: שע"ב.

טז. מלך עכו"ם

שאינ חיוב מדינא לכבד מלך עכו"ם, או מלך ישראל שעל פי דין אין לו דין מלך, אבל טוב לירא ממנו משום עצה טובה, א"נ משום שמלכותא דארעא הוא כעין מלכותא דרקיעא, א"נ משום מדת דרך ארץ.

סנהדרין קפ"ג סק"ג סק"ד.

אבות: רכ"א סק"ג.

בענין אם מה שקובע שיש לו דין מלך עכו"ם הוא העובדא שהקרקע היא שלו, או האם הקובע הוא העובדא שנוהג בו דינא דמלכותא דינא, או האם הקובע הוא העובדא שיש הסכמת העם.

אבות: שמ"ח סק"ב בההערה השני'.

חומש: פר' ויגש, ויאסר יוסף מרכבתו (מ"ו, כ"ט) (קטע "ועוד יש לדחות" וקטע "ברם הרמב"ם").

מלקות

א. עונש מלקות

ב. מלקות במקום מיתה עומדת

ג. לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו

ד. לאו הניתק עשה, ולאוי הניתן לתשלומין

ה. לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד

ו. מלקות על עבירות שונות

א. כללי

הדרך שלעונש מלקות מספיק שהדבר אסור עליו (ואפילו בגלל שויה אנפשי' חד"א) אבל לעונש מיתה צריכים נאמנות שמבררת שבאמת יש כאן המציאות האוסרת.

כתובות א': קמ"ח (קטע "והקו"ש").

קידושין ד': רנ"א סק"ג.

יסודו של הגר"ח שמלקות שאינן שלמות, או שניתנו שלא כדין, אינן בגדר מלקות אלא הכאות וחבלות בעלמא.

מכות: ק' (קטע "מיהו יש ליישב" ולהלן שם).

הדרך שגם אצל אדם בריא גם שלש מכות וגם תשע מכות חשיבי בגדר עונש של מלקות, דכל כל מספר ומספר חשיב בגדר עונש של מלקות, רק שאדם בריא חייב לקבל את הסוג עונש של מלקות של ל"ט מכות. והדרך שבאמת כל מכה ומכה לחודה (או כל שלש ושלש) נקראת עונש של מלקות, רק שאדם בריא חייב לקבל ל"ט (או י"ג) עונשים כאלו.

מכות: ק"א (קטע "וי"ל שגם" וקטע "והנה לכאורה").

בענין למה אדם חלש שאינו יכול לקבל את כל המלקות נידון בפחות ואין משלימים את המלקות כשיתחזק. ובענין אם רשאי השליח ב"ד להפסיק לזמן מה באמצע נתינת המלקות.

מכות: ק"ב.

דברי הרמב"ם שמלקות הוא כדיני נפשות לענין הדברים שבין דיני ממונות לדיני נפשות השנויים בסנהדרין דף ל"ב ע"א, חוץ מהא שלמלקות סגי בשלשה דיינים.

סנהדרין: ע"ט, פ"ג, רט"ז, רכ"ו (קטע "והנה מדברי הרמב"ם"), רנ"ג (קטע ראשון).

בענין אם חייב מלקות היכא ששנים מחייבים ואחד מזכה, או האם צריכים ששלשתן יחייבו בגלל הדין של נטייתן לרעה על פי שנים, והצד ששנים לגבי אחד הרי זה כהכרעת שנים.

סנהדרין: ע"ט, צ"ו (קטע אחרון).

גירסת הקרית ספר שלמלקות של כהן גדול צריכים ב"ד של ע"א.

סנהדרין: קנ"ט, קס"ב.

דברי הרמב"ם שגם מלקות אין מענישין בשבת כמו שאין ממיתים בשבת.

יבמות א': קמ"ב סק"א (קטע "ויש ליישב").

סנהדרין: רע"ב סק"א (קטע "ויש ליישב").

בענין אם יש במלקות משום מלאכת שבת.

יבמות א': קמ"ב סק"א (קטע "ומצאתי" ולהלן שם).

סנהדרין: רע"ב סק"א (קטע "שוב מצאתי").

ב. מלקות במקום מיתה עומדת

הביאור ב"מלקות במקום מיתה עומדת": שאם מת תחת יד המלקה בשוגג, המיתה נחשבת חלק מעונש מלקות.

יבמות א': קמ"ב סק"א (קטע "ויש ליישב").

סנהדרין: פ"ד, רע"ב סק"א (קטע "ויש ליישב").

סימנים בענינים שונים: "בענין מלקות" ו'.

עוד בענין מלקות במקום מיתה עומדת.

סנהדרין: פ"ג, קט"ז, רנ"ג (קטע ראשון), רס"א.

בענין אמדוהו (למלקות) ומת תחת ידו פטור.

ב"ק ב': קנ"ו.

סנהדרין פ"ד (קטע "אמנם" ולהלן שם).

ג. לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו מנלן שאין לוקין על לאו שאין בו מעשה.

סנהדרין: פ"ב.

מכות: פ"ג (קטע "ברם יש לבאר" ולהלן שם), פ"ה.

סימנים בענינים שונים: "בענין מלקות" ה'.

דברי הרמב"ם שקונה חמץ בפסח לוקה.

סימנים בענינים שונים: "בענין עשאו הכתוב לחמץ ברשותו" (קטע "והנה הרמב"ם" וקטע אחרון). "בענין מלקות" א' סק"ה (קטע "ובאמת" וקטע "ועכ"פ").

חומש: פרי' בחקותי, לא יגאל (כ"ז, ל"ג) [א] סק"ג.

שיטת החינוך שאם אפשר לעבור בלא מעשה, אז אפילו אם עשה מעשה, הרי זה נחשב לאו שאין בו מעשה ואינו לוקה.

סנהדרין: פ"ב (קטע "והנה עיין בחינוך" ולהלן שם).

מכות: פ"ג (קטע "והנה עיין בחינוך" ולהלן שם).

זבחים ב': תשמ"ג (קטע "וגם המנ"ח").

סימנים בענינים שונים: "בענין מלקות על איסורי הנאה ובב"ח" (קטע אחרון). "בענין מלקות" א' סק"ד.

חומש: פ' צו, לא יחשב (ז', י"ח) (קטע "וגם").

שיטת החינוך שעל סיכה הרי הוא שפיר לוקה כיון שצויר זה של הנאה לא משכחת בלא מעשה.

סנהדרין: פ"ב (קטע "אמנם נראה שטעמו" וקטע אחרון).

מכות: פ"ג (קטע "אמנם נראה שטעמו" וקטע אחרון).

סימנים בענינים שונים: "בענין מלקות על איסורי הנאה ובב"ח" (קטע אחרון). "בענין מלקות" א' סק"ד

שיטת המ"מ בדעת הרמב"ם (היפך משיטת החינוך) שהיכא שאפשר ע"י מעשה אז אפילו אם עבר שלא ע"י מעשה הרי זה נחשב לאו שיש בו מעשה ולוקה, ושלכן פסק הרמב"ם שחסמה בקול לוקה.

ב"ק א': הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ו) י"ד (קטע "ועוד כתב").

זכחים ב': תשמ"ג (קטע "וגם המנ"ח").

סימנים בענינים שונים: "בענין מלקות" א' סק"ה.

חומש: פ' צו, לא יחשב (ז', י"ח) (קטע "וגם").

שעקמת שפתיו חשיב מעשה היכא שבדיבורי קעביד מעשה רק היכא שנתכוין ע"י הדיבור לעשות את המעשה.

סוכה: כ"ז (קטע "ועי' עוד במשנת רבי אהרן").

זכחים א': י"ט* סק"ב.

זכחים ב': תשמ"ג (קטע "ותי").

חומש: פ' צו, לא יחשב (ז', י"ח) (קטע "ותי").

הדרך שאומרים כן רק היכא שהמעשה

נעשה באמת ע"י דיבורו כמו בחסמה בקול, אבל היכא שהמעשה נעשה ע"י מחשבתו, והדיבור הוא רק כדי לקבוע שיש לו גמירת דעת, בכה"ג לא אמרינן שעקמת שפתיו חשיב מעשה.

סוכה: כ"ז (קטע "מיהו לפי הנ"ל").

מנחות: כ"א (קטע "והנה בספרי").

השיטה שגם על מחשבה שייך לומר דחשיב מעשה היכא שבמחשבתו קעביד מעשה, והחולקים על זה.

זכחים ב': תשמ"ג (קטע "וגם המנ"ח" וקטע אחרון).

מנחות: כ"א (קטע "והנה בספרי").

סימנים בענינים שונים: "בענין מלקות" א' סק"ה.

חומש: פ' צו, לא יחשב (ז', י"ח) (קטע "וגם" וקטע "ודע").

פסקו של הרמב"ם שהניקף לוקה רק אם סייע להמקיף. ודברי הראב"ד שאפילו אם לא סייע, נהי שאינו לוקה, אבל הוא שפיר עובר בהלאו.

סימנים בענינים שונים: "בענין מלקות" א' סק"ה.

הדרך שהיכא שקנה חמץ בפסח (דלוקה), גם מה שהוא ממשיך לעבור אחרי הרגע הראשון הרי זה נקרא לאו שיש בו מעשה כיון שבא ע"י מעשה.

כתובות ב': שע"ד (קטע "והנה רעק"א").

בענין היכא שחלק מהאיסור הוא ע"י מעשה וחלק שלא ע"י מעשה, האם לוקין או לא.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רי"ז סק"ד. חומש: פ' יתרו, לא תחמד (כ', י"ד) [א].

דברי המאירי שלא רק רבי יהודה, אלא גם רבי מאיר סובר שלאו שאין בו מעשה לוקין עליו.

מכות: ע"ה (קטע "והנה המאירי" ולהלן שם).

ד. לאו הניתק לעשה, ולא הניתק לתשלומין

הטעם למה אין לוקין על לאו הניתק לעשה.

סימנים בענינים שונים: "בענין מלקות" ד'.

דברי ר' ירמיה' שר"ע וריה"ג פליגי אם הלאו של נבילה נחשב לאו הניתק לעשה כיון שאחרי הלאו כתוב לגר אשר בשעריך תתננה וגו' (ריה"ג), או האם אינו נחשב לאו הניתק לעשה כי אפשר לקיים את העשה רק אם אינו עובר על הלאו (ר"ע), ודלא כאביי שם שסובר שלכו"ע אינו נחשב לאו הניתק לעשה.

סימנים בענינים שונים: "בענין מלקות" א' סק"ב.

הדרך בתוס' שמה שאין עשה מנתק שני לאוין, אלא לוקה רק פעם אחת, הרי זה רק כמו הציור של תמורה שאין שם ניתוק גמור, כי אין שם מעשה שמנתק את הלאו, כי התמורה מאל"ה היא קדושה, ודברי השאגת ארי' שהם דלא כדבריהם.

סימנים בענינים שונים: בענין מלקות" ד' סק"ב.

הדרך בתוס' שמה שאין עשה מנתק שני לאוין, אלא לוקה רק פעם אחת, הרי זה רק היכא ששני הלאוין כתובים זה אצל זה, כמו לא יחליפנו ולא ימיר אותנו. והגירסא בדבריהם שמה שאין עשה מנתק שני לאוין הרי זה רק היכא ששני הלאוין כתובים אצל העשה.

סימנים בענינים שונים: "בענין מלקות" ד' סק"ב.

דעת רש"י ש"בביטלו ולא ביטלו" הרי ביטול העשה הוא רק בגדר תנאי לחיוב מלקות, ודעת הריטב"א שביטול העשה חשיב חלק מגוף מעשה העבירה.

כתובות ב': ת"מ סק"ג (קטע אחרון), תמ"ה (קטע ראשון), תמ"ח סק"ג.

שיטת תוס' ש"בביטלו ולא ביטלו" צריכים שיהי' מויד על ביטול העשה" ובכל זאת לא בעינן התראה בשעת ביטול העשה.

כתובות ב': תמ"ח סק"ב.

הסברא שמלקות אינו פוטר מהחיוב תשלומין של גנב וגולן כי נתרבו להדיא לתשלומין ולא למלקות.

כתובות ב': שע"ד (קטע "וע"ע באחיעזר"), שפ"ד*.

הדרך בתוס' שכוונת התורה כהנים שהביאו היא למעט שליל ושיליא ממצות שריפת נותר. והקושיא שלפ"ז למה נחשב הלאו של נותר בגדר לאו הניתק לעשה, הלא הלאו נהג ביותר ציורים מהעשה, דהיינו של שיליא. והסובר שכמו שאין בשליל מצות שריפה ה"ה שאין לאו של נותר, וכוונת הגמ' בתמורה שאמרה שיש לה פסיקת זמן, היא רק שאחרי הזמן הרי היא נפסלת, א"נ שתזור האיסור מעילה שהסתלק אחרי זריקה.

זבחים ג' קי"ז.

דברי הרמב"ם בענין למה לוקין על תמורה, ולא אמרינן שהוא ניתק להעשה של והי' ותמורתו יהי' קודש.

"בענין מלקות" א' סק"ג.

ה. לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד

בענין לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד.

מכות: ס"ח.

דעת תוס' בעירובין דף י"ז ע"ב שאם עיקר הפסוק בא בשביל הלאו ולא בשביל הציור של מיתת ב"ד, שפיר לוקין עליו.

שבת: הוצאה א' סק"ג.

ו. מלקות על עבירות שונות

מקורות שאין לוקין על דבר שהוא מהלכה למשה מסיני.

זבחים ב': מ"א סק"א בההערה השני', תל"ה.

סימנים בענינים שונים: "בענין הלכה למשה מסיני" ב' סק"א.

בענין לאוין שלא שייך בהם מלקות בכל הציורים של הלאו, האם זה גורם שאין מלקות בכל הציורים, או האם העובדא שיש ציורים ששפיר שייך בהם מלקות הרי זה גורם שיש מלקות בכל הציורים.

סימנים בענינים שונים: "בענין

מלקות" א' סק"א סק"ב סק"ג
סק"ד.

שיטת הרמב"ם שמקדיש בעל מום למזבח
לוקה.

זבחים ב': תשמ"ג (קטע "וגם
המנ"ח").

חומש: פרי' צו, לא יחשב (ז', י"ח)
(קטע "וגם המנ"ח").

שיטת הרמב"ם שהמקטיר אבר של בהמה
טמאה על גבי המזבח לוקה.

זבחים ג': ע"ו.

סימנים בענינים שונים: "בענין
מלקות" ב' סק"ח (קטע
"והמל"מ").

דברי הרמב"ם בענין למה לוקין על תמורה
ולא אמרינן לענין תמורה שלא שאין בו
מעשה אין לוקין עליו.

זבחים ב': תשמ"ג (קטע "וגם
המנ"ח").

סימנים בענינים שונים: "בענין
מלקות" א' סק"ג.

חומש: פרי' צו, לא יחשב (ז', י"ח)
(קטע "וגם המנ"ח").

ע"ע בערך עבירות - גופים ושמות
והתראות מחלקים.

ממזר

בענין ממזר ת"ח קודם לכהן גדול עם
הארץ, ע"י בערך תלמיד חכם - ת"ח וכהן
גדול מי עדיף.

בענין ממזר ת"ח קודם למלך עם הארץ,
ע"י בערך תלמיד חכם - ת"ח ומלך מי
עדיף.

בענין אם יש ממזר מיבמה לשוק, ע"י בערך
יכום וחליצה סק"ח.

א. כללי

ב. מהות ממזרות

ג. ספק ממזר

ד. נאמנות על ממזרות

א. כללי

דברי הרמב"ם בפיה"מ בפ"ג דהוריות

שחלל קודם לשתוקי, ושתוקי לאסופי,
ואסופי לממזר.

הוריות: קע"ז.

ש"מעוות לא יוכל לתקן" איירי בבא על
הערוה והוליד ממנה ממזר.

יבמות ב': שס"ז.

קידושין א': חלק ההערות דף ו'
הערה ט"ז* וי"ט.

דברי הקובץ הערות שהענין של מעוות לא
יוכל לתקן הוא שכיון שהוליד ממזר אין
החטא נעקר למפרע ע"י תשובה ואינו
נעשה כשגגה או כזכות.

יבמות ב': שס"ז.

בענין שעוות היא סימן ממזרות.

קידושין ג': חלק ההערות דף מ"ט
הערה כ"ד.

אבות: שי"ט.

הסוכרים שהיכא שאין להאשה תפיסת
קידושין עם אף אחד (כגון יבמה לשוק)
וישראל הוליד ממנה ולד אין הולד ממזר,
ושאני איסור ערוה שיש לה קידושין עם
אנשים אחרים.

יבמות ב': תשנ"ג.

יבמות ג': קל"ה (קטע "ולכן פי'
ר"ת").

קידושין ד': שנה"ה.

דברי הגר"ח שמה שחלל מותר בגרושה
הרי זה תוצאה מהעובדא שהוא נפסל, אבל
מה שממזר מותר בממזרת הרי זה תוצאה
מהעובדא שהוא ממזר, ואינו תוצאה
מהעובדא שוהא נפסל לקהל

מכות: ט' (קטע "ועכ"פ").

ב. מהות ממזרות

בענין אם ממזרות חשיבא בגדר מום
ופחיתות מדריגה הגורם שאינו ראוי לבוא
בקהל ה', או האם אין כאן פחיתות מדריגה
רק שהתורה גזרה שלא להתחתן עם ולד
של ביאת עריות.

קידושין ד': שכ"ג (קטע "א'").

בענין הא דממזרות ותפיסת קידושין תלויות
זו בזו והיכא שאין תפיסת קידושין הולד
ממזר: האם עצם העובדא שאין בה תפיסת
קידושין הרי זה סיבה שמחייבת שהולד

יהי ממזר, או האם שני הדברים הרי הם תוצאות עצמיות ושוות מחומרת האיסור.

יבמות א': רפ"ד*.

כתובות ב': ש"מ.

קידושין ד': שנ"ג (קטע ראשון).

הדרך שממזרות היא תוצאה מן האיסור ביאה, וכשבעינינו אין עליהם איסור, אין הולד ממזר, אפילו אם כלפי שמיא גליא שהיתה באמת אשת איש.

יבמות ג': נ"ג.

כתובות ב': קכ"ט (קטע "ובחי הגרש"ש").

בענין אם לגרום שהולד הוא ממזר סגי בהשם של ערוה, כי על ידי זה יש כאן סיבת האיסור, אפילו אם בציור זה אין עוברים על האיסור, וכגון היכא שאומרים עשה דוחה לא תעשה, או היכא שהיו אנוסים.

יבמות ג': ד'.

קידושין ד': רצ"ג (קטע אחרון).

עיין עוד להלן ב"ספק ממזר", וכן בערך קידושין - קידושי עבירה, שהבאנו צדדים אלו בנוגע ל"אין קידושין תופסין", דהיינו האם צריכים שיהי ציור של איסור או האם מספיק בזה שיש כאן סיבת האיסור.

דברי רש"י שמה שנכרי שבא על בת ישראל הולד ממזר הרי זה משום הלאו של לא תתחתן במ (או לא יקח) וכר"ע שסובר שיש ממזר מחייבי לאוין. והסוברים שגם לפי רבנן הולד ממזר כיון שאין קידושין תופסין בו.

יבמות א': רפ"ב.

קידושין ד': ש"נ, שנ"א, שנ"ג, שנ"ד.

שלפי דברי רש"י הנ"ל הולד ממזר רק כשעברה על הלאו, דהיינו דרך חתנות.

יבמות א': רפ"ב,

קידושין ד': שנ"ג.

וכהנ"ל יש לחקור לפי הרמב"ם שסובר שעוברים על הלאוין של איסורי קהל רק אם גם קידש, האם הולד ממזר גם בלא קידש.

קידושין ד': שנ"ג.

ביאור כוונת המ"ד שסובר שעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד כשור.

יבמות א': רפ"ג, רפ"ד.

גיטין: פרק השולח - עבדים ס"א (קטע אחרון).

קידושין ד': ש"ב, שנ"ב.

עוד בדעת המ"ד שסובר שעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר.

יבמות א': רפ"ב.

קידושין ב': רפ"א (קטע "ועל כל פנים").

המ"ד שסובר שעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד פגום, וביאורם של רש"י והרמב"ן והמאירי בזה.

מכות: ט' (קטע "והנה ביבמות").

בענין אם היכא שממזר בא על עובדת כוכבים יש להולד הפגם של ממזרות והרי הוא עכו"ם ממזר.

קידושין ד': ש"ו.

בענין שהיכא שאין הקידושין חלין, לא בגלל חומרת האיסור כמו באשת איש ועריות, אלא משום הכלל של "אי עביד לא מהני", הולד ממזר.

כתובות ב': ש"מ, שמ"א.

דברי תוס' בגיטין דף ל"ג ע"א ד"ה ואפקעינהו וכו' שהיכא שזינתה ושוב נפקעו הקידושין למפרע לא מסתכלים על הולד כממזר.

גיטין: פרק השולח מ"ח סק"ו (קטע "ברם תוס'").

דין הולד היכא שהאשה אומרת ברי לי שמת בעלי ונשאת לאחד מעדי' ואח"כ בא בעלה, וכן היכא שרק היא בגדר ברי או היכא שרק העד הוא בגדר ברי.

כתובות ב': קכ"ט.

ג. ספק ממזר

בענין "קהל ודאי ולא קהל ספק", עי' בערך קהל.

בענין אם אמרינן ממזר ודאי ולא ממזר ספק אפילו כשיש חזקה שהוא ממזר.

קידושין ד': שכ"ז סק"ה.

הנ"ל שאין קידושין תופסין גם היכא שאין כאן האיסור של הערוה אם יש כאן מיהא השם של הערוה כי מספיק בזה שיש כאן הסיבה של האיסור: הדרך שכן הוא רק בקידושין רגילין אבל לא ביבום, כי זיקה וקנין יבום שפיר יכולים לחול כל היכא שאין האיסור בפועל, והדרך שגם יבום הרי הוא כמו קידושין.

יבמות א': מ' סק"א (קטע "ב"), רמ"ח (קטע "ועיין גם בקובץ הערות"), (ר"ג סק"ה).

קידושין ד': רצ"ג (קטע "ב"), שכ"ג (קטע "ועוד ביאר" ולהלן שם).

חומש: פר' אחרי מות, איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה (י"ח, ו') "בענין אין קידושין וזיקה תופסין בערוה".

בענין הסוכרים שיש מ"ד שסובר שממזר ודאי אסור מהתורה בממזרת ספק כי אינו דורש "בקהל ודאי לא יבוא הא בקהל ספק יבוא".

כתובות א': ש"א סק"ג (קטע "והקשה").

קידושין ד': שמ"ב.

פסקו של הרמב"ם שהיכא שהוא והיא מודים שנבעלה לו והבועל הוא ממזר, אין הולד ממזר ודאי אלא חיישינן שמא אפקרה נפשה לגבי עלמא.

כתובות א': שכ"ח סק"ד (קטע אחרון).

בענין סימני אסופי.

קידושין ד': ש"ל.

"רבי אליעזר אומר ודאן בספיקן, וספיקן בודאן, וסיפן בספיקן, אסור": בענין אם הוא אוסר ממזר ודאי בספק ממזר מן התורה או רק מדרבנן.

קידושין ד': שמ"ב.

ד. נאמנות על ממזרות

בענין אם ע"א נאמן לומר על אדם שהוא ממזר או האם חשיב דבר שבערוה.

כתובות א': שמ"ב סק"א.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רפ"ב (קטע "ועוד הביא בשם הפ"י").

בענין אם אמרינן ממזר ודאי ולא ממזר ספק אפילו כשיש רוב שהוא ממזר.

כתובות א': ש', ש"א סק"ג (קטע "ועי' בבית שמואל", וקטע "מיהו להלן"), שס"ו (קטע אחרון).

קידושין ד': שכ"ז סק"ה, שכ"ח (קטע "והנה הפ"י"), של"ט סק"ג סק"ד (קטע "ועכ"פ" וקטע "והנה לפי" סק"ה, שמ"א סק"א (קטע "והנה עיין").

ב"מ: פרק שנים אוחזין רפ"ב (קטע "ועוד הביא בשם הפ"י").

ב"ב ב': פרק יש נוחלין קל"ז (קטע "א" וקטע "ומדברי").

בענין אם אמרינן ממזר ודאי ולא ממזר ספק אפילו כשאיקבע איסורא.

קידושין ד': שכ"ז סק"ז, של"ט סק"ד (קטע "ועכ"פ").

בענין אם ספק ממזר מותר מהתורה בתורת ודאי, וממילא מותר לו לישא ממזרת וישראלית ביחד.

קידושין ד': ש"ח סק"ב, שכ"ג (קטע "והנה בשו"ת"), שכ"ז סק"ו.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רפ"ב (קטע "ובשם").

דברי האבני מילואים שלפי הצד דהוי היתר בתורת ודאי א"כ קידושין תופסין בספק ממזר (אפילו לפי רבי עקיבא שסובר שאין קידושין תופסין בחייבי לאו), אפילו אם כלפי שמיא גליא שהוא באמת ממזר, והשגת הקובץ הערות על דבריו שבשביל לפעול שאין קידושין תופסין מספיק בזה שיש כאן המציאות של ממזר והסיבה של האיסור אפילו אם למעשה בציור זה התורה התירה, וממילא מכיון שיש כאן במציאות ספק ממזר הרי זה ספק אם קידושין תופסין.

קידושין ד': שכ"ג (קטע "והנה הקובץ הערות" ולהלן שם).

עוד בענין יסודו הנ"ל של הקובץ הערות

שיטת רבינו אליהו שאינו נאמן לומר על בנו קטן שהוא בכור ולקבוע שהגדול הוא ממזר ושאינו בנו, אלא נאמן לומר על מי שהוא באמת בנו שהוא ממזר בגלל שנולד מחייבי כריתות.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין קמ"ד (קטע "ורעק"א" ולהלן שם).

קושיית האור גדול שממזר יוכל לפסול את חבריו משום ממזר ע"י שיאמר שהוא בנו ויהי נאמן מדין יכיר.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין קל"ה (קטע "וע"ע בספר אור גדול").

מנהג

המחלוקת בין ר"ת והרא"ש אם יש מנהגים שאין סומכים עליהם כי אינם מוצדקים ואפילו היכא דתנן שהכל כמנהג המדינה.

ב"ב א' ה'.

גדר הדבר למה מנהג מועיל לענין איך לבנות את המחיצה של היזק ראי', האם משום שבשעה שנשתתפו או חלקו נתכוונו מן הסתם להשתעבד זה לזה כמו המנהג, או האם הכח של מנהג בא מצד תקנת חז"ל.

ב"ב א': ז' סק"ב (קטע "שו"ר").

דברי הקצה"ח שאינו נאמן לומר שחבירו רצה לעשות להיפך מן המנהג.

ב"ב א': ו' סק"ב (קטע ראשון).

מנהיג

בענין עצת יתרו איך להיות מנהיג, וסברת מרע"ה.

חומש: פר' יתרו, נבל תבל וגו' (י"ח, י"ח).

שיחות: עמ' כ' - כ"א.

בענין המהות של השרי אלפים והשרי מאות והשרי חמשים.

חומש: פר' יתרו, שרי אלפים שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרת (י"ח, כ"א) [א].

מנוח

בענין אם מנוח הי' מסדר המסורה של התורה ואחד ממעתיקי השמועה.

אבות: פרק ראשון ד' סק"ד.

דמויות ותקופות: זקנים ושופטים א' סק"ג.

מנורה

דברי הרמב"ם שכולל עשיית המנורה והשולחן במצות בנין בית הבחירה, ודברי הרמב"ן שעשייתן אינה נמנית למצוה אלא רק הדלקת הנרות והנחת לחם הפנים נמנות למצות.

אבות: קצ"ד* קטע "הרמב"ם" ולהלן שם).

חומש: פר' תרומה, ועשו ארון (כ"ה, י') [א].

בענין שהמנורה היא כנגד תורה.

חומש: הקדמה ו' (קטע "ועוד אמר הנצי"ב"). פר' תצוה, ואתה תצוה (כ"ז, כ'). פר' בהעלותך, בהעלתך את הנרות (ח', ב').

חנוכה: ב' (קטע "ובאמת כשנתבונן").

בענין מה שנתקשה משה במעשה המנורה.

חומש: פרק תצוה, ואתה תצוה (כ"ז, כ').

ביאור הדין של מקשה.

חומש: פר' תרומה, ועשית מנרת וגו' (כ"ה, ל"א) [ג].

בענין אם גם הנרות היו צריכים להיות מקשה.

חומש: פר' תרומה, ועשית מנרת וגו' (כ"ה, ל"א) [ד].

בענין אם לכתחילה צריכה המנורה להיות של זהב או האם אפשר לעשותה משאר מתכות גם לכתחילה.

חומש: פר' תרומה, ועשית מנרת וגו' (כ"ה, ל"א) [ה].

שיחות: עמ' קל"ד.

בענין הא דמנורה של זהב פסולה כשאינה מקשה משא"כ כשהיא נעשית משאר מתכות.

חומש: פר' תרומה, ועשית מנרת וגו' (כ"ה, ל"א) [א] סק"א.

שיחות: עמ' קל"ד.

בענין אם מנורה של זהב פסולה בלי גביעים כפתורים ופרחים או האם היא כשירה כמו שמנורה שנעשית משאר מתכות אינה צריכה גביעים כפתורים ופרחים.

חומש: פר' תרומה, ועשית מנרת וגו' (כ"ה, ל"א) [א] סק"א.
שיחות: עמ' קל"ד.

בענין אם כשאינה נעשית מזהב, לא רק שאינה צריכה גביעים כפתורים ופרחים, אלא יש קפידא שבדוקא לא יעשו בה גכו"פ.

חומש: פר' תרומה, ועשית מנרת וגו' (כ"ה, ל"א) [א] סק"א
בהערה, שם [ב] (קטע אחרון).

בענין אם מותר לעשות חוץ למקדש מנורה של זהב בלי גביעים כפתורים ופרחים.

חומש: פר' תרומה, ועשית מנרה (כ"ה, ל"א) [א] סק"א.

פסקו של הרמב"ם שכל הגביעים כפתורים ופרחים היו משוקדים.

חומש: פר' תרומה, ועשית מנרת וגו' (כ"ה, ל"א) [ב] (קטע "והנה עיין ברמב"ם").

דברי הגרי"ז שסוף הדין אינו רק שהמנורה תתהי' דלוקה מערב עד בוקר, אלא נאמרה הלכה של שיעור השמן, דהיינו כמה שמן ליתן, ושלכן מצינו שגם בלילות הקצרות צריך לתת אותו כמות של שמן כמו שצריך לתת בלילי טבת הארכות.

זבחים א': תע"ט.

בענין היכא שאיחר את הדלקת הנרות בבוקר עד אחרי חצות האם היא קודמת לתמיד של בין הערבים.

זבחים א': תע"ח.

מנורת המאור

שהגרא הי' מחבב ספר מנורת המאור.

חומש: פר' יתרו, וישמע יתרו וגו' (י"ח, א') (מתנגדי החקירה קטע - "טז").

מנחות

בענין מנחת העומר, עי' בערך חדש - עומר

- א. שותפים ויורשים
- ב. קדושת המנחה, ובלילה, ולישה
- ג. הגשה
- ד. תנופה
- ה. קמיצה
- ו. קידוש קומץ ונשפך
- ז. עובדה ביד ועובדה בכלי
- ח. לבונה
- ט. מנחת חוטא ומנחת קנאות
- י. מנחת מחבת ומנחת מרחשת
- יא. מנחת חינוך של כהנים

א. שותפין ויורשים

שנאמרו שני דינים במנחה, א', שלא תהא שייכת לשנים, ב', שלא תהא נידבת ע"י שנים.

זבחים א': ר'.

דברי הרמב"ם שפוסק שאם הניח מנחה לשני בניו הרי היא קריבה אע"פ שהוא פוסק לענין תמורה שהם בגדר שותפין והיינו משום שבנוגע למנחה נאמר רק ששנים לא יפרישו מנחה אבל אם הופרשה כדין לא נאמר שלא שייך שתהי' שייכת לשני שותפין וכגון ביורשים, וזהו שלא כמסקנת הגמ' שיוורשים אינם יכולים להביא מנחת אביהם.

זבחים א': ר' (קטע "ועיין עוד").

בענין למה יורשים חשיבי כאדם אחד גבי מעשר בהמה וקלבון כיון שיוורשים הם בגדר תפוסת הבית ואילו גבי תמורה ומנחה חשיבי שותפין.

זבחים א': ר"ה.

ב. קדושת המנחה, ובלילה, ולישה

שיש משום הקריבהו נא לפחתך גם כשהוא מביא את המנחה מביתו אע"פ שעוד לא נתקדשה המנחה קדושת הגוף של קרכבן מנחה, ולכן קרומית של קנה וכפיפה מצרית אינן טובות להבאת מנחה מביתו (וכן לא להיות הכלי שקומצים מתוכו).

זבחים ד': ט"ז.

הברייתא בסוטה דף י"ד שצריכים לקדש את המנחה בכלי שרת, ופירש"י שקדושת פה לא מהני במנחה להחיל עלי' קדושת הגוף כמו שמהני בזבחים, אלא קדושת פה במנחה מהני רק להחיל על המנחה קדושת דמים. ולכאורה אין צורך כלל לקדושת פה במנחה, אלא מכיון שהוא מקדשה בכלי הרי היא מתקדשת קדושת הגוף אפילו אם לא הקדישה תחילה קדושת דמים.

מנחות: ל"ג.

דברי הרמב"ם שהוא מקדשה בכלי שרת אחרי שאפה אותה במחבת או במרחשת.

מנחות: ל"ג.

מחלוקת שמואל ורבי אושעיא אם מנחה קודם קידוש כלי נפדית גם כשהיא טהורה (שמואל), או האם רק כשהיא טמאה (רבי אושעיא).

זבחים ד': כ"א סק"ח.

דברי הרמב"ם בענין מה זה לישא ומה זה בלילה.

זבחים ב': של"ב בההערה.

בענין שלישה צריכה כלי, ולמה.

זבחים ב': של"ב.

שאע"פ שבלילה צריכה כלי (מנחות דף ט' ע"א) אבל אכתי אין ראי' שהיא צריכה כלי שרת.

זבחים ב': שכ"ט.

זבחים ד': י"ח, כ"א סקי"ב.

בענין אם לישא צריכה להיות בתוך העזרה, ולמה.

זבחים ב': של"ב.

ג. הגשה

בענין שהגשה צריכה כהונה, וביאור דברי תוס' שאינה צריכה כהונה.

מנחות: י"ז.

בענין שהגשה אינה בגדר עבודה אע"פ שהיא צריכה כהונה.

מנחות: י"ז (קטע "ואולי" ולהלן שם).

בענין שאי אפשר לפגל בשעת הגשה, וכן מחשבה שלא לשמה אינה מקלקלת בה.

מנחות: י"ז (קטע "והנה בזבחים" וקטע "והנה כבר הבאנו" ולהלן שם).

שלכתחילה צריכים לשמה גם בהגשה.

מנחות: י"ז (קטע "ועוד יש להעיר").

בענין אם הגשה מעכבת.

מנחות: י"ז (קטע "ולכאורה הי' אפשר לכאר" ולהלן שם).

ד. תנופה

שתנופה אינה מעכבת.

מנחות: י"ז (קטע "ועוד צ"ע").

שמחשבה בשעת תנופה אינה מקלקלת, אבל לכתחילה צריכים לשמה גם בתנופה.

מנחות: י"ז (קטע "והנה כבר הבאנו" ולהלן שם), נ"א.

ה. קמיצה

דברי הגרי"ז בענין אם מה שקמיצה צריכה ימין הרי זה מצד היותה עבודה או האם זה דין במעשה הקמיצה.

זבחים ב': תקט"ז.

בענין שהקמיצה צריכה להיות מתוך כלי שרת לעיכובא.

מנחות: "בענין קידוש קומץ" (על דף כ"ו).

בענין אם הקמיצה פועלת קדושה על הקומץ כמו שהסכיין מקדש את הדם.

מנחות: "בענין קידוש קומץ" (על דף כ"ו).

בענין אם הקמיצה נחשבת עבודה בכל המנחה או האם רק בהקומץ.

זבחים ד': כ' (קטע אחרון).

הסוגיא של קמיצה בלילה.

מנחות: "בענין קמיצה בלילה" (על דף ק').

המחלוקת בין בן בתירא ורבנן אם אחרי

קמיצה בפסול אפשר לחזור ולקמוץ (בן בתירא) או לא (רבנן), ודברי השפת אמת שהיכא שקמץ בלילה לכו"ע אפשר לחזור ולקמוץ.

מנחות: "בענין קמיצה בלילה" (על דף ק') סק"א (קטע "מיהו צ"ע" וקטע "והנה יש להעיר").

דברי התוס' ישנים שלינה פוסלת את הקומץ בשקיעת החמה כמו בדם.

מנחות: "בענין קמיצה בלילה" (על דף ק') סק"ב.

ו. קידוש קומץ ונשפך

הדרך שבקידוש קומץ, בין אחיזת הכלי ובין נתינת הקומץ, צריכות להיות בימין (וזה יתכן ע"י ב' כהנים שאחד אוחז את הכלי בימינו והשני נותן לתוכו את הקומץ בימינו).

זבחים ב': תקכ"ח, תקמ"ח.

הדרך שנאמר בקבלת הדם והקומץ שני דינים, חדא קידוש דם וקומץ ע"י הכלי, ועוד עבודת קבלה.

זבחים א': תל"ט סק"א.

מנחות: כ"ה.

חומש: פרי' ויקרא, וקמץ משם מלא קמצו וגו' (ב', ב').

בענין אם צריכים לשמה בקידוש קומץ (ובקבלת הדם) בגלל הדין של עבודת קבלה או האם בגלל הדין של קידוש.

זבחים א': תל"ט סק"א.

חומש: פרי' ויקרא, וקמץ משם מלא קמצו וגו' (ב', ב') (קטע "והנה השתא" ולהלן שם).

הדרך שבמנחה אין מושג של עבודת הקבלה על הקומץ, דהיינו שיקבלנו מן המנחה, אלא יש רק דין של קידוש קומץ.

זבחים ב': תקס"ד (קטע "עוד איתא שם").

חומש: פרי' ויקרא, וקמץ משם מלא קמצו וגו' (ב', ב') (קטע "ועיין עוד בחי' הגרי"ז").

בענין אם צריכים לתת את הקומץ לתוך

הכלי ע"י כח גבורא או האם מספיק אם יפתח הכהן שקמץ את ידו ויפול לתוך הכלי מאליו.

זבחים א': תקצ"ג*.

זבחים ב': תקכ"ח, תקמ"ח.

בענין דברי הרמב"ם שקומץ שחלקו לשני כלים אינו קדוש, וחזור ומקדש.

זבחים א': תל"ט.

חומש: פרי' ויקרא, וקמץ משם מלא קמצו וגו' (ב', ב').

הדרך שמה שקומץ שחלקו לשני כלים אינו קדוש הרי זה חסרון רק בהדין של קידוש קומץ אבל לא בעבודת הקבלה.

זבחים א': תל"ט סק"א.

חומש: פרי' ויקרא, וקמץ משם מלא קמצו וגו' (ב', ב') (קטע "וי"ל עוד" ולהלן שם).

דברי הגרי"ז שאם אחרי קמיצה הניח את הקומץ ביד ימין של כהן אחר אין זה בגדר נשפך.

זבחים א': תל"ט סק"ג.

שאם לאחר שקמץ בימין נתן את הקומץ ביד שמאל הרי זה נחשב בגדר נשפך.

זבחים ב': תקכ"ח (קטע "והנה כבר הבאנו"), תקמ"ח (קטע "ועי' בשט"מ").

ז. עובדה ביד ועובדה בכלי

"דאמר ר"י ברי' דרבי חייא מאי טעמא דרבי שמעון (שמכשיר קבלה בשמאל וזריקה בשמאל במנחה) דאמר קרא וכו' בא לעובדה ביד ועובדה בימין כחטאת, בא לעובדה בכלי עובדה בשמאל כאשם": בענין אם מה שאמרו "בא לעובדה ביד עובדה בימין כחטאת" הרי זה אמור גם אם צריכים קידוש כלי לפי רבי שמעון, דאע"פ שהתחיל בכלי הרי הוא יכול להמשיך ולהקטירו ביד, או האם המ"ד שסובר שגם לפי רבי שמעון צריכים קידוש קומץ חולק על הכלל הזה כי א"א לשנות מכלי ליד.

זבחים ב': תק"נ.

עוד בענין אם יכול לחלק ולעשות עבודה אחת ביד ועבודה אחת בכלי.

זבחים א': תל"ו.

ביאורו של הגרי"ז בדברי דברי ר"י ברי' דרבי חייא הנ"ל בדעת רבי שמעון ש"בא לעובדה ביד עובדה בימין כחטאת, בא לעובדה בכלי עובדה בשמאל כאשם".

זבחים א': תל"ד, תל"ה, תל"ו,

תל"ט סק"ג.

הסוגיא במנחות דף כ"ו בענין דברי רבי שמעון הנ"ל.

זבחים א': תל"ה (דברי רבי ינאי

שאפילו בהמיינו ואפילו במקידה של חרס), תל"ו תל"ח תל"ט סק"ג (רב נחמן בר יצחק).

בענין הגדר של עבודת מנחה בכלי לפי רבי שמעון.

מנחות: כ"ה.

שמצד אחד י"ל שלפי רבי שמעון ע"י שני הדרכים (ביד ובכלי) מתקיים אותו קיום של עבודת הקרבת המנחה, רק שיש שני דרכים איך לעשותה, אבל מצד שני י"ל שהם שני קיומים נפרדים של עבודת המנחה..

מנחות: כ"ו.

דברי הגרי"ז שמדברי תוס' שהביא שם מוכח שכשהוא בוחר לעובדה בכלי, כשהוא נותן את הקומץ בכלי שרת, לא רק שיש על זה שם של עבודת קבלה, אלא נעשה גם קידוש כלי על הקומץ.

מנחות: כ"ו.

דברי הרמב"ם בפ"א מהל' פסוה"מ שפוסק כרבנן דרבי שמעון שצריכים כלי ובכל זאת בפ"ב שם הרי הוא מכשיר זריקת הקומץ ביד ושמאל.

זבחים א': תל"ז.

בענין המחלוקת בין בן בתירא לרבנן בענין אם היכא שקמץ בשמאל אפשר לתקן או לא.

זבחים א': תר"ע.

ח. לבונה

הסוגיא במנחות שהיו מלקטים את הלבונה מכל המנחה ומקטירין אותה על גבי

המזבח, והסוגיא בסוטה שהיו מלקטים את הלבונה ומפורזין אותו על הקומץ והיא נקטרת עם הקומץ, ודברי האבן האזל שלפי הסוגיא בסוטה ליקוט הלבונה הי' בגדר קמיצה והפיזור על המנחה בגדר קבלה.

זבחים א': תקפ"ז סק"ג.

זבחים ג': ס"ב (קטע "ושוב הקשה ממנחות").

דברי הגר"ח שלכו"ע היו עושים קידוש שני על הלבונה בכלי שרת, רק שלא הי' לשם עבודת קבלה אלא רק בגלל הדין של קידוש שני בכלי שרת.

זבחים א': תקפ"ז סק"ג.

זבחים ג': ס"ב (קטע "ושוב הקשה ממנחות").

ט. מנחת חוטא ומנחת קנאות

דברי הגרי"ז שהכוונה במה ש"מנחת חוטא חטאת קריא רחמנא" אינה להיקש אלא הרי היא ממש בגדר חטאת.

זבחים א': קפ"א (קטע "והנה הך" ולהלן שם).

דברי השט"מ שהשיריים של מנחת חוטא נקטרים על התפוח ברמץ, וקושיית הגרי"ז על זה.

זבחים א': נ"ו (קונטרס אחרון).

דברי רש"י במנחות דף ד' שמותר מנחת חוטא ומנחת קנאות הולכים לבהמה לקיץ המזבח, ודברי הרמב"ם שמותר מנחת חוטא הולך למנחת נדבה של יחיד, ולא הביא מה הדין במותר מנחת קנאות.

זבחים א': קפ"א (קטע "והנה במנחות").

מנחות מ"ה.

י. מנחת מחבת ומנחת מרחשת

בענין שיטת רבי שמעון של "מעשי' ניכרין" נגד מחשבתו, ע"י בערך עבודה לשמה סק"ד.

בענין המחלוקת בין רבי שמעון ורבנן בנדר במחבת והביא במרחשת.

מנחות: ל"ב, ל"ד (דברי רש"י שנתכוין לצאת בזה ידי נדרו).

בענין אם הקדושה והקיום של מחבת ומרחשת הם שני סוגיא, דוגמת עולה ושלמים בזבחים, או האם הם ביסודם קדושה אחת וקיום אחד, רק שיש שני דרכים איך לעשותו.

מנחות: ל"ב (קטע "קטע" וועי' בחזו"א" ולהלן שם).

בענין שיטת רבי שמעון בפירשתי ואיני יודע מה פירשתי יביא חמישתן.

מנחות: ל"ב*.

זו להביא במחבת והביא במרחשת, פסולה: בענין אם איירי שהוא מתכוין להקדישו עכשיו קדושת פה אע"פ שמנחה אינה צריכה קדושת פה.

מנחות: ל"ג.

יא. מנחת חינוך של כהנים

בענין אם במנחת חינוך של כהנים הדיוטים, ובמנחת חינוך של כהן גדול, צריכים קמיצת לבונה לשמה.

מנחות: נ"ב (קטע "וצ"ע").

שעבודתם כשירה גם בלי להביא מנחת חינוך.

מנחות: נ"ב (קטע (ועוד דהדין)).

שלפ"ז י"ל שהבאת המנחות הנ"ל היא רק בגדר חובה ומצוה על הגברא, ואינה בגדר מתיר (לכתחילה) על העבודה.

מנחות: נ"ב (קטע "ועוד דהדין").

מנחש

בענין הא שאע"פ שניחוש אסור אבל "סימן מותר".

חומש: פר' שופטים, כי הגוים האלה אשר אתה יורש אותם אל מעננים ואל קסמים ישמעו וגו' (י"ח, י"ד).

מנשה המלך בן חזקיהו

בענין אם יש לו חלק לעוה"ב.

סנהדרין: שנ"ו, שנ"ח.

"מנשה בן חזקיהו יבוא ויעיד שלא הרשיע ברי' בעולם לפני כמותו וכו'", ושכל זאת

יש מ"ד שסובר שיש לו חלק לעוה"ב כי עשה תשובה.

סנהדרין: שנ"ח.

"מגלה פנים בתורה כמנשה בן חזקיהו", ושכל זאת יש מ"ד שסובר שיש לו חלק לעוה"ב כי עשה תשובה.

אבות: קנ"ט.

מסילת ישרים

שהגר"א הי' אומר שבמקום ללמוד שער היחוד בחובת הלבבות ללמוד ספר מסילת ישרים.

חומש: פר' יתרו, וישמע יתרו וגו' (י"ח, א') (מתנגדי החקירה - קטע "טז").

מסית

בענין מסית אין צריך התראה.

סנהדרין: ס"ו.

בענין למה אע"פ שמסית אין צריך התראה אבל בכל זאת צריכים לומר לו היאך נניח, ואילו במסית לשנים אין צריכים לומר כן.

סנהדרין: ס"ו.

בענין אין טוענין למסית.

קידושין ג': ל"ז סק"ה סק"ו.

סנהדרין: פרק זה בורר פ"ב.

חומש: פר' בראשית, ויאמר ה' אלקים אל הנחש כי עשית זאת (ג', י"ד).

הנה אע"פ שאין שליח לדבר עבירה והשליח חייב ולא המשלח, אבל יש לעיין אם שייך לחייב את המשלח מדיני שמים מדין מסית. ויש שלשה דרכים בנוגע למסית לשאר עבירות (ולא לעבודה זרה):

א', הדרך שהמיסת להעיד שקר (או לעבור שאר עבירות) אינו כמו מסית לעבודה זרה שאין טוענין בשבילו דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין, אלא שפיר טוענין בשבילו, ומש"ה הרי הוא פטור מתשלומין לא רק מדיני אדם משום דהוי בגדר גרמא אלא הרי הוא פטור מתשלומין

אפילו מדיני שמים (ודלא כשאר גרמא דחייב מדיני שמים) וכמו שסוברים תוס' בב"ק דף ג"ו.

ב', הדרך דחשיב שפיר כמו מסית לעבודה זרה וממילא אין טוענין בשבילו, ומש"ה שפיר חייב בדיני שמים וכמו שמבואר בקידושין דף מ"ג ע"א שהמסית לעבור עבירה נענש בדיני שמים. ות"ק שם שסובר שחייב רק בדינא זוטא הרי זה כי הוא סובר שאינו נקרא מסית, רק שבכל זאת אע"פ שאמרינן דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין אכתי מתחייב בעונש זוטא.

ג', הדרך שבשאר עבירות לא חשיב בגדר מסית, ומש"ה פטור מתשלומין כי טוענין בשבילו שדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין, רק דלא מהני דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין אלא לפוטרו מעונש לחבירו כגון תשלומין (וכן הנחש הי' פטור מ"זאיבה אשית" אילו לא הי' בגדר מסית לע"ז והיינו טוענין בשבילו), אבל לא לפוטרו מעונש מדיני שמים.

קידושין ג': ל"ז סק"ה סק"ו.

ב"ק א': תרפ"ז.

סנהדרין: פרק זה בורר פ"ב.

חומש: פר' בראשית, ויאמר ה' אלקים אל הנחש כי עשית זאת (ג', י"ד).

בענין למה לא טענינן למסית דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין, הלא טענה היא, דלא הי' לו להניסת לשמוע. וי"ל או משום דלא חיישינן שהמסית סמך שהניסת לא ישמע כיון שאינו טוען כן. א"נ שאפילו אם חיישינן כן אבל במסית דנין רק על מה שהוא עצמו טוען. ודברי רבינו יונה על זה.

סנהדרין: פרק זה בורר פ"א (קטע אחרון), פ"ג.

הדרך שהנחש הי' נקרא מסית לעבודה זרה כיון שאמר והייתם כאלוקים וגו', ואין טוענין למסית.

קידושין ג': ל"ז סק"ה.

סנהדרין: פרק זה בורר פ"ב (קטע ראשון).

חומש: פר' בראשית, ויאמר ה' אלקים אל הנחש כי עשית זאת (ג', י"ד) (קטע "והנה קושייתו").

בענין אם במסית מחזירין לזכות היכא שטעו בדבר שהצדוקין מודים בו.

סנהדרין: רי"ז סק"א.

הדעה שהביא רבינו יונה שגם במסית מחזירין לזכות דהא לאו מסית הוא.

סנהדרין: רי"ז סק"א.

בענין הא דלא הי' כרוז יוצא לפני מסית.

סנהדרין: רי"ז סק"א.

דברי המנ"ח שדיני מסית נוהגין אפילו אם עשה תשובה.

סנהדרין: רי"ז סק"ב.

דברי הכסף משנה שהיכא שנתכוין להדיח את הרבים צריכים התנאים של מדיח כדי לחייבו מיתה, דהיינו שבאמת יצליח להדיח את הרבים (וכן שיתרו בו), ולא סגי אם רק אדם אחד ניסת אע"פ שאם בתחילה הסית רק אדם אחד יש לו דין של מסית גם בלי שאותו אדם יהי' ניסת (וכן אע"פ שלא התרו בהמסית).

סנהדרין: שפ"ד.

מסרק

בענין מסרק לענין טומאה.

יבמות ב': תרמ"ז - תרמ"ט.

מעילה

ע"י בערך הקדש - מעילה.

מעמד שלשתן

א. למה מהני

ב. ציורים שלא מהני בהם מעמד

שלשתן

ג. ע"י שליח, על תנאי, טעות

ד. דיני הנותן והמקבל לאחר שקנה

במעמד שלשתן

א. למה מהני

הג' דרכים שנזכרו בגמ' בענין למה מהני מעמד שלשתן, ובענין אם יש נפ"מ לדינא ביניהם.

גיטין: פרק המביא גט תמ"ב.

דברי הריטב"א בביאור הדרך דהוי מילתא בלא טעמא: שמעמד שלשתן הוי מילתא בלא טעמא כי הוי דיבור בלי שום מעשה.

גיטין: פרק המביא גט תנ"ג (קטע "וגם מדברי").

דברי המהר"ן חיות שהמילתא בלא טעמא אינו מה שמפקיעין מן הנותן, אלא מה שנותנים להמקבל, ודברי הרמב"ן שנראה מדבריו איפכא.

גיטין: פרק המביא גט תנ"ג (קטע "ועי' עוד המהר"ן").

בענין אם מאי דאמרינן שמעמד שלשתן הוא מילתא בלא טעמא הרי זה קאי רק על מלוה או גם על פקדון.

גיטין: פרק המביא גט תל"ד, תנ"ג.

דברי הרא"ש שתיקנו מעמד שלשתן משום תקנת השוק כדי שיהי' קל להקנות.

גיטין: פרק המביא גט תמ"ד (קטע "ועי' ברא"ש"), תמ"ח.

דברי הרשב"א שתיקנו כדי שלא תנעול דלת בפני לויין.

גיטין: פרק המביא גט תמ"ח, ת"נ.

דברי הקצה"ח שמעמד שלשתן מהני גם על דבר שאינו ברשותו כגון אם השומר כופר בפקדון.

גיטין: פרק המביא גט תל"ט (קטע אחרון).

דברי הר"ן שמעמד שלשתן מהני משום שאומרים על האמצעי שמדי דאי בעי זכי לנפשי' זכי נמי לחברי'.

גיטין: פרק המביא גט תי"ד, תל"ז.

דברי ר"ת שהתקנה בנוי' על העובדא שהנפקד או הלוח יכולים לזכות בשביל המקבל.

גיטין: פרק המביא גט תמ"ח, ת"נ.

דברי ר"ת שממילא לא תיקנו מעמד שלשתן היכא שהנפקד או הלוח הוא עכו"ם כיון שאינו יכול לזכות בשביל המקבל.

גיטין: פרק המביא גט תמ"ח, ת"נ.

דברי הגר"א בדעת הרי"ף והרמב"ם

שהתקנה אינה בנוי' על הנ"ל, אלא הוי תקנה של הקנאה ישירה מהמלוה או המפקיד להמקבל, וממילא לא איכפת לן אם הלוח או השומר אינם יכולים לזכות בשביל המקבל.

גיטין: פרק המביא גט תמ"ח.

דברי הש"ך שבמעמד שלשתן הרי זה נחשב כאילו פרע הלוח להמלוה, והמלוה נתן את המעות להמקבל, והמקבל חזר ונתן אותם להלוח.

גיטין: פרק המביא גט תמ"ו (קטע "ועכ"פ"), תמ"ז.

ב. ציורים שלא מהני בהם מעמד שלשתן

דברי תוס' על מעמד שלשתן היכא שהמקבל הוא עכו"ם.

גיטין: פרק המביא גט ת"נ, תנ"א.

דברי תוס' בענין היכא שהנותן הוא עכו"ם.

גיטין: פרק המביא גט תנ"ב.

עי' לעיל בסק"א בענין היכא שהלוח או הנפקד הוא עכו"ם.

דברי תוס' בגיטין דף י"ג ע"ב בד"ה גופא וכו' שמעמד שלשתן מהני גם בעל כרחו של האמצעי.

גיטין: פרק המביא גט ש"מ* סק"ב, תל"ז, תל"ח, תל"ט, תמ"ב, תמ"ג, תמ"ד (קטע "ברם"), תמ"ח.

דברי תוס' שם בד"ה תנו וכו' שאפילו אם מעמד שלשתן הי' מועיל בגט אבל לא הי' מועיל בעל כרחו של האשה אע"פ שאשה מתגרשת בעל כרחו.

גיטין: פרק המביא גט תי"ב.

דברי הר"ן שלא תיקנו מעמד שלשתן בדבר שהוא חוב כגון גט אשה.

גיטין: פרק המביא גט תי"ד.

דברי תוס' שאפילו אם מעמד שלשתן הי' מועיל בגט אבל אם אין הגט בעין פשיטא שאי אפשר להקנותו במעמד שלשתן כי אפילו במזון לא שייך מעמד שלשתן בכה"ג.

גיטין: פרק המביא גט תי"א.

בענין דברי תוס' שלא תיקנו מעמד שלשתן על שטרות.

גיטין: פרק המביא גט תי"ג, תי"ד (דברי המהרש"ל והקצה"ח ורעק"א על זה), תל"ב.

עוד בענין אם מהני מעמד שלשתן במלוה בשטר.

גיטין: פרק המביא גט תמ"ו (ודברי הש"ך דאפילו אם מהני אבל מהני רק על החוב אבל לא על השטר אלא נשאר מלוה על פה).

קידושין ג': צ"ג.

דברי תוס' שאי אפשר לאשה להקנות את הכתובה במעמד שלשתן.

גיטין: פרק המביא גט תמ"ז.

ביאורו של הגר"ח שבמעמד שלשתן כיון ששלשתן נמצאים שם אין חסרון של אינו ברשותו של הנותן אלא חשיב ברשותו.

גיטין: פרק המביא גט תמ"ד (קטע אחרון), תמ"ז.

דברי הגר"א שמהני גם אם נחשב אינו ברשותו.

גיטין: פרק המביא גט תמ"ח.

בענין שמעמד שלשתן מהני גם היכא שאינו בידו של האמצעי כגון אם קיימא באגם.

גיטין: פרק המביא גט ש"מ* סק"ב, תל"ח, תל"ט (קטע "ועי' במהרש"א").

הסברא שאפילו אם מעמד שלשתן מהני במלוה אבל היינו משום שהזכיר את המלוה שהוא דבר מסוים, אבל היכא שאמר מנה סתם לא מהני כי אין כאן דבר מסוים.

גיטין: פרק המביא גט תכ"ח.

שמעמד שלשתן מהני אע"פ שהי' מופקד אצלו מקודם ולא מסר לו עכשיו מיד ליד.

גיטין: פרק המביא גט שמ"ב.

המחלוקת ראשונים אם מספיק שיאמר תן

מנה לפלוני או האם צריכים בדוקא שיאמר מנה לי בידך תנהו לפלוני.

גיטין: פרק המביא גט ת"א.

בענין מה שאפשר להקנות להאשה כסף קידושין ע"י מעמד שלשתן, דצ"ע דהא מעמד שלשתן מהני רק מדרבנן.

גיטין: פרק המביא גט תי"ג.

שלא תיקנו מעמד שלשתן כשהוא רוצה להקנות את החוב לבי"ד.

גיטין: פרק השולח פרוזבול ד'.

ג. ע"י שליח, על תנאי, טעות

דברי הרמב"ן שבמעמד שלשתן הנותן אינו יכול לעשות שליח לעמוד שם אבל המקבל שפיר יכול לעשות שליח.

גיטין: פרק המביא גט תנ"ג (קטע "והנה עי' ברא"ש").

ב"ק א': תנ"ט.

בענין אם אפשר לעשות מעמד שלשתן על תנאי.

גיטין: פרק המביא גט תנ"ג (קטע "והנה אם" ולהלן שם).

בענין היכא שעשה מעמד שלשתן בטעות האם הוא בטל כמו בכל מקח טעות.

גיטין: פרק המביא גט תנ"ג (קטע "והנה יש").

ד. דיני הלוח והנותן והמקבל לאחר שקנה במעמד שלשתן

ב' דעות על היכא שהלוח אינו משלם להמקבל: האם המקבל יכול לחזור על הנותן. ולפי הדעה שהוא שפיר יכול האם הכוונה היא שהנותן נשאר ערב או האם הוא נשאר בגדר בעל דינו של המקבל. ויש נפ"מ בזה היכא שהלוח טוען שכבר פרע להמקבל והמקבל אומר שלא שילם לו, דאם הנותן הוא ערב אינו אחראי לזה, כמו תמיד שאין המלוה יכול לתבוע מן הערב היכא שהלוח טוען פרעתי, אבל אם הוא נשאר בעל דין של המקבל שפיר יכול המקבל לחזור אליו.

גיטין: פרק המביא גט ת"ס, תס"א.

עוד נפ"מ בהג"ל.

גיטין: פרק המביא גט תס"א.

בענין אם הטעם למה אחרי מעמד שלשתן אין הנותן יכול להודות שהלוה אינו חייב לו ולפוטרו מהמקבל, הרי זה משום שכבר אינו נקרא בעל דין (אלא לכל היותר נקרא רק ערב), או האם הוא שפיר נחשב בעל דין רק דהוי הודאת בעל דין במקום שחב לאחריני.

גיטין: פרק המביא גט תס"א.

שלאחר מעמד שלשתן אין המקבל יכול להודות שהלוה אינו חייב כלום, ולתבוע מהנותן בחזרה את מה ששילם לו.

גיטין: פרק המביא גט תס"א.

בענין אם המלוה יכול למחול את החוב לאחר שהקנה את החוב במעמד שלשתן כמו במוכר שטר חוב לחבירו.

גיטין: פרק המביא גט תמ"ד, תמ"ו (קטע "מיהו נראה"), תס"א (קטע "וכמשמעות").

קידושין ג': צ'.

הסוברים שאחרי מעמד שלשתן השומר נעשה השומר של המקבל.

גיטין: פרק המביא גט תל"ד (קטע "ועיין להלן" ולהלן שם), תל"ט.

הסברא שבמעמד שלשתן הלוה חייב בשיעבוד הגוף להמקבל.

גיטין: פרק המביא גט תל"ד (קטע "ועיין להלן").

בענין אם אחרי מעמד שלשתן יכול לטעון פרעתי להראשון.

גיטין: פרק המביא גט תנ"ה סק"ג.

מעקה – היזק ראוי

עי' בערך היזק ראוי סק"ח.

מעקה - לא תשים דמים בביתך

הטעם שכתב החינוך למצות מעקה.

קידושין ב': שס"ג (קטע "ובאמת").

אבות: רס"א בהערה (קטע "וכן מבוואר בחינוך").

דברי הרמב"ם שלא תשים הוא לאו על מי שאינו עושה מעקה, וממילא עונשו של מי שאינו עושה מעקה הוא העונש שיש על הלאו הנ"ל.

ב"ק א': תרי"ב.

אבות: ס"ה.

המחלוקת בין תוס' והרמב"ן בענין אם הלאו של לא תשים הוא על עצם העובדא שלא עשה מעקה, או האם הלאו הוא על זה שאינו מקיים את העשה של עשיית מעקה.

קידושין ב': ת"ב.

(ב"ב א': קי"ז (קטע "עוד מבוואר").

השיטה שהלאו של לא תשים נחשב יותר חמור מסתם לאו כיון שיש עמו גם עשה.

(יבמות א': מ"ד סק"ב).

קידושין ב': ת"ג.

בענין דברי תוס' שלא תשים איירי רק בבונה בית מתחילה על מנת שלא לעשות מעקה, אבל לא היכא שבנה על מנת לעשות מעקה ואח"כ נמלך או שנפל.

קידושין ב': חלק ההערות דף ל"ד הערה י"ד.

שהלאו קאי גם על שאר דברים של סכנה ולא רק על מעקה אבל רק אם הם ראויים להמית.

ב"ק א': תרי"א, תרי"ב.

אבות: ס"ה.

אבל המצוה המיוחדת של עשיית מעקה נאמרה רק על בית שהוא גבוה י' טפחים ויש בו ד' אמות על ד' אמות ולא על סילוק כל דבר של סכנה.

ב"ק א': תרי"א.

שגם על סילוק שאר סכנות יש מצות עשה, דהיינו מאי דכתיב השמר לך ושמור נפשך.

אבות: ס"ה.

סוכה: ק"ה.

מצוות

ע"י בערך קיום מצות.

מצורע

ע"י עוד בערך נגעים.

בענין הואיל ואישתרי אישתרי בטהרת מצורע בעל קרי, ע"י בערך אישתרי.

בענין חטאת ועולת מצורע, ע"י בערך קרבן חטאת יחיד – חטאות נזיר ומצורע.

בענין אשם מצורע, ע"י בערך קרבן אשם.

א. כללי

ב. נשיא שנצטרע

ג. מצות טהרת מצורע

ד. עשה דוחה ל"ת בטהרת מצורע

ה. עמידה בשער נקנור

ו. צפורי מצורע

ז. האיסור הנאה של צפורי מצורע

א. כללי

שמצורע חשיב כמת.

אבות: רמ"ב.

בענין אם חל חלות שם של מצורע על הגברא.

מנחות: ל"ח (קטע "וע"י ברש"י"), נ"ה.

ב. נשיא שנצטרע

שנשיא (מלך) שנצטרע פקע ממנו דין מלך.

סנהדרין: רל"ט בההערה השלישית (קטע "מיהו בגליון הש"ס"), (שכ"ב קטע ראשון).

הוריות: ק"י (קטע אחרון), קי"א, קמ"ד בההערה (קטע "מיהו בגליון הש"ס").

אבות: רט"ז בההערה השני' (קטע "מיהו בגליון הש"ס").

שהכורה בור (עשרה) ברשותו עובר משום לא תשים דמים בביתך.

ב"ק א': א' סק"ה (קטע "ודע").

המחלוקת בענין מי מברך היכא שעושה מעקה ע"י שליח.

קידושין ג': י"ז (קטע "וכעין היסוד הנ"ל").

בענין למה כדי לחייב אשה בעשיית מעקה צריכים את הטעם שהיא מצות עשה שלא הזמן גרמא, הלא אפילו אם היתה נחשבת בגדר מצוה שהזמן גרמא אבל הרי היא חייבת בהלא תעשה וא"כ נקיש את העשה להלא תעשה כמו גבי מצות מצה.

קידושין ב': בחלק ההערות דף ל"ד הערה א'.

מעשר

ע"י בערך תרומות ומעשרות, ובערך קרבן מעשר בהמה.

מפרכסת

מפרכסת כחי'.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה צ"ג, צ"ח.

מצה

הדרך שסיפור יציאת מצרים אינו מצוה העומדת בפני עצמה אלא כל עיקרה הוא דין איך אוכלים מצה וכמו שדרשו לחם עוני לחם שעונים עליו דבריו הרבה.

חומש: פרי' בא, והגדת לבנך (י"ג, ח') [א] (קטע "ובספר").

בענין מה שצריכים פסוק לחייב נשים במצות מצה.

חומש: פרי' בא, והגדת לבנך (י"ג, ח') [א] (קטע "ותי").

קושיית תוס' למה צריכים ילפותא כדי לפסול מצה של טבל, תיפוק לי' משום מצוה הבאה בעבירה.

סוכה: ק"ד, ק"ו, ק"ח.

בענין מצה גזולה.

בענין נשיא שנצטרע לענין שעיר נשיא, ע"י בערך קרבן שעיר נשיא.

ג. מצות טהרת מצורע

בענין אין מטהרין שני מצורעין כאחד.

סנהדרין: ז' (קטע "ועוד דמתוס").
דברי הבית הלוי שגם המגלה מקיים את המצוה של תגלחת מצורע.
יבמות א': ע"ג.

חומש: פ"ר מצורע, והי' ביום השביעי יגלח את כל שערו את ראשו (י"ד, ט') [א]. פ"ר נשא, וגלח הנזיר (ו', י"ח) [א] סק"א.

בענין מה שאינו יוצא ידי המצוה של תגלחת מצורע כל עוד שנשארו ב' שערות.

יבמות א': ע"ד (קטע ראשון).

חומש: פ"ר מצורע, והי' ביום השביעי יגלח את כל שערו את ראשו (י"ד, ט') [ב] (קטע ראשון). פ"ר נשא, וגלח הנזיר (ו', י"ח) [א] סק"ב.

הדרך שלאחר גמר התגלחת, נחשבת כל התגלחת בכלל המצוה.

יבמות א': ע"ד (קטע "והנה הערל"נ עצמו"), (ע"ו באמצע קטע "ומצאתי").

חומש: פ"ר מצורע, והי' ביום השביעי יגלח את כל שערו את ראשו (י"ד, ט') [ב] (קטע "והנה הערל"נ עצמו"). פ"ר נשא, וגלח הנזיר (ו', י"ח) [א] סק"ב (קטע "והנה הערל"נ עצמו").

בענין אם תגלחת הנתק היא בגדר מצות עשה.

יבמות א': פ"ב (קטע "והנה האבני מילואים"), פ"ד (קטע "והנה היכא").

נדריים: פרק ואלו מותרין ז' סק"ב (קטע "והנה האבני מילואים").

ד. עשה דוחה ל"ת בטהרת מצורע

בענין מה שאין העשה של צפורי מצורע דוחה את העשה של שילוח הקן.

כתובות ב': תק"ל סק"ג (קטע "והנה השאגת ארי").

בענין מה שאין העשה של טהרת מצורע דוחה את העשה של השלמה.

כתובות ב': תק"ל סק"ג (קטע "מיהו השאגת ארי").

בענין מה שעשה דוחה ל"ת ועשה בתגלחת כהן מצורע.

יבמות א': פ"ב (קטע "מיחו לכאורה").

נדריים: פרק ואלו מותרין ז' סק"ב (קטע אחרון).

חומש: פ"ר אמור, קדשים יהיו לאלקיהם וגו' (כ"א, ו') [א] (קטע אחרון). פ"ר מטות, ככל היצא מפיו יעשה (ל', ג') (קטע אחרון).

בענין מה שעשה דוחה לא תעשה ועשה בתגלחת נזיר מצורע.

יבמות א': פ', פ"ב.

נדריים: פרק ואלו מותרין ז' סק"ב.

חומש: פ"ר אמור, קדשים יהיו לאלקיהם וגו' (כ"א, ו') [א]. פ"ר נשא, קדש יהי' גדל פרע שער ראשו (ו', ב') סק"א סק"ב. פ"ר מטות, ככל היצא מפיו יעשה (ל', ג').

בענין אם העשה של תגלחת מצורע נחשב עשה שווה בכל משום שכל אחד עלול להיות מצורע, או האם אינו נחשב שווה בכל כי נאמר רק על מי שהוא למעשה מצורע.

יבמות א': ע"ז (קטע אחרון), פ"ג סק"ב (קטע אחרון).

כתובות ב': שמ"ב (קטע אחרון).

קידושין ד': רצ"ט (קטע אחרון).

חומש: פ"ר מצורע, והי' ביום השביעי יגלח את כל שערו את ראשו (י"ד, ט') [ג].

הקושיא איך שייך לומר שתגלחת מצורע דוחה את הלאו של פאות משום שעדל"ת,

המטהר את האיש המטהר ואתם
לפני ה' (י"ד, י"א).

ו. צפורי מצורע

שלפני שילוח אסור לשנות את הצפור
מהמצורע שהופרשה עליו למצורע אחר.

קידושין ג': קע"ג.

דברי הרמב"ם שמוותר לטהר גם מצורע
אחר עם הצפור המשולחת.

קידושין ג': קע"ג.

בענין מה שרש"י כתב שהטעם למה טריפה
פסולה להיות צפור משולחת הרי זה משום
שכתוב "חיות" ולא כתב משום שאסורה
באכילה.

קידושין ג': קע"ג.

בענין למה אי אפשר להביא צפור מצורע
מצפור של עבודה זרה או עיר הנדחת או
צפור שהרג את הנפש.

קידושין ג': קע"ג.

סנהדרין: שצ"ב (קטע ראשון ולהלן
שם).

חומש: פ"ר ראה, ואת בהמתה לפי
ח"ב (י"ג, ט"ז) (קטע "והנה עיין
בחולין" ולהלן שם).

בענין אם אחרי השחיטה מה שטובלים את
הצפור בדם השחווטה ומזין הרי זה פועל
גם על גוף הצפור השחווטה ומכשיר אותה,
אשר לפ"ז עד אחרי הטבילה וההזאות לא
שייך לומר משולחן גבוה קא זכו, או האם
אלו רק מצות שצריכים לעשות עמה, אבל
אין זה מכשיר את גוף הצפור, אשר לפ"ז
הטעם לומר דאסור עד אחרי ההזאות הרי
זה כי עוד לא נעשית מצוותה.

קידושין ג': קע"ב (קטע "ושוב
הקשה" ולהלן שם).

ז. האיסור הנאה של צפורי מצורע

בענין המקדש בציפורי מצורע.

קידושין ג': קס"ג סק"ה סק"ט.

שיטת רש"י שהמשולחת מותרת בהנאה
אפילו קודם שילוח, ורק השחווטה אסורה,
ושיטת תוס' והרשב"א שגם המשולחת
אסורה.

קידושין ג': קס"ג סק"ה, קע"א.

הלא המגלח את המצורע הוא זה שעובר
על הלאו, ואין הוא זה שמקיים את העשה,
אלא המצורע הוא זה שמקיים את העשה
(עי' לעיל כאן בסק"ג בדברי הבית הלוי
שהבאנו שם) (וכן קשה גם על תגלחת
נזירות).

יבמות א': ע"ג.

חומש: פ"ר מצורע, והי' ביום
השביעי יגלח את כל שערו את
ראשו (י"ד, ט') [א]. פ"ר נשא,
וגלח הנזיר (ו', י"ח) [א] סק"א.

הקושיא איך שייך לומר שתגלחת מצורע
דוחה את הלאו של פאות משום שעדל"ת,
הלא המצוה מתקיימת רק בסוף כשלא
נשארו ב' שערות (עי' לעיל כאן בסק"ג),
ואילו על הלאו הרי הוא עובר כבר קודם.

יבמות א': ע"ד (ובהערה הרביעית
שם הבאנו כעין הקושיא הנ"ל גם
על תגלחת נזירות).

חומש: פ"ר מצורע, והי' ביום
השביעי יגלח את כל שערו את
ראשו (י"ד, ט') [ב]. פ"ר נשא,
וגלח הנזיר (ו', י"ח) [א] סק"ב.

ה. עמידה בשער נקנור

דברי רש"י שהטעם למה אי אפשר להוציא
את הדם של אשם מצורע לשער ניקנור הרי
זה כי הוא נפסל שם ביוצא.

יבמות א': קנ"ג.

זבחים ג': ל"א.

חומש: פ"ר מצורע, והעמיד הכהן
המטהר את האיש המטהר ואתם
לפני ה' (י"ד, י"א).

דברי הגרי"ז שמה שהמצורע צריך לעמוד
בשער ניקנור אין זה רק כדי שהבהונות
יוכלו להיות בפנים העזרה, אלא יש כאן
קיום עצמי בזה גופא שהוא עומד שם,
ומש"ה שייך להצריך שיעמוד שם מתחילת
העבודה של קרבנותיו, וכן שיהיו פניו
למערב, אבל שמתוס' מבואר שאין קיום
כזה.

יבמות א': קנ"ג.

זבחים ג': ל"א.

חומש: פ"ר מצורע, והעמיד הכהן

בענין אם מיקרי שהיא אסורה בהנאה רק עד השילוח או האם היא אסורה בהנאה לעולם רק שהשילוח מפקיע את האיסור. קידושין ג': קס"ג סק"ט.

מצרים

בענין האיסור של מצרי לבוא בקהל ה', עי' בערך יוחסין.

עיין עוד בקובץ פרעה - מצרים.

א. כללי

ב. הלאו שלא לשוב למצרים

א. כללי

בענין אם חזרו המצרים למצרים אחרי שבלבל סנחריב את כל העולם.

סנהדרין: קפ"ט סק"א.

חומש: פ' בשלח, לא תספו לראתם עוד עד עולם (י"ד, י"ג) [א] ובהערה שם.

ב. הלאו שלא לשוב למצרים

בענין אם הלאו שלא לשוב למצרים הוא על הארץ או על המצרים.

סנהדרין: קפ"ט סק"א.

חומש: פ' בשלח, לא תספו לראתם עוד עד עולם (י"ד, י"ג) [א].

ביאור דברי הרמב"ם שאם כבש ארץ מצרים מלך ישראל על פי ב"ד מותר לחזור: בענין מה שתלה את הדבר במלחמה על פי ב"ד.

סנהדרין: קפ"ט סק"א סק"ב.

חומש: פ' בשלח, לא תספו לראתם עוד עד עולם (י"ד, י"ג) [א], שם [ב].

בענין מה הוא ההיתר של הכובשים עצמם להכנס.

סנהדרין: קפ"ט סק"ב סק"ג.

בענין אם הרמב"ם מתיר גם כשכבשו רק חלק קטן מארץ מצרים.

סנהדרין: קפ"ט סק"ג.

חומש: פ' בשלח, לא תספו

לראתם עוד עד עולם (י"ד, י"ג) [ג].

שאפילו אם מותר גם כשכבשו רק חלק, אבל האם מותר מיד אחרי שנכנסו להמקום ההוא אע"פ שעוד לא ערכו עליו את המלחמה.

סנהדרין: קפ"ט סק"ג.

חומש: פ' בשלח, לא תספו לראתם עוד עד עולם (י"ד, י"ג) [ג].

לשונו שכתב שהאיסור הוא "לשוב לה יחידים או לשכן בה כשהיא ביד עכו"ם", דמשמע שיש שני ציורים של היתר, א', אם רבים שבו, ב' אפילו יחיד אם כבשה. וקושיא על זה.

סנהדרין: קפ"ט סק"ג.

חומש: פ' בשלח, לא תספו לראתם עוד עד עולם (י"ד, י"ג) [ג].

דברי הירושלמי שלישיבה אי אתה חוזר אבל אתה חוזר לסחורה ופרקמטיא ולכבוש את הארץ.

סנהדרין: קפ"ט סק"ב.

חומש: פ' בשלח, לא תספו לראתם עוד עד עולם (י"ד, י"ג) [ב].

בענין מהות ההיתר הנ"ל: האם הוא משום דהוי בדרך ארעי או האם משום שאינו חוזר בגלל סיבה שתלויה דוקא בארץ מצרים.

סנהדרין: קפ"ט סק"ב.

חומש: פ' בשלח, לא תספו לראתם עוד עד עולם (י"ד, י"ג) [ב].

בענין אם יסוד ההיתר של דרך ארעי הוא שאין זה נחשב בגדר המעשה איסור כי המעשה איסור הוא "לשוב" ולא "לראותם", או האם גם שהי"י ארעית חשיבא המעשה איסור וכדכתיב "לראותם" רק שבקרא ד"לשוב" התורה התירה את המעשה איסור כיון שחוזר רק בדרך ארעי.

סנהדרין: קפ"ט סק"ב.

נחשב שהמעות הם עכשיו ביד המוכר בתורת פקדון או בתורת מלוה.

גיטין: פרק השולח נ"ה.

קידושין ג': ק"ה, ק"ס (קטע "ומדברי הריטב"א").

ב"ק ב': קי"ד.

שבמקח טעות צריך להחזיר כסף דוקא (וזה אתי שפיר בין אם המעות חשיבי פקדון ובין אם חשיבי מלוה).

ב"ק א': קמ"ג (קטע "שו"ר בשט"מ").

אבות: פ"ט (קטע אחרון).

מקיף וניקף

בענין אם איירי הסוגיא במקיף את שדהו של הניקף ע"י מחיצות שבינו לבין הניקף או האם איירי במקיף את שדהו של הניקף ע"י מחיצות בהצד החיצון של השדה של המקיף.

ב"ק א': ר"פ סק"א.

ב"ב א': נ"א.

בענין מה היא הנאתו של הפנימי: מניעת היזק ראוי מהמקיף או מניעת כניסת בהמות מרה"ר.

ב"ב א': נ"א, ס' סק"ב.

שיטת הרמב"ם דאיירי הסוגיא כשהמקיף הקיף את חורבתו של הניקף, כלומר שבנה מחיצה שתוכל לשמש כמחיצה של בית להניקף, ובענין מה יסבור הרמב"ם בבקעה.

ב"ב א': ס"ח.

בענין היכא שהמקיף בנה את כל המחיצה על הקרקע שלו, וכן בענין היכא שבנה את כל המחיצה על הקרקע של הניקף.

ב"ב א': ס' סק"ג, ס"ח.

דברי הראשונים שסוברים שהיכא שהניקף גילה דעתו מתחילה שלא ניחא לו בהנאה אינו חייב לשלם.

(ב"ק א': רס"ה*, תשי"ב ובהערה.)

ב"ב א': נ"ז, נ"ט סק"א (קטע אחרון), קנ"ד סק"א (קטע "ולכאורה").

חומש: פר' בשלח, לא תספו לראתם עוד עד עולם (י"ד, י"ג) [ב].

מקושש

בענין אם המקושש העביר ד"א ברה"ר, או תלש, או עמר.

שבת: הוצאה, נ"ז.

מקח טעות

הדרך שכדי שיחשב מקח טעות צריכים שיהי טעות בנוגע לגופו של החפץ ולא סגי בזה שאילו הי' יודע דבר חיצוני לא הי' קונה.

נדרים: פרק ארבעה נדרים – "בענין היתר חכם" סק"א.

הדרך שהטעם למה מקח טעות בטל הרי זה כי הוי כאילו התנה על מנת שאין בו החסרון ההוא, ושלפי זה בדבר שאי אפשר להתנות אין נוהג הדין של מקח טעות.

כתובות א': רס"ט (קטע "ברם לפ"ז").

גיטין: פרק המביא גט תנ"ג (קטע "והנה יש אחרונים").

דברי האבני מילואים שאם החפץ שניתן לו לקנין כסף שוה פחות ממה שחשב, וכן אם חשב שהדבר מותר באכילה והרי הוא מותר רק בהנאה, אין זה מקח טעות, אבל היכא שמתר ליהנות מהחפץ רק שלא כדרך הנאה הרי זה שפיר נחשב מקח טעות.

קידושין ג': קס"ה סק"א סק"ב, קע"א, חלק ההערות על דף נ"ג הערה כ"ג.

דברי ספר המקנה ששייך למחול תנאי, אבל היכא שהמקדש הטעה בכוונה את המתקדשת, כגון שאמר לה על מנת שאני כהן, והוא הרי יודע שאינו כהן, אין צריכים להגיע לתורת תנאים, אלא גם בלא דין תנאי אין הקידושין כלום, וממילא לא שייך שהאשה תמחול על זה.

קידושין ג': ק"י סק"ד.

בענין היכא שהי' מקח טעות, האם זה

בענין אם חייא בר רב סובר דמי קנים בזול רק היכא שאינו קונה את המחיצות.

ב"ב א': ע"ט.

דעת הרמב"ן שחייא בר רב שסובר דמי קנים בזול הרי הוא סובר כן אפילו אם עמד הניקף והקיף את הרביעית באבנים.

ב"ב א': נ"ט סק"ג.

דעת הרמ"ה שהיכא שעמד הניקף וגדר את הרביעית אין מחלוקת בין רב הונא ובין חייא בר רב אלא לפי שניהם אזלינן בתר איך שגדר הניקף את הרביעית.

ב"ב א': נ"ט סק"ד.

בענין למה מהני גילוי דעת מצד הניקף דניחא ל'.
ב"ב א': ס"ז, ע"ז סק"ב.

ביאור גילוי דעת דניחא ל' בההנאה: שהכוונה היא שניחא לו בהוצאה ולא סתם שניחא לו לקבל את ההנאה.

(ב"ק א': רפ"ו).

ב"ב א': נ"ד (קטע "ברם").

מקלל

ע"י עוד בערך מגדף.

בענין המקלל את עצמו.

קידושין ב': שפ"ד.

בענין אם מהני מחילה אחרי ההכאה או הקללה לענין שיפטר המכה או המקלל מעונש.

כתובות ב': תק"ג (קטע "גם צ"ע דמשמע") ובההערה שם.

ב"ק ב': קנ"א בההערה.

בענין המקלל את הקטן.

ב"ק ב': קמ"ד בההערה.

מראית עין

לזות שפתים

מראית עין

לזות שפתים

גדרי הקפידא של "לזות שפתים הרחק ממך".

יבמות ב': תכ"ה.

עוד בענין "לזות שפתים".

בענין למה במקיף את חבירו אין הניקף פטור משום שהמקיף הוא בגדר מבריא ארי מנכסי חבירו.

ב"ק א': ר"פ סק"ב.

ב"ב א': נ"א סק"ה.

הדרך שאין הניקף חייב על זה שהמקיף פטר אותו מחיובו לבנות, אלא הרי הוא חייב רק משום נהנה.

ב"ב א': נ"ב (קטע ראשון).

בענין למה סובר רב הונא שהניקף חייב לשלם את כל מחצית שוויותם של האבנים, אשר ע"ז הרי הם נעשים לגמרי שלו לענין סמיכה ושאר השתמשויות, דלמה אינו יכול לטעון שהוא רוצה לשלם רק עבור ההנאה שהוא מקבל מהמחיצה, וזהו בודאי פחות ממלוא השוויות של האבנים שזה כולל גם את הזכות של השתמשות וכהנ"ל. ובענין למה חייב הוא לשלם את כל ההוצאה בבת אחת, ולא סגי אם ישלם כל פעם ופעם כפי הנאותו.

ב"ב א': נ"ח.

עוד בענין אם הניקף קונה חצי המחיצות.

ב"ב א': ס"ח, ע"ט.

"רב הונא אמר כפי מה שגדר": דבריו הראשונים שהכוונה היא באיך גדר המקיף או הניקף את הרביעית.

ב"ב א': נ"ט סק"א סק"ב.

דברי הרמב"ן שהטעם לחייב לפי מה שגדר הרי זה דוקא משום שיש אנן סהדי דניחא ל' במחיצות כאלו, ולא מספיק בהעובדא שנהנה.

ב"ב א': נ"ה, נ"ו, נ"ז סק"א, נ"ט סק"א.

שיטת הבעל המאור שאפילו רב הונא מודה שאינו צריך לתת יותר ממה שהוא המנהג של המדינה.

ב"ב א': נ"ו.

שלפי רב הונא אין שמין בזול אלא משלם מה שהוציא.

ב"ב א': ס' סק"א.

"חייא בר רב אמר דמי קנים בזול": בענין למה בזול.

ב"ב א': ס"א.

כתובות ב': קל"ט, קמ"ב, קמ"ג,
קנ"א* סק"ב.

בענין אם "לזות שפתים הרחק ממך" הוא
חייב גמור, או מדת חסידות, או עצה טובה
קמ"ל.

כתובות ב': קל"ט (קטע "והנה
בדעת הרא"ש").

הסברא דהיכא שיש חזקת פנוי' לא חיישינן
ללזות שפתים.

כתובות ב': קנ"א* סק"ב.

מראית עין

בענין ציורים שונים של יהרג ובל יעבור
על מראית עין באיסורי עבודה זרה.

הדרך שהאיסור של מראית עין אינו איסור
שסנפו לכל איסור ואיסור, דהיינו שמדרבנן
לא רק שאסור לעבור על האיסור אלא
אסור גם להראות כאילו הוא עובר על
האיסור, ושם האיסור הוא מראית עין של
נבילה או של עבודה זרה, אלא מראית עין
הוא איסור כללי לא להראות כעובר על
איסור.

ע"ז: קי"ח.

"אמר רב יהודה אמר רב כל מקום שאסרו
חכמים מפני עין אפילו בחדרי חדרים
אסור": דברי תוס' שאם המראית עין הוא
על איסור דרבנן הרי זה מותר בחדרי
חדרים.

ע"ז: קכ"ב.

הדרך שהטעם למה אסרו בחדרי חדרים
הרי זה גזירה שמא יעשה כן גם בפרהסיא,
וממילא לא אסרו דבר שאי אפשר בכלל
לעשות בפני אנשים, כגון מציצת דם שבין
שיניו.

ע"ז: קכ"ב.

הציור של גט אילונית.

יבמות א': י"ט.

בענין מה שהממאנת אסורה לזה שמיאנה
בו.

יבמות א': רל"ט.

"נראה כנושא אחות זקוקתו".

יבמות ב': ש"א, שט"ו (קטע
"והנה כבר").

שאשת חמיו אסורה משום מראית עין.

יבמות ב': שע"ה, שע"ט, שע"ה.

קידושין א': ז' סק"ג.

סנהדרין: קפ"ז (קטע "והנה
שוב").

הדעה שהחייב לכבד אביו רשע הוא משום
מראית עין.

יבמות ב': ת"ט סק"ג בהערה.

שאפילו המ"ד שסובר אין זיקה אבל בכל
זאת הרי הוא סובר שהיבם אסור בקרובי
זקוקתו משום מראית עין.

יבמות ב': ש"ז (קטע אחרון), ש"ט
סק"ב בהערה השני'.

"רב מנגיד וכו' ועל חתנא דדיירי בי חמוה".

קידושין א': חלק ההערות דף י"ב
הערה ל"ז.

ציורים שונים של מראית עין בענין עבודה
זרה.

ע"ז: קט"ו - קכ"א.

מרגלים

בענין למה כששלח משה מרגלים, שלח
מאפרים ומנשה כל אחד לחודי', ולא שלח
מרגל אחד לכל שבט יוסף.

הוריות: ע' (קטע "ולפ"ז מובן").

חומש: פר' ויחי, "עוד בענין שבטי
אפרים ומנשה" [ב] (קטע "ולפ"ז
מובן").

דברי הקו"ש שבנוגע להנשים של כלל
ישראל נאמר רק שאין להן זכות בחלוקת
ארץ ישראל, אבל בנוגע לעדת קרח
(והמרגלים) נאמר שבכלל לא תהא להם
נחלה בארץ והופקעו לגמרי מאחוזת נחלה
אפילו ע"י ירושה.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין י"ח סק"ב
סק"ד.

חומש: פר' שלח, חיו מן האנשים
(י"ד, ל"ח) [א] (קטע "ועיי"ש
בקובץ" וקטע אחרון). פר' פנחס,
לאלה תחלק הארץ בנחלה (כ"ו,
נ"ג) סק"א (קטע "ועיי"ש בקובץ"
וקטע אחרון).

עוד בענין שלא הי' להמרגלים (ולעדת קרח) חלק בארץ.

ב"ב ב': פרק יש נוהלין י"ט סק"ג.
חומש: פרי' שלח, חיו מן האנשים (י"ד, ל"ח) [ב].

ביאור ההבדל בין המרגלים ששלח משה לבין המרגלים ששלח יהושע, ואשר משום כך המרגלים ששלח יהושע לא נכשלו.

חומש: פרי' שלח, וראיתם את הארץ (י"ג, י"ח).

מרדכי

ע"י עוד בערך פורים - מגילה.

שנקרא גם בלשן.

אבות: פרק ראשון ו'.

שהי' מאנשי כנסת הגדולה.

אבות: פרק ראשון ו'.

דמויות ותקופות: אנשי כנסת הגדולה א'.

שהוצרך לקרוע את בגדיו כי סבו בנימין גרם להשבטים לקרוע את בגדיהם כשנמצא הגביע באמתחתו.

חומש: פרי' ויצא, אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי (כ"ח, ט"ז) (קטע "ובאסתר רבה").

שהוצרך לזעוק זעקה גדולה ומרה כי יעקב גרם כן לעשו כשנודע לעשו שיעקב נתברך במקומו.

חומש: פרי' תולדות, ויבז עשו את הבכורה (כ"ה, ל"ד) (קטע ראשון).

בענין למה לא השתחוה להמן.

ע"ז: קכ"ג (קטע אחרון).

חומש: פרי' יתרו, לא תשתחוה להם (כ', ה') (קטע אחרון).

חומש: פרי' יתרו, לא תשתחוה להם (כ', ה') (קטע אחרון).

מרה

דברי הרמב"ן שהמצות שנצטוו במרה היו כדי להתרגל במצות, כלומר לשם חינוך להמצות שיקבלו אחר כך בהר

סיני (משא"כ מצות אחרות שנצטוו בהן לפני הר סיני, כגון מילה וגיד הנשה והחודש הזה לכם ועוד, לא היו לשם חינוך אלא מצות עצמאיות בפני עצמן).

יבמות א': צ"ו (קטע "ברם יש ליישב בדוחק").

הוריות: צ"ה (קטע "ויש ליישב בדוחק").

חומש: פרי' וישלח, על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה (ל"ב, ל"ג) (קטע "ויש ליישב בדוחק").

שעל הציווי של שבת במרה לא הי' עונש כרת.

יבמות א': צ"ו (קטע "גם י"ל").

הסוברים שגר שמל ולא טבל חייב לשמור שבת כמו שבני ישראל שמרו שבת במרה כשהיו בין מילה לטבילה.

יבמות ב': תרפ"ה בהערה השני'.

קידושין ד': ר"ל בהערה השני'.

הוריות: צ"ה (קטע "והנה יש אחרונים").

חומש: פרי' וישלח, על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה (ל"ב, ל"ג) (קטע "ויש ליישב בדוחק").

מרים

"ויעש להם בתים" - בתי כהונה ולוי' ומלכות: בענין איך היו דברים אלו בגדר מדה כנגד מדה.

חומש: פרי' שמות, ויעש להם בתים (א', כ"א).

שהיתה אשתו של כלב בן יפונה, ואמו של חור.

דמויות ותקופות: כלב בן יפונה סק"ג.

בענין אם הסגרתה של מרים הי' בגדר עונש או האם הי' משום שמחמת עצם מהותה היתה נכלמת ודחוי' באותה שעה.

ב"ק א': שכ"ח.

משארסתני נאנסתי

בנוגע להמחלוקת שבין ר"ג ור"י בענין אם האשה נאמנת לומר משארסתני נאנסתי, ע"י בערך טענה – ברי ושמא, ובערך מוחזק, ובערך מיגו, ובערך מוכת עץ.

בענין הא דרבן גמליאל מאמין את האשה שאומרת משארסתני נאנסתי ולא אזיל בתר רוב רצון.

כתובות א': קנ"ח (קטע)
"והתומים".

הקושיא למה אין הציורים של פתח פתוח מצאתי, וכן משארסתני נאנסתי, נחשבים בגדר ספק טומאה ברה"י דאפילו בספק ספיקא מטמאין, וכן לא אזלינן בתר חזקה.

כתובות א': קס"ב, קע"ט סק"א, רס"ח.

הקושיא שאם האיסור של סוטה לבעלה חשיב דבר שבערוה איך היא נאמנת לומר משארסתני נאנסתי ולהתיר את עצמה הלא אין דבר שהערוה פחות משנים.

כתובות א': קנ"ט.

דברי התוס' רי"ד שאם היתה אשת כהן ואמרה משארסתני נאנסתי הרי היא נאסרת לו.

כתובות א': רע"א.

בענין אם היא יכולה לומר משארסתני נאנסתי ומגיעה לי כתובה של מאתים רק אם סוברים שארוסה יש לה כתובה וממילא כבר נתחייב לה.

כתובות א': רס"ט.

בענין אם היא יכולה לומר משארסתני נאנסתי גם בנוגע להתוספת כתובה.

כתובות א': רס"ט.

בענין אם היא נאמנת לומר מוכת עץ אני תחתך.

כתובות א': ר"ע (קטע "ועוד כתב הש"ש בפרק ח"י וקטע "ותי"), רע"ז*, שצ"ט.

הדרך שטעמו של ר"ג שהיא נאמנת לומר משארסתני נאנסתי הוא משום "כאן נמצא כאן הי".

כתובות א': ר"ע.

כתובות ב': תצ"ד, תצ"ט.

משה רבינו

א. כללי

ב. משה ואהרן

ג. משה במקום ע"א קאי

ד. הדין מלך שלו

ה. הדין כהן שלו

ו. דמיונו למלאך

ז. עבד ה'

ח. ענו

ט. מדריגתו בנבואה

י. מיתתו

א. כללי

בענין המחלוקת בין רש"י- והרמב"ן מתי נהג משה את מנהגו של "ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה", האם לפני הלוחות השניות או האם אחריהם עד שהוקם המשכן.

חומש: פר' יתרו, לאכל לחם עם חתן משה לפני האלקים (י"ח, י"ב) [ב] (קטע "ועיין בהגהות מצפה איתן" ולהלן שם. פר' כי תשא, ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו (ל"א, י"ח) (קטע "והנה להלן" ולהלן שם).

דמויות ותקופות: משה רבינו א' סק"א (קטע "ועיין בהגהות מצפה איתן" ולהלן שם).

בענין שהשמונה פסוקים האחרונים שבתורה הקב"ה אמר ומשה כתב בדמע.

חומש: פר' וזאת הברכה, וימת שם משה (ל"ד, ה') (קטע ראשון ולהלן שם), שם, "עוד בענין השמונה פסוקים" [א] [ב].

בענין שהמשכן נקרא על שמו.

חומש: פר' ויקהל, ויעש בצלאל את הארן (ל"ז, א').

בענין שהתורה ניתנה לו במתנה.

חומש: פ' ואתה תצוה, ואתה תצוה וגו' ויקחו אליך וגו' (כ"ז כ') (קטע אחרון).

דמויות ותקופות: יהושע א' סק"ב.

בענין מה שהרג את המצרי.

ע"ז: ל"ב.

ב. משה ואהרן

הדרך שמשה ואהרן שקולים היו כי משה הי' רבו ואהרן הי' אחיו הגדול, ועוד דרכים בענין שהיו שקולים, ובענין אם היו שקולים גם קודם מתן תורה.

אבות: ר"ט, ער"ב, רע"ו.

חומש: פ' וארא, הוא אהרן ומשה (ו', כ"ו).

שיחות: עמ' קכ"ב.

בענין אם היו שקולים גם קודם מתן תורה.

אבות: ר"ט, ער"ב.

חומש: פ' וארא, הוא אהרן ומשה (ו', כ"ו) (קטע "ולפי דברי").

ג. משה במקום ע"א קאי

בענין משה במקום ע"א קאי.

קידושין ב': שצ"ג (קטע "ועוד י"ל").

ב"ב ב': פרק יש נוחלין כ"ג סק"ב בהערה, כ"ד סק"ג.

סנהדרין: ה' (קטע ראשון וקטע "ובדבריי"), ק"ו, קכ"ז, קל"ג, ק"פ.

חומש: פ' יתרו, לאכל לחם עם חתן משה לפני האלקים (י"ח, י"ב) [ב] (קטע "ועוד י"ל"), שם, וישמע משה לקול חתנו (י"ח, כ"ד) [א] (קטע "ויש לומר"). פ' אמור, והכהן הגדול מאחיו (כ"א, י') [א] (קטע "מיהו עי' בתוסי"). פ' בהעלותך, אספה לי שבעים איש (י"א, ט"ז) [א] (קטע "ובדבריי"). פ' מסעי, אלה שמות האנשים אשר ינחלו לכם את הארץ (ל"ד,

י"ז) [א], שם, "ועוד בענין סדר חלוקת הארץ" סק"ג. פ' שופטים, שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלקיך וגו' (י"ז, ט"ז) [א].

דמויות ותקופות: משה רבינו א' סק"א (קטע "ועוד י"ל").

ד. הדין מלך שלו

בענין הדין מלך של משה רבינו.

קידושין ב': שצ"ג.

סנהדרין: קפ"א* (קטע "ועכ"פ אולי").

הוריות: קל"ט (קטע "ועיין גם בכ"מ").

חומש: פ' יתרו, לאכל לחם עם חתן משה לפני האלקים (י"ח, י"ב) [ב]. פ' כי תשא, ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו (ל"א, י"ח) (קטע "מיהו קשה"), שם, כי קרן עור פניו (ל"ד, כ"ט) (קטע "והנה עיין לעיל" וקטע "ולפי").

דמויות ותקופות: משה רבינו א'.

בענין למה לא נמשח כיון שהי' מלך.

הוריות: קל"ט (קטע "והנה לפי כמה" ולהלן שם).

חומש: פ' יתרו, לאכל לחם עם חתן משה לפני האלקים (י"ח, י"ב) [ב] (קטע "והנה עי' בכ"מ" ולהלן שם). פ' כי תשא, כי קרן עור פניו (ל"ד, כ"ט) (קטע "והנה עיין לעיל" וקטע "ולפי").

דמויות ותקופות: משה רבינו א' סק"א (קטע "והנה עי' בכ"מ" ולהלן שם) סק"ב.

בענין מה שמצינו שהדין כבוד של משה הי' רק משום שהי' נשיא הסנהדרין ולא משום שהי' מלך.

קידושין ב': שצ"ג.

חומש: פ' יתרו, לאכל לחם עם חתן משה לפני האלקים (י"ח, י"ב) [ב].

דמויות ותקופות: משה רבינו א'
סק"א.

בענין אם כחו של משה רבינו לתת לבני
גד ובני ראובן וחצי שבט מנשה את עבר
הירדן הי' משום ציווי הקב"ה, או מחילת
ישראל, או משום שכל ארצות הכיבוש הרי
הן של המלך.

סנהדרין: קפ"א*.

חומש: פר' מטות, ויתן להם משה
וגו' (ל"ב, ל"ג), שם, "בענין אם
עבר הירדן היא מעיקר ארץ ישראל
או האם הוא נתקדש ע"י כיבוש
רבים".

דמויות ותקופות: משה רבינו א'
סק"ג.

ה. הדין כהן שלו

השיטה שמשה שימש רק בו' ימי המילואים
(הצ"ק בדעת רבי יוסי ב"ר חנינא בזבחים
דף י"ט ע"ב), והדעה ששימש גם ביום ח'
ביחד עם אהרן ובניו (הצ"ק בדעת רבי
יונתן שם), והדעה ששימש ביום ח' רק
לפני שנתקדש אהרן (הגור ארי'), והדעה
שנתכהן כל ימיו (היש אומרים בהגמ'
בזבחים דף ק"ב ע"א).

זבחים ב': רס"ב (קטע "ועי'
בצ"ק" ולהלן שם), רס"ה.

חומש: פר' פקודי, ורחצו ממנו
משה ואהרן ובניו (מ', ל"א) סק"א
סק"ב (סק"ג).

ו. דמיונו למלאך

בענין מה שמשה רבינו הי' שייך לקיום
ציווים של הקב"ה על דרך מלאכים.

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק ו'
סק"ו.

חומש: פר' וזאת הברכה, ויאמר ה'
אליו זאת הארץ אשר נשבעתי
לאברהם ליצחק וליעקב לאמר וגו'
(ל"ד, ד').

דמויות ותקופות: משה רבינו ג'
סק"ג.

בענין מה שהי' למשה רבינו ציווי מהקב"ה
לקיים לאחר מיתתו.

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק ו'
סק"ו.

חומש: פר' וזאת הברכה, ויאמר ה'
אליו זאת הארץ אשר נשבעתי
לאברהם ליצחק וליעקב לאמר וגו'
(ל"ד, ד').

דמויות ותקופות: משה רבינו ג'
סק"א סק"ב.

ז. עבד ה'

בענין מדריגת עבד ה' של משה רבינו.

חומש: פר' בהעלותך, ומדוע לא
יראתם לדבר בעבדי במשה (י"ב,
ח'). פר' וזאת הברכה, ויאמר ה'
אליו זאת הארץ אשר נשבעתי
לאברהם ליצחק וליעקב לאמר וגו'
(ל"ד, ד') סק"א.

דמויות ותקופות: משה רבינו ג'
סק"א.

ח. ענו

בענין מה שהי' ענו מכל האדם.

חומש: פר' בהעלותך, ומדוע לא
יראתם לדבר בעבדי במשה (י"ב,
ח').

בענין מה שקיבל עצת יתרו.

חומש: פר' יתרו, וישמע משה
לקול חתנו ויעש כל אשר אמר
(י"ח, כ"ד) [ב].

שיחות: עמ' כ' - כ"א.

ט. מדריגתו בנבואה

המחלוקת בין רש"י והרמב"ם בענין למה
פירש משה מן האשה.

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק ו'
סק"ב.

חומש: פר' ואתחנן, ואתה פה עמד
עמדי (ה', כ"ה) סק"א.

דמויות ותקופות: משה רבינו ב'
סק"א.

הדרך שפירש מן האשה רק ממתן תורה
ואילך (בבלי ורמב"ם), והדרך שפירש
ממראה הסנה ואילך (מדרש רבה וספר
העיקרים).

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק ו'
סק"ג.

הוריות: צ"ה (קטע "והנה לכאורה
נר"פ").

חומש: פר' ואתחנן, ואתה פה עמד
עמדי (ה', כ"ה) סק"א סק"ב.

דמויות ותקופות: משה רבינו ב'
סק"א סק"ב.

הדרך שזכה להמדריגה המיוחדת של נבואה
שלו ממראה הסנה ואילך (ספר העיקרים),
והדרך שזכה לה רק ממתן תורה (רמב"ם).

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק ו'
סק"ג.

הוריות: צ"ה (קטע "והנה לכאורה
נר"פ").

חומש: פר' ואתחנן, ואתה פה עמד
עמדי (ה', כ"ה) סק"ב.

דמויות ותקופות: משה רבינו ב'
סק"ב.

משמעות תמוהה בדברי הרא"ש שמשה
נקרא נביא בקביעות רק מהלוחות השניות
ואילך.

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק ו'
סק"ה.

חומש: פר' כי תשא, פסל לך (ל"א
א'). פר' ואתחנן, ואתה פה עמד
עמדי (ה', כ"ה) סק"ד.

דמויות ותקופות: משה רבינו ב'
סק"ד.

ביאור "פנים אל פנים", ו"פה אל פה".

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק ו'
סק"ט.

חומש: פר' בהעלותך, פה אל פה
אדבר בו (י"ב, ח').

ביאורו של הרמב"ן בדברי הספרי (לפי
גירסתו) שמשה לא הי' יודע מה ידבר
(הקב"ה) עמו ומתי ידבר עמו משא"כ
בלעם ששפיר הי' יודע.

חומש: פר' בלק "בענין נבואת
בלעם".

בענין קירון עור פניו.

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק ו'
סק"ג (קטע "והנה מדברי
הרמב"ם") ובהערה שם.

הוריות: קל"ט (קטע "והנה לפי
כמה" ולהלן שם).

חומש: פר' כי תשא, כי קרן עור
פניו (ל"ד, כ"ט). פר' ואתחנן,
ואתה פה עמד עמדי (ה', כ"ה)
סק"ב (קטע "והנה מדברי
הרמב"ם" ולהלן שם).

דמויות ותקופות: משה רבינו ב'
סק"ב (קטע "והנה מדברי
הרמב"ם" ולהלן שם).

בענין אם קרן עור פניו כבר בהלוחות
הראשונות.

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק ו'
סק"ג (קטע אחרון).

הוריות: קל"ט (קטע "מיהו צ"ע
על הרמב"ם" ולהלן שם).

חומש: פר' כי תשא, כי קרן עור
פניו (ל"ד, כ"ט). פר' ואתחנן,
ואתה פה עמד עמדי (ה', כ"ה)
סק"ב (קטע "מיהו צ"ע על
הרמב"ם" ולהלן שם).

דמויות ותקופות: משה רבינו ב'
סק"ב (קטע "מיהו צ"ע על
הרמב"ם" ולהלן שם).

הדרך שכל הנביאים קיבלו כחם בתולדה
ממרע"ה.

ב"ק א': י"ז (קטע "והנה
השט"מ").

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק ו'
סק"ד.

חומש: פר' ואתחנן, ואתה פה עמד
עמדי (ה', כ"ה) סק"ג.

דמויות ותקופות: משה רבינו ב'
סק"ג. נביאים א' סק"ג (קטע
"ב").

הדרך שעצם תוכן הנבואה שלהם קיבלו

אבות: רל"ב.

חומש: פר' ואתחנן, עלה ראש הפסגה ושא עיניך וגו' (ג', כ"ז).

דמויות ותקופות: משה רבינו ד'.

בענין מה הי' חטאו במי מריבה.

חומש: פר' חקת, המה מי מריבה (כ', י"ג).

בענין למה חשב משה רבינו שהותרה הגזירה שנגזרה עליו לאחר שראה שנכנס לעבר הירדן.

סנהדרין: קפ"א* (קטע "ועיין בפרשת דרכים").

חומש פר' מטות, "בענין אם עבר הירדן היא מעיקר ארץ ישראל או האם נתקדש ע"י כיבוש רבים" (קטע "ועיין בפרשת דרכים" ולהלן שם).

בענין למה זכה משה לראות את ארץ ישראל.

אבות: רל"ב סק"א.

חומש: פר' ואתחנן, עלה ראש הפסגה ושא עיניך וגו' (ג', כ"ז) סק"א.

דמויות ותקופות: משה רבינו ד' סק"א.

שע"י עוד תפילה אחת היי' הקב"ה מתרצה להכניסו לא"י, רק שהקב"ה צוה לו אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה.

שיחות: עמ' קמ"ג.

ביאור "לא מת משה".

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק ו' סק"ז.

חומש: פר' וזאת הברכה, ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר וגו' (ל"ד, ד') סק"ב.

דמויות ותקופות: משה רבינו ג' סק"ב.

בענין מה שאין לומדים בין מנחה למעריב

בהשפעה ממה שכבר קיבל מרע"ה את הנבואות ההן.

ב"ק א': י"ז (קטע "וכן"), מ"ז (קטע "גם י"ל").

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק ו' סק"ד.

חומש: הקדמה ב' סק"ב (קטע ועי' עוד בדבסרין השט"מ).

דמויות ותקופות: נביאים א' סק"ג (קטע "ג'").

ביאור הלשון שמשה רבינו הי' "רבן של כל הנביאים".

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק ו' סק"ד.

חומש: פר' ואתחנן, ואתה פה עמד עמדי (ה', כ"ה) סק"ג.

דמויות ותקופות: משה רבינו ב' סק"ג.

דברי המשך חכמה שניטלה ממנו הבחירה לענין מסירת התורה, ולא הי' ביכולתו לשנות מדברי הקב"ה, כי אל"כ לא היתה סיבה להאמין לו כי מי יימר שלא שינה.

חומש: פר' חקת, המה מי מריבה (כ' י"ג) סק"ד. פר' וזאת הברכה, ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר וגו' (ל"ד, ד') סק"ד.

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק ו' סק"ח.

דמויות ותקופות: משה רבינו ג' סק"ד.

בענין מה שעד שלא כלו מתי מדבר לא הי' הדיבור עם משה (ב"ב דף קכ"א).

ב"ב ב': פרק יש נוחלין כ' בהערה.

חומש: פר' קרח, ויקח קרח (י"ז, א') (קטע "והנה בב"ב" ולהלן שם).

י. מיתתו

בענין אם הי' בכלל גזירת המרגלים.

בשבת בגלל פטירת משה רבינו.

אבות: פתיחה ג' סק"א.

דברי רש"י על "ויעל משה מערבות מואב אל הר נבר" שכמה פסיעות היו ופסען משה בפסיעה אחת.

חומש: פר' בראשית, המן העץ (ג'), י"א) סק"ג.

משוח מלחמה

דברי הרא"ש שהמשוח מלחמה הוא ראש עורכי המלחמה.

הוריות: קע"ו.

שכשהוא מדבר אל העם הרי הוא לובש את השמונה בגדים של כהן גדול.

זבחים ב': קפ"ז.

בענין משוח מלחמה אינו עובד עבודה לא בח' בגדים משום איבה ולא בד' בגדים משום שמעלין בקודש ולא מורדין (כי כשהוא מדבר אל העם הרי הוא לובש שמונה).

זבחים ב': קפ"ז.

הדרך שאע"פ שמרבים משוח מלחמה ומי שצורך הציבור בו שואלים באורים ותומים, אבל אכתי צריכים לרבות מלך וב"ד, כי משוח מלחמה ומי שצורך הציבור בו שואלים רק כשיש צורך הציבור בשאילתם, משא"כ מלך וב"ד שואלים גם לצורך עצמם.

סנהדרין: קל"ב.

חומש: פר' פנחס, ולפני אלעזר הכהן יעמוד ושאל לו (כ"ז, כ"א) [א].

בענין אם משוח מלחמה פטור מקרבן חטאת בשגגת מעשה כמו שכהן גדול פטור.

הוריות: ע"ח (קטע "ובענין אם" ולהלן שם).

דברי הראב"ד משוח מלחמה מביא פר' בהוראה.

הוריות: ע"ח (קטע "ובענין אם").

בענין אם משוח מלחמה פטור מקרבן עולה ויורד.

הוריות: ע"ח (קטע "ברם אכתי").

את"ל שמשוח מלחמה מביא פר' בהוראה האם פרו קודם לפר' העלם דבר של ציבור כמו שפר' כהן המשיח קודם.

הוריות: ע"ח (קטע "והנה אם נאמר").

המשנה בפ"ג דהוריות שכ"ג קודם לנביא, ודברי הירושלמי שנביא קודם למשוח מלחמה.

הוריות: קע"א.

משוח מלחמה קודם לסגן.

הוריות: קע"ו.

בענין מה משוח מלחמה מסתלק בפה.

זבחים ב': קפ"ז.

בענין משוח מלחמה שעבר.

זבחים ב': קפ"ח.

משיג גבול

שהלוקח מעני המהפך בחררה, או היורד לאומנתו, אשר דברים אלו אסורים משום "יורד לחייו", הכוונה היא שאסור משום משיג גבול.

קידושין ד': קפ"ז.

משיח

ביאור דברי רבי הילל שאין משיח לישראל שכבר אכלוהו בימי חזקיהו.

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק י" סק"א.

חומש: פר' ויחי, עד כי יבא שילה וגו' (מ"ט, י') סק"א.

דברי הרמב"ן, ומשמעות דברי הרמב"ם, ודברי האברבנאל, שמטרת ביאת משיח היא ענין של שכר.

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק י" סק"א (קטע "ובישוב").

חומש: פר' ויחי, עד כי יבא שילה וגו' (מ"ט, י') סק"א (קטע "ובישוב").

דברי הרמב"ם שצריכים להכות למשיח, נוסף על מה שמאמינים בביאתו.

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק י' סק"ב.

חומש: פ' ויחי, עד כי יבא שילה וגו' (מ"ט, י') סק"ב.

דברי הרמב"ם שצריכים להאמין שמשיח יהי' מזרע דוד.

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק י' סק"א (קטע "ועכ"פ" ולהלן שם).

חומש: פ' ויחי, עד כי יבא שילה וגו' (מ"ט, י') סק"א (קטע "ועכ"פ").

בענין שאין ציווי להאמין במשיח, אלא שאם אינו מאמין אין לו חלק לעוה"ב מחמת היות ביאת המשיח מעיקרי הדת.

סנהדרין: פתיחה לפרק חלק א* בהערה השני'.

בענין המימרא של שמואל שאין בין עוה"ז לימות המשיח אלא שיעבוד גליות (מלכות) בלבד.

סנהדרין: שס"ג, שס"ד.

דברי תוס' בשבת ש"אין בין" הוא לאו דוקא. ובענין המחלוקת בין הרמב"ם והראב"ד אם "והשבתי חי" רעה מן הארץ", וכן "וגר זאב עם נמר", הם משלים או כפשוטן.

סנהדרין: שס"ד.

דברי הרמב"ם שיאריכו ימים בימות המשיח משום העדר צרות.

סנהדרין: שס"ג.

בענין אם הבית השלישי ירד בנוי מן השמים או האם משיח יבנה אותו **אבות: רס"ה ובהערה.**

משיחה

עיי' בערך שמן המשחה - משיחה.

משכון

פסקו של הרמב"ם שהיכא שנכנס המלוה לביתו של הלוח ולקח משכון, אע"פ

שעובר בלאו אינו לוקה כי הלאו ניתק לעשה, וקושיית המל"מ שרק בהציוור של לוח עני הלאו ניתק לעשה אבל לא בלוח עשיר.

סימנים בענינים שונים: "בענין מלקות" א' סק"ג סק"ד.

בענין אם היכא שאיבד המלוה את המשכון, מתבטל כל החוב, דהיינו אפילו מה שיותר משווי המשכון.

גיטין: פרק השולח - פרוזבול מ"ו.

וכן בענין אם שביעית משמטת את החלק שהוא יותר משווי המשכון ורק מה שכנגד שווי המשכון אין היא משמטת.

גיטין: פרק השולח - פרוזבול מ"ו.

דברי רעק"א בענין היכא שהמלוה איבד את המשכון.

גיטין: פרק המביא גט תנ"א.

בענין אם מחילה מועילה על חוב שיש עליו משכון.

גיטין: פרק השולח - עבדים כ"א סק"ז, כ"ו בהערה, ל"ז (קטע "מיהו הנ"י"), ל"ח (קטע אחרון).

קידושין א': קמ"ט סק"ג (קטע "מיהו עיין"), קנ"א סק"ב.

קידושין ב': רט"ו (קטע "מיהו הנ"י").

שיטת הבעל העיטור שמחילה על מלוה שיש עלי' משכון צריכה קנין.

קידושין ב': רט"ו (קטע "מיהו אכתי").

שיטות הראשונים בביאור "בעל חוב קונה משכון".

קידושין א': קמ"ט, קנ"א, חלק ההערות דף ח' הערה מ"א והערה מ"ב.

עוד בענין "בעל חוב קונה משכון".

גיטין: פרק השולח - עבדים ל"ז (קטע "מיהו י"ל").

קידושין ב': רט"ו (קטע "מיהו י"ל").

שיטת הר"י מיגש שמלוה אינו קונה משכון
שלא בשעת הלואה.

שבועות קמ"ב.

שיטת הר"ן שמשכון אינו קנוי להמלוה
"ככסף לקנות בו אמה העברי".

שבועות קמ"ב.

ביאורי הפ"י והדבר אברהם בדברי תוס'
שכתבו שכיון שבעל חוב קונה משכון שלא
בשעת הלואה מש"ה אפילו בשעת הלואה
אליהם שיעבודי.

גיטין: פרק השולח - פרוזבול מ"ד.

שיטת הרשב"א והר"ן שבעל חוב קונה
משכון גם כשמשכנו בשעת הלואה.

גיטין: פרק השולח - פרוזבול מ"ה.

דברי המהרי"ט שמשכון שלא בשעת
הלואה הרי זה "גבי' ע"י ב"ד עד ל' יום,
ומל' יום ואילך מוכרן בב"ד", אבל משכון
בשעת הלואה הרי זה רק בגדר בטחון
בעלמא.

קידושין א': קמ"ד (קטע
והאב"מ").

דברי הר"י מיגש שמשכון נקנה להמלוה רק
כשלקח אותו בשעת הלואה משום שאז
מעותיו קונות לו את המשכון. א"נ שלא
בשעת הלואה ע"י גוביינא דבי דינא, דעל
זה קאי הגזיה"כ של רבי יצחק, אבל לא
כשהוא נתן את המשכון מעצמו.

קידושין א': קמ"ה.

הסברא שבשביל בעל חוב קונה משכון
צריכים שהמלוה יעשה קנין ולא סגי ביחוד
הלוה.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין צ"ח (קטע
"ברם דרך זה").

ביאור הקצה"ח בדברי הגידולי תרומה
שהיכא שתפס המלוה חפץ, הרי זה נעשה
משכון וקני ל"י אע"פ שהלוה לא נתן אותו
בתורת משכון.

גיטין: פרק השולח - פרוזבול מ"א.

דברי רש"י ותוס' שאפילו כשלא בא לידו
בתורת משכון בכל זאת בעל חוב קונה
משכון.

קידושין ג': ק"ב (קטע "והנה
לעיל" וקטע "והנה לפי").

ב"ק ב': המשך פרק הגזול קמא
ל"ט (קטע "והנה לעיל" וקטע
אחרון).

בענין אם אמרינן שאחרי שהלוה לא שילם,
מתגלה שהמשכון הי' של המלוה למפרע
בקנין גמור ולא רק בהמקצת קנין של בעל
חוב קונה משכון.

קידושין א': קמ"ג, (קטע "ושוב"
וקטע "ונראה דס"ל"), קמ"ט
סק"ג.

המחלוקת תנאים אם המלוה נעשה שומר
שכר על המשכון או שומר חנם.

ב"מ: פרק המפקיד פ"ז.

בענין איך נעשה המלוה שומר על המשכון,
הלא ליכא קבלת שמירה.

ב"ק א': תנ"ב בההערה השלישית.

בענין אם שייך שיחול דין משכון ושיעבוד
נכסים בלי שתהי' חובת הגוף.

קידושין א': קמ"ג בההערה
הראשונה, קמ"ד (קטע
והאב"מ"), קמ"ה, קמ"ו.

בענין אם אפשר להתחייב מנה ע"י
שהמלוה ימשוך משכון על זה.

קידושין א': קמ"ו.

הדרך שאפילו אם נאמר שא"א למכור
מלוה, אבל היכא שהי' לו משכון, ומסר
להקונה את המשכון, המלוה שפיר נקנה.

קידושין א': קמ"ט סק"ג (קטע
"וע"ע ברמב"ן").

דברי הנ"י שהיכא שיש לגוי משכון
ולוקחים ממנו את המשכון הרי זה בגדר
גזל ולא בגדר הפקעת הלואתו.

קידושין א': קנ"א סק"א.

שהמלוה על המשכון צריך להשבע קודם
שהוא גובה מן המשכון, ואפילו כשיש לו
מיגו.

ב"ב ב': ש"ס סק"ג.

בענין היכא שקידש אשה עם משכון

דאחרים ואח"כ שילמו האחרים את החוב וצריכים להחזיר את המשכון, האם היא נשארת מקודשת עם המשכון.

קידושין א': קמ"ט סק"ג (קטע אחרון).

משמעות דברי רש"י שיכול לקדש עם משכון דאחרים רק אם הוא גם נותן לה את החוב.

קידושין א': חלק ההערות דף ח' הערה כ"ח.

דברי הרשב"ם ששטר הוא כמו משכון.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין ס"ח סק"ב.

בענין מתי נחשב הכלי כמשכון על שכרו של האומן.

קידושין ג': ק"ב.

ב"ק ב': המשך פרק הגוזל קמא ל"ט.

הדרך שהמלאכה של עבד עברי היא בגדר חוב בעלמא, והעבד הוא בגדר משכון.

גיטין: פרק השולח - עבדים כ"א סק"ד, ל"ז.

קידושין א': קנ"א.

קידושין ב': רט"ו.

משכון

בענין שהמשכון של מטה הי' מכוון כנגד המשכון של מעלה.

חומש: הקדמה ו' (קטע "ועוד אמר הנצי"ב").

חילוק מהותי בין מתן תורה להקמת המשכון.

חומש: פר' בהעלותך, אספה לי שבעים איש (י"א, ט"ז) [ב].

שכדי לזכות להמשכון היו כלל ישראל צריכים להיות במצב של אחדות.

חומש: פר' משפטים, ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם

(כ"א, א') [ב] (קטע "ובאמת").

פר' כי תשא, זה יתנו (ל', י"ג).

פר' קרח, ולא יהי' כקרח וכעדתו (ט"ז, ה') [א].

דברי הרמב"ן שגמר ושלמות הגאולה ממצרים הי' על ידי הקמת המשכון.

חומש: פר' שמות, ואלה שמות (א', א'). פר' כי תשא, ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו (ל"א, י"ח) (קטע "והנה כבר הבאנו"). פר' במדבר, איש על דגלו וגו' (ב', ב') (קטע "והנה הרמב"ן" וקטע "מיהו לפי דברינו").

בענין אם המשכון הי' בגדר "לכתחילה", או האם הי' בגדר "בדיעבד" כי אלמלא חטא העגל היתה השכינה שורה בשוב בכל המחנה.

חומש: פר' כי תשא, ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו (ל"א, י"ח). פר' בהעלותך, אספה לי שבעים איש (י"א, ט"ז) [ב] (קטע אחרון).

בענין אם משה נצטוו על בנין המשכון לפני חטא העגל (ולא הי' בגדר בדיעבד) כמו שנראה מסדר הפרשיות, או האם נצטוו אחרי הלוחות השניות.

חומש: הקדמה, א' (קטע "ולאחר אותו יום כיפור"). פר' כי תשא, ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו (ל"א, י"ח) (קטע "וע"ע").

בענין הסתירה בין מה שמשמע שרק המשכון הי' מקום השראת השכינה ובין מה שכתוב כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחניך דמשמע בכל המחנה ולא רק בהמשכון.

חומש: פר' ויקרא, ויקרא אל משה וגו' (א', א').

שיחות: עמ' ע"ו.

בענין שלא הי' בכח חכמתם הטבעית של החכמים לעשות את המשכון וכליו, אלא הי' בהשפעה נסית.

חומש: פר' פקודי, ויקם משה את המשכון ויתן את אדניו וגו' כאשר צוה ה' את משה וגו' (מ', י"ח - י"ט).

דברי האור החיים ש"כל פרט" בהמשכון וכליו הי' נחשב "מצוה בפני עצמו", ושלכן כתוב על כל דבר בנפרד כאשר צוה ה' את משה.

חומש: פר' פקודי, כאשר צוה ה'
את משה (מ', י"ט).

שיחות: עמ' ע"ג.

בענין שהמשכן נקרא על שם משה.

חומש: פר' ויקהל, ויעש בצלאל
את הארן (ל"ז, א').

בענין למה משה הקים ופירק את המשכן
כל יום משבעת ימי המילואים.

חומש: פר' פקודי, ביום החדש
הראשון וגו' (מ', ב').

שיחות: עמ' קי"ח.

בענין מה שהמשכן שבמדבר נגנו דלא
כשאר המקדשים שנחרבו.

חומש: פר' פקודי, ביום החדש
הראשון וגו' (מ', ב') (קטע
אחרון).

שיחות: עמ' קי"ח.

דברי הר"י מאורליינש שבשבעת ימי
המילואים הי' להמשכן דין של במה (כיון
שפירק אותו משה בכל יום), ולא היו
צריכים בגדי כהונה, ושלפ"ז לא היו
צריכים קידוש ידים ורגלים.

זבחים ב': רס"ב.

חומש: פר' פקודי, ורחצו ממנו
משה ואהרן ובניו (מ', ל"א) סק"ג
(קטע "והכלי חמדה").

השיטה שמשה שימש רק בו' ימי המילואים
(הצ"ק בדעת רבי יוסי ב"ר חנינא בזבחים
דף י"ט ע"ב), והדעה ששימש גם ביום ח'
ביחד עם אהרן ובניו (הצ"ק בדעת רבי
יונתן שם), והדעה ששימש ביום ח' רק
לפני שנתקדש אהרן (הגור ארי'), והדעה
שנתכהן כל ימיו (היש אומרים בהגמ'
בזבחים דף ק"ב ע"א).

זבחים ב': רס"ב (קטע "ועי'
בצ"ק" ולהלן שם), רס"ה.

חומש: פר' פקודי, ורחצו ממנו
משה ואהרן ובניו (מ', ל"א) סק"א
סק"ב (סק"ג).

בענין אם נדב ואביהו שימשו ביום ח'.

חומש: פר' פקודי, ורחצו ממנו
משה ואהרן ובניו (מ', ל"א) סק"ג.

דברי החת"ס שבשמונת ימי המילואים לא
הי' צורך לקידוש ידים ורגלים כי היתה שם
טבילה, ושקשה על זה מהכהן גדול ביוה"כ
שהי' מקדש את ידיו ורגליו אע"פ שגם
טבל.

חומש: פר' פקודי, ורחצו ממנו
משה ואהרן ובניו (מ', ל"א) סק"ג
(קטע "ובשו"ת" ולהלן שם).

בענין הנס שהקול הי' נפסק בסוף המשכן
ולא הי' נשמע בחוץ, ומוסר השכל שאפשר
להפיק מזה.

חומש: פר' ויקרא, ויקרא אל משה
וגו' (א', א').

שיחות: עמ' ע"ו.

בענין למה אירעה מחלוקת דוקא סביב
המשכן והכהונה, דהיינו מחלוקתו של קרח.

חומש: פר' קרח, ולא יהי' כקרח
וכעדתו (ט"ז, ה') [א] (קטע
"ונראה עוד").

שגם כלפי המשכן הי' חיוב של מורא
מקדש כמו כלפי בית המקדש.

יבמות א': קכ"ו (קטע "והנה גם"
וקטע אחרון).

חומש: פר' קדושים, את שבתתי
תשמרו ומקדשי תיראו אני ה' (י"ט,
ל') [ב] (קטע "והנה גם" וקטע
אחרון)).

בענין אם מותר לעשות כתבניתו.

יבמות א': קכ"ו (קטע "והנה גם"
וקטע אחרון).

חומש: פר' קדושים, את שבתתי
תשמרו ומקדשי תיראו אני ה' (י"ט,
ל') [ב] (קטע "והנה גם" וקטע
אחרון).

בענין איפוא היו הסנהדרין יושבים
בהמשכן שבמדבר, ובשילה, ובנוב וגבעון.

סנהדרין: קי"ג סק"ב.

ע"ז: פ"ח סק"ב.

שהנס שלא התליע בשר קודש בבית
המקדש הי' נוהג גם בהמשכן שבמדבר, וכן

בבמות ובשילה ובנוב וגבעון (ולכאורה גם בגלגל).

אבות: ר"ס.

משנה וגמרא

בענין סידור המשניות והברייתות.

ב"ק ב': רס"ט.

הסוכרים שרבי יהודה הנשיא גם כתב את המשניות ולא רק סידרן.

דמויות ותקופות: משנה א'.

מחברים שכתבו לשון שרבי יהודה הנשיאא "חיבר" את המשניות.

דמויות ותקופות: משנה ב'.

הסוכרים שרבי יהודה הנשיא רק סידר את המשניות אבל לא העלה אותן על הכתב.

דמויות ותקופות: משנה ג'.

"העוסקים במקרא מדה ואינה מדה, במשנה מדה ונוטלין עלי' שכו, בגמרא אין לך מדה גדולה מזו" (ב"מ דף ל"ג ע"א).

דמויות ותקופות: משנה ג' סק"ג (קטע ראשון).

דבריו התמוהים של החקרי לב שהוציא מדברי רש"י בב"מ דף ל"ג שאע"פ שרבינא ורב אשי סידרו את הגמ' אבל לא נכתבה עד סמוך לדורו של רש"י.

דמויות ותקופות: משנה ג' סק"ג (קטע "ועי' בפתח עינים").

"והשונה בלא זימרה, עליו הכתוב אומר וכו' (מגילה דף ל"ב ע"א).

דמויות ותקופות: משנה ג' סק"ו.

מספר סדרי משנה.

דמויות ותקופות: משנה ד'.

המלה מסכת.

דמויות ותקופות: משנה ה'.

מספר המסכתות.

דמויות ותקופות: משנה ו'.

השלש בבות.

דמויות ותקופות: משנה ו' סק"ב.

סנהדרין ומכות.

דמויות ותקופות: משנה ו' סק"ג.

סדרן של המסכתות.

דמויות ותקופות: משנה ו' סק"ד.

מספר הפרקים.

דמויות ותקופות: משנה ז'.

דברי הכ"מ שבחתימת המשנה (וכן בחתימת הגמרא) עשו תקנה שלא לחלוק על המשניות.

סנהדרין: שע"ג* סק"א ולהלן שם.

בענין שהדבר ראשון שמוזכר בששה סדרי משנה הוא הענין של קפידא על זמן ("מאימתי").

חומש: פר' בא, החדש הזה לכם (שמות י"ב, א').

משפט

דברי רש"י בשמות כ"ט ט"ו שמשפט משמש בג' לשונות, דברי טענות בעלי הדין, גמר דין, ועונש הדין.

סנהדרין: מ"ה בהערה הראשונה.

אבות: קצ"ח בהערה הראשונה.

דברי הסמ"ע ש"משפט" היינו גמר דין.

סנהדרין: מ"ה (קטע "ברם עיין בסמ"ע").

אבות: קצ"ח (קטע "ברם עיין בסמ"ע").

משקלות

דברי החינוך שהלאו של לא תעשו עול במשפט נאמר גם על פחות משה פרוטה. ודברי הסמ"ג שנוהג רק על שוה פרוטה. ושהרמב"ם לא הזכיר פחות שוה פרוטה. ושמשום איסור חצי שיעור בודאי איכא.

ב"ב ב': "הערות בענין הלאו של משקלות" (לפני פרק יש נוחלין) סק"א.

חומש: פר' קדושים, לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה (י"ט, ל"ה) סק"א.

בענין למה לא כלל הרמב"ם בכלל הלאו הא שעוברים משעת עשי'.

ב"ב ב': "הערות בענין הלאו של משקלות" (לפני פרק יש נוחלין) סק"ג.

חומש: פר' קדושים, לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה (י"ט, ל"ה) סק"ג.

המחלוקת בין הבבלי והספרא בענין אם "משעת עשי" ו"טומן משקלותיו במלח" הוא בלאו או רק בעשה.

ב"ב ב': "הערות בענין הלאו של משקלות" (לפני פרק יש נוחלין) סק"ג.

חומש: פר' קדושים, לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה (י"ט, ל"ה) סק"ג.

המחלוקת בין הרמב"ם והטור בענין היכא שהמשקל שלם רק שהטעהו בשעה ששקל, האם הוא עובר בכה"ג על הלאו של משקלות.

ב"ב ב': "הערות בענין הלאו של משקלות" (לפני פרק יש נוחלין) סק"ד סק"ה.

חומש: פר' קדושים, לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה (י"ט, ל"ה) סק"ד סק"ה.

בענין אם היכא שלא עשה הכרעה או גירומין הרי הוא עובר בעיקר הלאו של משקלות.

ב"ב ב': "הערות בענין הלאו של משקלות" (לפני פרק יש נוחלין) סק"ה.

חומש: פר' קדושים, לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה (י"ט, ל"ה) סק"ה.

בענין היכא שעשה איפה יותר קטנה, באופן שאם גודשין בה הרי היא מגיעה למדת איפה רגילה בלי הגדשה, והוא הגדיש, באופן שנתן לו מדה של איפה מחוקה, האם נאמר שהיכולת להגדיש הרי היא חלק מהמדה וא"כ נמצא שמדתו חסירה כי ע"י הגדשה לא יהי יותר מאיפה. גם יש לצדד דנקראת מדה חסרה בגלל העובדא שעל ידי מחיקה תהי פחותה מאיפה, אע"פ שהוא מקום שנהגו להגדיש.

ב"ב ב': "הערות בענין הלאו של משקלות" (לפני פרק יש נוחלין) במילואים.

חומש: פר' קדושים, לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה (י"ט, ל"ה) בההערה השני'.

בענין הלאו של לא יהי לך בכיסך איפה ואיפה, שהוא לאו על השהי'.

חומש: פר' קדושים, לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה (י"ט, ל"ה) סק"ג.

בענין אם הוא עובר היכא שטמן את המשקל במלח והוציאו לפני שנשתנה.

חומש: פר' קדושים, לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה (י"ט, ל"ה) סק"ג.

שהיכא שעשה משקל שקר לאדם אחר הרי הוא עובר בלא תעשו.

חומש: פר' קדושים, לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה (י"ט, ל"ה) סק"ג.

מת

ביאור מה שמת נעשה חפשי מן המצות.

חומש: פר' וזאת הברכה, ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר וגו' (ל"ד, ד') סק"א (קטע ראשון).

בענין אם שער המת אסור בהנאה.

קידושין ג': חלק ההערות דף נ"ז הערה א'.

ב"ק א': קס"ג, קס"ד.

סנהדרין: שכ"א (קטע "והנה עיין בערכין" ולהלן שם).

בענין אם עור המת אסור בהנאה.

ב"ק א': קס"ג, קס"ד.

סנהדרין: שכ"א.

שמת אסור בהנאה גם שלא כדרך הנאה.

ע"ז: קל"ג.

שכבוד החי עדיף מכבוד המת.

כתובות א': פ"ט, תכ"ה.

בענין אם מצוה שצריכים לעשות לחי עדיף ממצוה שצריכים לעשות למת.

כתובות א': פ"ט, תכ"ה.

שיטות הראשונים בענין קדימת חתן וכלה למת.

כתובות א': תכ"ד – תכ"ה*.

הדרך שמה שנפקע קנינו של המת מנכסיו הרי זה רק משום שאינו צריך להם, אבל אם הי' אפשר שהמת יצטרך לנכסיו, אז לא הי' קנינו נפקע.

כתובות ב': של"ה (קטע אחרון).

מתמיד

בענין המושג תמיד, וביאור התואר "מתמיד" (ולא "תומד").

חומש: פרי' תצוה, להלעלת נר תמיד (כ"ו, כ').

שיחות: עמ' ל"ג.

שבכות שאיפות ורצון והתמדה מתברכים הכשרונות, ודוגמאות לזה מגדולי ישראל.

שיחות: עמ' נ"ג, נ"ד.

דוגמאות דברי גדולי ישראל על התמדה.

שיחות: עמ' נ"ה, נ"ו.

מתנה

בענין שונא מתנות יחי', עי' בערך מדות – שמח בחלקו, שונא מתנות.

עי' עוד בערך קנין – מתנה.

דברי החכמת מנוח בב"מ דף כ"ב שהיכא שנותן מתנה משום כיסופא יש בזה משום גזל ואסור לקבלה.

ב"מ: פרק אלו מציאות ל"ו.

מתעסק

עי' בערך קים לי' בדרכה מיני' – חייבי מיתות כריתות ומלקות שוגגין.

דרכו של רעק"א שמתעסק (כגון נתכוין לחתוך תלוש, דסבור שהי' תלוש, והי' מחובר), חשיב מעשה איסור, רק שפטור מגזירת הכתוב.

הוריות: נ"ט (קטע "דהנה עיין").

סימנים בענינים שונים: "בענין חינוך קטן למצות" סק"י (קטע "ועי' בשו"ת בית שערים").

דברי רעק"א שם שבציוור שבכלל לא נעשית מחשבתו, וכגון היכא שהיתה אבן מונחת בחיקו ולא הכיר בה, הרי זה סוג של מתעסק שלא חשיב בגדר "מעשה" או "מלאכה" כלל.

כתובות ב': ת"ב בההערה.

הדרך שקטן פטור מאיסורים משום שהוא בגדר מתעסק כיון שאין לו דעת, ושממילא בחלבים ועריות הרי הוא שפיר בכלל האיסור כיון שבהם גם מתעסק חייב כיון שהוא נהנה, רק שקטן אינו נענש כיון שאין לו דעת.

סימנים בענינים שונים: "בענין חינוך קטן למצות" סק"י (קטע "ועי' בשו"ת בית שערים").

שיתכן שמתעסק חייב בקרבן עולה ויורד. הוריות: נ"ט (קטע "דהנה עיין").

בענין מה הוא הציוור של מתעסק בשחיתת קדשים.

זבחים א': ס"ב סק"ב.

בענין אם מה שמתעסק בשחיתת קדשים פסול, הרי זה משום שבשביל מה שהסכין מקדש את הדם צריכים שלא יהי' מתעסק, אבל לא בשביל עצם השחיטה שהרי שחיטה לאו עבודה היא.

זבחים ג': ז'.

שהפסול של מתעסק הוא רק כשהוא שוחט קרבן ונדמה לו שהוא חולין, אבל לא היכא שהוא שוחט עולה ונדמה לו שהוא שלמים.

זבחים א': ס"ח, ק"א.

בענין אם מתעסק פסול בקדשים רק בשחיטה או האם גם בשאר עבודות.

זבחים א': ס"ג, תק"ע.

זבחים ב': תקס"ג (קטע ראשון).

בענין אם צריכים בשביל פר העלם דבר של ציבור את כל הדברים שצריכים בשביל להתחייב חטאת יחיד, כגון שלא יהיו בגדר מתעסק.

הוריות: נ"ט.

דברי תוס' שקטן פסול לעבודה משום

שהוא נחשב בגדר מתעסק.

זבחים א': תר"ו*.

מה שדנו האחרונים בענין אם קטן ומתעסק פסולים בבמה כמו ששלא לשמה פסול בבמה.

זבחים א': תר"ו*.

נקטעה ידו עד שלא הגיע דם למזבח פסול: בענין מה יהי בשאר מומים, וכן שאר פסולים, וכן מה יהי אם נעשה שוטה דפסול משום מתעסק.

זבחים א': תרס"ג.

הקושיא למה שחיטת קדשים לשם חולין כשרה, וכן סתמא, וכן למה צריכים פסוק לפסול שחיטת קדשים בדרך מתעסק, תיפוק לי' משום שחסר סכין מקדש לדם כי כלי שרת מקדשים רק מדעת. וכן יש להקשות גם על עולה לשם שלמים, למה כשר הלא אין כאן סכין מקדש לדם לשם עולה.

זבחים א': פ"א*.